

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 19 Απριλίου 2026 • Έτος 17^ο • Αρ. φύλλου 921

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΥΠΟΘΕΣΗ «ΣΑΝΤΗ»

Η συμμορία με τα sms

Οι αποστάσεις από αρχικούς ισχυρισμούς προστίθενται στα ερωτηματικά που κλονίζουν το αφήγημα των μηνυμάτων

Με το δημόσιο ενδιαφέρον να είναι στραμμένο στην έδρα της Ευροπόλ, στη Χάγη, εν αναμονή των αποτελεσμάτων του δικανικού ελέγχου που πραγματοποιείται προ-

κειμένου να διαπιστωθεί η γνησιότητα ή όχι των μηνυμάτων, κάτι που θα καθορίσει την εξέλιξη που θα έχει η πολύκροτη υπόθεση, δεν περνά απαρατήρητη η μερι-

κή αναδίπλωση από τους πρωταγωνιστές των αποκαλύψεων σε ισχυρισμούς τους οποίους είχαν υποστηρίξει σθεναρά στις αρχικές και όχι μόνο τοποθετήσεις τους.

Στάση που μαζί με τα κενά στη συνεκτικότητα των πληροφοριών και τα ερωτηματικά που προκύπτουν, «υποσκάπτουν» το αφήγημα των μηνυμάτων της «Σάντη». Σελ. 5

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Ο λογαριασμός Τραμπ στους ώμους της Ε.Ε.

Το οικονομικό κόστος που αυξάνεται με κάθε ενέργειά του φέρνει στα πρόθυρα νευρικής κρίσης την Ε.Ε., καθώς αντιλαμβάνεται πλέον ότι όλες οι κινήσεις του στοχεύουν σε οικονομικό κέρδος, ενώ στην ίδια μένουν οι ζημιές. Σελ. 6

ΓΕΡΜΑΣΟΓΕΙΑ

Τα σαθρά θεμέλια 3.000 οικοδομών

Οι επικίνδυνες οικοδομές σε ολόκληρη την Κύπρο αφορούν ένα πολυδιάστατο πρόβλημα. Χιλιάδες είναι οι επικίνδυνες. Οι ευθύνες μετατίθενται για ακόμη μια φορά από τη μία υπηρεσία στην άλλη. Σελ. 8

Το επινίκιο φίλι την προηγούμενη Κυριακή στη Βουδαπέστη, για την ήττα του Ορμπαν, θυμίζει 1989. Μήπως όμως οι θριαμβολογίες στην Ευρώπη για την υποχώρηση του αυταρχισμού, των συνοδοιπόρων του Τραμπ και του Πούτιν, είναι πρόωρες; Η «Κ» αναζητά τις εκτιμήσεις Ούγγρων αναλυτών. Γιατί η αλλαγή σκυτάλης στην Ουγγαρία μπορεί να προκαλέσει αναταράξεις στα Σκόπια.

ΟΙ ΓΡΙΦΟΙ ΤΗΣ ΕΠΟΜΕΝΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

Η συννεφιασμένη άνοιξη της Ουγγαρίας

Τι φέρνει για την Ευρώπη και τη «Διεθνή» του τραμπισμού η ήττα του Ορμπαν

Σελ. 22-23

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ 2026

Στον δρόμο προς την κάλπη

Οι υποψήφιοι βουλευτές Ρίτα Θεοδώρου Σούπερμαν, Γιώργος Σολωμού και Μαρίνος Κλεάνθους μιλούν στην «Κ» για τα φαινόμενα διαφθοράς και την έλλειψη διαφάνειας. Σελ. 9

ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΠΑΝΟΣ ΛΟΪΖΟΥ ΠΑΡΡΑΣ
Στο ψηφοδέλτιο ο Δρουσιώτης, όποιος αν είναι η εξέλιξη. Σελ. 27

ΜΑΡΙΝΑ ΘΕΟΔΟΤΟΥ
Τεχνική νομοσύνη και άμυνα, εμπειρίες από το Πεντάγωνο. Σελ. 10

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Η ουσία

Το περιεχόμενο του οκτάλεπτου βίντεο «Emily Thompson» παρουσιάζει μια σειρά από συνεκτικές αναφορές σε πρακτικές εξωθεσμικές χρηματοδοτήσεις, πολιτικές διαμεσολάβησης, σχέσεων και πρόσβασης στην προεδρική εξουσία, διατυπωμένες με καθαρή ροή λόγου που δεν φαίνεται να διακόπτεται. Το πρωτογενές υλικό των μυστικών καταγραφών, το οποίο παρέδωσε η εταιρεία που δημιούργησε το βίντεο, περιέχει τις πλήρεις συνομιλίες. Μια ακρόασή του, θα λύσει το μυστήριο αν όσα ακούστηκαν και προκάλεσαν μείζον πολιτικό ζήτημα, λέχθηκαν όντως ή όχι.

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.
NUROFEN EXPRESS
ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος.
Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.
#ΚοινόΚυπρίων
Τράπεζα Κύπρου

ΕΛΛΑΔΑ

Νέο παζλ γεωπολιτικής

Σήματα όξυνσης εκπέμπει τελευταίως η Αγκυρα. Πώς αντιμετωπίζονται στη Συμμαχία οι ενστάσεις της Τουρκίας για την ελληνική «ομπρέλα» αεράμυνας στην Κάρπαθο, αλλά και στη Βουλγαρία (Λήμνος και Εβρος). Ποιες οι ζημιώσεις για τα F-35. Σελ. 18

ΤΡΑΠΕΖΕΣ

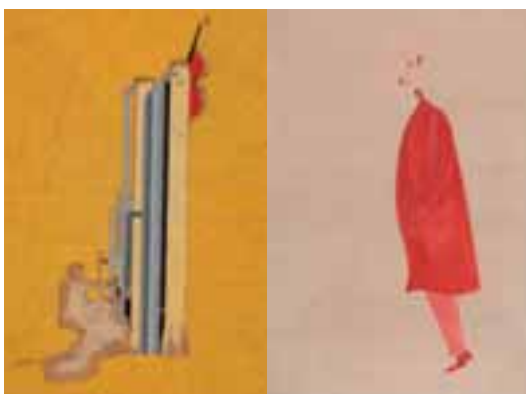
Αυστηρή ματιά στους ξενοδόχους

Ο πόλεμος στο Ιράν επηρέασε τον κυριακό τουρισμό με πτώση αφίξεων, χωρίς όμως να απειλεί τη βιωσιμότητά του. Οι τράπεζες παρακολουθούν στενά τον κλάδο, με τους ξενοδόχους να τις καθουσιάζουν. Οικονομική, σελ. 3

ΕΚΘΕΣΗ

Η Ρωσική Πρωτοπορία

Η κόρη του Γιώργου Κωστάκη, Αλίκη, αφηγείται πώς ο πατέρας της κατάφερε να διασώσει μια ολόκληρη εποχή της τέχνης. Σήμερα η συλλογή με έργα της Ρωσικής Πρωτοπορίας εκτίθεται στο MOMus, Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου. Τέχνες, σελ. 8-9

BIG BANG ORIGINAL UNICO
HUBLOT
Vassos Hades Accessories Ltd

Αυτό το Πάσχα κάνσαμε τη διαφορά γιατί αξίζει!

308.712

σκαναρίσματα =

50.000€*

για την Υπηρεσία Διαχείρισης
Κρίσεων του Κυπριακού
Ερυθρού Σταυρού

Καρολίνα Πελενδρίτου
Παραολυμπιονίκης Κολύμβησης
και Πρέσβειρα της Lidl Κύπρου

*Από 26 Μαρτίου έως και 11 Απριλίου 2026, η Lidl Κύπρου είχε δεσμευτεί να προσφέρει €0,15 στην Υπηρεσία Διαχείρισης Κρίσεων του Κυπριακού Ερυθρού Σταυρού με κάθε σκανάρισμα της ψηφιακής κάρτας Lidl Plus. Κατά το διάστημα αυτό πραγματοποιήθηκαν από τους πελάτες μας συνολικά 308.712 σκαναρίσματα, από τα οποία συγκεντρώθηκε το ποσό των €46.307, ωστόσο η εταιρεία θα προχωρήσει στη δωρεά ποσού ύψους €50.000.

Η ενέργεια πραγματοποιείται σύμφωνα με τις πρόνοιες του Περί Διενέργειας Εράνου Νόμου του 2014 και τη σχετική Άδεια Εράνου με αριθμό Ν.Π. 2/2026 που χορηγήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών.

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Όταν την Πέμπτη, 8 Ιανουαρίου, έκανε την εμφάνισή του στην πλατφόρμα «X» το διάρκειας περίπου οκτώ λεπτών βίντεο που παρουσίαζε αποσπασματικές συνομιλίες που είχαν υποτιθέμενοι δυνωτικοί επενδυτές με τον διευθυντή του Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας, Χαράλαμπο Χαράλαμπους, τον πρώην υπουργό Ενέργειας, Γιώργο Λακκοτύπη και τον επιχειρηματία Γιώργο Χρυσόχο, CEO της εργοληπτικής εταιρείας Cyfield, η πρώτη αντίδραση της κυβέρνησης ήρθε μέσα από μια **λακωνική** ανακοίνωση 35 λέξεων, στην οποία σημειώνονταν τα ακόλουθα: «Τις τελευταίες ώρες κυκλοφορεί βίντεο, το οποίο στη βάση της πρώτης αξιολόγησης της αρμόδιας Υπηρεσίας του κράτους χαρακτηρίζεται ως κακόβουλο και αποτελεί προϊόν μοντάζ. Το εν λόγω βίντεο επιχειρεί να πλῆξει μέσω ψευδών, παραπλανητικών ισχυρισμών και αυθαίρετων συμπερασμάτων την εικόνα της κυβέρνησης και της χώρας». Σαράντα έξι λεπτά αργότερα, «βάσει περαιτέρω διερεύνησης και στοιχείων που έχουν ήδη συλλεγεί από την αρμόδια Υπηρεσία», ακολούθησε δεύτερη, επίσης λακωνική, ανακοίνωση του κυβερνητικού εκπρόσωπου που παρουσίαζε την Κυπριακή Δημοκρατία ως στόχο υβριδικής επίθεσης.

Το Προεδρικό ευνόπησε σε-νάρια για ρωσική εμπλοκή

Η επίσημη αναφορά για υβριδική απειλή, φούντωσε ακόμα περισσότερο την έντονη σεναριο-λογία που είχε ευθύς εξαρχής ξεκινήσει να αναπτύσσεται σχετικά με την ταυτότητα του δημιουργού του βίντεο, τους λόγους και τις προθέσεις του. Μέχρι το πρωί της επόμενης ημέρας κι αφού μεσολάβησε μια βραχεία ενοχοποίηση της Τουρκίας, η βεβαιότητα ότι πίσω από την υβριδική επίθεση βρίσκονταν οι ρωσικές μυστικές υπηρεσίες ήταν διάχυτη και σχεδόν καθολική. Όσο για τους λόγους της επίθεσης; Η σεναριο-λογία περιλάμβανε ποικίλες (ανεπίσημες) εκδοχές: Αποσταθεροποίηση της χώρας εξαιτίας της εδώ παρουσίας του Βολοντιμίρ Ζελένσκι, ως προσηκκωμένου της Κυπριακής Δημοκρατίας στην τελετή ανάληψης της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντίδραση για όσα προηγήθηκαν τον Μάρτιο του 2013, με το κούρεμα καταθέσεων, καθώς και για τη συναίνεση της Κύπρου στις κυρώσεις που επέβαλε στη Ρωσία η Ε.Ε. μετά την εισβολή στην Ουκρανία. Αποδόμηση του Νίκου Χριστοδουλίδη για την αγνωμοσύνη που επέδειξε, αφού σύμφωνα με την ατεκμηριωτή ψιθυρολογία που συνόδευε την εκδοχή, από χρηματοδοτούμενος προεκλογικά με ρωσικό χρήμα, βρέθηκε μετεκλογικά εναγκαλιζόμενος με την Αμερική.

Το παράδοξο είναι ότι, αργά το απόγευμα της Παρασκευής, από το Προεδρικό διοχετεύεται ανεπίσημα η «πληροφορία» ότι, «από τα μέχρι τώρα στοιχεία των Υπηρεσιών Ασφαλείας της Δημοκρατίας εκτιμάται πως το εν λόγω βίντεο περιλαμβάνει χαρακτηριστικά οργανωμένων υβριδικών επιχειρήσεων με στόχο να πλῆξει, απευθείας, την Κυπριακή Δημοκρατία. Η εν λόγω υβριδική δραστηριότητα δείχνει να φέρει τα χαρακτηριστικά των οργανωμέ-

Η ανακοίνωση της Black Cube, όπως αυτή δημοσιοποιήθηκε, είναι κάτι πολύ ασυνήθιστο έως πρωτοφανές. Δεν υπάρχει προηγούμενο που να έχει παρουσιάσει επιχειρήσεις της ως «δημόσιες αποστολές κατά της διαφθοράς».

VIDEO-GATE

Αντί να λύσει τον γόρδιο δεσμό, έκανε κι άλλον κόμπο η Black Cube

Η «ανάληψη ευθύνης» από την ισραηλινή ιδιωτική εταιρεία πληροφοριών δημιουργεί νέα ερωτηματικά στην πολύκροτη υπόθεση

των εκστρατειών ρωσικής παραπληροφόρησης που στο παρελθόν έχουν επανειλημμένα στοχεύσει κράτη-μέλη της Ε.Ε. Παρόλα αυτά δεν αποκλείεται στο παρόν στάδιο κι άλλος δρων, που χρησιμοποιεί παρόμοια μεθοδολογία». Η πληροφορία συμπληρωνόταν με «τεχνικές» λεπτομέρειες και ορολογίες, που επίσης «είχαν προκύψει από τα μέχρι τώρα στοιχεία των Υπηρεσιών Ασφαλείας της Δημοκρατίας», οι οποίες ενίσχυαν την πεποίθηση για εμπλοκή των ρωσικών μυστικών υπηρεσιών.

Βέβαια, για όσους γνωρίζουν, ο συσχετισμός με ανάλογες εκστρατείες που είχαν εξαπολύσει στο παρελθόν οι ρωσικές υπηρεσίες σε κράτη-μέλη της Ε.Ε., ήταν ανεδαφικός. Καμία από τις ρωσικές υβριδικές επιθέσεις των τελευταίων χρόνων –που ήταν αρκετές και είχαν στόχο διάφορα κράτη– δεν προσομοιάζε με το επίμαχο βίντεο.

Ο σκεπτικισμός και η επιφύλαξη για τις πληροφορίες εντάθηκαν σε όσους έτυχε να διαβάσουν με το πρωινό της συγκεκριμένης ημέρας σε ρωσόφωνη ιστοσελίδα αντικαθεστωτικών που διαμένουν στη Λεμεσό, το κείμενο που πρόδηλα «ενέπνευσε» τις πληροφορίες των Υπηρεσιών Ασφαλείας της Δημοκρατίας. Το γεγονός μαρτυρούσε την αγωνία να επικρατήσει όπως-όπως το σενάριο της «επίθεσης στη χώρα», προκειμένου οι πολίτες να αγνοήσουν τα θέματα που αναδύονταν από τους χειρισμούς των πρωταγωνιστών, και να συσπειρωθούν στο πλευρό της βαλλόμενης κυβέρνησης.

Εβραϊκός ο δάκτυλος τελικά

Η ανακοίνωση προ ημερών της ιδιωτικής ισραηλινής εταιρείας πληροφοριών, Black Cube, στην

Ποιος ανέθεσε την επιχείρηση; Ποιο ήταν το ακριβές αντικείμενο της εντολής και ποια τα όρια της δράσης, που έλαβε χώρα σε μια περίοδο έντονα φορτισμένη με συζητήσεις γύρω από ενεργειακά πρότζεκτ και με φόντο τις διενέξεις για το καλώδιο ηλεκτρικής διασύνδεσης;

οποία δήλωνε ότι αυτή βρίσκεται πίσω από τη δημιουργία του βίντεο, μπορεί προς στιγμή να δίνει την εντύπωση ότι απαντά σε ένα από τα πολλά ερωτήματα που είχαν προκύψει, εντούτοις στην πραγματικότητα δημιούργησε ένα πιο σύνθετο επίπεδο μυστηρίου.

Η δημόσια τοποθέτηση της Black Cube ήρθε ως επιβεβαίωση στο αποκαλυπτικό δημοσίευμα της εφημερίδας «Πολίτης» στο οποίο αναφερόταν η εμπλοκή της. Η εφημερίδα σημειώνει ότι «σύμφωνα με πηγές κοντά στην ερευνητική ομάδα, η εταιρεία που βρίσκεται πίσω από τη δημιουργία του βίντεο ονομάζεται Black Cube. Η εταιρεία φέρεται να συμφώνησε, να παραδώσει το πρωτογενές υλικό των μυστικών καταγραφών της στην ερευνητική ομάδα, αποκαλύπτοντας τις πλήρεις καταγεγραμμένες συνομιλίες».

Ο «Πολίτης» πληροφορούσε ότι είχε ζητήσει από την Black Cube, σχόλιο σχετικά με τη φερόμενη εμπλοκή της στο βίντεο, το οποίο τελικά παρέλαβε το μεσημέρι της ίδιας μέρας. Η αυτούσια

θέση της Black Cube, όπως δημοσιοποιήθηκε, αναφέρει: «Η Black Cube είναι μια ιδιωτική εταιρεία πληροφοριών που παρέχει εξειδικευμένες υπηρεσίες αποκλειστικά σε πελάτες που δραστηριοποιούνται στον επιχειρηματικό τομέα παγκοσμίως, υποστηρίζοντας υποθέσεις δικαστικών διαφορών, διατισμών και εγκλημάτων “λευκού κολάρου”. Η Black Cube λαμβάνει νομικές συμβουλές σε κάθε δικαιοδοσία στην οποία δραστηριοποιείται, ώστε να διασφαλίζεται η νομιμότητα των ενεργειών της. Η διαφθορά αποτελεί φαινόμενο που πλῆττει τις οικονομίες και παρεμποδίζει τη νόμιμη επιχειρηματική δραστηριότητα. Η Black Cube δηλώνει υπερήφανη που αποκάλυψε περιπτώσεις διαφθοράς που φέρεται να διενεργήθηκαν από την Cyfield στην Κύπρο και που συνέβαλε στη δημιουργία ενός ποκαθάρου επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Η εταιρεία έχει συνεργαστεί με τις κυπριακές αρχές και εκφράζει την πεποίθηση ότι αυτές θα οδηγήσουν τους υπεύθυνους στη δικαιοσύνη. Η Black Cube θα συνεχίσει να αποκαλύπτει απάτη, διαφθορά και μεταφορά περιουσιακών στοιχείων σε όλες τις υποθέσεις που χειρίζεται διεθνώς, όπως έχει πράξει επιτυχώς τα τελευταία 15 χρόνια».

Ασυνήθιστη «ανάληψη ευθύνης»

Το ύφος της ανακοίνωσης της Black Cube, με την οποία επιβεβαιώνει τη δράση της, είναι κάτι πολύ ασυνήθιστο έως πρωτοφανές. Δεν υπάρχει προηγούμενο που να συγκεκριμενώνει εταιρεία ανέλαβε την όποια ευθύνη με παρόμοιο ύφος. Ουδέποτε έχει παρουσιάσει επιχειρήσεις της ως «δημόσιες

αποστολές κατά της διαφθοράς», ουδέποτε βγήκε μπροστά ως «αποκαλύπτων». Απεναντίας, διατηρεί χαμηλό προφίλ και νομική άμυνα. Μια εταιρεία με τόσο σταθερό modus operandi γιατί αλλάζει ξαφνικά συμπεριφορά;

Δημιουργεί ερωτηματικά

Η δημόσια παραδοχή της Black Cube, άνοιξε έναν νέο κύκλο ερωτημάτων και προκαλεί εύλογους προβληματισμούς και γεννά νέα ερωτηματικά. Καταρχάς, η ίδια η επιλογή της εταιρείας να εμφανιστεί δημοσίως και να παρουσιάσει τη δράση της ως συμβολή στην «καταπολέμηση της διαφθοράς» δημιουργεί εύλογες απορίες ως προς τα κίνητρα και το timing. Γιατί επέλεξε, σε αντίθεση με το μοτίβο που ακολουθεί, να αναλάβει δημόσια την ευθύνη για μια επιχείρηση με σαφές πολιτικό αποτύπωμα; Πρόκειται για κίνηση διαχείρισης εντυπώσεων ή για προσπάθεια να διαμορφωθεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα ερμηνευθεί το περιεχόμενο του βίντεο;

Δεύτερο, η αποκλειστική εστίαση στο σκέλος που αφορά τον επιχειρηματία, χωρίς καμία απολύτως αναφορά στην πολιτική διάσταση της υπόθεσης, αφήνει κενά σε ένα κρίσιμο επίπεδο. Το περιεχόμενο του βίντεο, όπως παρουσιάστηκε και ερμηνεύτηκε δημόσια, δεν περιορίζεται σε ιδιωτικές συναλλαγές ή πρακτικές, αλλά εγείρει ζητήματα που αγγίζουν τη λειτουργία θεσμών και, κατ'επέκταση, το κύρος της ίδιας της πολιτειακής ηγεσίας. Η αποσιώπηση αυτού του σκέλους από την εταιρεία ενισχύει την εντύπωση αποκλειστικής αφήγησης.

Τέταρτο, προκύπτουν ερωτήματα για τον εντόλεα της. Ποιος ανέθεσε την επιχείρηση; Ποιο ήταν το ακριβές αντικείμενο της εντολής και ποια τα όρια της δράσης, που έλαβε χώρα σε μια περίοδο έντονα φορτισμένη με συζητήσεις γύρω από ενεργειακά πρότζεκτ και με φόντο τις διενέξεις για το καλώδιο ηλεκτρικής διασύνδεσης;

Πέμπτο, εάν η δράση της Black Cube αφορούσε περιπτώσεις διαφθοράς που διενεργήθηκαν από την εργοληπτική εταιρεία και η εταιρεία έδρασε όντως στο πλαίσιο διαφθοράς, το κοντραμπάντο με ποιους γινόταν; Για ποιο λόγο καταγράφηκαν στενοί συνεργάτες του Προέδρου στο επίμαχο βίντεο, εάν ληφθεί υπόψη ότι η επιχείρηση δεν έμεινε σε επίπεδο συλλογής πληροφοριών, αλλά οδήγησε σε δημοσιοποίηση υλικού με ευρύτερες συνέπειες; Δεν εντόπισε τίποτα άλλο μεμπτό ή τα αγνόησε καθώς ο πελάτης εντολές, ενδιαφερόταν μόνο να ξεμπροστιάσει την επιχείρηση;

Έκτο, με ποιες «συντονισμένες ενέργειες» η ανακριτική ομάδα που διερευνά την υπόθεση, έφτασε στα ακνάρια της;

Έβδομο, με βάση τη διεθνή πρακτική της εταιρείας, όπως έχει καταγραφεί σε προηγούμενες υποθέσεις, η χρήση τεχνικών προσεγγίσεων με καλύψεις ή η καταγραφή συνομιλιών δεν αποτελεί εξαίρεση. Το κατά πόσον οι συγκεκριμένες πρακτικές κινήθηκαν εντός του νομικού πλαισίου της Κυπριακής Δημοκρατίας και κατά πόσον το υλικό μπορεί να αξιοποιηθεί σε Θεσμικό επίπεδο, είναι ζητήματα που αναμένεται να απασχολήσουν τις αρμόδιες αρχές.

Μια εταιρεία με αμφιλεγόμενη δράση

Η Black Cube αποτελεί μία από τις πιο γνωστές και ταυτόχρονα αμφιλεγόμενες εταιρείες ιδιωτικών πληροφοριών διεθνώς. Ιδρύθηκε το 2010 στο Τελ Αβίβ από τους Dan Zogella και Avi Yanus, αμφότεροι πρώην στελέχη των ισραηλινών υπηρεσιών ασφαλείας. Από την ίδρυσή της στελεχώθηκε σε μεγάλο βαθμό από πρώην μέλη της Mossad και άλλων υπηρεσιών πληροφοριών, γεγονός που καθόρισε και το επιχειρησιακό της προφίλ: συνδυασμός τεχνικών μυστικών υπηρεσιών με εταιρικές και νομικές έρευνες.

Η εταιρεία δραστηριοποιείται κυρίως στη συλλογή πληροφοριών

για χρήση σε δικαστικές διαμάχες, εμπορικές διατίσεις και υποθέσεις due diligence, συνεργαζόμενη συχνά με μεγάλα δικηγορικά γραφεία και πολυεθνικές εταιρείες. Η ίδια υποστηρίζει ότι λειτουργεί εντός του νόμου, παρέχοντας εξειδικευμένες υπηρεσίες έρευνας υψηλού επιπέδου. Ωστόσο, η φήμη της έχει διαμορφωθεί μέσα από υποθέσεις που ξεπερνούν τα στενά όρια των εταιρικών ερευνών και αγγίζουν την πολιτική, τα σκάνδαλα και τις δημόσιες αντιπαράθεσης.

Το 2014, η Black Cube συμμετείχε, σύμφωνα με δημοσιεύματα της εποχής, σε εκστρατείες δυσφήμισης του τότε Αμερικανού προέ-

δρου, Μπαράκ Ομπάμα, με στόχο να αποτραπεί η συμφωνία των δυτικών δυνάμεων με την Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν για το πυρηνικό του πρόγραμμα.

Η διεθνής αναγνωρισιμότητα της Black Cube εκτοξεύθηκε το 2017, όταν αποκαλύφθηκε η εμπλοκή της στην υπόθεση του Harvey Weinstein. Σύμφωνα με δημοσιογραφικές έρευνες, η εταιρεία είχε προσληφθεί για να συλλέξει πληροφορίες σχετικά με γυναίκες που κατηγορούσαν τον παραγωγό για σεξουαλικά κακοποιήσεις και παρακολουθούσε τόσο τις καταγγέλλουσες όσο και δημοσιογράφους που ερευνούσαν την υπό-

θεση, ώστε να ελέγχουν τη ροή πληροφοριών που επρόκειτο να δημοσιευθεί. Πράκτορες φέρονται να προσέγγισαν θύματα, όπως η Rose McGowan, χρησιμοποιώντας ψευδείς ταυτότητες και προσχήματα. Η αποκάλυψη των πρακτικών αυτών προκάλεσε διεθνή κατακραυγή και συνέβαλε στην ενίσχυση του κινήματος #MeToo, ενώ ενέταξε την Black Cube στον πυρήνα της συζήτησης για τα όρια της ιδιωτικής κατασκοπείας.

Ένα χρόνο ωρύτερα, το 2016, η εταιρεία είχε εμπλακεί σε άλλη υπόθεση υψηλού προφίλ στη Ρουμανία, με στόχο την τότε επικεφαλής της εθνικής αρχής κατά της

διαφθοράς, Laura Codruta Kovesi. Δύο συνεργάτες της Black Cube συνελήφθησαν στο Βουκουρεστί με κατηγορίες που περιλάμβαναν παραβίαση ιδιωτικότητας και απόπειρα υποκλοπής δεδομένων. Η υπόθεση οδήγησε σε καταδίκες με αναστολή και έπληξε την αξιοπιστία της εταιρείας στην Ευρώπη, ενώ η ίδια η Kovesi ενίσχυσε το διεθνές της προφίλ, φτάνοντας αργότερα στη θέση της Ευρωπαϊκής γενικής εισαγγελέως.

Παράλληλα, η Black Cube έχει συνδεθεί με την πολυετή διαμάχη της ENRC με το Serious Fraud Office στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στο πλαίσιο αυτής της υπόθεσης, η

εταιρεία φέρεται να είχε αναλάβει τη συλλογή πληροφοριών σε μια προσπάθεια να αντικρούσει ή να αποδυναμώσει τις έρευνες των αρχών. Οι σχετικές δικαστικές διαδικασίες υπήρξαν μακροχρόνιες και περίπλοκες, με αντικρουόμενους ισχυρισμούς για τον ρόλο και τις μεθόδους της.

Πέραν αυτών των περιπτώσεων, η Black Cube έχει κατά καιρούς αναφερθεί σε δημοσιεύματα ως εμπλεκόμενη –άμεσα ή έμμεσα– σε πολιτικά ευαίσθητες υποθέσεις, εκλογικές διαδικασίες και διεθνείς έρευνες διαφθοράς σε διάφορες χώρες, όπως πολύ πρόσφατα συνέβη στη Σλοβενία.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η ολοκλήρωση του δικανικού ελέγχου της Ευροπολ για τη γνησιότητα ή όχι των φερόμενων γραπτών μηνυμάτων στην υπόθεση, γνωστή ως «Σάντη», θα προκαλέσει τριγμούς στο εσωτερικό σκηνικό της Κύπρου όποιο και αν είναι το αποτέλεσμα του ελέγχου που διεξάγει ο Ευρωπαϊκός Αστυνομικός Οργανισμός. Σύμφωνα με ανεπίσημες εκτιμήσεις, τα ευρήματα του ελέγχου αναμένονται με ιδιαίτερο ενδιαφέρον το επόμενο δεκαήμερο στη Λευκωσία και αναλόγως θα φουντώσουν τη φωτιά που έχει προκληθεί από τη δημοσιοποίησή τους ή θα ανοίξουν ένα νέο μέτωπο το οποίο θα φέρει σε δεινή θέση τους κομιστές των απίστευτων ισχυρισμών για ύπαρξη ενός παρακρατικού μηχανισμού με εμπλοκή ανώτερων δικαστικών λειτουργιών, θεσμικών αξιωματούχων, πολιτικών σε Κύπρο και Ελλάδα και μεγαλοδικηγόρων.

Το ενδεχόμενο ο έλεγχος της Ευροπολ να επιβεβαιώσει τις εκτιμήσεις που υπάρχουν ότι τα μηνύματα αποτελούν προϊόν πλαστογραφίας, είναι βέβαιο πως θα ανοίξει έναν νέο κύκλο που θα συμπεριλάβει τα πρόσωπα που πρωταγωνιστούν όλο αυτό το διάστημα, τον δημοσιογράφο Μακάριο Δρουσιώτη, κομιστή των μηνυμάτων, τη «Σάντη», κεντρικό πρόσωπο της απίστευτης ιστορίας και τον Νίκο Κληρίδη, δικηγόρο, ο οποίος αυτοβούλως ενεπλάκη

Με βάση τις αρχικές αναρτήσεις και τοποθετήσεις στους ισχυρισμούς «Σάντη», προκύπτουν σημάδια υποχώρησης προσώπων που είχαν υποθετήσει το περιεχόμενο των μηνυμάτων χωρίς να είναι σε θέση να ελέγξουν τη γνησιότητά τους.

στην υπόθεση, αρχικά, ενισχύοντας το αφήγημα της «Σάντη» και κατά συνέπεια του Μακάριου Δρουσιώτη. Στην περίπτωση που η Ευροπολ δεν εντοπίσει σημάδια πλαστογραφίας, τούτέστιν αποφανθεί πως είναι γνήσια τα μηνύματα, τα αποτελέσματα του «σεισμού» που θα προκληθεί μόνο κατά προσέγγιση μπορούν να προσδιοριστούν, στην παρούσα φάση. Με το δημόσιο ενδιαφέρον να είναι στραμμένο στην έδρα της Ευροπολ στη Χάγη, το τελευταίο διάστημα δεν περνά απαρατήρητη η προσπάθεια που καταβάλλεται από κεντρικά πρόσωπα της ιστορίας να αναδιαμορφώσουν τη αρχική δημόσια θέση τους ως προς την αυθεντικότητα των μηνυμάτων της «Σάντη», δηλαδή εάν υιοθετούν ή όχι τους ισχυρισμούς της, προσπάθεια που εκ των πραγμάτων προκαλεί τεράστια ερωτηματικά τα οποία μέχρι σήμερα παραμένουν αναπάντητα από τους ίδιους.

Η «Σάντη» και ο Μικέλ

Το πρώτο τρανταχτό ερώτημα που έχει προκληθεί αφορά τον Μακάριο Δρουσιώτη και τα όσα ανέφερε στην αρχική ανάρτησή του σε Μέσο Κοινωνικής Δικτύωσης που αφορούν τους ισχυρισμούς, κατά τον ίδιο της «Σάντη», για διάπραξη σοβαρών ποινικών αδικημάτων σεξουαλικής φύσεως από τον τέως δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου Μιχάλη Χριστοδούλου. Κάτω από τον τίτλο «Παιδραστηίες, εκποιήσεις, παρακολουθήσεις και στημένες δίκες», ο Μακάριος Δρουσιώτης έγραψε: «Σύμφωνα με την ίδια (Σάντη), ο θεός Μικέλ (Μιχάλης Χριστοδούλου) έβαλε στο μάτι τη Σάντη από πολύ μικρή ηλικία.

σωπο κοντά στη «Σάντη». Αργότερα, όταν δημοσιοποιήθηκε μεγάλος αριθμός μηνυμάτων φάνηκε σε αυτά να συνομιλεί μεταξύ άλλων με κάποιο πρόσωπο από κάποιο λογαριασμό με την επωνυμία user6 που τον απειλούσε. Στη συνέχεια, ο Νίκος Κληρίδης αποστασιοποιήθηκε ανοικτά υποστηρίζοντας πως τα

φερόμενα μηνύματα παραποιήθηκαν από τη «Σάντη». Αρχικά ο Νίκος Κληρίδης υποστήριξε δημόσια πως είχε ενημερώσει τον αδελφό του Κώστα Κληρίδη την περίοδο που ήταν γενικός εισαγγελέας. Σύμφωνα με τον ίδιο, ο αδελφός του αντί να ζητήσει έρευνα τον προέτρεψε να απευθυνθεί σε δημοσιογράφους,

κάτι που προσπάθησε να αμφισβητήσει στη συνέχεια. Ωστόσο, ο Κώστας Κληρίδης εμφανίζεται στα μηνύματα της «Σάντη» να επικοινωνεί με τον Μιχάλη Χριστοδούλου μετά τις απειλές που δέχθηκε ο αδελφός του από λογαριασμό με την επωνυμία user6. Ο Κώστας Κληρίδης έστειλε στον Χριστοδούλου το ακόλουθο μήνυ-

μα: «Ο αδελφός μου κατόπιν πληροφοριών κάποιων συναδέλφων του κατέστη γνώστης κάποιων ισχυρισμών μιας κοπέλας που σε αφορούσαν αλλά ενδιαφέρθηκε για το θέμα της για καθαρά ανθρωπιστικούς λόγους. Με διαβεβαιώνει ότι δεν είχε καμία γνώση περί φυγάδευσης της κοπέλας, ούτε πρόκειται να έχει οποιαν-

δήποτε περαιτέρω ανάμειξη στο θέμα τούτο». Μέχρι σήμερα ο τέως γενικός εισαγγελέας δεν έχει τοποθετηθεί δημόσια ούτε για τις απειλές που δέχθηκε ο αδελφός του Νίκος ούτε αν γνώριζε τους ισχυρισμούς της «Σάντη», μέσω του αδελφού του, πριν ή μετά την αποχώρησή του από τη Γενική Εισαγγελία.

(1) Φερόμενη συνομιλία Μιχάλη Χριστοδούλου με τη «Σάντη» σε άφογα ελληνικά. (2) Φερόμενη συνομιλία Μιχάλη Χριστοδούλου με τη «Σάντη» για απειλές με κίνδυνο τη ζωή τους. (3) Φερόμενη συνομιλία Κώστα Κληρίδη με Μιχάλη Χριστοδούλου. (4) Φερόμενη συνομιλία Μιχάλη Χριστοδούλου με τη «Σάντη» για διάπραξη ποινικών αδικημάτων.

Τα ερωτηματικά που κλονίζουν το αφήγημα των μηνυμάτων Σάντη

Η στάση των φερόμενων πρωταγωνιστών και οι αποστάσεις που λαμβάνουν από τους αρχικούς ισχυρισμούς τους

Τα ελληνικά των μηνυμάτων

Ένα δεύτερο στοιχείο που ενισχύει τις υποψίες που υπάρχουν για την αυθεντικότητα των μηνυμάτων είναι το κείμενο των ίδιων των μηνυμάτων, καθώς και τα άφογα ελληνικά που χρησιμοποιούν τα πρόσωπα τα οποία εμφανίζονται να επικοινωνούν. Στα μηνύματα της «Σάντη» που ανέβασε στην προσωπική του ιστοσελίδα ο Μακάριος Δρουσιώτης, τα οποία όπως αναφέρει αποτελούν μέρος της κατάθεσής του στην Αστυνομία, δεν περνά απαρατήρητη η γλώσσα που χρησιμοποιείται, το άφογο συντακτικό των κειμένων καθώς και η οποία απουσία ορθογραφικών λαθών.

Ερωτηματικό 2ο

Όπως φαίνεται στην πλειοψηφία των μηνυμάτων που δημοσιοποίησε ο Μακάριος Δρουσιώτης, τα πρόσωπα που φέρεται να επικοινωνούν δείχνουν να είναι φανατικοί οπαδοί των άψογων ελληνικών και της ορθής χρήσης του γραπτού λόγου, ενώ απουσιάζουν λέξεις ή φράσεις της κυπριακής διαλέκτου ή Greeklish. Σε αρκετά μηνύματα γίνεται ευλαβική χρήση του γραπτού λόγου με τόνους, κόμματα, ερωτηματικά, θαυμαστικά και τελείες. Στοιχείο που δημιουργεί απορίες και στις αστυνομικές αρχές, αν ληφθεί υπόψη το φαινόμενο της ευρείας χρήσης των Greeklish, αγγλικών λέξεων και εκφράσεων και πολύ περισσότερο η απουσία σημείων στίξης στην επικοινωνία μέσω κινητών συσκευών. Το λεκτικό καθώς και η ορθολογική χρήση του γραπτού λόγου βρίσκεται στο μικροσκοπικό των αστυνομικών ερευνών προκειμένου να δοθούν πειστικές απαντήσεις στο κατά πόσο τα μηνύματα είναι κατασκευασμένα ή όχι.

Ερωτηματικό 3ο

Ένα τρίτο σημείο, που ενισχύει το ενδεχόμενο ότι το σύνολο των μηνυμάτων ή μέρος αυτών μπορεί να είναι κατασκευασμένα, αφορά φερόμενη επικοινωνία του Μιχάλη Χριστοδούλου με τον Γιώργο Μυλωνάκη με θέμα τη γνωστή υπόθεση της FOCUS. Σε μήνυμα ημερομηνίας 12 Απριλίου 2019 ο Γιώργος Μυλωνάκης φέρεται να γράφει στον Μιχάλη Χριστοδούλου:

Γ.Μ.: Κύριε Χριστοδούλου σας χαιρετώ. Μόλις τελείωσε η ολομέλεια της Βουλής. Μίλησα με τον κύριο Τσίπρα. Θα σας στείλει με το σύνδεσμό σας λέει όλα τα στοιχεία γύρω από την υπόθεση της Marfin Laiki και του δικού μας του Β. Μην έρθετε στην Ελλάδα είναι δύσκολα τα πράγματα.

Μ.Χ.: Εντάξει μιλώ και εγώ με τον δικό μας στον Άρειο Πάγο τώρα, από την άλλη γραμμή.

Η φερόμενη παραπομπή του Γιώργου Μυλωνάκη στον Αλέξη Τσίπρα δημιουργεί τεράστια ερωτηματικά μιας και δείχνει τον στενότερο συνεργάτη του Κυριάκου Μητσοτάκη να έχει παρασκηνιακές επαφές με τον πολιτικό αντίπαλο του ίδιου και της Νέας Δημοκρατίας. Τα ερωτήματα που παραμένουν αναπάντητα είναι: Πρώτο, μπορεί να ευσταθεί ο ισχυρισμός για συνεργασία δύο προσώπων που ανήκουν σε διαφορετικούς πολιτικούς χώρους; Δεύτερο, η χρονική περίοδος του μηνύματος, δηλαδή αν ο Αλέξης

Ο έλεγχος γνησιότητας που πραγματοποιεί η Ευροπολ θα καθορίσει την πορεία της υπόθεσης με τα φερόμενα μηνύματα της «Σάντη», καθώς και της διαχείρισης που έτυχαν κεντρικά πρόσωπα όπως ο Μ. Δρουσιώτης αλλά και ο δικηγόρος Ν. Κληρίδης.

Τσίπρας ήταν πρωθυπουργός της Ελλάδας ή όχι και τρίτο αν πρόκειται για λάθος αναφορά σε πρόσωπο, κάτι που μπορεί να ενισχύει το ενδεχόμενο της πλαστογραφίας.

Ερωτηματικό 4ο

Στα φερόμενα μηνύματα της «Σάντη», που παρέδωσε στην Αστυνομία ο Μακάριος Δρουσιώτης, περιλαμβάνονται και συνομιλίες με απειλές κατά της ζωής κεντρικών προσώπων της φερόμενης ιστορίας με την αδελφότητα των Ροδόσταυρων. Δύο χαρακτηριστικές περιπτώσεις αφορούν φερόμενη συνομιλία του Μιχάλη Χριστοδούλου με τη «Σάντη».

Μ.Χ.: «Οι εξ Ελλάδος ετοιμάζονται να στείλουν Ρώσους στην Κύπρο. Πρόσεξε τις κινήσεις σου, πρόσεξε το μωρό. Πρόσεξε που μιλάς και ποιους εμπιστεύεσαι. Και μην μου πεις λέξη. Ξέρω και δεν μιλώ. Έγιναν απροσεξίες και [έφτασαν] στα αυτιά μου. Μην αποκαλύψεις πού είναι το σπίτι. Πρόσεξε είναι όλα στα χέρια σου. Δεν παίζουμε με αυτά τα πράγματα. Δεν είναι στοιχεία που έδωσες, αν έδωσες αφού το θέλεις έτσι για να σωπάσουμε».

Μ.Χ.: «...Σου είπα σιγά σιγά. Ξέρεις, αντιλαμβάνεσαι ότι με όσα έγιναν τότε θα μπορούσαν να βρεθούμε όλοι στη φυλακή; Εγώ, δύο πρώην εισαγγελέες, ένας αρχηγός αστυνομίας, αρχιπρωτοκολλητές. Ξέρεις για ποιο πράγμα μιλάμε. Επικοινωνήσεις;»

Το ερώτημα που εύλογα προκύπτει είναι πώς δυο πρόσωπα, όσο κοντά και αν εμφανίζονται να είναι, μιλούν τόσο ανοικτά για εκτέλεση συμβολαίων κατά παραγγελία της αδελφότητας των Ροδόσταυρων και διάπραξη σοβαρών αδικημάτων με εμπλοκή θεσμικών αξιωματούχων από ανοικτά κανάλια επικοινωνίας;

Ο Χριστός και ο Κώστας Κληρίδης και η «Σάντη»

Το παζλ των τεράστιων ερωτηματικών που προκύπτουν με τους ισχυρισμούς «Σάντη» και πώς αυτοί έτυχαν διαχείρισης συμπληρώνουν ο δικηγόρος Χριστός Κληρίδης καθώς και ο αδελφός του τέως γενικός εισαγγελέας Κώστας Κληρίδης. Ο Νίκος Κληρίδης ενεπλάκη στην υπόθεση ως δικηγόρος ή πρό-

Του ΠΑΝΑΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

«Ο λογαριασμός του Ντόναλντ Τραμπ μεγαλώνει και οι τσέπες της Ε.Ε. μικραίνουν», έλεγε κοινοτικός επίσημος στην «Κ», υποστηρίζοντας ότι «από την Ουκρανία μέχρι και τη Μέση Ανατολή, οι ενέργειες του πλανητάρχη ανεβάζουν το κόστος που τείνει πλέον να καταστεί δυσβάσταχτο για την Ευρώπη, τόσο σε πολιτικό, όσο και κυρίως σε οικονομικό επίπεδο». Τα νέα δεδομένα που προκάλεσε ο πόλεμος στο Ιράν και κυρίως η ανάγκη να διασφαλιστούν τα Στενά του Ορμούζ και να αποναρκοθετηθεί η περιοχή, δημιουργούν ένα πολύ μεγάλο κόστος, το οποίο όπως εκτιμάται στα ανώτατα δώματα της Ε.Ε., θα μετακυλιστεί και στους ώμους της Ευρώπης, που θα κληθεί όχι μόνο να αναλάβει το βάρος μιας ακριβής επιχείρησης συνοδείας πλοίων, αλλά ενδέχεται να υποχρεωθεί να ακολουθήσει μια νέα τάξη πραγμάτων και ένα νέο σπιράλ αυξήσεων. Κυρίως, εάν συνυπολογιστεί η εξαγγελία του Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος, όπως είπε, εξετάζει το ενδεχόμενο σύστασης μιας κοινοπραξίας με το Ιράν και το Ομάν, για την επιβολή διωδίων στα Στενά του Ορμούζ. Μια κοι-

Παρά τις αισιόδοξες εκτιμήσεις για τερματισμό του πολέμου στο Ιράν, υπό το φως και της εκκευρίας στον Λίβανο, η Ε.Ε. αναμένεται να γνωστοποιήσει την προσηχή Τετάρτη, 22 Απριλίου, την «ευρωπαϊκή εργαλειοθήκη».

νοπραξία, στην οποία θα συμμετέχουν δηλαδή τόσο οι ΗΠΑ, όσο και η χώρα την οποία βομβάρδιζε ο κ. Τραμπ τις τελευταίες εβδομάδες και απειλούσε να οδηγήσει στη λιθινή εποχή.

Υπό το φως όλων αυτών των δεδομένων στη Μέση Ανατολή, η Ε.Ε. αντιλαμβάνεται πλέον ότι όλες οι κινήσεις Τραμπ, πολιτικές και στρατιωτικές, έχουν επιχειρηματικό υπόβαθρο και στοχεύουν στην αποκόμιση οικονομικού κέρδους. Κάτι άλλωστε που συνάγεται αβίαστα και από το γεγονός ότι συνεπεία των πληγμάτων που δέχθηκε η μεγαλύτερη φυσική εγκατάσταση φυσικού αερίου στο Κατάρ, καθώς και των πληγμάτων στη Σαουδική Αραβία, στο Ντουμπάι (λιμάνι Jebel Ali) και στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (τεματικός σταθμός Fujairah), ο κ. Τραμπ κάλεσε τις ευρωπαϊκές χώρες, εάν αντιμετωπίζουν ελλείψεις, να στραφούν είτε στην αγορά των ΗΠΑ, είτε να πάνε στα Στενά του Ορμούζ, προκειμένου να εξασφαλίσουν το δικό τους πετρέλαιο. Βάζοντας ουσιαστικά πίεση στην Ε.Ε. να προχωρήσει στην υλοποίηση της συμφωνίας-πλαίσιο που υπέγραψε με τις ΗΠΑ για την αγορά αμερικανικής ενέργειας (LNG, πετρέλαιο και πυρηνική τεχνολογία) ύψους 750 δισεκατομμυρίων δολαρίων έως το 2028.

Παρόμοια τακτική ακολουθείται και στη Γάζα, όπου η Ε.Ε. και τα κράτη-μέλη έχουν σε ισχύ ένα πρόγραμμα ύψους 1,6 δισεκατομμυρίων ευρώ για την ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα της Παλαιστίνης, ενώ έχουν εγκρίνει εφέτος νέο πακέτο 458 εκατομμυρίων ευρώ για ανθρωπιστική βοήθεια. Ο κ. Τραμπ όμως έχει τον δικό του σχεδιασμό, που δεν καλύπτει καν τη βασική θέση αρχής της Ε.Ε. για δημιουργία Παλαιστινιακού Κράτους. Αντίθετα, κινείται για μετατροπή της Γάζας σε «Ριβέρα», έχοντας εκπονήσει επιχειρηματικά πλάνα, τύπου real estate. Σύμφωνα μάλιστα με το master plan που παρουσιάστηκε τον Ιανουάριο στο Νταβός, από τον Τζάρεντ Κούσνερ, γαμπρό του κ. Τραμπ, η ισοπεδωμένη περιοχή θα διαθέτει κάποια στιγμή 180 ουρανοξύστες κατά μήκος της ακτής της Μεσογείου, γυάλινους πύργους, καζίνο και μαρίνες, στο πλαίσιο μετατροπής της στα πρότυπα του Las Βέγκας (Vegas-ification). Όπως

Ο Ντόναλντ Τραμπ κάλεσε τις ευρωπαϊκές χώρες, εάν αντιμετωπίζουν ελλείψεις, να στραφούν είτε στην αγορά των ΗΠΑ, είτε να πάνε στα Στενά του Ορμούζ, προκειμένου να εξασφαλίσουν το δικό τους πετρέλαιο.

Ο λογαριασμός Τραμπ στους ώμους της Ευρώπης

Στα πρόθυρα νευρικής κρίσης η Ε.Ε. εξαιτίας της συναλλακτικής σχέσης που επιβάλλουν οι ΗΠΑ, σε όλα τα μέτωπα

δε έγινε γνωστό από τον ίδιο τον πλανητάρχη, οι ΗΠΑ θα πρέπει να «αναλάβουν» και να «έχουν την κυριότητα» της Γάζας, για να επιβλέψουν την ανοικοδόμηση, λειτουργώντας ουσιαστικά ως developer. Η ιδιότυπη συναλλακτική σχέση, με βάση την οποία η Ε.Ε. πληρώνει και η Ουάσιγκτον κάνει business, είναι ακόμη πιο εμφανής στο Ουκρανικό. Καθώς η Ε.Ε. παρέχει οικονομική στήριξη προς την Ουκρανία προκειμένου να αμυνεται έναντι της Ρωσίας και χρηματοδοτεί ουσιαστικά την αγορά εξοπλισμών από τις ΗΠΑ, οι οποίες στην εποχή Τραμπ δεν κάνουν «δωρεές» προς το Κίεβο, αλλά το αντιμετωπίζουν ως βασικό πελάτη, μεταθέτοντας το κόστος στους ώμους της Ε.Ε., καθώς και των ευρωπαϊκών κρατών που είναι και μέλη της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας.

Άλλωστε, είναι γνωστή η τοποθέτηση του πλανητάρχη, τον Αύγουστο 2025, σύμφωνα με την οποία «δεν δίνουμε τίποτα, πούλαμε όπλα τώρα. Αυτό (σ.σ. η δωρεά) γίνεται από μια διεφθαρμένη κυβέρνηση να γνωστοποιήσει την προσηχή Τετάρτη, 22 Απριλίου, την «ευρωπαϊκή εργαλειοθήκη». Προκειμένου να στηρίξει τα κράτη-μέλη και να αναχαιτίσει τις τιμές της ενέργειας, οι οποίες κινούνται σε λογική ασανσέρ, ως αποτέλεσμα του σκωτσέζικου ντους στο οποίο υποβάλλει την υψηλή ο Ντόναλντ Τραμπ.

Κοινοτική πηγή, η οποία μίλησε στην «Κ», ανέφερε ότι «η βασική αρχή με βάση την οποία πορεύονται οι Βρυξέλλες, έγκειται

και πετρέλαιο και φυσικό αέριο, ενώ έχει ιδρυθεί και Ταμείο Επενδύσεων και Ανασυγκρότησης ΗΠΑ-Ουκρανίας, το οποίο θα χρηματοδοτείται από τα έσοδα της μελλοντικής εξόρυξης των εν λόγω φυσικών πόρων. Μέχρι βεβαίως την ανασυγκρότηση, ο πόλεμος συντηρείται στην Ουκρανία, με ευθύνη και του Τραμπ, ο οποίος προφανώς δεν έχει κανένα λόγο να βιάζεται. Διότι όσο η Ε.Ε. πληρώνει και θα συνεχίσει να πληρώνει, καθώς δρομολογείται η έγκριση του δανείου 90 δισεκατομμυρίων ευρώ προς την Ουκρανία, ο πλανητάρχη αισθάνεται άνετα να κάνει business και να αποκομίζει τεράστια οικονομικά κέρδη, αδιαφορώντας προφανώς τόσο για την ισοπέδωση της Ουκρανίας από τον εισβολέα Πούτιν, όσο και για το αδιαμφισβήτητο παιδομάζωμα, στο οποίο επιδιέχεται η Ρωσία.

Εργαλειοθήκη

Παρά τις αισιόδοξες εκτιμήσεις για τερματισμό του πολέμου στο Ιράν, υπό το φως και της εκκευρίας στον Λίβανο, η Ε.Ε. αναμένεται να γνωστοποιήσει την προσηχή Τετάρτη, 22 Απριλίου, την «ευρωπαϊκή εργαλειοθήκη». Προκειμένου να στηρίξει τα κράτη-μέλη και να αναχαιτίσει τις τιμές της ενέργειας, οι οποίες κινούνται σε λογική ασανσέρ, ως αποτέλεσμα του σκωτσέζικου ντους στο οποίο υποβάλλει την υψηλή ο Ντόναλντ Τραμπ.

Κοινοτική πηγή, η οποία μίλησε στην «Κ», ανέφερε ότι «η βασική αρχή με βάση την οποία πορεύονται οι Βρυξέλλες, έγκειται

στην εκτίμηση, ότι σε κάθε περίπτωση, οι τιμές της ενέργειας δεν θα επανέλθουν σε κανονικά επίπεδα, σύντομα». Όπως δημοσίευσε η «Οικονομική Καθημερινή», η Ε.Ε. προσανατολίζεται να προχωρήσει στη χαλάρωση των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, κάτι που έχουν ζητήσει αρκετές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, προκειμένου να σπληνισθούν επιχειρήσεις και πολίτες που πλήττονται από το αυξημένο ενεργειακό κόστος. Παράλληλα, δρομολογείται η υποβολή νομοθετικής πρότασης για τροποποίηση των φόρων ηλεκτρικής ενέργειας, πιθανότατα εντός Μαΐου, ενώ η Κομισιόν προσδοκά ότι στις αρχές του καλοκαιριού θα ολοκληρωθούν οι εργασίες επί του πακέτου δικτύων της Ε.Ε., με στόχο την επέκταση του ηλεκτρικού δικτύου της Ευρώπης. Κάτι πάντως που στην περίπτωση της Κύπρου δεν αναμένεται να διαφοροποιήσει τα δεδομένα. Λόγω της καθυστέρησης υλοποίησης του «ευρωπαϊκού έργου κοινού ενδιαφέροντος» Great Sea Interconnector, των γνωστών διαφορών μεταξύ Λευκωσίας-Αθηνών, της αναμενόμενης εξασφάλισης επικαιροποιημένης μελέτης βιωσιμότητας του έργου, αλλά και των εμποδίων που προβάλλει η Τουρκία.

Η Κομισιόν αναμένεται να υποβάλει και ένα «ενημερωμένο πλαίσιο» που αφορά στο Σύστημα Εμπορίας Εκπομπών (ETS), η αναθεώρηση του οποίου παραμένει εντός χρονοδιαγράμματος και τοποθετείται τον Ιούλιο, όπως τόνισε ο Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν.

Πολλοί ηγέτες κρατών-μελών, πέραν του Ισπανού Πέδρο Σάντσεθ που βρίσκεται σε μετωπική σύγκρουση με τον πλανητάρχη, όχι απλώς αποστασιοποιούνται, αλλά έχουν ήδη τοποθετηθεί επικριτικά και έχουν λάβει αποφάσεις που οδηγούν σε αντιπαράθεση με τις ΗΠΑ.

Ιστορική ρήξη ευρωπαϊκών κρατών-ΗΠΑ, δεν παίρνει θέση η Λευκωσία

Το χάσμα στις σχέσεις της Ε.Ε. και των ΗΠΑ θεωρείται πλέον τεράστιο και οι σχέσεις πολλών ευρωπαϊκών χωρών με την Ουάσιγκτον οδηγούνται σε ρήξη, η οποία χαρακτηρίζεται ιστορική και τροφοδοτείται από τη συναλλακτική εξωτερική πολιτική που ακολουθεί ο Ντόναλντ Τραμπ σε συνδυασμό με τις πρόσφατες γεωπολιτικές εξελίξεις.

Πολλοί ηγέτες κρατών-μελών, πέραν του Ισπανού Πέδρο Σάντσεθ που βρίσκεται σε μετωπική σύγκρουση με τον πλανητάρχη και τις πολιτικές που ακολουθεί, όχι απλώς αποστασιοποιούνται, αλλά έχουν ήδη τοποθετηθεί επικριτικά και έχουν λάβει αποφάσεις που οδηγούν σε αντιπαράθεση με τις ΗΠΑ. Περιλαμβανομένης της ηγέτιδας της Ιταλίας Τζόρτζια Μελόνι, η οποία τήρησε ουδετερότητα στον πόλεμο του Ιράν και δεν επέτρεψε την προσέγγιση, στη βάση NAS Sigonella, αμερικανικών αεροσκαφών που μετέφεραν όπλα προς τη Μέση Ανατολή, επικαλούμενη ότι οι υπάρχουσες συμφωνίες (από το 1954) επιτρέπουν μόνο διοικητικές και όχι πολεμικές δραστηριότητες. Το περιστατικό προκάλεσε την έκρηξη Τραμπ, ο οποίος χαρακτήρισε «απαράδεκτη» τη στάση της Μελόνι, υποστηρίζοντας ότι δεν είχε το θάρρος να αναλάβει το βάρος της ασφάλειας της Ιταλίας. Σε κάθε περίπτωση, η ένταση που προκλήθηκε και οι χαρακτηρισμοί που ακούστηκαν, θέτουν πλέον εν αμφιβολώ τη φιλία του πλανητάρχη και της ηγέτιδας της Ιταλίας.

Αποστασιοποίηση από τον πλανητάρχη καταγράφεται και στο Βερολίνο. Ο καγκελάριος Φρίτριχ Μέρτς εισήγαγε υποδεικτικό χαρακτήρα στις τοποθετήσεις του, διαμνύοντας ότι η Ευρώπη δεν μπορεί πλέον να είναι ένας «παθητικός παρατηρητής» ή μια υποτελής δύναμη που απλώς αντιδρά στις «συναλλακτικές διαθέσεις» της Ουάσιγκτον.

Μετωπική σύγκρουση εκτυλίσσεται και μεταξύ Μακρόν-Τραμπ, καθώς η Γαλλία απέκλεισε τον εναέριο χώρο της για αμερικανικά και ισραηλινά αεροσκάφη που μετέφεραν όπλα προς το Ιράν, δηλώνοντας ότι «δεν αποτελεί μέρος αυτού του πολέμου». Ενώ ο Γάλλος πρόεδρος αμφισβήτησε δημοσίως τη σοβαρότητα του Τραμπ, δηλώνοντας από τη Νότια Κορέα ότι «όταν θέλεις να είσαι σοβαρός, δεν λες το αντίθετο από αυτό που είπες την προηγούμενη μέρα... αυτό δεν είναι σόου».

Σε αντίθεση με την καθαρή γραμμή που ακολουθούν πολλά κράτη-μέλη έναντι του Ντόναλντ Τραμπ, η Κύπρος, ούτε ως κράτος, αλλά ούτε και ως Πρόεδρος του Συμβουλίου της Ε.Ε., έχει τολμήσει να πάρει θέση σε σχέση με τη συναλλακτική σχέση στην οποία υποβάλλει η Ουάσιγκτον το ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Κι αν αυτό θα μπορούσε κάπως να δικαιολογηθεί δεδο-

μένου ότι η Κύπρος είναι ένα μικρό κράτος, η εμμονή της Λευκωσίας να διαφημίσει τη στήριξη του σχεδίου Τραμπ στη Γάζα, υπενθυμίζοντας το υποστηρικτικό πλάνο έξι σημείων του προέδρου Χριστοδουλίδη, είναι τουλάχιστον εκτός κλίματος, αν όχι και εξοργιστική. Και καταδεικνύει αδυναμία ανάλυσης του πολιτικού παιχνιδιού, όπως άλλωστε διαφάνηκε και με τη σπουδή του προέδρου Χριστοδουλίδη να στείλει την Κύπρο ως «παρατηρητή» στο υποτιθέμενο Συμβούλιο Ειρήνης του Ντόναλντ Τραμπ, εν μέσω της προσπάθειας του πλανητάρχη να υποκαταστήσει τον ΟΗΕ, στον οποίο κατά τα λοιπά βασίζεται η κυπριακή κυβέρνηση προκειμένου να λυθεί το Κυπριακό.

Την ώρα που η Λευκωσία δεν παίρνει θέση και συνεχίζει να λειτουργεί υποστηρικτικά στους σχεδιασμούς του Τραμπ στη Γάζα, ακόμη και εθνικιστικά κόμματα της Ευρώπης, μέχρι πρόσφατα ιδεολογικοί σύμμαχοι του πλανητάρχη, αποφασίζουν να αποστασιοποιηθούν. Όπως δημοσίευσε το Politico,

Μετωπική σύγκρουση εκτυλίσσεται και μεταξύ Μακρόν-Τραμπ, καθώς η Γαλλία απέκλεισε τον εναέριο χώρο της για αμερικανικά και ισραηλινά αεροσκάφη που μετέφεραν όπλα προς το Ιράν.

η Μαρίν Λε Πεν ανέφερε ενώπιον των βουλευτών του εθνικιστικού κόμματος «Εθνικός Συναγερμός» ότι «πρέπει να κρατηθούν αποστάσεις» από τον πρόεδρο του Τραμπ. Άλλωστε, το πρόσφατο παράδειγμα της ήττας που δέχθηκε στις συγγραφικές εκλογές ο Βίκτορ Όρμπαν, ο οποίος απολάμβανε της στήριξης Τραμπ, είναι προφανώς ενδεικτικό της εικόνας που έχει σχηματιστεί γύρω από τον πλανητάρχη εντός της Ε.Ε. Κοινοτική πηγή έλεγε μάλιστα στην «Κ», ότι η παρουσία του αντιπροέδρου του Τραμπ, Τζέι Ντι Βανς, στο πλευρό του Βίκτορ Όρμπαν, λίγες μέρες πριν από τις εκλογές, «όχι μόνο δεν πρόσθεσε, αλλά σύμφωνα με κάποιες εκτιμήσεις, του αφαιρέσε πόντους».

Η ανάγνωση αυτή επικρατεί και στους κόλπους του εθνικιστικού κόμματος «Εναλλακτική για τη Γερμανία» (AfD). Ο βουλευτής του AfD Ματίας Μούστοντορφ, έγραψε στην πλατφόρμα X ότι η «επίδειξη φιλίας» μεταξύ Βουδαπέστης και κυβέρνησης Τραμπ, συμπεριλαμβανομένης των απόφασης του Βανς να κάνει προεκλογική εκστρατεία υπέρ του Όρμπαν, «κρεμόταν σαν μολόπητρα γύρω από τον λαιμό του» Ούγγρου ηγέτη.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«Ο Μακάριος Δρουσιώτης θα παραμείνει στο ψηφοδέλτιο μέχρι τέλους, όποια κι αν είναι η εξέλιξη», δηλώνει στην «Κ» ο συμπρόεδρος στο Volt Πάνος Παρράς. Τονίζει ότι κανείς δεν έθεσε θέμα απομάκρυνσής του και αναφέρει ότι Volt και Δρουσιώτης θα πορευθούν μαζί μέχρι τέλους. Ο κ. Παρράς επισημαίνει ότι το Volt ζητεί διορισμό ανεξάρτητων ποινικών ανακριτών για να υπάρξει πλήρης και ανεξάρτητη διερεύνηση των καταγγελιών και σημειώνει ότι υπάρχουν ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν για την παρακολούθηση του τώως γενικού εισαγγελέα Κώστα Κληρίδη, το δυστύχημα με πρωταγωνιστή τον γιο του κ. Συλλούρη, το μαύρο βαν και την υπόθεση Focus. Δηλώνει ότι η ηγεσία του Volt είχε ενημερωθεί από τον κ. Δρουσιώτη, όταν αποδέχθηκε να είναι στο ψηφοδέλτιο, για το γενικότερο πλαίσιο της υπόθεσης, όμως, δεν γνώριζαν λεπτομέρειες και τεκμήρια.

—Στο Volt γνωρίζετε ότι ο Μακάριος Δρουσιώτης θα έβγαζε αυτή την υπόθεση στη δημοσιότητα;

—Η ηγεσία του Volt είχε ενημερωθεί από τον Μακάριο Δρουσιώτη, όταν αποδέχθηκε να είναι στο ψηφοδέλτιο, ότι έχει μια έρευνα που φτάνει στο τέλος της και ότι θα τη δημοσιεύσει, είτε είναι υποψήφιος είτε όχι, στο πλαίσιο της δουλειάς που κάνει ως ερευνητής και η οποία αφορούσε διάφορα ζητήματα αλλά κυρίως τις εκποιήσεις. Δεν γνωρίζαμε λεπτομέρειες και τεκμήρια.

—Σας είχε ενημερώσει για την υπόθεση «Σάντη»;

—Είχαμε ενημέρωση για το γενικότερο πλαίσιο της υπόθεσης, όμως, όχι με λεπτομέρειες. Γνωρίζαμε ότι η υπόθεση που θα έβγαζε στη δημοσιότητα αφορούσε πολιτική διαπλοκή, δικαστική διαφθορά και οικονομικά εγκλήματα. —Είχατε υπόψη ότι τα τεκμήρια είναι κυρίως μηνύματα και πχ-τικά;

—Όχι, δεν γνωρίζαμε τι ήταν τα τεκμήρια. Δεν είδαμε μηνύματα, δεν ακούσαμε πχ-τικά. Ο Μακάριος πάντοτε προστατεύει τα τεκμήρια που έχει στην κατοχή του από πιθανές διαρροές και καλά κάνει. Να υπενθυμίσω, όμως, ότι για αυτή την έρευνα είχε παρουσιάσει κάποια στοιχεία από το 2024, λίγο πριν από τις ευρωεκλογές και είχε δείξει τότε κάποια από αυτά τα μηνύματα, αλλά κανείς δεν αντέδρασε. —Εκφράσατε κάποια ανησυχία ή προβληματισμό όταν ενημερωθήκατε;

—Όχι, δεν εκφράσαμε κάποιο προβληματισμό.

—Σας είχε ενημερώσει ότι θα προβεί στην επίμαχη ανάρτηση τη

Πάνος Λοΐζου Παρράς, συμπρόεδρος στο Volt

Στο ψηφοδέλτιο ο Δρουσιώτης, όποια κι αν είναι η εξέλιξη

Κανείς δεν έθεσε θέμα απομάκρυνσής του. Θα πορευθούμε μαζί μέχρι τέλους

Το Volt ζητεί διορισμό ανεξάρτητων ποινικών ανακριτών για πλήρη και ανεξάρτητη διερεύνηση των καταγγελιών. Τίποτα λιγότερο, τίποτα περισσότερο.

δεδομένη στιγμή για να είστε προετοιμασμένοι για τις αντιδράσεις;

—Όχι και ούτε υπήρχε λόγος να μας το πει.

—Πώς κρίνετε την πορεία των ερευνών;

—Το Volt ζητεί πλήρη και ανεξάρτητη διερεύνηση των καταγγελιών. Τίποτα λιγότερο, τίποτα περισσότερο. Υπάρχουν όμως ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν. Παρακολουθείτε ή όχι ο τώως γενικός εισαγγελέας Κώστας Κληρίδης; Ο ίδιος πάντως δεν διέψευσε τον ισχυρισμό. Τι ισχύει σχετικά με τους ισχυρισμούς για το δυστύχημα με πρωταγωνιστή τον γιο του κ. Συλλούρη; Πώς εκλείπει η υπόθεση με το μαύρο

βαν; Τι έγινε τελικά με την υπόθεση Focus; Όλα αυτά αφορούν το δημόσιο συμφέρον. Γι' αυτό ζητάμε διορισμό ανεξάρτητων ποινικών ανακριτών.

—Η κυβέρνηση λέει ότι αναμένει ενημέρωση από την Αστυνομία και ακολούθως θα λάβει αποφάσεις για τα επόμενα βήματα. —Θεωρώ, πως τόσο η Αστυνομία όσο και η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη δεν έχουν κάνει τους δέοντες χειρισμούς. Κάποια τεκμήρια φαίνεται να στάλθηκαν στη Ευροπόλ για έλεγχο. Ορθώς λέμε εμείς, παρόλο που πρέπει να σταλεί το σύνολο των τεκμηρίων και συσκευών. Πώς γίνεται όμως να μην γίνει η Αστυνομία να διαρρέουν ότι είναι κατασκευα-

σμένα, αφού ακόμη η Ευροπόλ δεν έστειλε τα αποτελέσματα της έρευνάς της; Πώς γίνεται ο αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος Γιάννης Αντωνίου να προεξοφλεί ότι δύο άτομα θα μείνουν εκτεθειμένα; Πού το ξέρει; Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας συμφωνεί με τη δήλωση του εκπροσώπου του; Τίθεται θέμα λοιπόν για την αξιοπιστία της Αστυνομίας, αλλά και για το πού φαίνεται ότι κατευθύνεται η έρευνα των ανακριτών. Μπορεί η κοινωνία να εμπιστευτεί την Αστυνομία, όταν κάνει επιλεκτικές διαρροές για τη διερεύνηση της υπόθεσης; Αυτό δημιουργεί σκιά γύρω από τα κίνητρα και τη στόχευση αυτών που διεξάγουν την έρευνα.

Γιατί κυνηγούν τον δικηγόρο Νίκο Κληρίδη που προσκόμισε στοιχεία για την υπόθεση και όχι τους καταγγελλόμενους; Γιατί δεν κινήθηκε η Αστυνομία με την ίδια ταχύτητα να κατασχεθεί στοιχεία, τηλέφωνα και υπολογιστές από τους καταγγελλόμενους; Αυτά δεν πρέπει να πάνε στη Ευροπόλ; Ερωτήματα υπάρχουν και για τους επικεφαλής της Νομικής Υπηρεσίας. Ο γενικός και βοηθός γενικός εισαγγελέας που αναφέρονται στα μηνύματα και τις καταγγελίες, παρακολουθούν και κατευθύνουν τις έρευνες; Οι μέχρι τώρα λοιποί χειρισμοί κυβέρνησης και Αστυνομίας δημιουργούν σκιάς, που επιτείνουν την έλλειψη εμπιστοσύνης της κοινωνίας που τους περιβάλλει. Ως εκ τούτου, θεωρούμε ότι, ανεξάρτητα από τις έρευνες της Αστυνομίας και της Ευροπόλ, θα έπρεπε ήδη να έχει διοριστεί ανεξάρτητος ποινικός ανακριτής για να μην υπάρχει καχυποψία.

—Μπορεί η Αστυνομία να έχει ενώπιόν της στοιχεία που να δικαιολογούν τον τρόπο με τον οποίο έδρασε. Τονίζει, επίσης, ότι η διαπίστωση της αυθεντικότητας ή μη των μηνυμάτων είναι κομβικής σημασίας.

—Μέχρι να αποδειχθεί πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας αν τα μηνύματα είναι αυθεντικά ή όχι ή τέλος πάντων ποια μηνύματα ή πόσα μηνύματα είναι κατασκευασμένα, οφείλουν οι Αρχές να προχωρήσουν σε όλες τις έρευνες που χρειάζεται να γίνουν για να προστατεύσουν πιθανά θύματα και τεκμήρια. Το ζητούμενο είναι να διερευνηθούν οι καταγγελίες στην ολόκληρη τους και να υπάρχουν πειστικές απαντήσεις.

—Αν όμως τα μηνύματα είναι κατασκευασμένα, πώς θα διερευνηθούν οι ισχυρισμοί που περιλαμβάνονται σε αυτά;

—Η έρευνα της Ευροπόλ είναι σε εξέλιξη και πρέπει να αναμένουμε τα αποτελέσματα. Όμως αν μην ξεχνάμε ότι στα screenshots υπάρχουν αναφορές σε πραγματικά γεγονότα και δίκες, όπως για παράδειγμα η υπόθεση Focus, που παραπέμπουν σε ενδεχόμενα σοβαρά αδικήματα, τα οποία ίσως να έχουν λάβει χώρα, ανεξάρτητα από την αυθεντικότητα των μηνυμάτων.

—Μετά από δύο βδομάδες και όσα είδαμε τον φως της δημοσιότητας, σπριζέτε ακόμη την προσπάθεια του κ. Δρουσιώτη ή θεωρείτε ότι η έρευνα του παρουσιάζει κενά;

—Ο Μακάριος έκανε την έρευνά του και παρουσίασε τα ευρήματα που έκρινε ορθό να παρουσιάσει, ενδεχομένως και κατόπιν συνεννόησης με τους νομικούς του συμβούλους. Συνεισώς, δεν θεωρώ πως ως ερευνητής μπορεί να μείνει εκτεθειμένος με οποιονδήποτε τρόπο.

Είμαστε αισιόδοχοι ότι θα έχουμε μια ισχυρή παρουσία στη Βουλή

—Το Volt έχει κόστος από όλη αυτή την υπόθεση;

—Δυσκολεύομαι να σκεφτώ γιατί το Volt μπορεί να έχει κόστος. Το Volt αυτή τη στιγμή πρωτοστατεί σε ένα θέμα που έχει να κάνει με το κράτος και ζητεί διερεύνηση, διαφάνεια, λογοδοσία και απόδοση δικαιοσύνης. Η θέση μας είναι καθαρή. Συνεπώς, γιατί να μας στηρίξει η κοινωνία; Ακόμη κι αν όλα αυτά προέρχονταν από ένα άλλο οποιοδήποτε κόμμα, εμείς πάλι θα τηρούσαμε την ίδια στάση. Θα ζητούσαμε έρευνα και απόδοση δικαιοσύνης. Αυτή είναι η διαφορά του Volt που επιθυμεί να φέρει μια διαφορετική πολιτική κουλτούρα στον τόπο υπέρ της διαφάνειας και της λογοδοσίας, μακριά από μικροπολιτικά συμφέροντα.

—Σας ανησυχεί ότι κάθιξε η ατζέντα και τα πρόσωπα του Volt στην τελική ευθεία των εκλογών;

—Δεν το βλέπω έτσι, διότι πρόκειται για μια μακρά προεκλογική περίοδο στην οποία μπορούσαμε να βάσουμε κάτω τις βασικές αρχές και θέσεις του Volt. Εξάλλου, η πάταξη της διαφθοράς που προκαλεί αναποτελεσματικότητα στο κράτος και φυσικά επιπλέον κόστος στους πολίτες, είναι στις προτεραιότητές μας. Το ερώτημα που τίθεται πλέον προς τους πολίτες ώστε να υπάρξει πραγματική

Είμαστε ένα κόμμα δύο ετών χωρίς πόρους και χωρίς έμμισθους μηχανισμούς. Δίνουμε τη μάχη με όσα μέσα έχουμε στη διάθεσή μας και θεωρούμε ότι μπορούμε να αποτελέσουμε την εναλλακτική επιλογή για τον κόσμο που επιθυμεί κάτι καθαρό, έντιμο...

αλλαγή, είναι το ποιος μπορεί να φέρει αποτέλεσμα και σε αυτό το πλαίσιο πιστεύω ακράδαντα ότι το Volt στη Βουλή θα είναι πολιτικά χρήσιμο.

—Αν αποδειχθεί ότι τα μηνύματα είναι κατασκευασμένα, ο κ. Δρουσιώτης θα παραμείνει στο ψηφοδέλτιο του Volt μέχρι τέλους;

—Βεβαίως και θα παραμείνει στο ψηφοδέλτιο μέχρι τέλους, όποια κι αν είναι η εξέλιξη. Ως έμπειρος και αξιόπιστος ερευνητής έκανε την έρευνά του, δημοσιοποίησε βασικά ευρήματα και παρέδωσε τα στοιχεία στις Αρχές.

Ο Μακάριος δεν είναι απλώς υποψήφιος του Volt ούτε εμφανιστική τώρα προεκλογικά επί σκοπού. Ήταν από την πρώτη στιγμή μέλος του Volt και υποψήφιος του κόμματος στις ευρωεκλογές. Δεν είναι τυχαία μαζί μας. Αστάζεται τις αρχές και αξίες του κόμματος. Volt και Μακάριος Δρουσιώτης θα πορευθούμε μαζί μέχρι τέλους. Η κοινωνία αναγνωρίζει το θάρρος, το ήθος και την τόλμη του σχετικά με τις έρευνές του και αυτό είναι πολύ σημαντικό. Εύχομαι να συνεχίσει το έργο που επιτελεί γιατί έχει πολλά να προσφέρει

στην ερευνητική δημοσιογραφία. —Ναι, αλλά, αν τα μηνύματα αποδειχθούν ψευτικά, θα έχει διασπαστεί κόσμος άδικα και θα μείνει και ο ίδιος εκτεθειμένος που δεν φρόντισε να ελέγξει τη γνησιότητα των τεκμηρίων.

—Ο Μακάριος λέει ότι στον βαθμό που μπορούσε επιβεβαίωσε την αυθεντικότητα του υλικού που έχει στην κατοχή του. Από εκεί και πέρα, ακόμα και να αποδειχτεί αυτό, δημιουργούνται άλλα ερωτήματα, όπως το πώς προέκυψαν αυτές οι πληροφορίες που αφορούν υπαρκτά πρόσωπα

και συμβάντα, και πού αποσκοπούσαν οι ενέργειες αυτές.

—Υπάρχουν φωνές για απομάκρυνσή του από το ψηφοδέλτιο;

—Όχι. Κανείς δεν έθεσε τέτοιο θέμα.

—Ο κ. Δρουσιώτης προανήγγειλε τη δημοσιοποίηση άλλης έρευνας για τις εκποιήσεις. Την έχετε υπόψη;

—Είμαστε ενήμεροι για την έρευνα που έχει κάνει για τις εκποιήσεις, θα προχωρήσει με την παρουσίασή της την ερχόμενη βδομάδα. Έχει τη στήριξή μας και θα ζητήσουμε εάν παραστεί ανάγκη πάλι πλήρη και ανεξάρτητη διερεύνηση για τα όποια πιθανά αδικήματα μπορεί να προκύπτουν. —Ποιος είναι ο εφικτός στόχος του Volt στις εκλογές, ένα μήνα πριν από την κάλπη;

—Είναι εφικτός ο στόχος πρωτίστως της εισόδου στη Βουλή και βεβαίως είμαστε αισιόδοχοι ότι θα έχουμε μια ισχυρή παρουσία. Είμαστε ένα κόμμα δύο ετών χωρίς πόρους και χωρίς έμμισθους μηχανισμούς. Δίνουμε τη μάχη με όσα μέσα έχουμε στη διάθεσή μας και θεωρούμε ότι μπορούμε να αποτελέσουμε την εναλλακτική επιλογή για τον κόσμο που επιθυμεί κάτι καθαρό, έντιμο, χωρίς βαριδιά, που προτάσσει την εναλλακτική προοπτική για τον τόπο και τον εκσυγχρονισμό του κράτους, ώστε να υπηρετεί πραγματικά τους πολίτες.

“

Η ηγεσία του Volt είχε ενημερωθεί από τον Μακάριο Δρουσιώτη, όταν αποδέχθηκε να είναι στο ψηφοδέλτιο, για το γενικότερο πλαίσιο της υπόθεσης. Δεν γνωρίζαμε λεπτομέρειες και τεκμήρια.

“

Δυσκολεύομαι να σκεφτώ γιατί το Volt να έχει κόστος. Πρωτοστατεί σε ένα θέμα που έχει να κάνει με το κράτος και ζητεί διερεύνηση και απόδοση δικαιοσύνης. Συνεπώς, γιατί να μη μας στηρίξει η κοινωνία;

“

Υπάρχουν ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν για την παρακολούθηση του τώως γενικού εισαγγελέα, το δυστύχημα με πρωταγωνιστή τον γιο του κ. Συλλούρη, το μαύρο βαν και την υπόθεση Focus.

ΓΕΡΜΑΣΟΓΙΑ

Το χρονικό μιας προαναγγελθείσας κατάρρευσης

2017

Ο τότε Δήμος Γερμασόγειας στέλνει την πρώτη προειδοποιητική επιστολή στους ιδιοκτήτες της πολυκατοικίας.

Η συγκεκριμένη οικοδομή είχε μπει επισήμως στο ραντάρ σχεδόν 9 χρόνια πριν από την κατάρρευση.

01/04/2025

Με την ανάληψη της αρμοδιότητας από τον ΕΟΑ Λεμεσού, ο νεοεισερχόμενος Δήμος Αμαθούνας ενημερώνεται ότι συνολικά εννέα πολυκατοικίες είχαν κριθεί επικίνδυνες.

Η υπόθεση περνά στο νέο μεταρρυθμισμένο διοικητικό σχήμα.

19/02/2026

Ο ΕΟΑ Λεμεσού επιθεωρεί την οικοδομή.

Πρόκειται για την άμεση τεχνική επιθεώρηση πριν από την κήρυξη.

10/03/2026

Η οικοδομή κηρύσσεται επισήμως επικίνδυνη.

Η επικινδυνότητα δεν προέκυψε μετά την κατάρρευση, είχε ήδη τυπικά διαπιστωθεί.

26/03/2026

Στέλνονται διπλοσησμημένες επιστολές σε όλους τους ιδιοκτήτες και στη δικαστηριακή επιτροπή, με απαίτηση για εκκένωση και επιδιόρθωση.

Υπήρξε τυπική ειδοποίηση πριν από την τραγωδία.

26/03/2026

Δίνεται προθεσμία τριών μηνών για συμμόρφωση, χωρίς να γίνουν οι απαιτούμενες εργασίες πριν από την κατάρρευση.

Αναδεικνύεται το κενό μεταξύ τυπικής ειδοποίησης και αποτελεσματικής/άμεσης άρσης του κινδύνου.

11/04/2026

Καταρρέει τμήμα της επίμαχης πολυκατοικίας στη Γερμασόγεια, με δύο θύματα.

Το γεγονός που ενεργοποίησε την τελευταία μεγάλη δημόσια και πολιτική έκκριση του ζήτηματος και προκάλεσε έντονη δημόσια συζήτηση.

13-14/04/2026

Ο ΕΟΑ Λεμεσού και ο δήμαρχος Αμαθούνας, αφού δημοσιοποιούν ότι το κτίριο είχε κηρυχθεί επικίνδυνο από τον Μάρτιο 2026 και ότι η πρώτη προειδοποίηση υπήρξε ήδη από το 2017, ζητούν ενίσχυση των νομοθετικών εργαλείων.

Πρόταση νόμου που είχε ετοιμάσει ο πρώην βουλευτής και νυν υπουργός Εργασίας, Μαρίνος Μουσιούττας, με στόχο την τροποποίηση της υπάρχουσας νομοθεσίας, και η οποία προβλέπει αποτελεσματικότερα μέτρα, ταχύτερες διαδικασίες και αυστηρότερες ποινές, ξεκίνησε να συζητείται στη Βουλή τον Μάιο του 2025 χωρίς κάποια εξέλιξη μέχρι τώρα.

Χιλιάδες οι επικίνδυνες οικοδομές

Η πρόσφατη τραγωδία με δύο νεκρούς, ένα πρόβλημα με μακρά προϊστορία και μια νομοθεσία στα συρτάρια

Της **ΡΑΦΑΕΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Ο τραγικός θάνατος των δύο συνανθρώπων μας μετά από την κατάρρευση πολυκατοικίας στη Γερμασόγεια, αναδεικνύει για άλλη μια φορά την ανεπάρκεια και την ανευθυνότητα των αρμόδιων υπηρεσιών, του κράτους, αλλά και όλων όσοι ήταν ενήμεροι για την κατάσταση που επικρατεί και όπως φαίνεται εκ του αποτελέσματος αδιαφόρησαν για τον κίνδυνο που διέτρεχαν ανθρώπινες ζωές. Η συγκεκριμένη πολυκατοικία είχε κριθεί ακατάλληλη, όπως και πολλές άλλες και είναι πολλά τα ερωτήματα που γεννώνται για τους λόγους που για άλλη μια φορά οι αρμόδιοι βρίσκονται προ των ευθυνών τους. Οι επικίνδυνες οικοδομές αφορούν ένα πολυδιάστατο πρόβλημα, το οποίο χρονίζει και είναι άξιο απορίας πού κολλάνε οι διαδικασίες, αν για άλλη μια φορά μας έχει φάει η γραφειοκρατία και αν οι ΕΟΑ στους οποίους έχει ανατεθεί η αρμοδιότητα από την 1η Απριλίου 2025, έχουν στη φαρέτρα τους τα κατάλληλα εργαλεία για να αντιμετωπίσουν ένα πρόβλημα που θέτει σε άμεσο κίνδυνο τις ζωές συμπολιτών μας.

Από το 2017 ενήμεροι οι ιδιοκτήτες

Το πρώτο καμπανάκι από τους αρμόδιους χτύπησε πριν από εννέα χρόνια για τη συγκεκριμένη πολυκατοικία, καθώς το 2017 στάλθηκε η πρώτη προειδοποιητική επιστολή στους ιδιοκτήτες. Τον Φεβρουάριο του 2026, σχεδόν ένα χρόνο μετά την ανάληψη των καθηκόντων του για τις επικίνδυνες οικοδομές, ο ΕΟΑ Λεμεσού πραγματοποιεί τον πρώτο επιτόπιο έλεγχο στη συγκεκριμένη οικοδομή, στις 10 Μαρτίου η οικοδομή κηρύσσεται επικίνδυνη και στις 26 Μαρτίου

στέλνεται η επιστολή στους ιδιοκτήτες. Δυστυχώς, μετά από δύο εβδομάδες και συγκεκριμένα στις 11 Απριλίου καταρρέει τμήμα της πολυκατοικίας και χάνουν τη ζωή τους δύο άνθρωποι. Γιατί υπήρξε τότε καθυστέρηση και δεν στάλθηκε πιο γρήγορα και γιατί οι ιδιοκτήτες όταν ειδοποιήθηκαν ξανά μετά από 9 χρόνια δεν την εκκένωσαν άμεσα;

Χιλιάδες οι επικίνδυνες οικοδομές

Σύμφωνα με τα στοιχεία που εξασφάλισε η «Κ», στην επαρχία Λευκωσίας οι επικίνδυνες οικοδομές ανέρχονται στις 1.466. Στην επαρχία Λεμεσού, στις 680 και συ-

Σύμφωνα με τα στοιχεία που εξασφάλισε η «Κ», οι επικίνδυνες οικοδομές ανέρχονται περίπου στις 3.000 και αφορούν μόνο τις καταγεγραμμένες περιπτώσεις,

αφορούν περίπου στις 3.000 και μιλάμε μόνο για τις καταγεγραμμένες περιπτώσεις. Στην δική του τοποθέτηση ο πρόεδρος του ΕΟΑ Λευκωσίας, Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης, τόνισε πως η διαδικασία εκκένωσης αποτελεί πρόβλημα, αφού είναι εξαιρετικά δύσκολη και χρονοβόρα με περιπτώσεις που διαρκούν 3-4 χρόνια. Πάντως, όπως ανέφεραν αρμόδιες πηγές στην «Κ», οι πρόνοιες της νομοθεσίας δεν είναι και τόσο «δρακόντιες», αφού για να μπορέσουν να ενεργήσουν οι ΕΟΑ, θα πρέπει να παρέλθει ένα διάστημα λόγω των διαδικασιών που απαιτούνται.

ανέρχονται περίπου στις 3.000 και μιλάμε μόνο για τις καταγεγραμμένες περιπτώσεις.

Σύγχυση και διαφωνίες για τη νομοθεσία

Έντονη είναι η συζήτηση, η οποία διεξάγεται τις τελευταίες μέρες γύρω από τις πρόνοιες της νομοθεσίας και αν αυτές παρέχουν ή όχι τα απαραίτητα μέσα για την επιβολή του νόμου, με τις απόψεις να διίστανται και το μπαλάκι του ευθυνών να μετατίθεται για ακόμη μια φορά από τον ένα στον άλλο. «Οι υφιστάμενες πρόνοιες είναι δρακόντιες», ανέφερε από τη μία ο πρόεδρος της Επιτροπής Εσωτερικών της Βουλής, Άριστος Δαμιανού, ενώ στην αντίπερα όχθη ο πρόεδρος του ΕΟΑ Λεμεσού, Γιώργος Τσουλόφτας, τόνισε πως δεν υπάρχει το απαιτούμενο νομικό πλαίσιο. «Δεν μπορείς να εισέρχεται στην οικοδομή και με ταχείες διαδικασίες να επιβάλλεις τη λήψη άμεσων μέτρων». Μάλιστα, όπως είπε ο ίδιος, προειδοποιούσε πριν ανατεθεί η αρμοδιότητα στους ΕΟΑ, πως αυτοί είναι ανέτοιμοι.

Στη δική του τοποθέτηση ο πρόεδρος του ΕΟΑ Λευκωσίας, Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης, τόνισε πως η διαδικασία εκκένωσης αποτελεί πρόβλημα, αφού είναι εξαιρετικά δύσκολη και χρονοβόρα με περιπτώσεις που διαρκούν 3-4 χρόνια. Πάντως, όπως ανέφεραν αρμόδιες πηγές στην «Κ», οι πρόνοιες της νομοθεσίας δεν είναι και τόσο «δρακόντιες», αφού για να μπορέσουν να ενεργήσουν οι ΕΟΑ, θα πρέπει να παρέλθει ένα διάστημα λόγω των διαδικασιών που απαιτούνται.

Η πρόταση νόμου στα συρτάρια της Βουλής

Παρόλο που η πρόταση νόμου του πρώην βουλευτή και νυν

υπουργού Εργασίας, Μαρίνου Μουσιούττας, η οποία ετοιμάστηκε σε συνεργασία με το υπουργείο Εσωτερικών, με στόχο την τροποποίηση της νομοθεσίας για άμεση παρέμβαση σε επικίνδυνες οικοδομές, προωθήθηκε στη Βουλή τον Μάρτιο του 2025, με τη συζήτηση να ξεκινά στις 29 Μαΐου του ίδιου έτους, αυτή δεν οδηγήθηκε ποτέ στην Ολομέλεια προς ψήφιση. Η συγκεκριμένη πρόταση προβλέπει αυστηρότερα μέτρα, ταχύτερες διαδικασίες, σήμανση, και τη δυνατότητα των ΕΟΑ να προβαίνουν σε άμεσες διορθώσεις ή κατεδάφιση αν ο ιδιοκτήτης δεν συμμορφωθεί. Η Βουλή, ωστόσο, άφησε τις τροποποιήσεις στα συρτάρια και –για άγνωστους λόγους– δεν προχώρησε στην ψήφισή τους. Καθώς, λοιπόν, βρισκόμαστε ένα μήνα σχεδόν πριν από τις επερχόμενες βουλευτικές εκλογές, με τη Βουλή να αυτοδιαλύεται, την ευθύνη θα την έχει η επόμενη σύνθεση.

Ηλεκτρονικό μπρώο

Η απουσία ηλεκτρονικού μπρώου επικίνδυνων οικοδομών στην Κύπρο, προκαλεί αταξία και απουσία ελέγχου για να μπορούν να αντιμετωπίζονται άμεσα δυσμενείς καταστάσεις. Αν υπήρχε αυτό το μπρώο, του οποίου η δημιουργία έχει τεθεί επί τάπητος, ωστόσο δεν έχει διασαφηνιστεί με ποιον τρόπο και αν τελικά θα λειτουργήσει, θα έλυνε πολλά από τα υπάρχοντα προβλήματα. Μέσα από αυτό το μπρώο, θα ήταν δυνατός ο τακτικός έλεγχος και εντοπισμός επικινδυνότητας από τις υπηρεσίες του κράτους, θα καταγράφονταν όλες οι πληροφορίες για την κάθε οικοδομή, αλλά και οι επιδιορθώσεις που έγιναν ή όχι στην κάθε περίπτωση και θα έμπαινε ένα τέλος στην αδιαφάνεια.

Με μακρά προϊστορία

Το θέμα των επικίνδυνων οικοδομών πάει πίσω εδώ και αρκετά χρόνια. Συγκεκριμένα, το 2013, δηλαδή 13 χρόνια πριν, ο Δήμος Λευκωσίας δήλωσε πως η οικονομική κρίση δυσκόλεψε την εκτέλεση εργασιών σε επικίνδυνες οικοδομές. Λίγες ημέρες αργότερα, ο δήμος προκήρυξε συγκεκριμένες οικοδομές ως επικίνδυνες. Ένα χρόνο μετά, το 2014, το ΕΤΕΚ κάνει αναφορά για εκατοντάδες επικίνδυνες οικοδομές. Από τότε το ΕΤΕΚ επιμένει ότι μόνο η τακτική επιθεώρηση λύνει το πρόβλημα σε βάθος. Το 2016 ψηφίζεται ο περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών (Τροποποιητικός) Νόμος και τρία χρόνια αργότερα καταρρέει εγκαταλελειμμένη οικοδομή στη Λευκωσία, με τον δήμο να λέει πως η επικοινωνία με τους ιδιοκτήτες χρονολογείται από το 2003, όταν η οικοδομή κηρύχθηκε για πρώτη φορά επικίνδυνη. Το 2024 το ΕΤΕΚ, του οποίου οι προειδοποιήσεις ήταν συνεχείς, τονίζει πως «από τύχη» δεν υπήρξαν μέχρι τότε θύματα και ότι τα υφιστάμενα εργαλεία δεν είναι αποτελεσματικά και ότι χρειάζεται ενίσχυση της επιβολής, ανεξαρτήτως ποια Αρχή έχει την αρμοδιότητα. Το 2025, ΥΠΕΣ και Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών ανακινούν την κοινή προώθηση τροποποιήσεων, ενώ από την 1η Απριλίου του ίδιου έτους η αρμοδιότητα πέρασε στους ΕΟΑ και δόθηκαν για πρώτη φορά συγκεκριμένα στοιχεία καταγραφής.

ALMIRAL[®]

FORTE

2,32% γέλη
δισαιθυλαμμωνιούχος δικλοφαινάκη

ΠΕC MEDOCHEMIE

NEO

ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΟ

Κινήσου ελεύθερα, απόλαυσε τη ζωή!

Στον δρόμο προς την κάλπη

Γιατί διεκδικούν μία θέση στο Κοινοβούλιο και τι είναι αυτό που τους ξεχωρίζει από τους συνυποψηφίους τους

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Τρεις υποψήφιοι βουλευτές βρίσκονται απέναντι στις προκλήσεις της

εποχής, ενάμιση περίπου μήνα πριν από τις εκλογές. Στις συνεντεύξεις τους στην «Κ» αναφέρονται στα φαινόμενα διαφθοράς και την έλ-

λειψη διαφάνειας. Η βουλευτής εκ νέου υποψήφια με τον ΔΗΣΥ στην επαρχία Κερύνειας Ρίτα Θεοδώρου Σούπερμαν, ο υποψήφιος του ΔΗΚΟ

στη Λευκωσία Γιώργος Σολωμού και ο υποψήφιος με τη ΔΗΠΑ Μαρίνος Κλεάνθους, αναλύουν τη θέση τους για την οριζόντια ψηφοφορία, ενώ

δεν διστάζουν να απαντήσουν και αν θα έφευγαν εκτός κοιμματικής γραμμής σε περίπτωση που αντιτίθεται στα προσωπικά τους πιστεύω.

1

Πού στέκεστε σήμερα σε ό,τι αφορά τα φαινόμενα διαφθοράς και έλλειψης διαφάνειας;

Ρίτα Θεοδώρου Σούπερμαν

Βουλευτής ΔΗΣΥ - Διεθνής εμπειρογνώμονας σε θέματα εμπορίας προσώπων. Υποψήφια βουλευτής ΔΗΣΥ Κερύνειας

2

Γιατί οι πολίτες δείχνουν να έχουν χάσει την εμπιστοσύνη τους απέναντι στους θεσμούς;

3

Πώς σκοπεύετε να βοηθήσετε τους νέους και τις ευάλωτες ομάδες να αποκτήσουν πρόσβαση σε προσιτή κατοικία;

4

Υποστηρίζετε την εισαγωγή της οριζόντιας ψηφοφορίας ώστε ο πολίτης να επιλέγει υποψηφίους από διαφορετικούς συνδυασμούς;

5

Θα ψηφίζατε ποτέ εκτός κοιμματικής γραμμής αν ερχόταν σε σύγκρουση με τα πιστεύω και τις αξίες σας;

6

Σε τι διαφέρετε από τους συνυποψηφίους σας ώστε οι πολίτες να επιλέξουν εσάς για να τους εκπροσωπήσετε στο κοινοβούλιο;

1 Οφείλουμε να είμαστε απολύτως ειλικρινείς με τους πολίτες: δεν βρισκόμαστε στο σημείο που θα έπρεπε. Το πρόβλημα δεν είναι ότι δεν υπάρχουν θεσμοί ή μηχανισμοί ελέγχου. Το ουσιαστικό έλλειμμα είναι ότι οι θεσμοί μας δεν διαθέτουν την αναγκαία ανθεκτικότητα και κουλτούρα αυτοπροστασίας. Πολύ συχνά λειτουργούν αντιδραστικά, υπό την πίεση της επικαιρότητας ή της κοινωνικής κατακραυγής, αντί προληπτικά και συστηματικά. Αυτό το κενό επιτρέπει σε φαινόμενα κακοδιοίκησης να επαναλαμβάνονται και ενισχύει την αίσθηση ατιμωρησίας. Αν θέλουμε πραγματική αλλαγή, πρέπει να επενδύσουμε σε θεσμούς που λειτουργούν με διαφάνεια, ανεξαρτησία και συνέπεια, πριν προκύψει η κρίση και όχι μετά.

2 Αυτό που ανέφερα πιο πάνω, εξηγεί και γιατί οι πολίτες δείχνουν να έχουν χάσει την εμπιστοσύνη τους. Όταν βλέπουν καθυστερήσεις, επαναλαμβανόμενα λάθη και έλλειψη άμεσας λογοδοσίας, δημιουργείται η πεποίθηση ότι το σύστημα δεν διρθώνει τον εαυτό του. Η εμπιστοσύνη δεν είναι θέμα ρητορικής: είναι αποτέλεσμα πράξεων. Θα επιστρέψει μόνο μέσα από συνέπεια, διαφάνεια και μετρήσιμα αποτελέσματα που να αγγίζουν την καθημερινότητα.

3 Στο ζήτημα της προσιτής κατοικίας, η κατάσταση είναι πλέον ασφυκτική. Η ακρίβεια και τα υψηλά νοίκια έχουν μετατρέψει τη στέγαση σε ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα για νέους και ευάλωτες ομάδες. Υπάρχουν σχέδια, όπως το ΚΤΙΖΩ και τα σχέδια μέριμνας, αλλά παρουσιάζουν σοβαρές στρεβλώσεις: εγκρίνονται δικαιούχοι που τελικά δεν μπορούν να προχωρήσουν λόγω τραπεζικών κριτηρίων ή ασυμπεριλαμβανόμενων στο ίδιο το πλαίσιο. Άρα δεν αρκεί να εγκρίνουμε – πρέπει να διασφαλίζουμε ότι οι πολίτες μπορούν πράγματι να αποκτήσουν στέγη. Χρειάζεται αύξηση της προσφοράς κατοικιών, αξιοποίηση κρατικής γης και στοχευμένες πολιτικές που θα μειώσουν την πίεση στα ενοίκια. Κυρίως, χρειάζεται αλλαγή φιλοσοφίας: από αποσπασματικά επιδόματα σε δομικές λύσεις που δίνουν προοπτική και αξιοπρέπεια.

4 Στήριζω την οριζόντια ψηφοφορία γιατί η κοινωνία ζητά περισσότερη επιλογή. Οι πολίτες θέλουν να επιλέγουν ανθρώπους που εμπιστεύονται ανεξαρτήτως συνδυασμού. Αυτό ενισχύει τη Δημοκρατία και δημιουργεί ένα υγιές κίνητρο για τα κόμματα να επιλέγουν πραγματικά αξίους υποψηφίους.

5 Σε ό,τι αφορά την κοιμματική γραμμή, πιστεύω στη σημασία της συνοχής. Όμως δεν μπορεί να είναι πάνω από τις αρχές. Αν υπάρξει ουσιαστική σύγκρουση με ζητήματα συνειδησης, η ευθύνη μας είναι να τοποθετηθούμε με βάση τις αρχές, αφού πρώτα εξαντλήσουμε τον διάλογο. Ως βουλευτής Κερύνειας, αυτό αποκτά ιδιαίτερο βάρος. Εκπροσωπώ ανθρώπους που εδώ και δεκαετίες διεκδικούν δικαιώματα για την επιστροφή, για τις περιουσίες τους, για την απώλεια χρήσης για ίση μεταχείριση όπως στην περίπτωση των εκ μητρογονίας εκτοπισθέντων. Αν ποτέ τεθεί θέμα που θα υποβαθμίζει αυτά τα δικαιώματα, δεν θα το στήριζω. Για μένα αυτό είναι υποχρέωση.

6 Δεν ζητώ να με κρίνουν για υποσχέσεις αλλά για έργο. Έχω αποδείξει ότι μπορώ να παρεμβαίνω ουσιαστικά, να αναδεικνύω προβλήματα και να πιέζω για λύσεις, ακόμη και όταν αυτό έχει κόστος. Δεν πιστεύω ότι οι «φρέσκες ιδέες» είναι θέμα ηλικίας, αλλά εμπειρίας και ουσιαστικής επαφής με την πραγματικότητα. Διαθέτω ξεκάθαρη πυξίδα: αρχές, συνέπεια και ευθύνη απέναντι στους πολίτες που εκπροσωπώ. Ως βουλευτής έχω δώσει μάχες για συγκεκριμένα ζητήματα: για τους πρόσφυγες και τα δικαιώματά τους, για τη διαφάνεια, για κοινωνικά θέματα που επηρεάζουν την καθημερινότητα των πολιτών. Δεν έμεινα σε γενικές τοποθετήσεις, παρενέβην με προτάσεις, με ερωτήματα, με πίεση εκεί που χρειάζεται. Δεύτερον, δεν λειτουργώ με λογική «πολιτικού κόστους». Όταν χρειάζεται, λέω τα πράγματα όπως είναι, είτε αφορά στρεβλώσεις σε σχέδια στήριξης είτε αδυναμίες των θεσμών. Και τρίτον, έχω ξεκάθαρη πυξίδα: αρχές, συνέπεια και ευθύνη απέναντι στους ανθρώπους που εκπροσωπώ και να υπενθυμίσω ότι αυτό πηγάζει και από την πολύχρονη προηγούμενη εμπειρία μου στην Αστυνομία και την εμπλοκή μου σε ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς τόσο πριν όσο και τώρα.

1 Όπως λέει ένα απόφθεγμα «η εξουσία δεν είναι προνόμιο αλλά ευθύνη». Και άρα όταν οι πολίτες νιώθουν ότι οι κανόνες δεν είναι ίδιοι για όλους, τότε οι θεσμοί και η Δημοκρατία κινδυνεύουν. Από την άλλη, η αναγνώριση των πολλών προβλημάτων που υπάρχουν και των σκιών ή της καχυποψίας που ενδοχόμενως να έχει καλλιεργηθεί σε σχέση με τη διερεύνηση μιας σειράς από σκανδάλων, δεν πρέπει να οδηγεί την κοινωνία σε φαινόμενα «εισαγγελιτίδας»: δηλαδή μιας νοοτροπίας που να ενθαρρύνει την ασυγκράτητη και ανέξοδη διαπόμπευση ανθρώπων και θεσμών στο όνομα της κάθαρσης. Η διαφθορά καταπολεμάται με μεθοδικότητα, σοβαρότητα και ψυχραιμία και όχι με δελτία Τύπου και δημόσιες αναρτήσεις. Προσωπικά στέκομαι απέναντι σε κάθε μορφή διαφθοράς, με μηδενική ανοχή και με συγκεκριμένες προτάσεις: ενίσχυση ελέγχων, στήριξη των αρμόδιων θεσμικών οργάνων, πλήρης διαφάνεια στις αποφάσεις και λογοδοσία χωρίς εξαιρέσεις.

2 Οι πολίτες έχουν χάσει την εμπιστοσύνη τους γιατί για χρόνια άκουγαν υποσχέσεις και έβλεπαν το αντίθετο στην πράξη. Γιατί ένιωσαν ότι δεν ακούγονται. Ότι το σύστημα λειτουργεί για λίγους. Όμως η εμπιστοσύνη δεν είναι δεδομένη για κανέναν. Κερδίζεται καθημερινά. Και για να την κερδίσουμε ξανά, χρειάζεται συνέπεια, ειλικρίνεια και πολιτικό θάρρος. Και πάνω από όλα πράξεις!

3 Σε ό,τι αφορά τη στέγαση, η κατάσταση είναι πιεστική. Προτείνω στοχευμένα σχέδια: κρατική στήριξη του 20% της αξίας του ακινήτου που οι τράπεζες απαιτούν για τη χορήγηση του υπόλοιπου ποσού ως δανείου, αξιοποίηση κρατικής γης, φορολογικά κίνητρα για προσιτές κατοικίες, και συνεργασίες δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

4 Ναι! Η ΔΗΠΑ από την πρώτη μέρα υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής της οριζόντιας ψηφοφορίας και της μεταρρύθμισης του εκλογικού συστήματος. Τα κόμματα πρέπει να αντιληφθούν πως πρέπει να ανοίξουν στην κοινωνία και πως υπάρχει ο τρόπος να βρεθεί η χρυσή τομή υιοθέτησης της οριζόντιας ψηφοφορίας χωρίς να ανατρέπεται η σταθερότητα του συστήματος. Γι' αυτό και σε ό,τι με αφορά θεωρώ ότι και το γερμανικό μοντέλο θα μπορούσε να εξεταστεί: ένα μοντέλο που δίδει στον ψηφοφόρο τη δυνατότητα να έχει 2 ψηφοδέλτια. Ένα για τα πρόσωπα που θέλει να ψηφίσει και άλλο για το κόμμα της αρεσκείας του!

5 Η απάντηση είναι ξεκάθαρη: ναι, όταν η συνειδηση και οι αξίες μου το απαιτούν. Άλλωστε, «πολιτική χωρίς αξίες είναι απλώς διαχείριση συμφερόντων». Αν θέλουμε πραγματική αλλαγή, πρέπει να έχουμε το θάρρος να στεκόμαστε όρθιοι, ακόμη και όταν αυτό έχει κόστος. Και είναι σημαντικό για μένα ότι βρισκόμαι στη ΔΗΠΑ, γιατί είναι ένας χώρος όπου μπορώ να συμμετέχω ενεργά, χωρίς να χρειάζεται να συμβιβάζω τις αρχές και τις αξίες μου!

6 Αν οι πολίτες με τιμήσουν με την ψήφο τους, θα δώσω τον καλύτερό μου εαυτό. Θα μελετώ σε βάθος κάθε θέμα της ημερήσιας διάταξης, θα συμμετέχω ενεργά στις επιτροπές που με αφορούν και θα εργάζομαι με συνέπεια και σοβαρότητα. Χωρίς πολλά λόγια και λαϊκισμούς. Άλλωστε «η αξιοπιστία δεν χτίζεται με μεγάλα λόγια, αλλά με μικρές καθημερινές πράξεις». Αυτός είναι ο τρόπος που αντιλαμβάνομαι τον ρόλο του βουλευτή: ως έναν άνθρωπο παραγωγικό, παρόντα και αποτελεσματικό. Και αυτό ζητώ από τους πολίτες: να μου δώσουν την ευκαιρία να τους εκπροσωπήσω με αξιοπρέπεια, σοβαρότητα και καθαρό λόγο.

Μαρίνος Κλεάνθους

Νομικός - Αντιπρόεδρος ΔΗΠΑ
Υποψήφιος βουλευτής ΔΗΠΑ Λευκωσίας

Γιώργος Σολωμού

Γ.Γ. ΔΗΚΟ
Υποψήφιος βουλευτής ΔΗΚΟ Λευκωσίας

1 Στεκόμαστε απέναντι σε κάθε φαινόμενο που υποσκάπτει το κράτος δικαίου. Για το ΔΗΚΟ, η διαφάνεια δεν είναι απλώς ένα σύνθημα, είναι μια καθημερινή δέσμευση. Προσωπικά, τάσσομαι υπέρ της θεσμικής θωράκισης και της περαιτέρω ενίσχυσης του ρόλου της Ανεξάρτητης Αρχής Κατά της Διαφθοράς, του αυστηρού ελέγχου του «Πόθεν Έσχες» και της πλήρους ψηφιοποίησης των κρατικών διαδικασιών. Μηδενική ανοχή σημαίνει ότι κανένας δεν είναι υπέρνω του νόμου και κάθε ευρώ του δημόσιου χρήματος πρέπει να είναι προβάσιμο στον έλεγχο του πολίτη. Ο εκσυγχρονισμός της δικαιοσύνης είναι επιτακτικός ούτως ώστε να επιτευχθεί η ταχύτερη εκδίκαση υποθέσεων διαφθοράς.

2 Αξίωση είναι αποτέλεσμα διαχρονικών σκανδάλων, της ατιμωρησίας και της γραφειοκρατίας που επιβραδύνει την απονομή δικαιοσύνης. Ο πολίτης νιώθει ότι το σύστημα λειτουργεί για τους λίγους, γεγονός που τροφοδοτεί την απογοήτευση και την οργή του. Για να κερδίσουμε ξανά την εμπιστοσύνη του, πρέπει να αντικαταστήσουμε τις υποσχέσεις με ουσιαστική λογοδοσία. Η εμπιστοσύνη ανακτάται μόνο όταν οι θεσμικοί παράγοντες ορατά αποτελέσματα, λειτουργούν με αξιοκρατία και αποδεικνύουν στην πράξη ότι υπηρετούν το κοινό συμφέρον και όχι κοιμματικές σκοπιμότητες. Παρά ταύτα οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι έχουν γίνει βήματα και ότι η αλλαγή δεν έρχεται με τη διάλυση, που δυστυχώς επιδιώκουν κάποιοι νέοι σχηματισμοί, αλλά με την αλλαγή εκ των έσω και με την επιλογή των σωστών ανθρώπων που θα εκπροσωπούν τους πολίτες. Δεν έχουμε την πολυτέλεια για πειραματισμούς όταν διακυβεύεται το μέλλον των παιδιών μας.

3 Η στέγαση είναι ένα από τα μεγαλύτερα κοινωνικά ζητήματα της γενιάς μας. Προτείνουμε ένα ολιστικό σχέδιο: παροχή πολεοδομικών κινήτρων για ανέγερση προσιτής κατοικίας, αναπροσαρμογή των συντελεστών ύψους σε αστικά κέντρα, αξιοποίηση κρατικής γης για κοινωνικά στέγαση και στοχευμένη επιδότηση επιτοκίου για νεαρά ζευγάρια. Παράλληλα, στήριζουμε τη διεύρυνση των σχεδίων του ΚΟΑΤ και τη φορολογική ελάφρυνση των ενοικίων για χαμηλόμισθους, ώστε η απόκτηση στέγης να γίνει ξανά εφικτό όνειρο και όχι δυσβάσταχτο βάρος.

4 Προσεγγίζουμε πάντα το ζήτημα με σοβαρότητα, εστιάζοντας στη διατήρηση της πολιτικής σταθερότητας. Ενώ η οριζόντια ψηφοφορία ακούγεται ελκυστική, ως μέσο ενίσχυσης της επιλογής του πολίτη, οφείλουμε να διασφαλίσουμε ότι δεν θα οδηγήσει στην αποδυνάμωση των συγκροτημένων πολιτικών προγραμμάτων, όπως υπάρχουν σχεδόν σε όλες τις δημοκρατίες του κόσμου, και στην ανάδειξη προσώπων μέσω επικοινωνιακών παιχνιδιών. Προτεραιότητά μας είναι η ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών και παραμένουμε ανοικτοί σε έναν διάλογο που θα ενισχύει τη δημοκρατία χωρίς να αποσταθεροποιεί το κοινοβουλευτικό σύστημα. Επιπλέον, οφείλουμε να επιστημόνουμε ότι μέχρι σήμερα δεν έχει παρουσιαστεί καμία πρόταση που να είναι λειτουργική και άμεσα εφαρμόσιμη.

5 Η σύντομη απάντηση είναι ότι, ναι, θα μπορούσα να ψηφίσω εκτός κοιμματικής γραμμής, εφόσον ένα ζήτημα έρχεται σε σύγκρουση με τις προσωπικές μου αρχές και τις θεμελιώδεις «κόκκινες γραμμές» μου, καθώς για εμένα καθοριστικό κριτήριο αποτελεί η καθαρή συνειδηση. Στο πλαίσιο της δημοκρατικής λειτουργίας του κόμματός μου, θα επιδίωκα πρώτα να υποστηρίξω και να τεκμηριώσω τη θέση μου με επιχειρήματα, προσπαθώντας να πείσω τους συναδέλφους μου. Εάν, ωστόσο, η διαφάνεια παρέμενε, τότε θα έπραττα σύμφωνα με τις αρχές μου.

6 Η διαφορά μου δεν έγκειται στις υποσχέσεις, αλλά στη στάση ζωής. Δεν διεκδικώ την ψήφο του λαού ως ένας «επαγγελματίας της πολιτικής» που έχει λύσεις για όλα, αλλά ως ένας άνθρωπος που ζει και εργάζεται ανάμεσα στον λαό, βιώνοντας τις ίδιες αγωνίες και προκλήσεις. Η αυθεντικότητα μου πηγάζει από την πρόσθεση ότι η φωνή μου στη Βουλή θα είναι η φωνή των πολιτών, χωρίς φίλτρα, χωρίς ξύλινο λόγο και χωρίς «τρογγυλέματα» για να γίνωμαι αρεστός. Επιλέγω την ειλικρίνεια, ακόμη και όταν το πολιτικό κόστος είναι μεγάλο, γιατί πιστεύω ότι η εμπιστοσύνη χτίζεται με την αλήθεια και όχι με τα λόγια. Στόχος μου η έμπρακτη απόδειξη ότι η πολιτική μπορεί να παραμείνει έντιμη, ανθρώπινη και, πρωτίστως, αποτελεσματική για τον πολίτη.

Συνέντευξη στη
ΡΑΦΑΕΛΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Η Κύπρος, η οποία εργάστηκε στο υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ και διετέλεσε εκτελεστική διευθύντρια στο Defense Innovation Board, στο Πεντάγωνο, δίνοντας τις συμβουλές της για την ενσωμάτωση καινοτόμων τεχνολογιών σε θέματα άμυνας, εξηγεί στην «Κ» τον τρόπο με τον οποίο η τεχνητή νοημοσύνη άλλαξε τον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας.

—Έχετε δουλέψει στο υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ και είστε πρώην εκτελεστική διευθύντρια του Defense Innovation Board του Πενταγώνου. Πώς προέκυψε αυτή η εργασία;

—Ήταν μεγάλη τιμή για εμένα που δούλεψα στο Πεντάγωνο. Να πω λίγο πίσω στην καριέρα μου. Ξεκίνησα να δουλεύω στον τραπεζικό τομέα, μόλις αποφοίτησα. Έπειτα εργάστηκα στο management consulting, στην εκπαίδευση και ανάπτυξη. Θέλοντας να εκπληρώσω ένα μεγάλο, δικό μου όραμα, αποφάσισα μετά από 25 χρόνια από τότε που απέκτησα το μεταπτυχιακό μου, να επιστρέψω στο πανεπιστήμιο για διδακτορικό. Μέσα σε δύομισι χρόνια κατάφερα να το αποκτήσω

Η τεχνητή νοημοσύνη μάς λύνει τα χέρια και μας δίνει την ευκαιρία και την ευθύνη να εργαζόμαστε μαζί της. Όσον αφορά το αν θα αντικατασταθεί ο άνθρωπος, πιστεύω πως είμαστε πολύ μακριά από αυτό.

και κατά τη διάρκεια αυτής της πορείας, έγραψα τη διατριβή μου στις βέλτιστες πρακτικές για ένα Πανεπιστήμιο του ΥΠΑΜ σε θέματα μάθησης. Τότε ανακάλυψα το υπουργείο Άμυνας και με ανακάλυψαν και εκείνοι. Τελικά το 2017 ξεκίνησα να εργάζομαι στο Defense Acquisition University, όπως λεγόταν τότε, η σημερινή ονομασία του είναι Warfighting Acquisition University και κατά τη διάρκεια της θητείας μου εκεί, πρέπει να κάναμε καλή δουλειά, γιατί με κάλεσαν από το Πεντάγωνο το 2023 για να εργαστώ ως Executive Director στο Defense Innovation Board, το οποίο ήταν ένα διοικητικό συμβούλιο, που συμβούλευε τον υπουργό Άμυνας σε θέματα καινοτομίας.

—Από πόσα άτομα αποτελείται η ομάδα σας στο Πεντάγωνο;

—Είχα μια ομάδα, η οποία απαρτιζόταν από 11 άτομα και δουλεύαμε με το διοικητικό συμβούλιο που αποτελείται από 10 άτομα. Πρόεδρος του συμβουλίου ήταν ο Μάικλ Μπλουμπεργκ, ιδρυτής του Bloomberg και πρώην δήμαρχος της Νέας Υόρκης, καθώς και άλλες γνωστές ηγετικές προσωπικότητες όπως ο ναύαρχος Mullen, ο Reid Hoffman, ιδρυτής του LinkedIn και η Sue Gordon, υποδιευθύντρια του National Security Agency.

—Πώς ήταν για εσάς να δουλεύετε με τόσο μεγάλα ονόματα;

—Ήταν τεράστια τιμή, μια τεράστια ευθύνη και ίσως ένα dream come true.

—Άρα κερδίσατε πολλά πράγματα από αυτούς και φυσικά και αυτοί από εσάς.

—Το πρώτο, σίγουρα.

—Πώς δίνονταν οι συμβουλές στον υπουργό Άμυνας των ΗΠΑ;

—Οι συμβουλές στον ΥΠΑΜ δίνονταν μέσω των μελετών, αλλά και μέσω συζητήσεων και συνεδριών. Κατά τη διάρκεια των 18 μηνών που διετέλεσα ως Executive Director εκεί εκδώσαμε έξι μελέτες, οι οποίες συμπεριλάμβαναν 150 πρακτικές εισηγήσεις οι οποίες υιοθετήθηκαν από το Υπουργείο σε ποσοστό 40%, που θεωρείται αρκετά ψηλά. Αισθάνομαι περήφανη για τη δουλειά που κάναμε.

—Υπάρχει μια αστάθεια στο γεω-

πολιτικό σκηνικό. Αυτό ωθεί τις χώρες να αναπτύσσονται όσον αφορά την τεχνητή νοημοσύνη;

—Η τεχνητή νοημοσύνη έχει διεισδύσει παντού και είναι ένας μοχλός που μας δίνει την ευκαιρία να λαμβάνουμε πιο γρήγορες αλλά και πιο σωστές αποφάσεις και αυτό είναι ένα σημαντικό κομμάτι που πρέπει να λάβουμε υπόψη. Διότι, σε πολλές χώρες, και στην Κύπρο, σκεφτόμαστε ότι η τεχνητή νοημοσύνη είναι κάτι που θα έρθει, ενώ είναι ήδη εδώ. Γι' αυτό και πάρα πολλές χώρες κινούνται με μεγάλες ταχύτητες για να αναπτύξουν τις ικανότητές τους σε όλους τους τομείς της τεχνητής νοημοσύνης, συμπεριλαμβανομένου και του τομέα της άμυνας.

—Ποια χώρα έχει προβάδισμα όσον αφορά την τεχνητή νοημοσύνη σε θέματα άμυνας;

—Υπάρχουν δύο, τρεις χώρες. Ωστόσο, οι δύο χώρες οι οποίες ξεχωρίζουν είναι οι ΗΠΑ και η Κίνα και σε αυτό τον αγώνα για την πρωτιά βρίσκονται πολύ κοντά. Ως εκ τούτου, σε μερικά σημεία υπερτερεί η μια χώρα και σε κάποια άλλα σημεία η άλλη.

—Ποιο θεωρείτε πως είναι το με-

γαλύτερο πλεονέκτημα των ΗΠΑ όσον αφορά την υιοθέτηση της τεχνητής νοημοσύνης στον τομέα της άμυνας;

—Είναι πάρα πολλά τα πλεονεκτήματα που επιφέρει η τεχνητή νοημοσύνη σε όλους τους τομείς αλλά και ειδικά στην άμυνα. Θα ήθελα να εστιαστώ σε ένα, το οποίο αφορά την ταχύτερη λήψη αποφάσεων και αυτό είναι πολύ σημαντικό. Αν σκεφτούμε πως παλαιότερα χρειαζόντουσαν εβδομάδες, μέρες ή ώρες, για να αναλυθούν τεράστια μεγέθη δεδομένων, σήμερα αυτή η διαδικασία γίνεται μέσα σε μερικά δευτερόλεπτα και έτσι τα ηγετικά στελέχη μπορούν να λαμβάνουν αποφάσεις πολύ πιο γρήγορα.

—Άρα η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης μπορεί να αποτρέψει και δυσάρεστες καταστάσεις. Για παράδειγμα σε έναν πόλεμο ο εντοπισμός επικινδύνων αντικειμένων γίνεται πολύ πιο γρήγορα από ό,τι παλαιότερα;

—Ακριβώς. Υπάρχουν τα άτομα, τα οποία είναι εξειδικευμένα στη χρήση του ΑΙ στην άμυνα και η τεχνητή νοημοσύνη μάς δίνει την ευκαιρία να λαμβάνουμε αποφάσεις χωρίς να σπαταλάμε πλέον

τον χρόνο να μαζεύουμε και να αναλύουμε τα δεδομένα. Οπότε πρέπει να το σκεφτούμε ως έναν τρόπο, ο οποίος απελευθεώνει το μυαλό μας από διαδικασίες χρονοβόρες και επαναλαμβανόμενες, διότι αυτό τώρα μπορεί να το κάνει η τεχνητή νοημοσύνη για εμάς και έτσι μπορούμε να αξιοποιήσουμε αυτό τον χρόνο, τον οποίο προηγουμένως σπαταλούσαμε για αυτές τις διαδικασίες, για να στρέψουμε την προσοχή μας σε πιο σημαντικά θέματα και να τα αναλύσουμε έχοντας μεγαλύτερο χρόνο. Οι αποφάσεις μας τώρα γίνονται και πιο γρήγορες και βαθύτερες.

—Αυτό που λέγατε, πως η τεχνητή νοημοσύνη θα αντικαταστήσει τον άνθρωπο, θεωρείτε πως είναι κάτι που ισχύει;

—Η τεχνητή νοημοσύνη μάς λύνει τα χέρια και μάς δίνει την ευκαιρία και την ευθύνη να εργαζόμαστε μαζί της. Όσον αφορά το αν θα αντικατασταθεί ο άνθρωπος, πιστεύω πως είμαστε πολύ μακριά από αυτό, αν και μερικά από τα ηγετικά στελέχη κάποιων από αυτές τις εταιρείες λένε πως σε 3-5 χρόνια θα έχουμε Artificial General Intelligence - AGI, το οποίο είναι το πιο ανε-

ΜΑΡΙΝΑ ΘΕΟΔΟΤΟΥ, Executive Director, Center for Frontier AI Security

Τεχνητή νοημοσύνη και άμυνα, εμπειρίες από το Πεντάγωνο

Η Κύπρος έχει αρκετές προοπτικές και έχει ήδη μια αναδυόμενη αμυντική βιομηχανία

Η κ. Μαρίνα Θεοδότη μαζί με τον πρώην υπουργό Άμυνας των ΗΠΑ Λόιντ Όστιν.

μπορούν την τεχνητή νοημοσύνη. Πολλοί οργανισμοί νομίζουν πως το ΑΙ είναι μια τεχνολογία, η οποία μπορεί να δοθεί στο IT department και να μην αφορά ολόκληρο τον οργανισμό. Αυτό είναι λάθος. Τα ηγετικά στελέχη έχουν την ευθύνη να αυξήσουν τη δική τους γνώση περί τεχνητής νοημοσύνης για να μπορούν να λαμβάνουν αποφάσεις και να αναλύουν το ρίσκο που επιφέρει. Άρα όταν τα ηγετικά στελέχη αποφασίζουν να φέρουν ένα AI capability μέσα στον οργανισμό τους, πρέπει να κάνουν εκτίμηση το ρίσκο και να ετοιμαστούν ο οργανισμός να δεχτεί αυτό το σύστημα. Όταν λέμε για ετοιμότητα, μιλάμε για πέντε πυλώνες. Ο πρώτος είναι το ανθρώπινο δυναμικό, ο δεύτερος είναι οι διαδικασίες, ο τρίτος η τεχνολογία, ο τέταρτος τα δεδομένα και ο πέμπτος η διακυβέρνηση. Όλοι αυτοί οι πυλώνες πρέπει να αναλυθούν και να προετοιμαστεί ο οργανισμός. Οι σύμβουλοι μπορούν να καθοδηγούν τα ηγετικά στελέχη και τις ομάδες τους για να σταθούν αρωγός, ώστε να δημιουργούν αυτό το AI fluencing και να εκτιμούν τους κινδύνους και τα ρίσκα.

—Γίνεται μια προσπάθεια από την Ε.Ε. για θεσμοθέτηση της τεχνητής νοημοσύνης, αυτό ποτεύεται

Οι δύο χώρες οι οποίες ξεχωρίζουν στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης σε ζητήματα άμυνας είναι οι ΗΠΑ και η Κίνα και σε αυτό τον αγώνα για την πρωτιά βρίσκονται πολύ κοντά.

πως είναι ένα καλό βήμα;

—Είναι πάρα πολύ καλό βήμα και η Ευρώπη έχει το EU Artificial Intelligence Act, το οποίο ίσως είναι και το πιο καλά δομημένο πλαίσιο για διακυβέρνηση της τεχνητής νοημοσύνης ανά τον κόσμο. Η πρόκληση που έχει τώρα η Ευρώπη είναι να βοηθήσει και να παροτρύνει τα 27 μέλη να υιοθετήσουν και να το υλοποιήσουν. Άρα, είναι ένα πάρα πολύ καλό βήμα.

Χρήση Drones στον πόλεμο

—Τα drones έχουν καταστεί πλέον βασικό όπλο σε πολεμικές συρράξεις. Μπορεί να θεωρηθεί επικίνδυνη η χρήση AI-driven drones;

—Τα drones έχουν κατακόρυφα μεταλλάξει τον τρόπο με τον οποίο γίνονται οι πόλεμοι και αυτό το βλέπουμε στην Ουκρανία και στην ευρύτερη Μέση Ανατολή. Έχουμε πλέον μετακινήσει από τα μεγάλα και τα πάρα πολύ ακριβή πολεμικά άρματα, σε μικρότερα και τρωτά drones, των οποίων το κόστος είναι πολύ χαμηλότερο και είναι και πιο εύστοχα. Για παράδειγμα, σε μια άσκηση που έγινε στο NATO πριν από μερικούς μήνες, δύο λόχοι κατατροπώθηκαν από 10 Ουκρανούς, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν drones.

—Στις αρχές Μαρτίου έπεσε drone στις Βρετανικές Βάσεις στην Κύπρο. Η χώρα μας κατέχει την τεχνολογία για να αντιμετωπίσει αυτές τις καταστάσεις;

—Η Κύπρος έχει μεγάλες προοπτικές και έχει ήδη μια αναδυόμενη αμυντική βιομηχανία, η οποία συμπεριλαμβάνει drones και ΑΙ και είναι πολύ σημαντικό το γεγονός πως σε αυτό το οικοσύστημα το μέγεθος μιας χώρας δεν έχει και τόσο σημασία όσο η ευελιξία της. Σε αυτή την περίπτωση το μέγεθός μας αποτελεί ένα πλεονέκτημα γιατί όταν είσαι πιο μικρός, είσαι πιο ευέλικτος. Αυτή η ευελιξία, λοιπόν, μάς δίνει τη δυνατότητα να φτάνουμε σε συμπεράσματα για το πώς να χρησιμοποιούμε αυτές τις τεχνολογίες πολύ πιο γρήγορα και να τις εφαρμόζουμε. Αυτό είναι ένα πλεονέκτημα, το οποίο η Κύπρος έχει τεράστια προοπτική να το διευρύνει και ελπίζω αυτό να γίνει στο άμεσο μέλλον.

Center of Frontier AI Security

—Ποιος είναι ο σκοπός του Center of Frontier AI Security, του οποίου είστε ιδρύτρια;

—Σκοπός είναι η δημιουργία ενός πλαισίου προτύπων για την τεχνητή νοημοσύνη μέσα στον τομέα της άμυνας. Σκοπός είναι να σπηθούν κάποια κριτήρια με τα οποία οι εταιρείες, οι οποίες επιθυμούν να συνεργαστούν με την κυβέρνηση των ΗΠΑ, να έχουν την ευκαιρία να πιστοποιούνται μέσα από αυτό το πλαίσιο και επίσης η κυβέρνηση να γνωρίζει πως όταν έρχονται εταιρείες για συνεργασία, έχουν ήδη περάσει από αυτή τη διαδικασία. Αυτό αποτελεί ένα μεγάλο στόχο και ένα μεγαλειώδες έργο, το οποίο θέλω να προχωρήσουμε και να φέρουμε μαζί την κυβέρνηση, τα πανεπιστήμια, τον ιδιωτικό τομέα και τα think tanks, για να συνδημιουργήσουν αυτό το πλαίσιο προτύπων.

—Ποιος είναι ο λόγος που σας έφερε στην Κύπρο;

Τα drones έχουν κατακόρυφα μεταλλάξει τον τρόπο με τον οποίο γίνονται οι πόλεμοι και αυτό το βλέπουμε στην Ουκρανία και στην ευρύτερη Μέση Ανατολή.

—Ήταν η πρόσκληση του Κυπριακού Ινστιτούτου στην Κύπρο, για να διδάξω το course AI Leadership in Defense και AI Leadership for Executives, το οποίο δημιούργησα και το οποίο διεξάχθηκε με μεγάλη επιτυχία σε πέντε συνεδρίες με ηγετικά στελέχη από όλα τα υπουργεία της Κύπρου. Για εμένα ήταν μια πολύ θετική εμπειρία, τα στελέχη εργάστηκαν και συνεργάστηκαν τρομερά, για να αυξήσουν και να διευρύνουν τις γνώσεις τους και να τις μεταφέρουν στα υπουργεία τους.

—Σκέφτεστε να επιστρέψετε στην Κύπρο, έχετε μια συνεργασία για να παρέχετε την τεχνολογία σας;

—Αυτό θα ήθελα πάρα πολύ και θα χαρώ να βοηθήσω στην ανάπτυξη του οικοσυστήματος της τεχνητής νοημοσύνης στην εθνική άμυνα. Για μόνιμη επιστροφή στην Κύπρο, ίσως στο μέλλον όταν αφυπηρετήσω. Η Κύπρος είναι πάντα όμορφη και πάντα φιλόξενη.

Η μάχη κατά του καρκίνου στην ψηφιακή εποχή

Στη Λευκωσία η Ευρωπαϊκή Ένωση ενώνει δυνάμεις για την αντιμετώπιση της νόσου

Συνέντευξη στον **ΕΚΤΟΡΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ**

Η εξέλιξη της τεχνολογίας τα τελευταία χρόνια διαδραματίζει όλο και σημαντικότερο ρόλο στον τομέα της υγείας, με τα δεδομένα να αλλάζουν καθημερινά. Οι τεχνολογικές εξελίξεις των τελευταίων ετών έχουν βελτιώσει σημαντικά ανάμεσα σε άλλα και την κατανόηση του καρκίνου. Σε αυτό το πλαίσιο πραγματοποιείται στη Λευκωσία τη Δευτέρα 27 Απριλίου στο ξενοδοχείο Hilton, το συνέδριο από το EU Mission Cancer υπό τον τίτλο «Understanding Cancer in the Digital Age», όπου θα επικεντρωθεί μεταξύ άλλων στο πώς τα δεδομένα και η ψηφιακή καινοτομία μετασχηματίζουν την έρευνα για τον καρκίνο και τη φροντίδα των ασθενών που πάσχουν από τη νόσο. Σε συνέντευξη της, στην «Κ» η Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, μέλος του EU Cancer Mission και συντονίστρια του συνεδρίου δρ Ελένη Τολμά σημειώνει πως βασικό θέμα θα αποτελέσει το δίκτυο UNCAN.eu και τα συναφή προγράμματα, τα οποία διευκολύνουν την ασφαλή χρήση δεδομένων για τον καρκίνο σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

«Τι θα περιλαμβάνει το συνέδριο και ποια είναι τα βασικά θέματα που θα βρεθούν στο επίκεντρο;

«Το συνέδριο θα φέρει κοντά διαφορετικές κοινότητες, από υποστηρικτές ασθενών και ερευνητές έως επαγγελματίες υγείας, για να εξετάσουν πώς τα δεδομένα και η ψηφιακή καινοτομία μετασχηματίζουν την έρευνα για τον καρκίνο και τη φροντίδα των ασθενών που πάσχουν από καρκίνο. Βασικό θέμα θα αποτελέσει το δίκτυο UNCAN.eu και τα συναφή προγράμματα, τα οποία διευκολύνουν την ασφαλή χρήση δεδομένων για τον καρκίνο σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Παράλληλα, θα παρουσιαστεί το European Cancer Patient Digital Centre, με εκπροσώπους από την Κύπρο να συζητούν πώς μπορεί να βελτιώσει την ποιότητα ζωής των

ασθενών. Ειδικά πάνελ θα καλύψουν θέματα όπως η απεικόνιση καρκίνου και η τεχνητή νοημοσύνη, η ογκολογία ακριβείας, οι βιοτράπεζες και οι ερευνητικές υποδομές – τομείς που διαμορφώνουν το μέλλον της ογκολογίας.

Αυτό που καθιστά το συνέδριο ιδιαίτερα σημαντικό είναι ο διαδραστικός του χαρακτήρας, δίνοντας στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να υποβάλουν ερωτήσεις, να ανταλλάξουν ιδέες και να μάθουν ο ένας από τον άλλο.

Αυτό που καθιστά το συνέδριο ιδιαίτερα σημαντικό είναι ο διαδραστικός του χαρακτήρας, δίνοντας στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να υποβάλουν ερωτήσεις, να ανταλλάξουν ιδέες και να μάθουν ο ένας από τον άλλο.

«Αυτή η ευρωπαϊκή πρωτοβουλία λαμβάνει χώρα στην Κύπρο. Ποιο θα μπορούσε να είναι το όφελος;

«Η Κύπρος συμβάλλει ήδη ενεργά. Δεκατέσσερις οργανισμοί στην Κύπρο συμμετέχουν σε 14 έργα της Αποστολής για τον Καρκίνο, με συνολική στήριξη από την ΕΕ ύψους 5,65 εκατομμυρίων ευρώ. Αυτό συμβάλλει στην εισαγωγή νέων ιδεών, εργαλείων και γνώσης στο σύστημα υγείας, ενώ ταυτόχρονα συνδέει την Κύπρο με ένα ευρύτερο ευρωπαϊκό δίκτυο τεχνολογίας. Ο καρκίνος παραμένει η δεύτερη κύρια αιτία θανάτου στην Κύπρο, γεγονός που καθιστά αυτή την προσπάθεια ακόμη πιο σημαντική. Η διεξαγωγή του συνεδρίου κατά τη διάρκεια της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπογραμμίζει την ανάγκη για συνεχή δέσμευση από την κυβέρνηση και τους φορείς χάραξης πολιτικής αντιμετώ-

Το συνέδριο υπό τον τίτλο «Κατανοώντας τον Καρκίνο στην Ψηφιακή Εποχή» θα λάβει χώρα στις 27 Απριλίου στη Λευκωσία, φιλοξενώντας κορυφαίους παράγοντες από τον τομέα της υγείας τόσο από την Κύπρο όσο και από το εξωτερικό.

πισπς του καρκίνου. Παράλληλα, η πρόσφατη ψήφιση της νομοθεσίας για τη δημιουργία του Εθνικού Ινστιτούτου Καρκίνου της Κύπρου αποτελεί ένα σημαντικό ορόσημο.

Είναι σημαντικό να συνεχιστεί αυτή η δυναμική για την αντιμετώπιση του καρκίνου και το αποτέλεσμα ένα σημαντικό ορόσημο. Είναι σημαντικό να συνεχιστεί αυτή η δυναμική για την αντιμετώπιση του καρκίνου και το αποτέλεσμα ένα σημαντικό ορόσημο. Είναι σημαντικό να συνεχιστεί αυτή η δυναμική για την αντιμετώπιση του καρκίνου και το αποτέλεσμα ένα σημαντικό ορόσημο.

«Τι είναι η αποστολή της Ε.Ε. για τον καρκίνο και γιατί είναι σημαντική η ευαισθητοποίηση σχετικά με αυτήν στην Κύπρο;

«Οι Αποστολές της ΕΕ είναι πρωτοβουλίες μεγάλης κλίμακας

της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σχεδιασμένες για να αντιμετωπίσουν πέντε σημαντικές παγκόσμιες προκλήσεις (την κλιματική αλλαγή, τον καρκίνο, την υγεία του εδάφους, την αποκατάσταση των ωκεανών και την ανάπτυξη κλιματικά ουδέτερων και έξυπνων πόλεων). Θέτουν σαφείς, χρονικά προσδιορισμένους στόχους και φέρνουν σε επαφή την έρευνα, τη χάραξη πολιτικής και τους εμπλεκόμενους φορείς, προκειμένου να προωθήσουν την καινοτομία και να προσφέρουν συγκεκριμένες λύσεις προς όφελος της κοινωνίας.

Η Αποστολή για τον Καρκίνο έχει ως στόχο να βελτιώσει τη ζωή περισσότερων από 3 εκατομμυρίων ανθρώπων έως το 2030, μέσω της πρόληψης και της θεραπείας, καθώς και να διασφαλίσει ότι όσοι πλήττονται από τον καρκίνο, συμπεριλαμβανομένων των οικογενειών τους, θα μπορούν να ζουν

περισσότερο και καλύτερα. Ο καρκίνος παραμένει ένα σημαντικό ζήτημα δημόσιας υγείας στην Κύπρο, αφού εξακολουθούν να υπάρχουν κενά στον προσημιωματικό έλεγχο, στην ισότητα πρόσβασης, και στην έρευνα. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενώ η θνησιμότητα από καρκίνο στην Κύπρο είναι σχετικά χαμηλή σε σύγκριση με την Ε.Ε., καταγράφονται ανησυχητικές αυξήσεις, ενώ η συμμετοχή στα προγράμματα προσημιωματικού ελέγχου παρουσιάζει σαφείς ανισότητες. Η ενημέρωση δεν αφορά μόνο την προβολή της Αποστολής για τον Καρκίνο, αλλά και τη διασφάλιση ότι ασθενείς, επαγγελματίες, οργανισμοί και φορείς χάραξης πολιτικής στην Κύπρο κατανοούν πώς μπορούν να συμμετέχουν ενεργά και να επωφεληθούν από αυτές τις ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες. Για μια μικρή χώρα όπως η δική μας, αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς η Αποστολή για τον Καρκίνο προσφέρει πρόσβαση σε κοινά ευρωπαϊκά εργαλεία, δεδομένα και τεχνολογία. Καθώς η Κύπρος ήδη προσπαθεί να ενισχύσει το σύστημα αντιμετώπισης του καρκίνου μέσω μεταρρυθμίσεων, όπως η ίδρυση του Εθνικού Ινστιτούτου Καρκίνου, τα οφέλη είναι σημαντικά.

«Πώς συμβάλλει η τεχνητή νοημοσύνη (AI) στον τομέα της υγειονομικής περιθαλψής και ποιες πρακτικές αλλαγές επιφέρει στους ασθενείς;

«Η τεχνητή νοημοσύνη (AI) είναι ένα σημαντικό εργαλείο στον τομέα της υγείας. Μπορεί να διαχειρίζεται μεγάλες ποσότητες δεδομένων, να εντοπίζει μοτίβα και να υποστηρίζει τους επαγγελματίες στη λήψη αποφάσεων. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η AI δεν αντικαθιστά τους επαγγελματίες υγείας, αλλά τους βοηθά να εργάζονται πιο αποδοτικά και με μεγαλύτερη ακρίβεια.

Μία από τις σημαντικότερες

συμβολές της είναι στη διάγνωση και την έγκαιρη ανίχνευση. Η AI μπορεί να αναλύει δεδομένα κλινικής απεικόνισης και δεδομένα ασθενών, αποτελέσματα εξετάσεων για να εντοπίζει ασθένειες σε πιο πρώιμο στάδιο. Παράλληλα, υποστηρίζει πιο εξατομικευμένες θεραπείες, λαμβάνοντας υπόψη το ιατρικό ιστορικό, τους γενετικούς παράγοντες, τα συμπτώματα, τον τρόπο ζωής και την ανταπόκριση σε προηγούμενες θεραπείες.

Πέρα από την κλινική φροντίδα, η AI συμβάλλει στη μείωση του διοικητικού φόρτου, εντοπίζει πιθανούς κινδύνους όπως αλληλεπιδράσεις φαρμάκων και επιτρέπει την παροχή περισσότερων φροντίδας στο σπίτι μέσω φορητών συσκευών. Τέλος, διαδραματίζει ολόένα και σημαντικότερο ρόλο στην ιατρική έρευνα και την ανάπτυξη φαρμάκων, βοηθώντας τους επιστήμονες να αναλύουν σύνθετα δεδομένα και να εντοπίζουν πιο γρήγορα υποσχόμενες θεραπείες.

Για τους ασθενείς, αυτό μεταφράζεται σε πολύ πρακτικά οφέλη όπως πιο γρήγορα αποτελέσματα, πιο εξατομικευμένη φροντίδα, καλύτερη παρακολούθηση και, σε ορισμένες περιπτώσεις, μικρότερη παραμονή στο νοσοκομείο.

«Στην εποχή της τεχνολογικής και επιστημονικής προόδου, έχουμε κατανοήσει τον καρκίνο;

«Οι τεχνολογικές εξελίξεις έχουν βοηθήσει σημαντικά τους επιστήμονες να κατανοήσουν για το πώς ξεκινά, αναπτύσσεται, εξαπλώνεται και ανταποκρίνεται στη θεραπεία ο καρκίνος.

Σήμερα, μπορούμε να μελετούμε τον καρκίνο σε πολύ πιο βαθύ επίπεδο από ποτέ. Εργαλεία όπως η γονιδιωματική ανάλυση επιτρέπουν στους ερευνητές να εντοπίζουν τις αλλαγές στο DNA που προκαλούν τον καρκίνο. Οι λεγόμενες «υγρές βιοψίες» αποτελούν επίσης μια σημαντική εξέλιξη, καθώς επιτρέπουν την ανίχνευση καρκινικού DNA στο αίμα, διευκολύνοντας την παρακολούθηση της νόσου.

Δημήτρης Κ. Μέλισσας & Χρήστος Θ. Λοττίδης

ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

« Η Δημοκρατία προϋποθέτει διαφάνεια, προϋποθέτει την τήρηση των κανόνων, που η ίδια έχει θεσπίσει, άσχετα με το τι θέλει να ακούσει ο κάθε πολίτης »

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα
• Ιπποκράτους 23 | Τ.Κ. 10679
• Κ. Λουκάρεως 29 και Μομφεράτου 154 | Τ.Κ. 11475
Θεσσαλονίκη
• Φράγκων 1 | Τ.Κ. 54626
• Εθ. Αμύντων 42 | Τ.Κ. 54621
Λευκωσία
• Νικολάου Σαριπόου 2 Γωνιά @ Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη

€22

www.sakkoulas.gr

Είναι μόνο θέμα νόμου;

Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Από τη στιγμή της κατάρρευσης της πολυκατοικίας που προκάλεσε τον θάνατο δύο ανθρώπων, το μόνο που ακούμε από όλους τους αρμόδιους είναι τα περί νομοθεσίας. Τι προέβλεπε ο νόμος, τι δεν προέβλεπε, τι έπρεπε να τροποποιηθεί, αν υπήρχε καθυστέρηση για τις τροποποιήσεις κτλ. κτλ. Και με βάση τι προνοεί ή δεν προνοεί ο νόμος και πώς αυτός θα έπρεπε να τροποποιηθεί και δεν τροποποιήθηκε, ο ένας ρίχνει την ευθύνη στον άλλο, εμπέσωσ ή ευθέως, κάνοντας όλοι μαζί τη μεγάλη εικόνα που είναι απειρώς πιο προβληματική από τις όποιες ισχύουσες διατάξεις. Τι εννοώ;

Πέρα από το γράμμα του νόμου, σε ανθρώπινο επίπεδο τι έγινε; Υπήρχαν άνθρωποι σε όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες που γνώριζαν ποιες οικοδομές κήθηκαν επικίνδυνες ή τουλάχιστον όφειλαν να γνωρίζουν.

Αν οι ιδιοκτήτες είναι αναισθητικοί και το μόνο που τους νοιάζει είναι τα χρήματα, θα αφήσουμε τους ενοίκους στο έλεός τους ελαφρά τη καρδία;

Και δεν μιλάμε –όπως δυστυχώς αποδείχθηκε– για μια θεωρητική απειλή, αλλά για έναν πραγματικό και άμεσο κίνδυνο. Γιατί λοιπόν δεν μας προβληματίζει το ότι η δημόσια συζήτηση εξαντλείται αποκλειστικά στο αν υπάρχει νομική δυνατότητα άμεσων εκκένωσης, αν προβλεπόταν ή όχι διακοπή ηλεκτροδότησης, αν υπήρχε τέλος πάντων το κατάλληλο θεσμικό εργαλείο; Τι σημαίνει αυτό;

Ότι ελλείψει ενός άρθρου νόμου εξαντλούνται οι δυνατότητες να δράσουμε σαν άνθρωποι; Από τη στιγμή που κάποιος ήξεραν, είτε αυτοί ήταν οι ιδιοκτήτες, είτε εργαζόμενοι στον ΕΟΑ, είτε στο υπουργείο Εσωτερικών, είτε στην αρμόδια επιτροπή της Βουλής, πώς γίνεται κανείς να μην σκέφτηκε ότι επείγει να σταλεί κάποιος επί τόπου και να χτυπήσει την πόρτα των ενοίκων για να τους προειδοποιήσει; Να κολλήσει έστω μια SOS ανακοίνωση στην είσοδο της πολυκατοικίας σε όλες τις απαιτούμενες γλώσσες.

Ή να πάρει σβανάδα όλα τα ΜΜΕ και να βροντοφωνάζει ότι κινδυνεύουν άνθρωποι, γιατί οι ιδιοκτήτες αντί να εκκενώνουν

τα επικίνδυνα διαμερίσματά τους τα ανακαινίζουν προκειμένου να κερδοφορούν σε βάρος ανθρώπων ζωών. Ή ακόμα και να διαρρεύσει αυτή τη λίστα των επικίνδυνων οικοδομών στα ΜΜΕ –τόσα και τόσα διαρρέονται– και να εκθέσει τους ιδιοκτήτες ή και τον ΕΟΑ που δεν εφάρμοσε αυτά που ήδη προνοεί ο νόμος. Χρειάζεται νομοθετική ρύθμιση ή τροποποίηση ή έγκριση της τροποποίησης για να φερθούμε σαν άνθρωποι;

Για να κάνουμε ό,τι είναι δυνατόν ώστε να προστατεύσουμε άμεσα τους συνανθρώπους μας που κοιμούνται κάτω από μια οροφή, η οποία ενδέχεται από ώρα σε ώρα να καταρρεύσει πλακώνοντάς τους; Έκρουσαν τον κώδωνα του κινδύνου, είπαν οι βουλευτές της αρμόδιας επιτροπής.

Κι αν τον έκρουαν τόσο δυνατά πώς και δεν τον άκουσαν οι άνθρωποι που διέμεναν σε αυτές τις πολυκατοικίες; Έστειλαν διπλοσυστημένη επιστολή, είπαν οι ΕΟΑ στους ιδιοκτήτες. Ε και; Αν οι ιδιοκτήτες είναι αναισθητικοί και το μόνο που τους νοιάζει είναι τα χρήματα, θα αφήσουμε τους ενοίκους στο έλεός τους ελαφρά τη καρδία; Και γιατί δεν βρέθηκε ένας άνθρωπος να στείλει μια επιστολή στο αίθρη να καταγγείλει ότι του τάδε και το τάδε κατάλυμα βρίσκεται σε κερυγμένη ως επικίνδυνη οικοδομή; Χρειάζονται νομοθετικές ρυθμίσεις για να συμβούν αυτά όταν συνανθρωποί μας κινδυνεύουν άμεσα; Ή μήπως η αλήθεια είναι πως αυτό που έλειψε δεν ήταν η νομοθεσία, αλλά κάτι πιο στοιχειώδες όπως η αίσθηση ότι ο άλλος αληθινά μας αφορά; Αν σε εκείνα τα διαμερίσματα ζούσαν συγγενείς μας;

Θα περιμέναμε άραγε να ολοκληρωθεί η νομοθετική διαδικασία; Ή θα κάναμε το αυτονόητο: θα τρέχαμε να τους ειδοποιήσουμε, με κάθε δυνατό τρόπο, αδιαφορώντας για τις τυπικότητες;

Η απόσταση ανάμεσα σε αυτές τις δύο συμπεριφορές δεν είναι νομική. Είναι υπαρξιακή. Και αν κάτι αναδεικνύει αυτή η τραγωδία δεν είναι τα κενά της νομοθεσίας ή τις ανεπάρκειες των τοπικών και κρατικών αρχών. Είναι τα κενά της ενσυναίσθησής μας. Την αδυναμία μας να δούμε στον άλλο κάτι περισσότερο από έναν «ένοικο», έναν «μετανάστη», έναν «ξένο». Να τον δούμε γι' αυτό που είναι, δηλαδή έναν άνθρωπο που η ζωή του εξαρτάται ενίοτε από τη δική μας ευρηγορία και ανθρωπιά.

elenixenou11@gmail.com

Εμείς, όμως, οι πολίτες τούτου του νησιού που σημειώνει το ένα success story μετά το άλλο, οι οποίοι δεν πληρωνόμαστε για να είναι επιλεκτική η ευαισθησία μας απέναντι στη διαφθορά, είδαμε πολύ περισσότερα από εκείνα που είδε η Black Cube.

Εμείς, ποια διαφθορά μας ενδιαφέρει;

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Δεδομένου ότι η ίδια η κυβέρνηση, μπροστά στην αμχανία και τον πανικό που της προκάλεσε τον περασμένο Ιανουάριο η δημοσιοποίηση του γνωστού βίντεο, ευνόησε παρασκηνιακά την ανάπτυξη του σεναρίου περί ρωσικής υβριδικής επίθεσης στην Κυπριακή Δημοκρατία, η αποκάλυψη ότι πίσω από τη δημιουργία του ήταν τελικά μια ιδιωτική εταιρεία πληροφοριών από το γειτονικό μας Ισραήλ, είναι από μόνη της ενδιαφέρουσα.

Από εκεί και πέρα, η εμφάνιση της Black Cube και η πρωτόγνωρη, κόντρα στο καθιερωμένο μοτίβο της, δημόσια πανηγυρική παραδοχή της εμπλοκής της, εμφανιζόμενη μάλιστα ως πολέμιος της διαφθοράς (την οποία η δράση της αποκαλύπτει ότι άλλοτε την πολεμάει και άλλοτε την υπερασπίζεται και την προάγει αναλόγως του πελάτη που την πληρώνει), έρχεται να προσθέσει ερωτήματα στην πολύκροτη υπόθεση και όχι να αφαιρέσει.

Το ποιο επιχειρηματία τα συμφέροντα πληρώθηκε να υπερασπιστεί, με το να ξεμπροστιάσει τη Cyfield, αποκαλύπτοντας, όπως λέει στην ανακοίνωσή της, περιπτώσεις διαφθοράς που φέρεται να διενεργήθηκαν από τη συγκεκριμένη εταιρεία, έχει και αυτό το δημόσιο ενδιαφέρον του εξαιτίας του... αόρατου ενεργειακού νήματος με το οποίο ξεκινά και με το οποίο τελειώνει η διάρκεια οκτώ λεπτών βίντεο που παρακολουθήσαμε.

Χαρούμενη που «συνέβαλε στη δημιουργία ενός πιο καθα-

ρο επιχειρηματικού περιβάλλοντος», η εταιρεία έκανε σαφές ότι ο εντολέας της είναι πελάτης που δραστηριοποιείται στον επιχειρηματικό τομέα.

Γι' αυτό άλλωστε και στην ανακοίνωσή της εστιάζει μόνο στη διαφθορά που παρεμποδίζει τη νόμιμη επιχειρηματική δραστηριότητα. Πληρώθηκε γι' αυτό, έδρασε γι' αυτό, είδε (μόνο) αυτό. Γι' αυτό και καταγράφεται μεν, αλλά δεν έχει ιδιαίτερο έρεισμα η απαίτηση να αναφερθεί σε πράγματα που δεν περιλαμβάνονταν στην εντολή του πελάτη της και δεν αφορούσαν την αποστολή της.

Εμείς, όμως, οι πολίτες τούτου του νησιού που σημειώνει το ένα success story μετά το άλλο, οι οποίοι δεν πληρωνόμαστε για να είναι επιλεκτική η ευαισθησία μας απέναντι στη διαφθορά, είδαμε πολύ περισσότερα από εκείνα που είδε η Black Cube.

Όπως σημειώναμε τότε που έσκασε το συγκεκριμένο βίντεο, το φως στην «ταυτότητα» του δημιουργού του, το εάν πρόκειται για στοιχεία που παραπέμπουν σε ανατρεπτική δράση, υβριδικής φύσης, από κρατικούς ή μη κρατικούς δρώντες (Ρωσία, Τουρκία, ιδίως), επ' ουδενί δεν αναιρεί το σοβαρό πολιτικό αποτύπωμα που άφησε.

Να θυμίσουμε ότι το διάστημα περίπου οκτώ λεπτών οπτικοακουστικό υλικό, περιλάμβανε αποσπασματικές συνομιλίες υποτιθέμενων δυνητικών επενδυτών, με τον παραιτηθέντα διευθυντή του Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας, Χαράλαμπος Χαράλαμπος, τον πρώην υπουργό Ενέργειας, Γιώργο Λακκοτρύπη και τον επι-

χειρηματία Γιώργο Χρυσόκο, CEO της εργοληπτικής εταιρείας Cyfield. Το οπτικό υλικό είναι μοιρασμένο (το μοντάζ από μόνο του, ως εργαλείο, δεν είναι μεμπτό) χωρίς να γνωρίζουμε την ολοκληρωμένη εικόνα των συνομιλιών, ωστόσο παρουσιάζει ένα πολύ συγκεκριμένο σκηνικό.

1ο) Αφήνεται να νοηθεί ότι, κατά την προεκλογική εκστρατεία του Προέδρου της Δημοκρατίας, Νίκου Χριστοδουλίδη, το 2023, χρησιμοποιήθηκαν μετρητά, προκειμένου να ξεπεραστεί το καθορισμένο από τον νόμο όριο του ενός εκατομμυρίου.

2ο) Δημιουργεί σκιάς και προκαλεί ερωτηματικά ως προς τις σχέσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας και προσώπων του περιβάλλοντος του Προεδρικού, με επιχειρηματικούς κύκλους, πολλών και διαφορετικών οικονομικών ταχυτήτων.

3ο) Παρουσιάζει την εικόνα υπαρέτης ενός μηχανισμού που κινούσε μικρό κλιμάκιο ανθρώπων, το οποίο συντονισμένα φρόντιζε να συγκεντρώνονται χρήματα από εταιρείες που εκδηλώνουν επενδυτικό ενδιαφέρον, ως εισφορές στο πλαίσιο Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.

Εφόσον, λοιπόν, η ισραηλινή εταιρεία παρέδωσε, όπως λέγεται, υλικό διάρκειας τριάντα ωρών, εκείνο που πρωτίστως ενδιαφέρει τους πολίτες, είναι να εξακριβωθεί σε ποιο πλαίσιο έγινε ο εξής υποτιθέμενος διάλογος:

Λακκοτρύπης: «Στις Προεδρικές Εκλογές υπάρχει ένα όριο για ένα εκατομμύριο ευρώ. Άρα, κάποιες φορές πρέπει να βασίζονται στα μετρητά για να μπορούν να ξεπεράσουν αυτό το όριο». / «Πρέπει να είναι μετρητά, οπό-

τε πάνε εκεί με μετρητά και τα ξεδοθούν».

«Επενδυτής»: «Μετρητά σε ποιον;»

Λακκοτρύπης: «Στον επικεφαλής της καμπάνιας»

«Επενδυτής»: «Δίνουν ένα φάκελο στον επικεφαλής της καμπάνιας;»

Λακκοτρύπης: «Ναι και τα πληρώνουν αντί να κάνουν μεταφορά μέσω της τράπεζας».

Όπως επίσης το πλαίσιο, ο τότε διευθυντής του Γραφείου του Προέδρου, Χαράλαμπος Χαράλαμπος, προτρέπει τον συνομιλητή του κατά τη συνομιλία zoom μέσα από το γραφείο του στο προεδρικό μέγαρο: «Μπορείς να έρθεις και να πεις “θέλουμε να κάνουμε αυτές τις δουλειές και έχουμε αυτά τα λεφτά για να χρησιμοποιηθούν για εταιρική κοινωνική ευθύνη”. Για παράδειγμα, προ ημερών, ένας Αμερικάνος που έχει καλούς δεσμούς με τη χώρα, ήθελε να κάνει μια εισφορά στην κυβέρνηση, για 500.000 ευρώ. Ασφαλώς, σκεφτόμουν ότι μπορούμε να κανονίσουμε μία συνάντηση με τον Πρόεδρο, αν θέλεις. Εννοώ ότι μπορούμε να κανονίσουμε μία συνάντηση με τον Πρόεδρο, να έρθεις στην Κύπρο και να συζητήσουμε. Μπορεί να έχει και ο Πρόεδρος κάτι να εισηγηθεί. Μπορούμε να κάνουμε κάποια προετοιμασία». Και να φωτιστεί επιτέλους μια μικρή λεπτομέρεια: ο λόγος που ο Χαράλαμπος Χαράλαμπος, ενώ όπως υποστηρίχθηκε τίποτα το μεμπτό δεν υπήρχε στις ενέργειες και στα λεγόμενά του, ακούγεται κάποια στιγμή να λέει «αυτό off the record».

photiouth@kathimerini.com.cy

Το καθισμένο κέικ

Του ΠΑΝΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Κάθε φορά που ανοίγει το στόμα της η κυβέρνηση μας, θέτοντας καινούργιους υψηλούς στόχους και μεγαλοπρεπείς επιδιώξεις, ο φούβνος προερμαίνεται, η θερμοκρασία ανεβαίνει, ενίοτε προκαλείται και θαυμασμός και ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, σε ρόλο σεφ, ετοιμάζει ένα καινούργιο πολιτικό κέικ, προσδοκώντας να το σερβίρει στην κοινωνία των Κυπρίων πολιτών.

Έτσι, λοιπόν, ο Πρόεδρος μας έσπασε το κοντέρ της τηλεθέας, πριν από μερικές εβδομάδες, όταν χαρακτήρισε τις Βρετανικές Βάσεις στην Κύπρο ως «αποικιοκρατικό κατάλοιπο». Και κυρίως, όταν συνεπεία της επίθεσης που δέχθηκε η Βάση στο Ακρωτήρι, εξήγγειλε μια «ανοικτή και ειλικρινή συζήτηση» με το Λονδίνο, κάτι που ερμηνεύθηκε ως επίσημος κυβερνητικός υπαιτιγμός, σύμφωνα με τον οποίο, η Λευκωσία θα ακολουθήσει τη συμφωνία Βρετανίας-Μαυρικίου (για τα νησιά Τσάγκος), προσδοκώντας τη μεταφορά της κυριαρχίας

των Βρετανικών Βάσεων στην Κυπριακή Δημοκρατία και την πιθανή ενοικιασή τους στη Βρετανία, στο πλαίσιο ενός σχήματος παροχής διευκολύνσεων.

Οι επίσημοι κυβερνητικοί υπαιτιγμοί απογείωσαν το ζήτημα, δίνοντας πόντους στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, ανεξαρτήτως της γένεσης του κέικ. Το οποίο φούσκωσε ακόμη περισσότερο, όταν ο σεφ εξασφάλισε αναφορά στα ευρωπαϊκά Συμπεράσματα, σύμφωνα με την οποία η Ε.Ε., «αναγνωρίζει την πρόθεση της Κύπρου να ξεκινήσει συζήτηση με το Ηνωμένο Βασίλειο σχετικά με τις Βάσεις του Ηνωμένου Βασιλείου στην Κύπρο και είναι έτοιμο να παράσχει βοήθεια ανάλογα με τις ανάγκες». Βοήθεια, η οποία όπως εξήγησε στην «Κ» άριστα ενημερωμένη κοινοτική πηγή, «αφορά στο τεχνοκρατικό, νομικό σκέλος μιας τέτοιας συζήτησης, όπως άλλωστε έπραξε καθκόντως η Ε.Ε. στο πλαίσιο του Brexit, στηνρίζοντας τη Λευκωσία για τη συνολολόγηση του απαραίτητου Πρωτοκόλλου, ώστε για παράδειγμα, να διασφαλιστεί ότι δεν θα επιβληθούν συνοριακοί

και τελωνειακοί έλεγχοι στις Βάσεις».

Άρα, λοιπόν, η εν λόγω παράγραφος δεν θα μπορούσε να εκληφθεί ως ουσιαστική στήριξη των πολιτικών θέσεων της Λευκωσίας, αλλά ως πρόθεση τεχνοκρατικής/νομικής στήριξης, εάν και εφόσον οδνηθούμε σε μια διαπραγματευση και σε μια συμφωνία με το Λονδίνο. Το κέικ όμως συνέχισε να συντηρείται φουσκωμένο, ακόμη και μετά τη δήλωση του υφυπουργού Άμυνας της Βρετανίας Αλ Καρνς, στην Daily Telegraph, ότι «το νομικό καθεστώς των κυριαρχιών Βάσεων είναι ακλόνητο» και συνεπώς το Λονδίνο δεν βλέπει καν αντικείμενο συζήτησης.

Όπως δεν ξεφουσκωσε, ούτε όταν το αφήγημα Χριστοδουλίδη περί δήθεν «ενεργότερης εμπλοκής της Ε.Ε. στο Κυπριακό» έμεινε στα αζήτητα. Ή όταν αποδείχθηκε ότι η διασύνδεση ευρωπαϊκών ντισέ και της επίλυσης του Κυπριακού βρίσκεται μόνο στο μυαλό της κυβέρνησής μας. Και ότι δυστυχώς δεν έγινε ποτέ πράξη στις Βρυξέλλες, οι οποίες έστειλαν στην Άγκυρα την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων προσβλέπο-

ντας σε νέα αναπτυξιακά έργα, παρέχουν διευκολύνσεις σε όλους τους Τούρκους πολίτες για έκδοση ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων, ενεργοποίησαν όλους τους υψηλούς ευρωπαϊκούς διαλόγους, προσκαλούν την Άγκυρα σε Συμβούλια Gymnich και συζητούν ακόμη και την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης. Ενώ το Κυπριακό λιμνάζει μεταξύ νεκρής ζώνης και αφθώδους πυρετού και εξαντλείται σε Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης, στο πλαίσιο της καλής γειτονίας, δύο συνιστώμενων κρατιδίων.

Όμως το κέικ φουσκώνει και με παραπομπές σε σενάρια περί ανάληψης πρωτοβουλίας του Αντόνιο Γκουτέρες στη δύση της θητείας του. Σενάρια, που με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, έχουν το ίδιο εκτόπισμα σοβαρότητας, όσο και η εμπλοκή του Λονδίνου με τη Λευκωσία σε μια συζήτηση για μεταφορά της κυριαρχίας των Βάσεων στα χέρια της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Όπως ακριβώς φουσκώνει και το άρθρο 42 παρ. 7 της Συνθήκης, η ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής της Ε.Ε., την οποία

επικαλείται ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δημιουργώντας την εντύπωση ότι τα κράτη-μέλη θα σπεύσουν να δημιουργήσουν μια ισχυρή ομπρέλα άμυνας γύρω από την Κύπρο, αναχαϊζοντας κάθε ενδεχόμενη απειλή, περιλαμβανομένων και τουρκικών. Παρά το γεγονός ότι η εν λόγω ρήτρα θεωρείται επίσημα, μέσω της ίδιας της Συνθήκης της Ε.Ε., «δευτέρα» σε σχέση με το ΝΑΤΟ (στο οποίο συμμετέχει και η Τουρκία). Και επίσης παρά το γεγονός, ότι δεν δεσμεύει τα ευρωπαϊκά κράτη σε στρατιωτικά συνδρομή, αλλά μόνο σε μια γενικού χαρακτήρα στήριξη που θα μπορούσε να εκδηλωθεί μέσω παροχής πληροφοριών ή ακόμη και διπλωματικής αρωγής.

Με μια δηλαδή λέξη, τίποτα. Κι όσο κι αν προσπαθεί η Λευκωσία να βλέπει το ποτήρι μισογεμάτο και να συντηρεί το κέικ μισοφουσκωμένο, η γενική καθίζηση, σε όλο το εύρος των πολιτικών της στοχεύσεων, είναι κάτι περισσότερο από ευκρινές.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η καλλιέργεια του ναρκισσισμού

Του ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Συχνά ακούμε ότι «ο κόσμος έχει χαλάσει» και ότι τα δύσκολα έρχονται. Η αίσθηση παρακμής δεν είναι καινούργια. Όπως αναφέρει ο συγγραφέας Κώστας Στούπας στο βιβλίο του «Η επερχόμενη αταξία», μια επιγραφή από τη Μεσοποταμία πριν από 5.000 χρόνια παραπονιέται για τη διαφθορά, την ηθική πτώση και την έλλειψη σεβασμού των νέων προς τους γονείς. Η ιστορία δείχνει ότι κάθε εποχή βιώνει τη δική της ανησυχία για το μέλλον.

Κι όμως, σήμερα φαίνεται ότι κάτι έχει ενταθεί: Η απαξίωση των θεσμών και η αδυναμία αποδοχής ορίων. Στην πολιτική, στην κοινωνία, αλλά και στο σχολείο, παρατηρείται μια αυξανόμενη τάση ατομισμού, διεκδικήσις δικαιωμάτων χωρίς αντίστοιχη ανάληψη ευθύνης, καθώς και δυσανεξία σε κάθε μορφή αξιολόγησης.

Σύμφωνα με τον κ. Στούπα, πολλοί νέοι, η λεγόμενη γενιά «κέντρο του κόσμου», μεγαλώνουν με μια εξιδανικευμένη εικόνα του εαυτού τους. Η εικόνα αυτή δεν προκύπτει τυχαία, αλλά διαμορφώνεται μέσα από το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον. Όταν οι νέοι αυτοί έρχονται αντιμέτωποι με την πραγματικότητα της εργασίας, της προσπάθειας και της αξιολόγησης, η σύγκρουση είναι σχεδόν αναπόφευκτη.

Η κλινική ψυχολόγος Αγγελική Αρβανιτοπούλου περιγράφει εύστοχα το φαινόμενο: Όταν οι γονείς, από κόπωση ή ενδοκλή, ικανοποιούν διαρκώς τις απαιτήσεις των παιδιών, για να αποφύγουν τη σύγκρουση, καλλιεργούν ανθρώπους που δεν αντέχουν τη ματαιώση. Έτσι δημιουργούνται ενήλικες που δυσκολεύονται να αποδεχθούν όρια, κριτική και αποτυχία, ενώ παράλληλα αναπτύσσουν την προσδοκία ότι το περιβάλλον οφείλει να προσαρμόζεται στις επιθυμίες τους.

Παράλληλα, η υπερβολική πίεση για επιδόσεις οδηγεί συχνά σε δύο άκρα: Είτε σε ψυχική κατάρρευση είτε σε χειριστική συμπεριφορά, όπου το άτομο επιδιώκει να επιβάλλεται, για να διατηρήσει την εικόνα του. Το φαινόμενο αυτό περιγράφεται ως «επιδημία του ναρκισσισμού» στο έργο των Jean Twenge και W. Keith Campbell, οι οποίοι τονίζουν ότι ο ναρκισσισμός δεν είναι έμφυτος, αλλά καλλιεργείται συστηματικά μέσα από σύγχρονες κοινωνικές πρακτικές.

Στην εκπαιδευτική πράξη, η εικόνα αυτή είναι ιδιαίτερα εμφανής. Μέσα στις σχολικές αίθουσες συναντώνται μαθητές/μαθήτριες με διογκωμένη αυτοεικόνα, οι οποίοι/ες πιστεύ-

ουν ότι αξίζουν περισσότερα από όσα αντικειμενικά επιτυγχάνουν. Όταν τα αποτελέσματα δεν επιβεβαιώνουν αυτή την αντίληψη, εμφανίζονται έντονα συναισθήματα απογοήτευσης, άρνησης ή ακόμη και εγκατάλειψης της προσπάθειας. Η αποτυχία δεν λειτουργεί ως ευκαιρία μάθησης, αλλά ως απειλή για την αυτοεικόνα.

Η υπερβολική αυτοπεποίθηση, αντί να ενισχύει, τελικά υπονομεύει την πρόοδο. Τα άτομα με έντονα ναρκισσιστικά χαρακτηριστικά δυσκολεύονται να δεχθούν κριτική και να μάθουν από τα λάθη τους. Αντί για αυτοβελτίωση επιλέγουν συχνά τη μετατόπιση ευθυνών, αποδίδοντας τις αποτυχίες σε εξωτερικούς παράγοντες.

Οι Twenge και Campbell συνοψίζουν εύστοχα την αντίφαση της εποχής: «Δεν είμαστε νούμερο ένα, αλλά πιστεύουμε ότι είμαστε νούμερο ένα». Η διάσταση ανάμεσα στην αυτοαντίληψη και την πραγματικότητα αποτελεί βασική πηγή έντασης και δυσάρεσκειας.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος των γονέων και των εκπαιδευτικών καθίσταται καθοριστικός. Τα παιδιά χρειάζονται ενθάρρυνση, αλλά και σαφή όρια. Χρειάζονται αποδοχή, αλλά και επαφή με την πραγματικότητα. Η καλλιέργεια χαρακτήρα, υπευθυνότητας και ανθεκτικότητας είναι ουσιαστικότερη από την ενίσχυση μιας αβυσσικής αίσθησης ανωτερότητας.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης εντείνουν περαιτέρω το πρόβλημα, προβάλλοντας εξιδανικευμένες εκδοχές ζωής και ενισχύοντας τη διαρκή σύγκριση. Οι χρήστες εκτίθενται σε μια επιλεκτικά πραγματικότητα, γεγονός που ενισχύει συναισθήματα ζήλιας, φθόνου και ανεπάρκειας, παρά την επιφανειακή αυτοπεποίθηση που προβάλλεται.

Η ιστορία υπενθυμίζει ότι οι ισχυρές κοινωνίες στηρίζονται σε υπεύθυνους και συνειδητοποιημένους πολίτες. Όπως υποστήριξε ο Κικέρων, οι δυνατόι άνθρωποι δημιουργούν καλούς καιρούς, με τη δύναμη να αφορά τον χαρακτήρα και όχι την επιβολή. Αντίθετα, η άγνοια, όπως ερωτικά σημείωνε ο Τζορντάνο Μπρούνο, μπορεί να είναι ευχάριστη, αλλά δεν οδηγεί σε πρόοδο. Το ζητούμενο σήμερα δεν είναι να μεγαλώσουμε παιδιά που πιστεύουν ότι είναι ξεχωριστά, αλλά παιδιά που γίνονται πραγματικά ικανά, υπεύθυνα και χρήσιμα για την κοινωνία.

Ο Άντρος Γ. Καραγιάννης, είναι τέως δήμαρχος Δερίνειας, καθηγητής Αγγλικών με Σύμβαση, Γυμνάσιο Νεάπολης Λεμεσού.

Ο Πάπας Λέων ΙΔ΄, ο οποίος βρίσκεται σε αποστολικό ταξίδι στο Καμερούν, τελεί τη Θεία Λειτουργία στο Στάδιο Τζαπόμα στην Ντουάλα.

Μεταμεσονύχτιες επισκέψεις

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Τι ήταν το ερευνητικό αντικείμενο στο σπίτι δικηγόρου στη 01:00 π.μ.; Σε μια ομαλώς λειτουργούσα

διαδικασία, το αλφαβητάρι είναι γνωστό: ένας δημοσιογράφος ερευνά, αποκαλύπτει. Δύσκολο να υποθέσει κάποιος τι ακριβώς έψαχναν στη 01:00 π.μ., με τα δικαστήρια κλειστά. Το μόνο βέβαιο είναι πως η γκάφα δεν ήταν γκάφα, το διακύβευμα ήταν λίαν υψηλό, γι' αυτό και ανελήφθη το «ρίσκο», παρά το βέβαιον της καθολικής αποδοκμασίας μιας μεταμεσονύχτιας επισκέψης.

Σε μια ομαλώς λειτουργούσα διαδικασία, το αλφαβητάρι είναι γνωστό: ένας δημοσιογράφος ερευνά, αποκαλύπτει, μιλά, παραθέτει στοιχεία, βοηθά την κοινή γνώμη να αποκτήσει γνώσεις, γνώσεις που οι ασκούντες εξουσία (όπως συμβαίνει σε όλες τις χώρες του κόσμου) προσπαθούν να ελέγξουν/αποφύγουν. Αυτή είναι η δουλειά ενός δημοσιογράφου που ασκεί ερευνητική δημοσιογραφία. Ένας ερευνητής-δημοσιογράφος δεν είναι «βοηθός Σερλοκ Χολμς», η εργασία του δημοσιεύεται – και ως εκεί. Αν το υλικό που έχει δημοσιεύσει «σηματοδοτεί» περαιτέρω έρευνα, αν κηρύξει εμφάνιση από αρμόδιες ερευνητικές αρχές, αυτό είναι ένας άλλος κύκλος δραστηριότητας και η ευθύνη ανήκει σε άλλους. Εκτός όλων των άλλων, το δημοσιογραφικό απόρρητο προστατεύεται.

Ο ίδιος ο Ν. Χριστοδουλίδης μεγάλωσε την ένταση του ήχου.

Είπε: «Αλίμονο, αν φτάσουμε να αμφισβητούμε τους θεσμούς και το κράτος. Τα πολιτικά κόμματα και την κοινωνία γενικότερα, να προστατεύσουν τους νόμους και το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Διαφορετικά, πηγαίνουμε σε συνθήκες αναρχίας». Έχουμε στοιχεία που δείχνουν αν μια διαδικασία διαθέτει μια πυξίδα, αν πάει από το άσπρο στο βήτα κ.λπ. Ένας πρώην δικαστής του Ανωτάτου Δικαστηρίου, εμφανιζόμενος ως κεντρικό πρόσωπο σε όλα τα δημοσιευμένα στοιχεία, δεν έχει κριθεί αναγκαίο να δώσει μια κατάθεση. Αντίθετα, όλα τα φώτα γύρισαν στους καταγγέλλοντες δύο. Η κριτική από κυρίαρχα Μέσα, επικεντρώθηκε σε όσους ανέδειξαν το ζήτημα, ως τους έχοντες την ευθύνη για την «κατάπτωση των θεσμών», ότι αμφισβητούν «τους θεσμούς και το κράτος». Η έρευνα στραφίκε σε όσους μίλησαν για να μάθει η κοινή γνώμη αθέατες πλευρές της άσκησης εξουσίας, ειδικότερα της δικαστικής, άσκηση εξουσίας η οποία πήγαινε πέρα και πίσω από τις αξιολογικά δομημένες αρχές – όπως λ.χ. ο παρεμβατικός ρόλος ενός μέλους του Ανωτάτου Δικαστηρίου της χώρας σε ποικίλες υποθέσεις, παντελώς άσχετες με την, υπό την ευρεία έννοια, ιεραρχική του ιδιότητα.

Τρεις μήνες μετά, η νήσος περιμένει να μάθει τι απέδωσε η έρευνα για το περίφημο videogate με πρωταγωνιστές στενούς συνεργάτες του Προέδρου. Ο κυβ. εκπρόσωπος δήλωσε ότι «η έρευνα σχετίζεται

με υπόθεση υβριδικής δραστηριότητας κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας» (8/1). Ο Ν. Χριστοδουλίδης συμπλήρωσε: «Είναι πολύ σημαντικό να δούμε τα αποτελέσματα αυτής της διερεύνησης» (18/1). Τρεις μήνες μετά, δεν έχει υπάρξει θεσμική απάντηση στο ερώτημα: Ήταν «υβριδικός πόλεμος κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας»;

Εντυπωσιάζει ο τόνος, ο τρόπος, η ταχύτητα με την οποία κυκλοφορούν οι αστυνομικές «διαρροές» για το επίκαιρο θέμα. 1ον: Ένταση, εγρήγορση, υψηλά αντανακλαστικά, τίποτε να μην πέσει κάτω. 2ον: Τρόπος διαρροής, όλα τα στοιχεία κατευθυνόμενα, εκ συστήματος, στην ίδια εφημερίδα, διαδικασία που φωνάζει από 10 μίλια ότι δεν έχει τύχει κάποια σοβαρή δημοσιογραφική επεξεργασία. Υπό κανονικές συνθήκες, οι δημοσιεύσεις θα ήταν μια πρώτης τάξεως δημοσιογραφική επιτυχία. 3ον: Η ταχύτης ξενίζει, τόσες άλλες δίσημες υποθέσεις παραμένουν βαθιά στα συρτάρια, αλλά αυτή τρέχει με χίλια, κάθε μέρα νέα στοιχεία, με τον ίδιο στόχο: να εκταθεί η διακίνηση μόνο της μιας εκδοχής, συνιστά δε σοβαρό ολισθηματικό να αποσυντονίζον τον κεντρικό άξονα. 4ον: Όλα μαζί τα πιο πάνω, δεν περνούν απαρατήρητα από την κοινή γνώμη. Αν ενδιαφέρει κάποιον από όσους συγκροτούν το σχέδιο αποπροσανατολισμού, θα μπορούσε να είχε προσέξει ότι με τις πρακτικές αυτές, έχουν πετύχει το ανάποδο. Ο κοινός τους κυκλοφορεί και οι ενμη-

ρωμένοι πολίτες κατανοούν ότι τρέχουν σοβαρά ερωτήματα στις βασικές τους γραμμές – άλλωστε, πλέον, οι πολίτες είναι και πιο υποψιασμένοι.

Η επί μακρού χρόνου διάβρωση θεσμών στη νήσο μας, για μερικούς, σημαίνει «κακές πρακτικές», και, ως εκ τούτου, αναδεικνύουν την ανάγκη για καταπολέμηση της διαφθοράς. Με αυτή την άποψη, ως «σημαία», ορισμένες δυνάμεις κατέρχονται στον εκλογικό στίβο για τις εκλογές στις 24 Μαΐου. Για άλλους, με πιο στιβαρή ερμηνεία των πραγμάτων, η διάβρωση συνδέεται με την απουσία θεσμών που να ελέγχουν ο ένας τον άλλο. Η απουσία checks and balances εξελίσσεται σε δομική καθίζηση, εξαστίας του άλυτου Κυπριακού, άρα και του εξ αυτού, μη εκσυγχρονισμού του συνταγματικού μας πλαισίου. Η υπερσυγκέντρωση εξουσιών στο πρόσωπο του γενικού εισαγγελέα χρειάζεται να αλλάξει: σύγχρονη πρόταση για Γενική Εισαγγελία στα δύο, (άλλος κατάγορος, άλλος ο νομικός σύμβουλος του κράτους) για να γίνει το σύστημα πιο ισορροπημένο. Η αρχή της «πολιτείας με αντίβαρα» προσθέτει ισχύ στην εποπτική διαδικασία. Έτσι ενισχύονται τα δικαιώματα του πολίτη. Με την ύπαρξη αντίρροπων κέντρων εξουσίας επιτυγχάνεται ο αμοιβαίος έλεγχος. Προϋπόθεση, η ισχυρή κοινή γνώμη, η πληροφόρηση από διαφορετικές κατευθύνσεις, αυτό είναι το κλειδί για την πρόοδο μας.

www.larkoslarkou.org.cy

Ο νόμος του όχλου

Του ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Η ανάρτηση του Μακάριου Δρουσιώτη πυροδότησε πολιτικό σεισμό στην Κύπρο με πολλαπλές παρενέργειες και στην Ελλάδα. Μηνύματα, φωτογραφίες και ηχητικά από τη «Σάντν» περιέγραφαν ένα κύκλωμα παιδοβιαστών, δολοφόνων, φονιάδων, απατεώνων και διαπλεκόμενων που σε όλα τα επίπεδα των θεσμικών οργάνων, καθορίζουν την πολιτική και οικονομική ζωή. Κατηγορήθηκαν πρόεδροι, πρωθυπουργοί, υπουργοί, βουλευτές, δικαστές και παράγοντες της οικονομικής ζωής. Ένα μυθιστορηματικό σκηνικό διαφθοράς και εσχάτης προδοσίας. Το οποίο ο κοινή γνώμη αποδέχθηκε ξεκούραστα και απλά, ως αληθές, καταδικάζοντας χωρίς καμία δυνατότητα υπεράσπισης όσους αναφέρονταν.

Η ιστορία αυτή, ανεξάρτητως της κατάληξης, ήδη μετρά θύματα. Μεγαλύτερο ο κ. Γιώργος Μιλωνάκης, υφυπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ στην κυβερνηση Κυριάκου Μητσοτάκη, που δίνει μάχη για τη ζωή του στην εντατική του νοσοκομείου «Ευαγγελισμός» μετά από ρήξη

ανευρίσματος εγκεφάλου. Με έχει συγκλονίσει το γεγονός επειδή ξέρω από πρώτο χέρι την αδιανόητη πίεση και στρες που βιώνει κάποιος σε τέτοια αξιώματα, ειδικά αν είναι ευσυνειδήτος. Ξέρω το αίσθημα ότι σου έπεσε ο ουρανός στο κεφάλι, όταν καλείσαι να αποδείξεις ότι δεν είσαι ελέφαντας, από κατηγορίες που, ακόμη και αν είσαι παντελώς αθώος, δεν υπάρχει περιπτωση να βγεις αλώβητος. Αλλά και διότι από τον ίδιο λόγο χάσαμε τον Τάσο Μπτσόπουλο...

Θύματα υπάρχουν ήδη και άλλα. Ο Δημήτρης Παπαδάκης που πετάχτηκε από τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη σαν στυμμένη λεμονόκουπα, για να μπορεί ο τελευταίος, όπως δήλωσε, να «βγαίνει πάνω στα τραπέζια» για να στηρίξει το αφήγημα Δρουσιώτη. Αλλά και όλοι όσοι αναφέρθηκαν έστω κατ' όνομα, είτε τους καταλογίζονται κάτι είτε όχι, που θα πρέπει να ζουν στιγμισμένοι για όλη τους τη ζωή, ανεξαρτήτως αν είναι αθώοι ή ένοχοι.

Και όμως, κάθε μέρα που περνά, δείχνει ότι αυτή η ιστορία μπάζει νερά. Η ίδια η «Σάντν» φέρεται να κατέθεσε ότι τα τεκμήρια ήταν πλάστα. Φωτογραφίες

που χρησιμοποίησε ο κ. Δρουσιώτης αποδείχθηκε ότι προϋπήρχαν στο διαδίκτυο. Τα παιδιά από τρία έγιναν ένα. Μάλλον η κυρία αυτή δεν εργαζόταν στο Προεδρικό. Οι αντιφάσεις πολλές και συνεκόμενες, από όλους τους πρωταγωνιστές των κατηγοριών. Δεν είμαι δικαστής ή ανακριτής για να κρίνω τις καταγγελίες. Μπορώ όμως ήδη να σχολιάσω αυτό που επικρατεί στις χώρες μας: Ο νόμος του όχλου. Η άμεση καταδίκη πριν από οποιαδήποτε επαλήθευση. Η μετατροπή σοβαρών κατηγοριών (παιδερραστία, διαφθορά, σεξουαλική κακοποίηση) σε θανατηφόρο όπλο, με μια απλή ανάρτηση και μερικά like στα κοινωνικά δίκτυα. Την ανυπαρξία έστω του ελαχίστου κανόνα δεοντολογίας. Και τη μετατροπή του τεκμηρίου αθωότητας σε τεκμήριο ενόχου.

Ο κ. Δρουσιώτης λέει, πλέον, ότι δεν είναι υπόλογος για όσα του εκμυστηρεύτηκε η «Σάντν». Λυπάμαι πολύ αλλά δεν είναι έτσι. Είναι αυτός, ο κ. Νίκος Κληρίδης, ο κ. Στέλιος Ορφανίδης, ο κ. Κώστας Βαξεβάνης και άλλοι ηθικοί αυτουργοί που κατηγορήσαν δημόσια και στιγμάτισαν τόσους ανθρώπους για αποτρόπαια

εγκλήματα. Αυτοί παρουσίασαν τα «στοιχεία» ως αδιάσειστα και το κύκλωμα ως γεγονός. Αυτοί είναι που οφείλουν να τα υπερασπιστούν ως βάσιμα και μετά οι Αρχές να ερευνήσουν όσους αυτοί κατηγορούν. Αλλιώς, ο καθένας μας θα μπορούσε να καταστρέψει τη ζωή του κάθε άλλο, με όποια κατηγορία ήθελε. Και εάν αποδειχθεί ότι όλα αυτά είναι μυθεύματα, τότε δεν έχουμε μόνο κατασκευασμένη προσωπία, αλλά επιχείρηση αποσταθεροποίησης των χωρών μας. Σε προηγμένες χώρες, για να δημοσιευθεί μια τέτοια είδηση χρειάζεται επιβεβαίωση από δύο ή και τρεις ανεξάρτητες μεταξύ τους πηγές. Απαγορεύεται διά ροπάλου να κατηγορηθεί κάποιον χωρίς να του ζητηθεί το δικό του σχόλιο. Αυτά επιτάσσουν οι διεθνείς δημοσιογραφικοί κανόνες (IFJ Global Charter και SPJ Code). Είναι πάρα πολλές οι περιπτώσεις που καταστράφηκαν ζωές από στοιχεία που αποδείχθηκαν αβάσιμα, σε ένα κοινό μοτίβο: viral κατηγορίες χωρίς διασταύρωση, μαζική κατακραυγή, αργή δικαιοσύνη. Με τα social media να επιταχύνουν το λιντσάρισμα.

Στην Κύπρο και την Ελλάδα, όμως, βλέ-

πουμε πρωτοσέλιδα και αναρτήσεις βασιμμένα σε κουβέντες του καφενέ. Βιασμός, διαφθορά, διαπλοκή, πακτωλούς εκατομμυρίων, πυρηνικά, συνωμοσίες και προδοσίες που δημοσιεύονται δίχως καμία επαλήθευση απλώς για να ταϊσουν το τέρμας μιας κοινωνίας που μετατρέπεται σε μια μάχη από εκδικητικά ζώμια. Η σπουδή μάλιστα κάποιων να εκμεταλλευθούν πολιτικά την κρίση θεσμών που υπάρχει, σκεπιάζει υποθέσεις που χρήζουν διερεύνησης, όπως είναι το θέμα των παρακολουθήσεων, το Videogate και τα θέματα της ενέργειας στην Κύπρο.

Η κοινωνία οφείλει να ισορροπήσει δύο αξίες: την προστασία των πραγματικών θυμάτων και το τεκμήριο της αθωότητας. Η υπόθεση «Σάντν», όμως, είναι καθρέφτης ενός συστήματος όπου ο τυφλός θυμός έτρεξε πιο γρήγορα από την κριτική σκέψη. Δεν είναι η πρώτη φορά. Σε σημείο κιάλας, που κάποιος πρέπει να σκεφτούν βαθιά το πώς και γιατί κάποιος τους έφρασε σε σημείο να μισούν την ίδια τη χώρα τους, τροφοδοτώντας απλώς το τέρμας.

michalis@michalis.com

Στα βήματα του Γκάντι στην Ινδία

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΙΣ

Ημίθεος είναι για την Ινδία, αλλά και για όλο τον πολιτισμένο κόσμο, ο Μαχάτμα Γκάντι. Το μυσωλείο ή καλύτερα το απέρητο μνημείο του, όπου εναποτέθηκε η τέφρα του, στη μέση ενός τεράστιου πάρκου, στο κέντρο του Νέου Δελχί, προσεγγίζεται περισσότερο με κανόνες ναού ή τεμένους, δηλαδή έχει μια μεταφυσική διάσταση. Κατά την ιστορική επίσημη επίσκεψη της πρόεδρου της Βουλής Αννίτας Δημητρίου και κοινοβουλευτικής αντιπροσωπείας, αποτελούμενης από τους βουλευτές Νίκο Τορνாரίτη του ΔΗΣΥ, Άριστο Δαμιανού του ΑΚΕΛ και Χριστιάνα Ερωτοκρίτου του ΔΗΚΟ, αποστολή την οποία κάλυψε το ΡΙΚ για όλα τα κανάλια, ακολούθησε με ευλάβεια το «τυπικό» των επισκέψεων στον χώρο. Για να εισέλθει στον χώρο, πρέπει να βγάλεις τα παπούτσια ως ένδειξη σεβασμού, κάτι το οποίο επιβάλλεται κυρίως στα μουσουλμανικά τεμένη και χώρους λατρείας στην Παλαιά Διαθήκη.

Η παράδοση στην Ινδία επιτάσσει, το μνημείο και οι προτομές του Γκάντι σε όλο τον κόσμο, να ραιώνονται με κόκκινα πέταλα από τριαντάφυλλα, κάτι το οποίο θυμίζει τους δικούς μας Επιτάφιους. Εντυπωσιάζει και η παράδοση, μετά την εναπόθεση λουλουδιών στο μνημείο, οι «προσκυνητές», πάντα χωρίς παπούτσια, σιωπηλοί, να περπατούν σε ένα μεγάλο μονοπάτι, γύρω από το μνημείο. Στα μεγάφωνα μεταδίδεται, χαμηλόφωνα, μια συγκλονιστική ινδική μουσική. Η συνήθεια θυμίζει έναν ανάλογο μεγάλο διάδρομο, γύρω από το περίφημο μοναστήρι, χωρίς τείχη, του Αγίου Σεραφείμ του Σάρφ στο Ντιβέγιεβο της Ρωσίας. Εκατοντάδες μοναχές περπατούν γύρω από τη μονή προσευχόμενες, υιοθετώντας εντολή του Αγίου, η οποία λέει ότι το μοναστήρι δεν έχει ανάγκη από τείχη, αφού το προσέχει ο Θεός, με τις προσευχές των μοναζουσών.

Η ζωή και η δράση του Μαχάτμα Γκάντι θυμίζει σε μεγάλο βαθμό την επί της δράσης του Χριστού, αλλά και τη βιωτή μεγάλων αγίων και φιλοσόφων. Ο Γκάντι είναι ο εθνικός επαναστάτης της Ινδίας, ο οποίος δεν έβαψε τα χέρια του στο αίμα. Ηγήθηκε του εθνικού κινήματος της χώρας του, για ανεξαρτησία από τους Βρετανούς, με όπλο την παθητική αντίσταση και χωρίς τη χρήση βίας. Όλα αυτά ξεκινούν από τον ασκητικό βίο του Γκάντι και επεκτείνονται στη διδασκαλία του, η οποία επηρέασε όλα τα κινήματα για την ειρήνη,

σε όλο τον κόσμο. Η προσωνομία Μαχάτμα, φέρεται να αποδόθηκε το 1915 στον Γκάντι από τον Ινδό νομπελίστα ποιητή Ταγκόρ. Η λέξη στα σανσκριτικά σημαίνει «μεγαλόψυχος» και σίγουρα ήταν απόλυτα ταιριαστή με τη ζωή του. Με άλλα λόγια, αν δεν μάθεις να συγχωρείς, αν δεν μάθεις να ανέχεσαι τους άλλους, αν δεν εφαρμόζεις τη σύγχρονη έννοια της ενσυναίσθησης, αν δεν αγαπάς ακόμη και τους εχθρούς σου, σίγουρα δεν μπορείς ούτε να αγιάσεις, ούτε να γίνει ηγέτης, ούτε και να γράφεις ιστορία. Τραγική ειρωνεία της τύχης, η καλύτερη το αποκορύφωμα του θαυμαστού βίου του Γκάντι, ήταν η δολοφονία του, στις 30 Ιανουαρίου 1947, από έναν φανατικό ινδουιστή, λίγο μετά την απελευθέρωση της χώρας.

Τα αποφθέγματα του Μαχάτμα Γκάντι αναδύουν έναν μυστικισμό, ένα άρωμα υπερκόσμιων αληθειών, τις οποίες ο άνθρωπος προσέγγισε, όπως οι αρχαίοι φιλόσοφοι, με τη δύναμη του μυαλού τους, ίσως και με υπερφυσική παρέμβαση. Στον Χριστιανισμό, στην Ορθοδοξία, οι λόγοι των αγίων είναι θεόπνευστοι. Η παράδοση λέει ότι ο Θεός «ψιθυρίζει» στα αφτιά των αγίων πατέρων, οι οποίοι καταγράφουν στο χαρτί τις θείες αλήθειες. Οι Ορθόδοξοι έχουν το Άγιο Βάπτισμα και τα άλλα μυστήρια της Εκκλησίας, τα οποία ενώνουν τους ανθρώπους με τον Θεό. Αλλά και οι υπόλοιποι άνθρωποι, έχουν το κριτήριο της συνείδησης, τον άγραφο νόμο του σωστού και του λάθους και με αυτό πορεύονται. Ο Θεός αγαπά όλους και είναι απόλυτα δίκαιος με όλους. Όλοι αγαπημένα παιδιά του Θεού είμαστε, ακόμη και οι εχθροί της Εκκλησίας.

Μερικά από τα αποφθέγματα του Γκάντι τα οποία προκαλούν εντύπωση. Το κορυφαίο, το οποίο βρίσκεται σε πινακίδα δίπλα από το μνημείο, στο οποίο εναποτέθηκε η τέφρα του, αναφέρει: «Τα εφτά που δεν πρέπει να έχεις: Πλούτο χωρίς μόχθο, Γνώση χωρίς χαρακτήρα, Πολιτική χωρίς αρχές, Απόλαυση χωρίς συναίσθημα, Εμπόριο χωρίς ήθος, Επιστήμη χωρίς ανθρωπιά, Αγάπη χωρίς θυσία.» Άλλα τα οποία ξεχωρίζουν είναι: «Μου αρέσει ο Χριστός σας. Δεν μ' αρέσουν οι Χριστιανοί σας. Οι Χριστιανοί σας είναι τόσο διαφορετικοί από τον Χριστό.» «Η χειρότερη μορφή βίας είναι η φτώχεια.» «Η μη-βία προϋποθέτει διπλή πίστη: πίστη στον Θεό και πίστη στον άνθρωπο.» «Σε θέματα συνείδησης, ο κανόνας της πλειοψηφίας δεν ισχύει.» «Η ζωή μου είναι το μνήμα μου.»

kaparispan@yahoo.gr

Διαβάζοντας Harry Frankfurt

Του ΜΙΧΑΗΛ ΠΕΡΣΙΑΝΗ

«Ένα από τα πιο κεντρικά χαρακτηριστικά του πολιτισμού μας είναι πως υπάρχουν τόσες πολλές μαλ@κίες». Με αυτά τα λόγια άρχισε, το 1986, μια από τις πιο σημαντικές διαλέξεις της σύγχρονης φιλοσοφίας, η οποία παρέμεινε στα αζήτητα μέχρι την επίσημη δημοσίευσή της ως βιβλίο το 2025. Τότε, στο πλαίσιο της δημόσιας συζήτησης στις ΗΠΑ εν όψει του πολέμου στο Ιράκ («κατέχουν όπλα μαζικής καταστροφής»), το βιβλίο έγινε ευρύτερα γνωστό, πέρα από τις αίθουσες διδασκαλίας. Σήμερα αποτελεί σημείο αναφοράς, απαραίτητο ανάγνωσμα και πικρή εμπειρία για τους φίλους της φιλοσοφίας, των πολιτικών επιστημών και της κοινωνιολογίας.

Ο Harry Frankfurt χρησιμοποίησε τη λέξη «Bullshit», γεγονός που από μόνο του καθιστά διασκεδαστική την κάθε σοβαρή συζήτηση σε ακαδημαϊκό ύφος, αλλά δυσκολεύει την απόδοση στα ελληνικά. Συνήθως προτιμάται η λέξη «μαλ@κία», η οποία αποδίδει αρκετά καλά την έννοια. Το «φληνάφημα», πο τεχνικά ορθή, κάνει την έννοια της επιτηδευμένης τοποθέτησης. Ίσως η καλύτερη απόδοση να είναι η «λαφαζανιά». Λειτουργούμε, λοιπόν, κατά τον Frankfurt, σε μια κοινωνία όπου η λαφαζανιά, υπό τη μορφή της επικοινωνούμενης μαλ@κίας, αποτελεί κεντρικό χαρακτηριστικό του δημόσιου λόγου. Κι αυτή είναι μια σοβαρή και ανησυχητική διαπίστωση.

Διότι η μαλ@κία δεν είναι ψέμα. Το ψέμα έχει μια άμεση σχέση με την αλήθεια. Την γνωρίζει, την αναγνωρίζει και της επιτίθεται. Είναι εχθρός της – την αντικρούει και την αντιπαλεύεται. Το ψέμα, όμως, παραμένει πάντα συνδεδεμένο με την αλήθεια, άμεσα και αμετάκλητα, έστω κι αν η σχέση αυτή είναι αρνητική. Αντίθετα, η λαφαζανιά λειτουργεί σε

έναν χώρο άσχετο με την αλήθεια. Δεν την αντικρούει και δεν την αντιπαλεύεται. Την ακυρώνει. Την θεωρεί ασήμαντη και την αγνοεί εντελώς. Και, σε αντίθεση με το ψέμα, η λαφαζανιά/μαλ@κία υποβιβάζει την αλήθεια αναθέτοντάς της τον ρόλο του άσχετου, του ασήμαντου, του παραμελημένου. Την αφαιρεί από την εξίσωση του λόγου.

Αν το ψέμα είναι αντίπαλος της αλήθειας, η λαφαζανιά είναι ο ακυρωτής της. Ο Frankfurt τονίζει πως, «οι χώροι της διαφήμισης και των δημοσίων σχέσεων, καθώς και ο πλέον στενά συνδεδεμένος σπηραλώνας της πολιτικής, είναι κατάμεστοι από περιπτώσεις λαφαζανιάς να λειτουργήσουν ως μερικά από τα πιο αδιαφυσβήτητα και κλασικά παραδείγματα της έννοιας.» Γεμίσαμε μαλ@κίες τόσο πολύ, σημειώνει, που δεν τους δίνουμε καν σημασία.

Γι αυτό και πάντα «λαμβάνονται τα δέοντα μέτρα», «καταγράφεται πρόοδος» και γίνονται «υπεράνθρωπες προσπάθειες»: δηλώσεις που γίνονται ad nauseam χωρίς καν να ζητείται η παραμικρή διευκρίνιση. Μάλιστα, στην εποχή των ιστοσελίδων, αποτελούν και τίτλους –μια γρήγορη αναζήτηση βρίσκει πως «Λαμβάνονται όλα τα μέτρα» για τα πάντα –για τους φόνους, για την ΟΥΝΦΙΚΥΠ, για τους αερόσακους, για τις επιθέσεις του Ιράν, για σειμούς, για την προστασία της μέλισσας, για τον αφθώδη περετό, για τα τροχαία... Σε κανένα από τα δημοσιεύματα δεν αναφέρεται το παραμικρό που να παραπέμπει ποια είναι «όλα τα μέτρα» ή ποια είναι, έστω, η φύση τους.

Πράγματι, πνιγώμαστε στη λαφαζανιά. Το χειρότερο, όμως, κατά το σύγγραμμα του Frankfurt, είναι πως οι «μαλ@κίες» που λέγονται, πέρα από το γεγονός

ότι αγνοούν την αλήθεια για να εξυπηρετήσουν κάποια σκοπιμότητα, γίνονται πιστευτές. Αν πω, για παράδειγμα, πως μου έστειλε μήνυμα ο Κωστάκης λέγοντας πως θέλει να με βάλει σε μια κλίκα να συνωμοτούμε, τότε ένοχος είναι εξορισμός στα μάτια της κοινωνίας, ο Κωστάκης, και όχι εγώ που «λαφαζανεύω» το ακροατήριό μου.

Έτσι, η χρησιμότητα της λαφαζανιάς είναι πως λειτουργεί απόλυτα πειστικά, κατά τον Frankfurt, ακριβώς διότι εξυπηρετεί το αφήγημά μου. Και, από τη στιγμή που δεν είναι ψέμα αλλά λαφαζανιά, είναι ουσιαστικά αδύνατον να την αντικρούσει κανείς. Επιπλέον, η λαφαζανιά αγνοεί τόσο την αλήθεια, που μπορεί και να την περιέχει. Αν πω ότι φέτος η ανάπτυξη του ΑΕΠ θα κινηθεί κοντά στο 3%, αυτό μπορεί να είναι και σωστό. Εκείνο που το καθιστά λαφαζανιά, είναι πως το «ρίχνω στο έτος», γιατί το νούμερο ικανοποιεί το αφήγημά μου για την οικονομία, και όχι γιατί υπάρχει κάποια βάση στο «3%».

Σε κάθε περίπτωση, είναι δεδομένο πως κεντρικό χαρακτηριστικό της κοινωνίας μας είναι πως είναι τόσο διάχυτη με μαλ@κίες/λαφαζανίες. Όσο ελκυστικές κι αν είναι αυτές, εξυπηρετώντας σκοπούς και σκοπιμότητες, όσο κι αν ολοκληρώνουν αφηγήματα, το σημαντικό είναι πάντα να τις διαχωρίζουμε από το ψέμα. Κατά τον Frankfurt, η διάβρωση του κοινωνικού ιστού που προκαλείται από τη λαφαζανιά, μπορεί να αποκοπεί. Και η πρώτη κίνηση θα πρέπει να είναι ακριβώς αυτή: ο διαχωρισμός της λαφαζανιάς από το ψέμα. Μόνο έτσι μπορεί να μπει ξανά η αλήθεια στην εξίσωση του δημόσιου λόγου.

Ο Μιχάλης Περσιανής είναι πρόεδρος του Δημοσιονομικού Συμβουλίου Κύπρου. Οι απόψεις είναι προσωπικές.

«Κρατάω μουσικά: Η κότα έκανε τ' αυγό ή το αυγό την κότα.»

Η Ουγγαρία εντός του ευρωπαϊκού συστήματος διακυβέρνησης

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ*

Η πολιτική ολοκλήρωση αποτελεί τη βασική πρόκληση της Ευρώπης, καθώς η Ένωση πρέπει να ενεργεί ως ένα ενιαίο κράτος για να αντιμετωπίσει τον πόλεμο, τον παράνομο οικονομικό ανταγωνισμό, τα ζητήματα ενεργειακού ανεφοδιασμού και την κλιματική αλλαγή. Το ευρωπαϊκό πρόβλημα είναι η απουσία κοινού συντάγματος και η ασαφής ακόμη κατάσταση της Ένωσης, η οποία αμφιταλαντεύεται μεταξύ διεθνούς οργανισμού και συνομοσπονδίας κρατών.

Όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων, η ευρωπαϊκή πολιτική δομή φαίνεται ανεπαρκής για να δράσει αποφασιστικά. Με τους όρους του Σμιτ, δεν μπορούμε να διακρίνουμε ποιος είναι ο κυρίαρχος. Το πρόβλημα αυτό αποτελεί κρίσιμο αντικείμενο συζήτησης, αλλά ίσως το ευρωπαϊκό πολιτικό σύστημα έχει περισσότερο να κερδίσει παρά να χάσει από ένα κρατικό σύστημα που δεν είναι προανατολισμένο προς τον πόλεμο, σύμφωνα με την ανάλυση του Tilly για τον πόλεμο και τα κράτη, αλλά προς την ειρήνη. Το ευρωπαϊκό οιονει κράτος παρέχει όλες τις εγγυήσεις κατά του αυταρχισμού και υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και την ικανότητα προσαρμογής ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των κρατών, προστατεύ-

οντας παράλληλα τις ελευθερίες τους. Τα ευρωπαϊκά κράτη λειτουργούν ως σύστημα ελέγχων και ισορροπιών για τον κρατικό μηχανισμό λήψης αποφάσεων της Ευρώπης, μια ικανότητα που οι ΗΠΑ φαίνεται να έχουν χάσει. Ένας ισχυρός ομοσπονδιακός Λεβιάθαν θα μπορούσε να αποτελέσει απειλή τόσο για την οικονομία όσο και για την κοινωνία των πολιτών, ενώ η ικανότητά του να καθιστά τον πόλεμο ευκολότερο και αποτελεσματικότερο επιδεινώνει το πρόβλημα.

Το πνεύμα των καιρών, το Zeitgeist, καθιστά τη στροφή προς μια ήπια διακυβέρνηση όχι μόνο αναγκαία αλλά και καλοδεχόμενη σε μια εποχή όπου η τάση και ο πειρασμός του αυταρχισμού επικρατούν παγκοσμίως. Δεν είναι πλέον μόνο το μπλοκ των ολοκληρωτισμών της Κίνας, του Ιράν ή της Ρωσίας που απειλούν τη δημοκρατία, αλλά και η βαθμιαία αλλαγή της αμερικανικής πολιτικής προς τον αυταρχισμό που στοιχειώνουν απειλητικά την ευρωπαϊκή δημοκρατική επικράτεια.

Δεν γνωρίζουμε τι θα γινόταν εντός των ευρωπαϊκών κρατών αν δεν υπήρχε η εγγύηση μιας ενιαίας οντότητας που δεν επιτρέπει στα μέλη της να απομακρυνθούν από το φιλελεύθερο μοντέλο διακυβέρνησης. Απόδειξη αυτού είναι, παλαιότερα, η στροφή της Πολωνίας από τον αυταρχισμό στη δημοκρατία

και, πολύ πρόσφατα, η αλλαγή εποχής στην Ουγγαρία του Όρμπαν.

Και στις δυο αυτές ενδοευρωπαϊκές υποθέσεις, η Ευρωπαϊκή Ένωση έπαιξε αποφασιστικό ρόλο. Χωρίς να παρέμβει επιθετικά ή να επιβληθεί με βία μέσα, κυρίως διότι δεν διαθέτει ικανό μηχανισμό για κάτι τέτοιο, επηρέασε σημαντικά την κοινή γνώμη και άλλαξε τη συνείδηση των Ουγγάρων πολιτών. Εθνικισμός και αυταρχισμός, είναι αλήθεια, δελεάζουν πολλά ευρωπαϊκά κράτη. Δεν είναι μόνο τα πρώην «Ανατολικά» κράτη αλλά και κράτη όπως η Ολλανδία, η Αυστρία, η Ιταλία, ακόμη και η Γαλλία και η Γερμανία που βιώνουν μια διαρκή κοινωνική πολιτική πίεση προς τα άκρα, προς ένα ισχυρό αυταρχικό κράτος.

Οι υπέρμαχοι ενός ισχυρού κράτους, ικανού να επιβάλει απολυταρχικά τη βούλησή του στην κοινωνία, μέμφονται τον καθοριστικό ρόλο που παίζουν οι ευρωπαϊκοί θεσμοί προς μια ήπια διακυβέρνηση υπέρ των κοινωνικών ελευθεριών και της αυτονομίας των κυβερνημένων. Ο ρόλος αυτός προετοιμάστηκε από τις ευρωπαϊκές δημοκρατίες αργά και σταθερά για δεκαετίες μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Ολοκληρώθηκε δε με την επικράτηση ενός φιλελεύθερου κέντρου που έσπασε το μονοπώλιο Δεξιάς και Αριστεράς ως μοναδικών μοντέλων διακυβέρνησης.

Η εξάλειψη της αντίθεσης μεταξύ Αριστεράς και Δεξιάς προωθήθηκε για πολύ καιρό από ένα υπόγειο ρεύμα σκέψης και βρήκε την πνευματική της αρχή με την εισαγωγή, στο λεξιλόγιο της πολιτικής φιλοσοφίας, του φιλελεύθερου σοσιαλισμού ή του κοινωνικού φιλελευθερισμού.

Αυτό το νέο πολιτικό πρότυπο παρουσιάζει διάφορες πτυχές, τις οποίες ο Michel Foucault είχε αναπτύξει στα σεμινάρια του για τη βιοπολιτική (1979) και την παρρησία (1984). Στο επίκεντρο της ανάλυσής του για τον κοινωνικό φιλελευθερισμό, τον οποίο μάλιστα αποκαλούσε «νεο-φιλελευθερισμό» στο σεμινάριό του του 1979, όρος που σε καμία περίπτωση δεν αντιστοιχεί στην τρέχουσα έννοια του νεοφιλελευθερισμού, ο Φουκό είχε τοποθετήσει τον κριτικό χαρακτήρα της φιλελεύθερης κυβερνητικότητας (gouvernementalite). Η «λογική του κράτους» (raison d'État) μετατρέπεται στο νέο πολιτικό παράδειγμα σε «λογική του ελάχιστου κράτους» (raison du moindre Etat) μέσω μιας πράξης αυτοπεριορισμού ενός κράτους που επιδιώκει με αυτόν τον τρόπο να γίνει ισχυρότερο.

Σύμφωνα με τα λόγια του Απόστολου Παύλου, «όταν είμαι αδύναμος, τότε είμαι ισχυρός». Ποτέ μια «αδύναμη» διακυβέρνηση δεν έχει γίνει τόσο αισθητή όσο αυτή της Ευρωπαϊκής

Ένωσης. Ο λόγος της αδυναμίας μιας ευρωπαϊκής διακυβέρνησης δεν οφείλεται σε ανεπάρκεια του κράτους και των πολιτικών του.

Οι κοινωνικές εξεγέρσεις, όπως αυτή των «κίτρινων γιλέκων» στη Γαλλία, ή ένα εκλογικό αποτέλεσμα που δεν προσφέρει άνετη πλειοψηφία, είναι σημάδια μιας νέας εποχής όπου οι κυβερνήτες δεν μπορούν πλέον να επιβάλλουν τη βούλησή τους στους κυβερνωμένους, αλλά πρέπει να διαλέγονται μαζί τους αναλαμβάνοντας ρόλο καθοδηγητή ή παρρησιαστή στη γλώσσα του Φουκό. Αυτός ο διάλογος διεξάγεται από το ευρωπαϊκό οιονει κράτος με επιμέλεια, ειλικρίνεια και θάρρος.

Αποτελεί, στο υψηλότερο πολιτικό επίπεδο, το παράδειγμα αυτού που ο Φουκό ονόμαζε «θάρος της αλήθειας» ή παρρησία.

Ο πολιτικός ρεαλισμός που προωθεί η ευρωπαϊκή παρρησία δεν επιβάλλεται με ιδεολογική ή υλική βία. Δεν αποτελεί πηγή της ευρωπαϊκής πολιτικής αλλά αποτέλεσμα ζυμώσεων εντός του ευρωπαϊκού συστήματος για την αποτροπή της ακυβερνησίας. Αποτελεί το ιδιαίτερο μοντέλο της ευρωπαϊκής διαδικασίας λήψης αποφάσεων.

* Ο Παναγιώτης Χρηστάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ο Αβέρωφ έσπειρε ανέμους, ο ΔΗΣΥ θερίζει θύελλες

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΙΑΚΩΒΙΔΗ***

Οι βουλευτικές εκλογές του Μαΐου θα είναι πολύ διαφορετικές από όλες τις προηγούμενες αναμετρήσεις. Η απογοήτευση των πολιτών, η έξαρση του λαϊκισμού που οδήγησε σε περαιτέρω έλλειψη εμπιστοσύνης στους θεσμούς, η αδιαφορία για τα πολιτικά δρώμενα κυρίως εκ μέρους των νέων, η μείωση του κομματικού πατριωτισμού και το «όλοι είναι ίδιοι», έχουν δημιουργήσει μια αρνητική ατμόσφαιρα. Παρ' όλο που, σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, πέραν του 90% των ψηφοφόρων δηλώνουν ότι σίγουρα ή σχεδόν σίγουρα θα προσέλθουν στις κάλπες, η πραγματικότητα θα είναι πολύ διαφορετική στις 24 Μαΐου και τα παραδοσιακά κόμματα θα γνωρίσουν νέα μείωση της εκλογικής τους δύναμης.

Στο σημερινό μου άρθρο θα πε-

ριοριστώ στην κατφόρα που βιώνει ο ΔΗΣΥ, από τότε που ανέλαβε την ηγεσία της παράταξης ο Αβέρωφ Νεοφύτου. Η παράταξη δεν διασπάστηκε το 2004, όταν η ηγεσία τάχθηκε υπέρ του ΝΑΙ στο δημοψήφισμα, ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των υποστηρικτών της τάχθηκε υπέρ του ΟΧΙ. Δύο χρόνια μετά το δημοψήφισμα, το κόμμα έχασε 12.000 ψήφους για να τις ανακτήσει σχεδόν όλες το 2011.

Μέσα σε δέκα χρόνια, με την ανάδειξη του Αβέρωφ Νεοφύτου στην ηγεσία του ΔΗΣΥ, η παράταξη έχασε 39.348 ψήφους, από 138.682 που είχε εξασφαλίσει το 2011, στις 107.825 το 2016 και στις 99.334 το 2021. Οι κυριότεροι λόγοι για αυτή τη μείωση του 28,37% είναι η απαξίωση της βάσης του κόμματος και ο παραγκωνισμός των τοπικών επιτροπών από την υπό τον Αβέρωφ Νεοφύτου ηγεσία του κόμματος, κάποιες αποφάσεις

του κόμματος, όπως η ψήφιση του «Νόμο Ακιντζι» που προνοούσε την απαγόρευση οποιασδήποτε αναφοράς στο ενωτικό δημοψήφισμα στα σχολεία και η αρνητική εικόνα που εξέπεμπε ο ίδιος ο Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος κατέγραφε πολύ υψηλά αρνητικά ποσοστά, γύρω στο 70%.

Με αυτά τα δεδομένα, ο Αβέρωφ Νεοφύτου διεκδίκησε το ανώτατο αξίωμα του κράτους, μη έχοντας το «γνώθι σαυτόν» και περπατώντας ξυπόλυτος στα ακάθια, με αποτέλεσμα να τερματίσει τρίτος και καταϊδρωμένος. Αντί να φερθεί έξυπνα μετά την πανωλεθρία που υπέστη, να επικαλεστεί τις κρίσιμες στιγμές που ερχόντουσαν, να στηρίξει τον Νίκο Χριστοδουλίδη και να έχει συμμετοχή στην κυβέρνηση, συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση των προβλημάτων, συμπεριφέρθηκε σαν ένα μωρό που του πήραν το παικνιδά-

κι. Στηρίξε και εργάστηκε για την υποψηφιότητα του Ανδρέα Μαυρογιάννη, υποψήφιου του ΑΚΕΛ. Αυτό οδήγησε ακόμα περισσότερους συναγερμικούς να γυρίσουν την πλάτη στην παράταξη, κάτι που θα αποτυπωθεί και στην κάλπη.

Την ίδια κατιούσα πορεία συνεχίζει και η νέα πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αννίτα Δημητρίου. Ενώ ο ΔΗΣΥ βάζει πλάτη για την ψήφιση πολλών κυβερνητικών νομοσχεδίων, αντί να επενδύσει σε αυτά και να εξασφαλίσει οφέλη στην κάλπη, ακολουθεί μια ερμαφρόδιτη πολιτική: και συμπολίτευση και αντιπολίτευση, προκαλώντας περαιτέρω σύγχυση στον κόσμο του.

Δυστυχώς, ο ΔΗΣΥ έχασε την πολιτική πυξίδα και οδεύει χωρίς ξεκάθαρη πορεία. Όταν η Αννίτα Δημητρίου ρωτήθηκε γιατί δεν παρέστη στο μνημόσυνο του Στρατηγού Γεωργίου Γρίβα Διγενή το 2024, μίλησε απαξιωτικά για τον

αρχηγό της ΕΟΚΑ: «Δεν μπορούσα, αλλά δεν ήθελα τώρα να ξεκινήσω μια άλλη συζήτηση σε όλο αυτό που γίνεται και, αρκετά με αυτό το θέμα κάθε χρόνο, αν θα πάμε, ή δεν θα πάμε, στο μνημόσυνο του οποιουδήποτε. Έχουμε τόσα θέματα να διαχειριστούμε και θα συζητούμε τώρα για το 1955 και το 1821;» Τον επόμενο χρόνο, όμως, και φέτος λόγω εκλογών, η κυρία Δημητρίου πήρε αγκαζέ την κυρία Έλλη Χριστοδουλίδη, που φιλοξενούσε τον Διγενή, και περπάτησε μαζί της για να δείξει στους αφελείς και στους συναγερμικούς πληθείους πόσο νοιάζεται, τάχα, για την ΕΟΚΑ και το 1955 που το 2024 απαξίωσε με δόση ειρωνείας.

Ο ΔΗΣΥ πρέπει να βρει και πάλι την πολιτική του πυξίδα. Οφείλει, μετά τις εκλογές, να αφήσει την ερμαφρόδιτη προσέγγιση, αντιπολίτευση-συμπολίτευση και να ενταχθεί στο κυβερνητικό στρατό-

πεδο. Ο ΔΗΣΥ πρέπει να επανέλθει στις αρχές και αξίες του. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης και οι συναγερμικοί που τον ψήφισαν, δεν είναι αποστάτες. Αυτοί είναι που κράτησαν ψηλά τα ιδανικά της παράταξης. Αποστάτες από την ιδεολογία του ΔΗΣΥ ήταν όσοι ψήφισαν τον «Νόμο Ακιντζι», που στηρίζουν τις πολιτικές του ΑΚΕΛ, που θέλουν συνεργασία με το κόμμα της αριστεράς και που δημιούργησαν το ΔΗΣΑΚΕΛ. Ο ΔΗΣΥ πρέπει να επιστρέψει στις πατριωτικές ράγες και να μην αλληλωρίζει προς τα αριστερά, αν θέλει να επανακτήσει τη χαμένη του αίγλη. Το να αναδεικνύεται πρώτο κόμμα με ένα ποσοστό γύρω στο 20% δεν είναι νίκη. Είναι πανωλεθρία. Η θέση του ΔΗΣΥ είναι δίπλα στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη.

* Ο Κυριάκος Ιακωβίδης είναι πολιτικός επιστήμονας / δημοσιογράφος.

Vor dem Algorithmus: Από τον Franz Kafka στους πυλωρούς της ψηφιακής αγοράς

Του **ΔΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΕΒΕΤΖΗ***

Στην παραβολή του Καφκα «Vor dem Gesetz» (σ.σ. «Ενώπιον του Νόμου» (1915)), ένας άνθρωπος φτάνει μπροστά στην πύλη του νόμου. Εκεί τον περιμένει ένας φύλακας, ένας πυλωρός, που δεν τον εμποδίζει ρητά, αλλά τον αποτρέπει πίσω, ώρα με την ώρα, χρόνο με τον χρόνο. Ο άνθρωπος δεν αποκτά ποτέ την ποθητή πρόσβαση. Η πύλη, μαθαίνει στο τέλος, ήταν φτιαγμένη αποκλειστικά γι' αυτόν.

Η αλληγορία φαντάζει εντυπωσιακά επίκαιρη στην ψηφιακή εποχή. Φανταστείτε έναν μικρό επιχειρηματία στη Λεμεσό, ο οποίος διαθέτει τα χειροτεχνήματά του προς πώληση μέσω μιας μεγάλης πλατφόρμας. Μία πρωία ανακαλύπτει ότι ο λογαριασμός του έχει δικώς άλλη εξήγηση απενεργοποιηθεί. Ο αλγόριθμος αποφάσισε. Σε μία νύχτα, απώλεσε την πρόσβαση στο 90% της πελατείας του, με

συνέπειες επιχειρηματικά δυσχερές —ή και μη— θεραπεύσιμες. Ο σύγχρονος πυλωρός δεν φοράει στολή ούτε κρατά δόρυ, μορφολογείται στο ψηφιακό συνεχές ενός κώδικα. Αν ικνυλάτσει κάποιος τη δομή της ψηφιακής οικονομίας, η εικόνα είναι αποκαλυπτική: ορισμένες πλατφόρμες δεν λειτουργούν πλέον ως συμμετέχουσες στην αγορά: αποτελούν την ίδια την αγορά, τις αναγκαίες υποδομές της. Η Google ελέγχει πάνω από το 90% της διαδικτυακής αναζήτησης. Ομοίως με την Apple μοιράζονται την αγορά κινητών λειτουργικών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνώρισε αυτή τη δομική στρέβλωση με την Πράξη για τις Ψηφιακές Αγορές (DMA - Κανονισμός 2022/1925), σε πλήρη εφαρμογή από τον Μάρτιο 2024. Ο Κανονισμός εισάγει την έννοια του «πυλωρού» (gatekeeper): πλατφόρμες με σημαντικό αντίκτυπο στην εσωτερική αγορά, που λειτουργούν

ως πύλη εισόδου μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών. Η Επιτροπή έχει ορίσει επτά πυλωρούς (Alphabet, Amazon, Apple, Booking, ByteDance, Meta και Microsoft) για 23 βασικές υπηρεσίες πλατφόρμας.

Οι υποχρεώσεις που επιβάλλει ο DMA, όπως η απαγόρευση αυτοπροτίμησης, η διαλειτουργικότητα, η δίκαιη πρόσβαση στα δεδομένα, η δυνατότητα αποσπαστάστας προεγκατεστημένων εφαρμογών, είναι αυτοτελείς. Με την αυτοπροτίμηση συνεφέλκεται μία ολόκληρη αλυσίδα στρεβλώσεων, εξαντλούμενη από τον αποκλεισμό ανταγωνιστών μέχρι τον περιορισμό της καταναλωτικής επιλογής. Σε αντίθεση με το κλασικό δίκαιο ανταγωνισμού, πλέον δεν απαιτείται για τη στοιχειοθέτηση αντικανονικής συμπεριφοράς η χρονοβόρα απόδειξη αντιανταγωνιστικού αποτελέσματος, ει μη μόνον η έλλειψη συμμόρφωσης. Τα πρόστιμα φθάνουν

το 10% του παγκόσμιου κύκλου εργασιών, και σε περίπτωση υποτροπής το 20%.

Η πρώτη δοκιμασία ήρθε γρήγορα. Στις 23 Απριλίου 2025, η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο 200 εκατομμυρίων ευρώ στη Meta (Υπόθ. DMA.100055), κρίνοντας ότι το μοντέλο «συγκατάθεση ή πληρωμή» που εφάρμοσε στο Facebook και το Instagram δεν παρείχε στους χρήστες γνήσια επιλογή σχετικά με τη συνδυαστική χρήση των δεδομένων τους, κατά παράβαση του άρθρου 5(2) DMA. Ήταν η πρώτη απόφαση μη συμμόρφωσης στην ιστορία του Κανονισμού.

Μια ενδιαφέρουσα και συχνά παραμελημένη πτυχή του DMA, ωστόσο, είναι η λειτουργία του ως προστατευτικού μηχανισμού του πυρήνα θεμελιωδών ελευθεριών. Ο Κανονισμός δεν αποτελεί μόνο εργαλείο πολιτικής ανταγωνισμού: λειτουργεί εμμέσως ως μηχανισμός προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ψηφια-

κή σφαίρα. Η ελευθερία του επιχειρείν, η ελευθερία έκφρασης, η προστασία του καταναλωτή πραγματοποιούνται πλέον δια των ψηφιακών πύλων που ελέγχουν ιδιώτες. Εντούτοις, η ομαλότητα της ψηφιακής αγοράς δεν μπορεί να εξαρτάται από την καλή θέληση ενός αλγορίθμου.

Αρκούν, όμως, τα πρόστιμα για να αλλάξουν τη συμπεριφορά εταιρειών με κεφαλαιοποίηση τρισεκατομμυρίων; Η εμπειρία από τις υποθέσεις Google στο δίκαιο ανταγωνισμού δείχνει ότι η επιβολή κυρώσεων δεν είναι ίσως λυσιτελής πάντοτε, αν δεν συνοδεύεται από δομική αλλαγή. Η πραγματική πρόκληση δεν είναι πιθανότατα η κύρωση, αλλά η οικοδόμηση μιας αγοράς όπου ο ανταγωνισμός δεν θα εξαρτάται από τη μεγαλοψυχία των ισχυρών.

Στην καφκική παραβολή ο άνθρωπος ενώπιον του νόμου περιμένει μια ολόκληρη ζωή. Ο επιχειρηματίας μας στη Λεμεσό δεν

μπορεί όμως να περιμένει. Υπό τον DMA, η πλατφόρμα που τον απέκλεισε υποχρεούται πλέον σε διαφάνεια, σε τεκμηρίωση, σε δίκαιη αντιμετώπιση. Η πύλη, αυτή τη φορά, πρέπει να ανοίξει. Γιατί σε έναν κόσμο όπου η πρόσβαση στην αγορά εξαρτάται ολοένα και περισσότερο από ιδιωτικές ψηφιακές υποδομές, τα δικαιώματα χωρίς πρόσβαση παραμένουν —όπως η πύλη του Καφκα— τραγικά «κλειστά». Ο DMA προσφέρει καταρχήν ένα ικανοποιητικό εγγυητικό υπόστρωμα για την πολυεπίπεδη ομαλή λειτουργία της ψηφιακής αγοράς. Οστόσο, η πένα που θα γράφει την ιστορία του μέλλοντος, βρίσκεται στα δικά μας χέρια.

* Ο Δρ. iur. Δημήτριος Δεβετζής, επικουρος καθηγητής Νομικής, Πανεπιστήμιο Frederick, εμπειρογνώμων Δικαίου & Τεχνολογίας, Ιδιωτικού Δικαίου European Commission, μέλος Επιτροπής Βιοηθικής Αξιολόγησης Κύπρου.

PRESSING
PODCAST EDITION
Με τον Ανδρέα Βιολάρη
και τον Λούη Νικολάου

24SPORTS

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Beyond Sea and Sun

Τα οφέλη του βιώσιμου,
ολόχρονου τουρισμού

OPEN TO THE WORLD

ΚΥΡΙΑΚΗ 26/04 ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Σήματα έντασης από Αγκυρα

Οι ελληνικές κινήσεις εντός NATO, που ενόχλησαν, τα F-35 και οι ισραηλινές αντιστάσεις

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ

Τα σήματα όξυνσης της έντασης που εκπέμπει τελευταία η Αγκυρα στα ελληνοτουρκικά, είτε ευθέως, όπως έγινε μέσω του υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας Χακάν Φιντάν και της εκ νέου αύξησης του αριθμού παραβιάσεων στο Αιγαίο, είτε εμμέσως, μέσα από τους διαύλους του NATO, γίνονται αντιληπτά από την Αθήνα ως ενταγμένα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο διπλωματικών τακτικών με πολύ χειροπιαστούς και συγκεκριμένους στόχους.

Η νατοϊκή διάταξη

Πρώτον, η Αγκυρα επιθυμεί να αναδείξει την «προσωρινότητα» των μέτρων θωράκισης της ελληνικής επικράτειας αλλά και συμμάχων και εταίρων στο NATO (Βουλγαρία) και την Ε.Ε. (Κυπριακή Δημοκρατία). Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται αφενός με δηλώσεις όπως αυτές του κ. Φιντάν περί απόπειρας περικύκλωσης της Τουρκίας από μη φιλικές δυνάμεις (Ελλάδα, Κύπρος και Ισραήλ), αλλά και με την ανάδειξη, από τον ίδιο τον πρόεδρο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, του υπολογισμού από πλευράς της Αγκυρας ότι η λήξη του πολέμου στη Μέση Ανατολή θα σημάνει και την ταυτόχρονη επαναφορά της αμυντικής διάταξης του NATO και των Ευρωπαίων στο status quo ante. Βέβαια,

όπως φάνηκε πρόσφατα από τα επεισόδια στην Πράσινη Γραμμή (Πύλα) οι κατοχικές δυνάμεις επιχειρήσαν για ακόμα μια φορά να αλλοιώσουν το καθεστώς στην ουδέτερη ζώνη στην Κύπρο, αμφισβητώντας ευθέως τη δικαιοδοσία των Κυανόκρανων της UNFICYP.

Το δόλεον μορατόριουμ

Δεύτερον, η Αγκυρα υπενθυμίζει στην Αθήνα τον τρόπο με τον οποίο η Τουρκία ερμηνεύει τη Διακήρυξη των Αθηνών. Και με βάση αυτή την τουρκική ερμηνεία στο Αιγαίο επικρατεί ένα άτυπο μορατόριουμ που εκτείνεται όχι μόνο στις ασκήσεις (και τους περιορισμούς που είναι κάπως χορογραφημένοι στα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης - MOE), αλλά και στις έρευνες υδρογονανθράκων. Επιπλέον, δεν είναι διόλου τυχαίο ότι ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν επανέλαβε και τις θέσεις της Αγκυρας για τη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης, υπενθυμίζοντας στην Αθήνα τις τουρκικές προτεραιότητες. Για την Αγκυρα, το μεγαλύτερο πρόβλημα στην παρούσα φάση είναι το αόρατο τείχος που βρήκε στο NATO κατά τις διαμαρτυρίες για την ελληνική «ομπρέλα» αεράμυνας στην Κάρπαθο αλλά και τη Βουλγαρία (Λήμνος και Εβρος). Τις αμέσως επόμενες ημέρες θα φανεί κατά πόσον θα επαναληφθούν και θα ενταθούν

οι πιέσεις της Αγκυρας, μετά την απόφαση να ανοίξουν τα Στενά του Ορμούζ και να προωθηθούν σε δεύτερο χρόνο οι συνομιλίες Ισραήλ και Λιβάνου.

Οι βολές Μπάρακ

Τρίτον και κυριότερο, όπως αναδεικνύουν και οι δημόσιες δηλώσεις του πρέσβη των ΗΠΑ στην Τουρκία, Τομ Μπάρακ, περί επιστροφής της Αγκυρας στο πρόγραμμα των μαχητικών πέμπτης γενιάς F-35, οι παρασκηνιακές διαπραγματεύσεις που εξελίσσονται τον τελευταίο χρόνο επιταχύνθηκαν εν μέσω της δεύτερης φάσης του πολέμου στη Μέση Ανατολή. Ηδη η ουσιαστικά ανύπαρκτη τουρκική αεράμυνα προκάλεσε επαφές ανάμεσα σε Αγκυρα και Ουάσινγκτον για εξεύρεση «ταχείας» λύσης στο ζήτημα των S-400 προκειμένου να ξεπεραστεί το εμπόδιο των κυρώσεων CAATSA και να ανοίξει ο δρόμος για την επιστροφή των F-35. Ο κ. Μπάρακ έκανε, βέβαια, έναν μάλλον ατυχή παραλληλισμό με τους S-300 που βρίσκονται στην Κρήτη και κατέληξαν εκεί το 1999 και όχι στην Κύπρο (χώρα που δεν είναι μέλος του NATO) διότι η Αγκυρα έθεσε θέμα απειλής όχι μόνο του ψευδοκράτους αλλά και της τουρκικής επικράτειας. Η μεταφορά του –απαρχαιωμένου πλέον– συστήματος έγινε σε πλήρη συνεννόηση με τις ΗΠΑ, όπως

άλλωστε και η δοκιμαστική βολή που έγινε μετά σχεδόν 15 χρόνια στο Πεδίο Βολής Κρήτης, παρουσία Αμερικανών αξιωματικών. Το ζήτημα της επιστροφής της Τουρκίας στα F-35 αναθερμάνθηκε την επομένη κιόλας της επιστροφής του Ντόναλντ Τραμπ στον Λευκό Οίκο. Η Ελλάδα, βέβαια, επαφίεται σε σημαντικό βαθμό στην περροή του εβραϊκού λόμπι στην Ουάσινγκτον. Ωστόσο και αυτή έχει τα όριά της, ειδικά καθώς ο κ. Τραμπ έχει εκπεφρασμένη βούληση όχι απλά να επιτρέψει την επιστροφή της Τουρκίας στο πρόγραμμα των F-35, αλλά να τη φέρει ξανά –κατά το δυνατόν– πιο κοντά στο Ισραήλ.

Η ισραηλινή παράμετρος είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς από το γραφείο του κ. Νετανιάχου στην Ιερουσαλήμ περνούν αρκετές αποφάσεις που θα κρίνουν το μέλλον στην περιοχή. Όσο περνάει ο καιρός γίνεται ολοένα και πιο σαφές ότι οι συγκρούσεις που παρήγαγαν τα ειδησθέντα της 7ης Οκτωβρίου 2023, έχουν παρασύρει το Ισραήλ σε μια σειρά αλληλένδετων επεμβάσεων. Η δράση του ισραηλινού στρατού έχει ως βασικό στοιχείο την ασφάλεια του κράτους έναντι των βαλλιστικών απειλών του Ιράν, της Χεζμπολάχ, της Χαμάς και άλλων –πλέον λιγότερο πρόθυμων– αντιπροσώπων της Τεχεράνης όπως οι Χούθι.

Μυστικές επαφές

Στην Αθήνα γνωρίζουν πολύ καλά ότι όσο και αν οι Αμερικανοί πέζουν προς την κατεύθυνση της συμφιλίωσης Ισραήλ και Τουρκίας, το «ταγκό» Νετανιάχου και Ερντογάν είναι καταδικασμένο σε αδιέξοδο, όπου για κάθε βήμα μπρος, ακολουθούν δύο βήματα προς τα πίσω. Σε αυτό το πλαίσιο είναι πολύ σημαντική η σχέση των μυστικών υπηρεσιών Τουρκίας και Ισραήλ που παραμένει λειτουργική – αν και τραυματισμένη. Ενώ δεν θα πρέπει να λησμονείται ότι το νατοϊκό ραντάρ του Κιούρετζικ στη νοτιοανατολική Τουρκία, που βρέθηκε και στο στόχαστρο ιρανικών βαλλιστικών πυραύλων το προηγούμενο χρονικό διάστημα, παρείχε πληροφορίες και στις δυνάμεις του Ισραήλ. Στην Αθήνα αντιλαμβάνονται τη δυναμική που ενυπάρχει, ειδικά σε μια φάση αναπροσδιορισμού των σχέσεων στο σύνολο της Μέσης Ανατολής, γι' αυτό και προετοιμάζονται αναπτύσσοντας κατά το δυνατόν έντονη διπλωματική δράση και στην υπόλοιπη περιοχή. Η βοήθεια της Ελλάδας στη Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ), και η παρουσία στην Ερυθρά Θάλασσα στο πλαίσιο της επιχειρήσεως «Ασπίδες», είναι αντιστρόφως ανάλογη του μεγέθους της χώρας και αποτελεί ένα διαπραγματευτικό χαρτί, που μπορεί να αξιοποιηθεί καταλλήλως.

Λάθος βήματα

Όσο και αν οι Αμερικανοί πέζουν για συμφιλίωση Ισραήλ και Τουρκίας, το «ταγκό» Νετανιάχου και Ερντογάν είναι καταδικασμένο σε αδιέξοδο, όπου για κάθε βήμα μπρος, ακολουθούν δύο βήματα προς τα πίσω.

Επείσε σε τείχος

Το μεγαλύτερο πρόβλημα για την Τουρκία στην παρούσα φάση είναι το αόρατο τείχος που βρήκε στο NATO κατά τις διαμαρτυρίες για την ελληνική «ομπρέλα» αεράμυνας σε Κάρπαθο και Βουλγαρία (Λήμνος και Εβρος).

Ο πρόεδρος της Τουρκίας, Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, φτάνει για την τελετή έναρξης του Antalya Diplomacy Forum στην Αττάλεια, στη νότια Τουρκία, την Παρασκευή 17 Απριλίου 2026.

ΑΠΟΨΗ

Η τουρκική θεωρία περικύκλωσης από το Ισραήλ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗΣ

Οι σχέσεις Ισραήλ - Τουρκίας βρισκονται στο ναδίρ. Μετά τη διάρρηξη τους το 2010 έχουν περάσει αρκετές διακυμάνσεις, πλην όμως δεν έχουν αποκατασταθεί, ούτε καν μερικώς. Έγιναν προσπάθειες στο παρελθόν, με αποκορύφωμα την τηλεφωνική απολογία Νετανιάχου στον Ερντογάν το 2013 για τον θάνατο των εννέα Τούρκων ακτιβιστών, όπως και η συνάντησή τους τον Σεπτέμβριο του 2023 στη Νέα Υόρκη, λίγες μέρες πριν από την τρομοκρατική ενέργεια της Χαμάς, αλλά δεν τελεσφόρησαν.

Το Ισραήλ εκτιμούσε ήδη από το 2010 ότι η στροφή της Τουρκίας προς το πολιτικό Ισλάμ και οι εκλεκτικοί δεσμοί της με τις Μουσουλμανικές Αδελφότητες, όπως και το πολύ καλό επίπεδο συνεννόησης με το Ιράν γύρω από τα ζητήματα της Συρίας και όχι μόνο, καθώς και οι υπόγειες διαδρομές ανάμεσα σε Τουρκία και Κατάρ με απόληξη τη Χαμάς, ήταν οριστική και καθιστούσε την Αγκυρα προβληματική. Η προσπάθεια μάλιστα του Τούρκου προέδρου να προβληθεί

ως ο κυριότερος εκφραστής των θέσεων των Παλαιστινίων, όπως και υπερασπιστής του μουσουλμανικού κόσμου (αποκαλυπτικές οι επηθέσεις του εναντίον της Κίνας για τους Ουιγούρους, κατά της Ρωσίας για τους Τατάρους και κατά της Ευρώπης για ισλαμοφοβία), προϊόντος του χρόνου γίνονταν σύμφωνη με την τουρκική εξωτερική πολιτική. Βέβαια, ακόμη και στα χρόνια της μεγάλης κρίσης Τουρκίας - Ισραήλ, οι εμπορικές σχέσεις διατηρούνταν σε υψηλά επίπεδα και μάλιστα για ένα χρονικό διάστημα παρουσιάζαν και αυξητική πορεία, ενώ επιχειρηματικοί κύκλοι στο Ισραήλ προέτρεπαν την κυβέρνηση να αποφασίσει την εξαγωγή του φυσικού αερίου μέσω Τουρκίας, ακόμη κι αν αγνοούνταν οι θέσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας για τις θαλάσσιες ζώνες και η σχετική συμφωνία οριοθέτησης που έχουν υπογράψει Λευκωσία και Τελ Αβίβ ήδη από το 2010. Είναι αλήθεια ότι ένα μέρος του κατεστημένου του ισραηλινού υπουργείου Εξωτερικών εντόπιζε στο πρόσφατο του Ερντογάν το κυριότερο, αν όχι μοναδικό, πρόβλημα στις διμερείς σχέσεις, προσβλέποντας στην αλ-

λαγή ηγεσίας, προκειμένου αυτές να εξομαλυνθούν.

Ωστόσο, η ακραία ρητορική Ερντογάν ασφαλώς έχει διαποτίσει μεγάλο μέρος της τουρκικής κοινωνίας με ανάλογες απόψεις για το Ισραήλ, κάτι που επιβεβαιώνεται σε όλες τις μετρήσεις κοινής γνώμης, με το συντριπτικό 93% των Τούρκων να έχουν αρνητική άποψη για το Ισραήλ (το μεγαλύτερο ποσοστό από κάθε άλλη χώρα στον πλανήτη). Ασφαλώς, συνολικά στον κόσμο, ακόμη και στις Ηνωμένες Πολιτείες ή στη Γερμανία, η αποκύρυνση των περισσότερων επιλογών της τριτογενούς ισραηλινής ηγεσίας εμφανίζει κατακόρυφη άνοδο, όμως στην περίπτωση της Τουρκίας αυτή η στάση είναι σταθερή και ριζωμένη τα τελευταία πολλά χρόνια και σε σημαντικό βαθμό αποδίδεται και στην απόφαση Ερντογάν να δαιμονοποιήσει το Ισραήλ, στην προσπάθειά του να καταστεί το απόλυτο σημείο αναφοράς των μουσουλμάνων. Τον Οκτώβριο του 2024 το 89,4% των Τούρκων πίστευε ότι το Ισραήλ είχε εδαφικές βλάβες έναντι της χώρας τους και τον Μάρτιο του 2025 το 83,5% το-

ποθετούσε το Ισραήλ στην κορυφή των εχθρικών κρατών.

Και στην πλευρά του τελευταίου, η εικόνα για την Τουρκία δεν είναι καλύτερη: τον Δεκέμβριο του 2025, σε σχετική σφυγμομέτρηση, μόλις το 13% των Ισραηλινών θεωρούσε την Τουρκία αξιόπιστο εταίρο, με τη συντριπτική πλειονότητα να τη θεωρεί ως ανταγωνιστική δύναμη. Στα μάτια αρκετών Ισραηλινών αλλά και ενός μέρους της πολιτικής ελίτ, η ερντογανική Τουρκία εξελίσσεται σε δεύτερο Ιράν. Ο μεγάλος πολιτικός αντίπαλος του Νετανιάχου, Μπένετ, ο οποίος προηγήται στις περισσότερες δημοσκοπήσεις ενόψει των εκλογών που θα διεξαχθούν εντός του 2026, θεωρεί ότι η Τουρκία είναι μέρος ενός αντισυνωνιστικού άξονα ανάλογου του Ιράν και ότι «αναδύεται μία νέα τουρκική απειλή», ώστε το Ισραήλ να υποχρεωθεί να αντιμετωπίσει ταυτόχρονα «την απειλή από την Τεχεράνη και την εχθρότητα της Αγκυρας». Ορισμένοι αναλυτές, ωστόσο, εκτιμούν ότι οι δύο πολιτικοί του Ισραήλ επενδύουν στον φόβο, οπότε η στοχοποίηση της Τουρκίας είναι βολική. Πάντως, η

αντιπαράθεση Τελ Αβίβ - Αγκυρας δεν έχει μόνο προσωπικά χαρακτηριστικά, αλλά αφορά τη σύγκρουση της κοινής τους φιλοδοξίας για περιφερειακή ηγεμονία, η οποία να γίνεται ευδιάκριτη σε διάφορα μέτωπα, όπως αυτό της Συρίας, της ανατολικής Μεσογείου, ακόμη και του Αιγαίου, όπου πολλοί Τούρκοι σχολιαστές, πιθανότατα προβάλλοντας την επίσημη θέση, βλέπουν μια προσπάθεια του Ισραήλ να τους περικυκλώσει, χρησιμοποιώντας Ελλάδα και Κύπρο ως πληρεξουσίου του. Το ενδεχόμενο ένοπλης σύρραξης μεταξύ Ισραήλ και Τουρκίας εκ των πραγμάτων αποκλείεται, λόγω του ότι η δεύτερη είναι κράτος-μέλος του NATO, εντούτοις, όπου δοθεί η ευκαιρία στο πρώτο να στείλει εμφαντικό μήνυμα, όπως έκανε στο πρόσφατο παρελθόν πλάττοντας στρατιωτικές βάσεις τουρκικού αποτυπώματος στη Συρία, θα το επαναλάβει.

Εκατόμην, πάντως, ότι η ζημιά και σε επίπεδο κοινωνίας των πολιτών είναι μεγάλη. Οι Ισραηλινοί Εβραίοι έχουν –και για λόγους ασφαλείας– εξαιρέσει την Τουρκία από τους τουριστικούς προορισμούς

τους και είναι χαρακτηριστική η αποστοφόρ μιας υψηλόβαθμης Ισραηλινής διπλωμάτισσας σε πρόσφατη συζήτησή μας, ότι «από εκεί που η Τουρκία αποτελούσε προνομιακό προορισμό για οικονομική συνεργασία, τουρισμό, ακόμη και ιατρικό τουρισμό, τώρα έχει γίνει συνώνυμο του «κρατηθείτε μακριά!». Ως αποτέλεσμα, έχει προκύψει σημαντική μετακίνηση επιχειρηματικών κεφαλαίων από την Τουρκία προς την Ελλάδα και την Κύπρο.

Οι εκλογές στο Ισραήλ δεν αναμένεται να αλλάξουν θεαματικά τον τρόπο προσέγγισης των σχέσεων με την Τουρκία. Πολλά θα εξαρτηθούν από τη στάση των Αμερικανών και κατά πόσο θα θελήσουν να πείσουν τις δύο χώρες να μειώσουν τις εντάσεις. Στην υπό διαισθητική αρχιτεκτονική ασφάλεια στην περιοχή, οι ατζέντες Ισραήλ και Τουρκίας, ως έχουν αυτή τη στιγμή, δεν μπορούν να «συναντηθούν».

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Κρυοθεραπεία στο κόμμα

Η ανάγκη συσπείρωσης της Ν.Δ. επιβάλλει να μη ριχτούν οι βουλευτές στην πυρά. Τι βλέπουν στα γκάλοι

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η υπόθεση Λαζαρίδη

Παρότι η υπόθεση Λαζαρίδη βλέπει την εικόνα της κυβέρνησης, κρίθηκε πως μετά την αποπομπή υπουργών και υφυπουργών λόγω του ΟΠΕΚΕΠΕ, μία νέα παραιτήση θα ήταν περισσότερο επιζήμια.

Μετά μία εβδομάδα που κυριάρχησαν η υπόθεση με τον διορισμό του Μακάριου Λαζαρίδη, η τοξική συζήτηση στη Βουλή που δεν έκανε κανέναν σοφότερο και όλα αυτά με φόντο την υπόθεση του ΟΠΕΚΕΠΕ που είναι ακόμα σε πλήρη εξέλιξη, ο πρωθυπουργός και ο Μέγαρο Μαξίμου κάνουν την πρώτη αποτίμηση και σχεδιάζουν τα επόμενα βήματα. Ποια είναι αυτά; Το Μαξίμου ξέρει πολύ καλά να μετρά και διαβάζει διαρκώς τις κυλιόμενες μετρήσεις. Η τάση που υπήρχε το τελευταίο διάστημα, που ήταν να στενεύουν οι δεξαμενές εισροών υπέρ της Ν.Δ., έχει αρχίσει να γίνεται πιο ξεκάθαρη. Όπως σημειώνει πηγή που έχει γνώση των μετρήσεων, υπάρχει πλέον ένα 65%-70% που είναι κάθετα αντίθετο με την κυβέρνηση και «δεν φαίνεται οδός προσέγγισης». Αυτό πρακτικά σημαίνει πως η Ν.Δ., έχοντας μπει πλέον στον τελευταίο χρόνο πριν από τις εκλογές, έχει μία και μόνη βασική δεξαμενή: τη δική της εκλογική βάση. Με αυτό ως δεδομένο, εξηγείται ο τρόπος που κινήθηκε η κυβέρνηση την εβδομάδα που μας πέρασε και ταυτόχρονα φτιάχνεται ο οδικός χάρτης της επόμενης μέρας.

Η επιλογή της κυβέρνησης να στηρίξει τον Μακάριο Λαζαρίδη, παρά το γεγονός ότι ο υφυπουργός είχε, όπως αποδείχθηκε με τη δική του, όψιμη απολογία, πολλά κενά στην επιχειρηματολογία του, απορρέει από την ανάγκη να στηρίξει τους βουλευτές στα μέτωπα που έχουν. Παρότι η υπόθεση Λαζαρίδη κάνει ζημιά στην κυβέρνηση, κρίθηκε πως μετά την αποπομπή των υπουργών και υφυπουργών λόγω της υπόθεσης του ΟΠΕΚΕΠΕ, μία νέα παραιτήση θα μπορούσε να είναι περισσότερο επιζήμια και επελέγη η οδός της διαχείρισης από τον ίδιο, που κατέληξε σε δώλωση μετανοίας και πρόθεσης επιστροφής αμοιβών που του καταβλήθηκαν λανθασμένα.

Μονόδρομος

Την ίδια ώρα η κυβέρνηση, εφαρμόζοντας τη στρατηγική συσπείρωσης του κόμματος, έχει επιλέξει μέχρι νεωτέρας να «παγώσει» το θέμα των βουλευτών. Τι σημαίνει να «παγώσει»; Όπως εξηγεί κυβερνητική πηγή, ο κίνδυνος διαλυτικών φαινομένων μέσα στην κοινοβουλευτική ομάδα επιβάλλει από πλευράς Μαξίμου την κάλυψη των βουλευτών στην υπόθεση του ΟΠΕΚΕΠΕ. Όπως σημειώνει η ίδια πηγή, «δεν

υπάρχει άλλος δρόμος», καθώς, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», εντός της εβδομάδας αναπτύχθηκαν ακόμα εντονότερες φυγόκεντρες τάσεις, με πολλούς βουλευτές να δηλώνουν έτοιμοι να μην ψηφίσουν την άρση ασυλίας των συναδέλφων τους, παρά το γεγονός ότι οι ίδιοι το έχουν αιτηθεί. Μάλιστα ο Στέλιος Πετσος το έχει δηλώσει ήδη δημόσια πως δεν θα ψηφίσει όλες τις άρσεις, ενώ και ο Μάκης Βορίδης δήλωσε πως είναι σε δίλημμα για το ίδιο θέμα. Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, ακόμα και βουλευτές που δημόσια έχουν ζητήσει την άρση ασυλίας, σε ιδιωτικές συζητήσεις ζητούν να μην ψηφιστεί, δημιουργώντας μια πολύ δύσκολη εξίσωση για την κυβέρνηση. Από την πλευρά του το Μέγαρο Μαξίμου έχει το εξής πλάνο: με τη στήριξη των βουλευτών και την πίεση για να βγουν σύντομα τα πορίσματα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, προσπαθεί να κερδίσει χρόνο. «Εάν πάντως υπάρξουν καταδικαστικές αποφάσεις, τότε δύσκολο το Μαξίμου θα μπορέσει να κρατήσει βουλευτές στα ψηφοδέλτια», παραδέχεται κυβερνητική πηγή, εξηγώντας ωστόσο πως η κυβέρνηση «θα έχει πράξει το σωστό και δεν θα έχει αφήσει κανέναν εκτεθειμένο». Η φράση

του πρωθυπουργού στην τελευταία του ομιλία στη Βουλή, πως οι βουλευτές της Ν.Δ. σπκνώνουν ένα σταυρό, είναι ενδεικτική της γραμμής που έχει αυτή τη στιγμή το Μέγαρο Μαξίμου.

Την ίδια ώρα, το Μαξίμου επιλέγει μια «ενδιάμεση γραμμή» έναντι της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Ο πρωθυπουργός στην ομιλία του στη Βουλή «άδειασε» τον Αδωνι Γεωργιάδη για την επίθεση που έκανε στην Εισαγγελία, αλλά φρόντισε επιμελώς να αφήσει ανοχές για τον τρόπο με τον οποίο ήρθαν οι δικογραφίες. Η λεγόμενη «σαλαμοποίηση» της δικογραφίας και το ότι αιωρούνται κατηγορίες που μπορεί να καταπέσουν στα δικαστήρια, αλλά δηλητηριάζουν τη δημόσια ζωή, ήταν τα δύο επίπεδα στα οποία εστίασε ο πρωθυπουργός. Την ίδια ώρα ανακοίνωνε πως θα ζητήσει από τον Γιώργο Φλωρίδη να νομοθετήσει προκειμένου να εκκαθαριζονται πιο γρήγορα οι υποθέσεις που αφορούν βουλευτές, κάτι που ερμηνεύεται ως θεσμική αντίδραση στην ευρωπαϊκή Αρχή. Είναι δεδομένο πάντως ότι η κυβέρνηση δεν πρόκειται να φτάσει στα άκρα τη σχέση της με τον θεσμό, καθώς, όπως σημειώνει αρμόδια πηγή, «η Ν.Δ. είναι φύσει και θέσει το ευρωπαϊκό κόμμα της χώρας», προσθέτοντας ωστόσο πως ο τρόπος με τον οποίο κινείται η Εισαγγελία «δεν μπορεί να είναι υπεράνω κριτικής».

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία

Η κυβέρνηση δεν πρόκειται να φτάσει στα άκρα τη θεσμική σχέση της με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, ωστόσο, όπως σημειώνει αρμόδια πηγή, ο τρόπος με τον οποίο κινείται ο θεσμός «δεν είναι υπεράνω κριτικής».

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης από το βήμα της Βουλής άφησε αιχμές για τη λεγόμενη «σαλαμοποίηση» της δικογραφίας για τον ΟΠΕΚΕΠΕ και το γεγονός ότι αιωρούνται κατηγορίες που μπορεί να καταπέσουν στα δικαστήρια, αλλά δηλητηριάζουν τη δημόσια ζωή.

ΑΠΟΨΗ

Στοιχήματα ο τουρισμός, η ενέργεια και τα επιτόκια

Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ

Η κρίση στο Ιράν και στην ευρύτερη Μέση Ανατολή αναμένεται να έχει μακροχρόνιες συνέπειες τόσο στη γεωπολιτική όσο και στην οικονομική σφαίρα. Σε ένα πρώτο επίπεδο, θα επηρεάσει έντονα τρεις παραμέτρους της οικονομίας, με υψηλή σημασία και για τη δική μας: τις τουριστικές μετακινήσεις και εισοδήματα, το κόστος ενέργειας και τα χαρακτηριστικά του εισερχόμενου τουρισμού, που συνεχίζει να στηρίζει μεγάλο μέρος του εθνικού εισοδήματος. Ενόψει της θερινής περιόδου, αν η τρέχουσα εκκευρία εξελιχθεί σε συμφωνία τερματισμού των πολεμικών επιχειρήσεων, η ζημιά θα είναι περιορισμένη και θα προέρχεται λιγότερο από την απροθυμία τουριστών να ταξιδέψουν στην περιοχή και

περισσότερο από τη μείωση των εισοδημάτων των αλλοδαπών νοικοκυριών και το αυξημένο κόστος μετακίνησης. Αν το κόστος των αεροπορικών μετακινήσεων αυξηθεί σημαντικά, η χώρα μας θα έχει μειονέκτημα ως προς άλλους ευρωπαϊκούς προορισμούς που είναι εγγύτερα στις μεγάλες αγορές. Σαφώς υπάρχει και το ενδεχόμενο να στραφούν στη χώρα μας επισκέπτες που αλλιώς θα κατευθύνονταν σε χώρες που εμπλέκονται άμεσα στην κρίση ή θα ταξίδευαν μέσω αυτών.

Η ελληνική οικονομία παραμένει επίσης ευάλωτη σε αυξήσεις των τιμών αγαθών ενέργειας, καθώς επιβαρύνουν άμεσα τις εισαγωγές, ιδίως πετρελαίου και φυσικού αερίου, και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Στο κεντρικό σενάριο, όπου οι πολεμικές επιθέσεις σταματούν, οι σχετικές τιμές θα υποχωρήσουν από τα σημερινά επίπεδα, αλλά θα παραμείνουν για μήνες υψηλότερα από αυτά πριν από την κρίση. Ως αποτέλεσμα, στην Ευρώπη αλλά και στη χώρα μας αναμένεται αύξηση του πληθωρισμού και μείωση του πραγμα-

τικού ρυθμού μεγέθυνσης. Ο βαθμός στον οποίο αυτό θα συμβεί, θα εξαρτηθεί και από την ανταπόκριση της νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής. Εάν, όμως, οι επιθέσεις στην περιοχή συνεχιστούν, με αποτέλεσμα νέες δυσχερείες στον εφοδιασμό και πε-

Μια αυξημένη παγκόσμια αβεβαιότητα πάντα κατευθύνει κεφάλαια και επενδύσεις στους ασφαλέστερους προορισμούς. Συνεπώς, είναι κρίσιμη σημασίας η εγχώρια οικονομική πολιτική να χαρακτηρίζεται από σταθερότητα.

ραιτέρω μείωση της ορατότητας στις αγορές, το πλήγμα θα είναι πολλαπλάσιο. Καθώς η παραγωγική βάση παραμένει ασθενέστερη του επιθυμητού, εγχωρίως θα υπάρξει οξεία αύξηση του πληθωρισμού.

Ενας υψηλός πληθωρισμός θα μειώσει την επιβάρυνση του δημοσίου χρέους, εξέλιξη αξιοσημείωτη, θα επιβαρύνει όμως την οικονομία διαβρώνοντας την ανταγωνιστικότητα και τα πραγματικά εισοδήματα των εργαζομένων.

Καθώς έχει μεγάλο συσσωρευμένο επενδυτικό κενό και ανάγκη επέδωσης σταθερότητας μέσω παραγωγικών επενδύσεων, η ελληνική οικονομία είναι επίσης ανοικτή σε αύξηση του κόστους χρηματοδότησης. Ηδη καταγράφεται άνοδος των επιτοκίων και του κόστους χρήματος στις παγκόσμιες αγορές. Η οικονομία μας επηρεάζεται, αφενός για το χρέος που πρέπει να χρηματοδοτηθεί, εξέλιξη που ήδη καταγράφεται στα σχετικά επιτόκια και αφετέρου στις νέες παραγωγικές επενδύσεις. Μια αυξημένη παγκόσμια αβεβαιότητα τείνει πάντα να κατευθύνει κεφάλαια και επενδύσεις στους ασφαλέστερους προορισμούς. Συνεπώς, είναι κρίσιμη σημασίας η εγχώρια οικονομική πολιτική να χαρακτηρίζεται από σταθερότητα, να υποστηρίζει τις αναπτυξιακές προοπτικές και να εκμεταλλεύεται τις διασυνδέσεις

με τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες.

Το ότι μια μείωση του τουρισμού στην περιοχή μας, μια αύξηση του κόστους ενέργειας και μια επιδείνωση των όρων χρηματοδότησης θα υποβιάσουν τις προοπτικές της οικονομίας μας φέτος, όπως άλλωστε και της υπόλοιπης Ευρωζώνης, είναι λογικά αναμενόμενο. Μπορεί να εκτιμηθεί η σχετική επίδραση, κάτω από εναλλακτικά σενάρια, όπως γίνεται στην έκθεση του ΙΟΒΕ που μόλις δημοσιεύτηκε. Μπορεί επίσης να αναζητηθούν τρόποι άμβλυνσης του κόστους και προσαρμογής του δημόσιου τομέα, των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών στις νέες προκλήσεις. Εκτός όμως από τέτοιες πρώτες γραμμές άμυνας, μια βαθύτερη ανάλυση των εξελίξεων μπορεί να επιτρέψει προετοιμασία για νέους ρόλους και κανόνες.

Τα ζητήματα ανακατανομής ρόλων είναι πάντα βαριά, δεν γίνονται χωρίς κόστος και αβεβαιότητα. Το πρώτο αφορά τι θα σηματοδοτήσει η όποια λήξη αυτού του σταδίου της κρίσης στη Μέση Ανατολή για την αξιοπιστία πολιτικών των ΗΠΑ και,

συνακόλουθα, για όσα εξαρτώνται στις παγκόσμιες αγορές από την ευρωστία και ηγεμονία της αμερικανικής οικονομίας, κυρίαρχο χαρακτηριστικό για δεκαετίες. Ενα συναφές δεύτερο ζήτημα αφορά την πορεία των διεθνών αγορών και το αν η προσδοκία μελλοντικής κερδοφορίας θα συνεχίσει να καλύπτει το κόστος που προκαλείται από τις διαταραχές. Το τρίτο ζήτημα, κομβικής σημασίας και για εμάς, είναι η κατεύθυνση της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Σήμερα, τπρεί επιφυλακτικά έως και αμυντική στάση στις νέες εξελίξεις, παρά την επείγουσα ανάγκη ενδυνάμωσης της εσωτερικά και δυναμικής διεκδικητικής ρόλων, στην τεχνολογία, στις αγορές και στη διπλωματία. Εκτός, λοιπόν, από την εκτίμηση των πιο φανερών και άμεσων επιδράσεων στα μεγέθη της οικονομίας μας για φέτος, μια βαθύτερη ανάλυση μιας τόσο περιπλοκής κρίσης θα επιτρέψει καλύτερη προσαρμογή σε μια νέα τοπική και παγκόσμια οικονομία.

Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής ΙΟΒΕ και καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

της ΝΕΚΤΑΡΙΑΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ

Το καλοκαίρι του 2024 είχε σχεδόν προεξοφληθεί μια δεύτερη θητεία του ως επιτρόπου της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Όμως, το απογοητευτικό αποτέλεσμα στις ευρωεκλογές και οι εισηγήσεις στον πρωθυπουργό για στροφή στα νάματα της παράταξης, τον άφησαν εκτός Βρυξελλών. Λίγο πριν από το Πάσχα, κλήθηκε αιφνιδώς να αφήσει τη χαλαρή ζωή στη συμπερωτεύουσα και να αναλάβει το διαχρονικά άχαρο, αλλά στην παρούσα φάση δύσκολο, υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης.

Και μόνο το γεγονός ότι ο Μαργαρίτης Σχοινάς είναι ο έβδομος κατά σειράν υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης από το 2019 που μεταβαίνει στις Βρυξέλλες για να εκπροσωπήσει την ελληνική κυβέρνηση, είναι λόγος καχυποψίας. Αν προσθέσει κανείς στην εξίσωση τα χαμένα βοσκοτόπια και πρόβατα, τις εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ, τις δικογραφίες, τους «Φραπέδες» και τις Ferrati, η δυνατότητα ανάκτησης της εμπιστοσύνης στη χώρα γίνεται πράκλειος άθλος.

Ο κ. Σχοινάς θεωρεί ότι μπορεί να κερδηθεί και είναι πρόθυμος να δανείσει το καλό του όνομα και τη βαριά προϋπηρεσία του στην Επιτροπή προκειμένου να το επιτύχει. Αρνείται ότι είναι ένα εξωτικό βρυξελλικό πουλί και θεωρεί ότι μπορεί με την ίδια ευκολία να μιλήσει με αγροτικές και κτηνοτροφικές ενώσεις και να καθαρίσει το στίγμα των βοσκοτόπων. Αλλωστε, αν υποτίθεται ότι οι προκάτοχοί του, οι περισσότεροι εκ των οποίων ήταν αγροτικών καταβολών, τα είχαν καταφέρει, δεν θα χρειαζόταν αυτός.

Ο κύκλος των κρίσεων

Τον Αύγουστο του 2024 έκλεισε για τον ίδιο ένας κύκλος 35 χρόνων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αφού πρώτα διήνυσε όλη την κλίμακα της ιεραρχίας, μπαίνοντας στην Κομισιόν με τον εισαγωγικό βαθμό και φτάνοντας έως το Κολέγιο των Επιτρόπων, στη θέση του αντιπροέδρου. Την τελευταία δεκαετία του στην πλατεία Σουμάν, όπου βρίσκονται τα γραφεία της Κομισιόν, αρχικά ως εκπρόσωπος του πρώην προέδρου Ζαν Κλοντ Γιούνκερ και στη συνέχεια ως αντιπρόεδρος της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, έζησε από την πρώτη γραμμή τις πολυκρίσεις

Σε συνεργάτες του αναφέρει ότι ο υφυπουργός του έχει έναν «street fight» χαρακτήρα, που στην πολιτική αρέσει. Μοιάζουν αιτιαστοί, όμως ο ίδιος θεωρεί ότι αυτός ήταν ο σχεδιασμός του πρωθυπουργού.

της Ευρώπης: το Brexit, τη δεκαετή ελληνική κρίση, την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, το μεταναστευτικό. Ο ίδιος έχει πει ότι, ως εκπρόσωπος της Κομισιόν κατά τη διάρκεια της ελληνικής κρίσης, ο χειρότερός επιπλοκή του ήταν ότι θα χρειαζόταν να ανακοινώσει την έξοδο της χώρας από την Ε.Ε. Στη χειρότερη στιγμή των διαπραγματεύσεων, είχε τηλεφωνήσει η μπέτα του και του είχε πει ότι κάθε φορά που βλέπει στην τηλεόραση να μιλάει ο ίδιος έμενε ήσυχη, «γιατί αν το πράγμα πήγαινε λάθος, θα έβαζε κάποιον άλλον να το πει».

Πριν από τις ευρωεκλογές ήταν γνωστό ότι η πρόεδρος της Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν επιθυμούσε ανανέωση της θητείας του, όμως το αποτέλεσμα της κάλπης οδήγησε τον πρωθυπουργό να αλλάξει ρότα. Ο ίδιος λέει ότι δεν τον πείραξε, όμως εξέπληξε αρνητικά πολλούς εντός και εκτός Ελλάδος, ενώ αρκετοί ήταν αυτοί που τον παρότρυναν να γκριλιάξει ή τέλος πάντων να πάρει δημοσίως θέση. Ο κ. Σχοινάς αποφάσισε ότι τελικά μάλλον είχε κλείσει ένας μεγάλος κύ-

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΣΧΟΙΝΑΣ

Από τη Σουμάν στα βοσκοτόπια

Γιατί ο πρώην επίτροπος δέχθηκε να φορέσει τις γαλότσες και να μπει στο «βουσιάσιο» του ΟΠΕΚΕΠΕ; Τι περιμένει ενόψει της ελληνικής προεδρίας στην Ε.Ε. το 2027;

κλος και θεώρησε ότι ίσως είναι καλύτερα να φεύγει στα ψηλά. Αν είχε θυμώσει, ίσως να είχε κλείσει όλες τις πόρτες. Αλλωστε, κανένας επίτροπος από κανένα κόμμα, από την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε., δεν έκανε δεύτερη θητεία. Ακολούθησε και στην περίπτωση του το εθιμικό «δικαίωμα». Πάντως, εκτιμά ότι εκείνη η στροφή της κυβέρνησης δεν απέδωσε. Θεωρεί την Ακροδεξιά στην Ελλάδα αυτοκαταστροφική και οποία προπάθεια προσέγγισης ή εξευμενισμού της μάλλον ελλειπτική, αλλά και ανούσια.

Επέστρεψε στη Θεσσαλονίκη, ενώ κατά καιρούς το όνομά του έπαιζε σε διάφορα σενάρια που τον φέρναν ξανά στην ενεργό πολιτική.

Τελικά, η υπουργοποίηση του ήρθε μάλλον στην πιο δύσκολη κυβερνητική φάση, εν μέσω δικογραφιών που εμπλέκουν βουλευτές και υπουργούς της Νέας Δημοκρατίας στο σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ, και ο ίδιος κλήθηκε να αναλάβει το υπουργείο με το μεγαλύτερο ρίσκο. Όταν ο πρωθυπουργός του είπε ότι τον χρειάζεται, έπρεπε να αποφασίσει γρήγορα αν η απάντηση θα ήταν «ΟΚ... βάζω πλάτη» ή «όχι, συνεχίζω στην εφεδρεία ή στην αγρανάπαυση». Ο ίδιος λέει στους δικούς του ότι θεώρησε καθήκον του να κάνει το πρώτο. Αλλωστε πιστεύει ότι το κόστος του «όχι» θα ήταν εξίσου σημαντικό με αυτό του «ναι», ο πρωθυπουργός ενδεχομένως θα θεωρούσε ότι είναι μόνο για τα σίγουρα.

Δανειζοντας το καλό όνομα

Σε όσους λένε ότι δανείζει το καλό του όνομα σε μια δύσκολη

και μάλλον σκοτεινή υπόθεση, ο ίδιος αναφέρει ότι δεν τον κοροϊδεψε κανείς και το κάνει συνειδητά. Αλλωστε, λέει, δεν πεθαίνει για αξιώματα και καρέκλες και δεν χρειάζεται να φτιάξει τώρα το όνομα ή την επαγγελματική προίκα του. Θεωρεί ότι αυτή η προσπάθεια ξεπερνά την κυβέρνηση, είναι συλλογική και εθνική. Μάλιστα του θυμίζει την περίοδο που γίνονταν οι διαπραγματεύσεις για το μετασταυτικό στις Βρυξέλλες και συνάδελφοι εντός και εκτός Ελλάδας του έλεγαν ότι είναι αφεληψ που προσπαθεί να λύσει αυτό το περιπλοκό θέμα. Όμως τελικά προέκυψε το σύμφωνο για τη μετανάστευση. Αυτή τη φορά, έχει τη φιλοδοξία να συνδέσει την παρανοή του στο υπουργείο με την ολιστική αναμόρφωση του πρωτογενούς τομέα.

Πολλοί χαρακτηρίζουν την τοποθέτησή του υποβάθμιση, με τον ίδιο να λέει ότι ακούει τα σχόλια με συμπάθεια. Τι θα ήταν, αναρωτιέται, ισοδύναμο με την αντιπροεδρία της Κομισιόν; Μόνο να γίνεις πρόεδρος. Δεν το είδε ποτέ με όρους κλίμακας ή ιεραρχίας, αλλά ως μια στιγμή όπου έρχονται και σου ζητούν βοήθεια. Ο ίδιος είχε περισσότερους λόγους να πει «ναι» από «όχι». Διαφωνεί ακόμη με τον χαρακτηρισμό του ως τεχνοκράτη. Όπως λέει, έχει αφιερώσει δεκαετίες στις δομές και στους θεσμούς, αλλά είναι στην πολιτική από τα 17 του, ξεκινώντας από φοιτητικό συνδικαλισμό. Έχει διατελέσει ευρωβουλευτής, ενώ θεωρεί ότι έχει λάβει ρίσκα στην πορεία του. Δεν θεωρεί τον εαυτό του υπουργό Βρυξελλών, αλλά υπουργό με τεχνοκρατικό υπόβαθρο και πολιτική δράση. Είναι σίγουρος ότι μπορεί άνετα να κυκλοφορήσει και στα σαλόνια

και στ' αλώνια, έχει την απαραίτητη ενσυναίσθηση.

Αντιλαμβάνεται το αταίριαστο ντουέτο που έχει δημιουργηθεί στο υπουργείο με τον ίδιο στη θέση του υπουργού και υφυπουργού τον Μακάριο Λαζαρίδη. Δεν θεωρεί ότι είναι κάτι που έγινε κατά τύχη, αλλά κάτι που σχεδίασε ο πρωθυπουργός. Ο κ. Λαζαρίδης είναι ένας βουλευτής από την περιφέρεια, ο οποίος είχε ενεργό —και αμφιλεγόμενο— ρόλο στην εξεταστική επιτροπή για το σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ. Ο κ. Σχοινάς αναφέρει σε συνεργάτες του ότι ο υφυπουργός του έχει έναν «street fight» χαρακτήρα, που στην πολιτική αρέσει. Αυτό που σίγουρα άρεσε λιγότερο, είναι η άνεση με την οποία ο «μαχητής του δρόμου» επικαλέστηκε ως ισχυρό διαβατήριο καριέρας στη δημόσια διοίκηση τα κάλλη του, για να ανασκευάσει κατόπιν και να δεσμευτεί ότι θα επιστρέψει τις αμοιβές που εισέπραξε ως επιστημονικός σύμβουλος χωρίς πτυχίο. Οι ωραίοι, τελικώς, έχουν χρέη.

Τα χρέη του παρελθόντος, πάντως, δεν είναι προτεραιότητα του πολιτικού προϊσταμένου του Λαζαρίδη. Για τον ΟΠΕΚΕΠΕ ο Σχοινάς λέει ότι δεν ξέρει το εύρος της εξαπάτησης και δεν είναι η δουλειά του να κάνει ανατομία του τι συνέβη. Απόλυτη προτεραιότητά του είναι το τι θα συμβεί από εδώ και μπρος, το τι συνέβη θα το βρουν οι εισαγγελείς και οι εξεταστικές επιτροπές. Αντιλαμβάνεται πάντως ότι είναι από τις πιο δύσκολες μεταρρυθμίσεις που έχουν γίνει ποτέ, γιατί πρέπει να αλλάξει εν λειτουργία το σύστημα. Αλλάζουμε και πληρώνουμε, ή μάλλον, πληρώνουμε μόνο αν διαπιστώνεται ότι αλλάζουμε.

Ήδη ο νέος υπουργός επέστρεψε στην «έδρα» του: έκανε την

πρώτη επίσκεψη στις Βρυξέλλες προσπαθώντας να ξαναχτίσει σχέσεις εμπιστοσύνης. Εκεί το κλίμα ήταν θετικό, περιγράφουν αξιωματούχοι που ήταν παρόντες στις συναντήσεις που είχε με τρεις Ευρωπαίους επιτρόπους και τη διοίκηση της αρμόδιας επιτροπής για τα αγροτικά θέματα, DG AGRI. Η τοποθέτηση του πρώην αντιπροέδρου της Επιτροπής σε αυτό το πόστο εξελήφθη ως προσπάθεια της ελληνικής κυβέρνησης να δώσει εγγύηση ότι αυτή τη φορά η μεταρρύθμιση του αγροτικού κλάδου θα γίνει ή, τουλάχιστον, ο κ. Σχοινάς πήγε για να γίνει.

Ερχονται οι ελεγκτές

Οι ελεγκτές της DG AGRI πρόκειται να μεταβούν στην Ελλάδα στις αρχές Ιουνίου για να αξιολογήσουν αν η μεταρρύθμιση του νέου ΟΠΕΚΕΠΕ προχωράει σωστά και αν μπορεί να ανακτήσει ο οργανισμός τη διαπίστευση που έχασε τον Σεπτέμβριο του 2024. Μέχρι τότε, οι μεταρρυθμίσεις, τις οποίες έχει δεσμευθεί ότι θα προχωρήσει η κυβέρνηση, είναι μεγάλες και απαιτητικές. Το πρώτο είναι να οριστούν τα ψηφιακά και δορυφορικά μέσα με τα οποία θα γίνεται πιστή καταγραφή των βοσκοτόπων. Αν αρχίσει και λειτουργεί το σύστημα, η αίσθηση του υπουργείου είναι ότι η Κομισιόν δεν θα μπλοκάρει τη διαπίστευση, επειδή δεν έχει ολοκληρωθεί. Το δεύτερο, ακόμη πιο δύσκολο, είναι η σήμανση των ζώων. Αντί για τα ενώτια, που έφεπταν ή κόβονταν, προκρίθηκε η λύση των βόλων, μιας μπίλιας την οποία καταπίνει το ζώο με κτηνιατρική διαδικασία και δεν φεύγει. Η πρόκληση είναι να μπου βάλει σε εκατομμύρια πρόβατα και αμνοσερίφια. Αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν ούτε στην αγορά τόσοι βόλοι ούτε στην επικράτεια τόσα πρόβατα.

Ο κ. Σχοινάς τονίζει ότι η επιτυχία αυτής της μεταρρύθμισης είναι προαπαιτούμενο για μια επιτυχημένη ευρωπαϊκή προεδρία από την Ελλάδα. Μέχρι τον Ιούνιο του 2027, οπότε και ξεκινάει η ελληνική προεδρία, το σύστημα πρέπει να δουλεύει και να μην υπάρχουν σύμφωνο για την αξιοπιστία της χώρας. Και ο ίδιος τι έχει να κερδίσει από αυτό; Η παραπολιτική συζήτηση τον θέλει να έχει ήδη συμφωνήσει σε μια σημαντική θέση την επόμενη ημέρα, ως ανταλλάγμα για την άβολη θέση στην Αχαρνών, ίσως αυτή του υπουργού Εξωτερικών.

Φήμες τον θέλουν να έχει συμφωνήσει σε μια σημαντική θέση την επόμενη ημέρα — ίσως αυτή του υπουργού Εξωτερικών. Ο ίδιος επαναλαμβάνει ότι όσα γράφονται ούτε τα έχει συζητήσει ούτε εκφράζουν τις φιλοδοξίες του.

Επαναλαμβάνει ότι όλα όσα γράφονται δεν έχουν συζητηθεί με τον ίδιο, ούτε εκφράζουν δικές του φιλοδοξίες. Ισχυρίζεται σε συζητήσεις με συνεργάτες του ότι δεν έχει κάνει καμία σχετική κουβέντα με τον πρωθυπουργό και οποιαδήποτε τέτοια στόχευση θα ακρωτηρίαζε την ταρηνή του θέση. Όμως, αν η απόδοσή του στο Αγροτικής Ανάπτυξης είναι καλή, θα ήταν λογικό μάλλον να έχει έναν κεντρικό ρόλο στην ελληνική προεδρία και αυτό φαίνεται το πιο ρεαλιστικό σενάριο για την επόμενη ημέρα. Το αν αυτό θα προϋπέθετε να έχει πρώτα διεκδικήσει ψήφο ως βουλευτής δεν έχει επίσης συζητηθεί.

Θα χρειαστεί όμως τελικά να αναλάβει την υλοποίηση της προεδρίας της Ε.Ε. η Νέα Δημοκρατία; Ο υπουργός φαίνεται να θεωρεί πως ναι, ιδιαίτέρως αν όσος πολιτικός χρόνος απομείνει αφιερωθεί και επικεντρωθεί στην εκσυγχρονιστική ατζέντα και ο Μητσοτάκης του 2026 θα βρει τον Μητσοτάκη του 2019. Αλλωστε, τις εκλογικές νίκες δεν τις δίνουν τα άκρα, τις δίνει το Κέντρο. Κι αυτό δεν είναι σίγουρα μια εκτίμηση τεχνοκρατική.

Διακύμανση της τιμής του πετρελαίου Μπρεντ

(Παρασκευή 17 Απριλίου)

«Συνωστισμός» δεξαμενόπλοιων στα Στενά του Ορμούζ, τις προηγούμενες ημέρες. Η απόφαση του Ιράν να επιτρέψει τη διέλευση εμπορικών πλοίων, την Παρασκευή, οδήγησε σε σημαντική πτώση της τιμής του πετρελαίου, ωστόσο μόνο μια οριστική συμφωνία ειρήνευσης θα επιτρέψει στις διεθνείς αγορές να πάρουν βαθιά ανάσα.

86,39
ΔΟΛΑΡΙΑ

ΔΟΛΑΡΙΑ
ΑΝΑ
ΒΑΡΕΛΙ

100
99
98
97
96
95
94
93
92
91
90
89
88
87
86

17 Απριλίου 04:00 06:00 07:30 09:00 10:30 12:00 13:30 15:00 16:30 18:00 19:30 21:00 22:30 18 Απριλίου

Στη στενωπό της ειρήνης

Το παζάρι των ΗΠΑ με το Ιράν μετά το άνοιγμα του Ορμούζ και η προσπάθεια καλιναγώγησης του Νετανιάχου

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Ο καθηγητής του πανεπιστημίου της Τεχεράνης Μοχάμαντ Μαραντί βρέθηκε το περασμένο Σαββατοκύριακο στο Ισλαμαμπάντ, ως μέλος της ιρανικής αντιπροσωπείας στις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις με τους Αμερικανούς. Οπως αφηγούνται ο ίδιος σε αμερικανικό κανάλι του YouTube, οι εκπρόσωποι του Ιράν πήγαν στο Πακιστάν έχοντας συνείδηση ότι ήταν πιθανό να μη γυρίσουν ποτέ πίσω. Λίγες μέρες νωρίτερα, στις 8 Απριλίου, ο αρθρογράφος της Washington Post Μαρκ Θίσεν πρότεινε μέσω της στήλης του να εξοστρωθούν οι Ιρανοί εκπρόσωποι σε περίπτωση μη αποδοχής των αμερικανικών απαιτήσεων. Στην πτήση της επιστροφής, οι Ιρανοί συνοδεύονταν για λόγους προστασίας από γύρω στα 20 μαχητικά αεροπλάνα του Πακιστάν, αλλά ο φόβος της κατάρριψης από εκθρόνιστο πύραυλο ήταν τόσο έντονος που τους ώθησε να προσγειωθούν στη Μασάντ, στη βορειοανατολική εσχατία της χώρας, προς τα σύνορα με το Τουρκμενιστάν και το Αφγανιστάν, και να καλύψουν τα 740 χιλιόμετρα που τους χώριζαν από την Τεχεράνη σιδηροδρομικά.

Η άγνη έκβαση των διαπραγματεύσεων έφερε επί θύραις το ενδεχόμενο κατάρρευσης της δεκαπενθήμερης εκκευρίας, η οποία εκπνέει την Τετάρτη. Οι φόβοι μεγεθύνθηκαν από την απόφαση του Ντόναλντ Τραμπ να επιβάλει, από την περασμένη Δευτέρα, καθολικό ναυτικό αποκλεισμό του Ιράν, κίνηση που ισοδυναμεί με πράξη πολέμου. Το Ιράν απείλησε ότι θα απαντήσει με πλήγματα εναντίον των αμερικανικών πολεμικών πλοίων και με το κλείσιμο, πέραν των Στενών του Ορμούζ, της Ερυθράς Θάλασσας και της Θάλασσας του Ομάν, αν και απέφυγε να υλοποιήσει τις απειλές του.

Αλλά και ο Τραμπ, όχι μόνο δεν τόλμησε, για προφανείς λό-

γους, να κάνει ρεσάλτο σε κανένα από τα τάνκερ που βγήκαν από το Ορμούζ με κατεύθυνση την Κίνα και την Ινδία, αλλά υπέστη μία ακόμη από τις συνθήκες, πλέον, οβιδιακές μεταμορφώσεις του την Πέμπτη. Δήλωσε ότι οι σχέσεις των ΗΠΑ με το Ιράν είναι «πολύ καλές αυτή τη στιγμή», ότι πιθανότατα θα επαναληφθούν σύντομα οι διαβουλεύσεις στο Ισλαμαμπάντ και ότι προτίθεται να ταξιδέψει και αυτός στην πακιστανική πρωτεύουσα εφόσον υπάρξει συμφωνία.

Επιπλέον, επέβαλε στο Ισραήλ να αποδεχθεί εκκευρία δέκα ημερών στον Λίβανο, κάτι που επίμονα απαιτούσε η Τεχεράνη ως προϋπόθεση για οποιαδήποτε συμφωνία, καθιστώντας σαφές πόσο επειγόντως να κλείσει το κεφάλαιο αυτού του ατυχεστάτου για τη χώρα του πολέμου. Επειτα από αυτή την εξέλιξη, το Ιράν άνοιξε, απόγευμα Παρασκευής, τα Στενά του Ορμούζ, φέρνοντας πιο κοντά το ενδεχόμενο ειρηνευτικής συμφωνίας με τις ΗΠΑ.

Απόσταση «λίγων ιντσών»

Η δυνατότητα για κάτι τέτοιο εμφανιζόταν απολύτως ρεαλιστική το περασμένο Σαββατοκύριακο. Σύμφωνα με συγκλίνουσες περιγραφές Αμερικανών και Ιρανών αξιωματούχων, ύστερα από αλληπάλλους γύρους διαπραγματεύσεων οι δύο πλευρές απείχαν μόνο «λίγες ίντσες». Οι Ιρανοί είχαν βγάλει από το τραπέζι τις μαξιμαλιστικές αξιώσεις για αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων από τον Κόλπο και οι Αμερικανοί δεν επέμεναν στην εξίσου μαξιμαλιστική απαίτηση για περιορισμό του ιρανικού οπλοστασίου βαλλιστικών πυραύλων. Το Ιράν θα άνοιγε το Ορμούζ εφόσον εξασφάλιζε την άρση των αμερικανικών κυρώσεων που στραγγαλίζουν την οικονομία του.

Κάποια στιγμή, όμως, ο αντι-

πρόεδρος Τζέι Ντι Βαυς, ο οποίος ηγούνταν της αμερικανικής αντιπροσωπείας, άλλαξε τόνο και ανέβασε απότομα τον πήχυ των απαιτήσεων – πιθανότατα, κατόπιν εντολής του Ντόναλντ Τραμπ. Ύστερα από κάποια ώρα διέκοψε τις συνομιλίες και ανακοίνωσε το αδιέξοδο σε συνέντευξη Τύπου, επικαλούμενος μειζόνες διαφωνίες για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα. Όταν έγιναν γνωστές οι λεπτομέρειες, όμως, οι εν λόγω διαφωνίες εμφανίζονταν οτιδήποτε άλλο παρά αγεφύρωτες. Οι ΗΠΑ είχαν υποχωρήσει από την αξίωση να παραιτηθεί στο διηνεκές το Ιράν από τον εμπλουτισμό ουρανίου και πρότειναν να αναστείλει τις σχετικές δραστηριότητες για 20 χρόνια, ενώ οι Ιρανοί δέχονταν αναστολή πέντε ετών – λίγο παζάρι ακόμη και θα τα έβρισκαν κάπου στη μέση.

Παρ' όλα αυτά, ο Τραμπ διέταξε τον Βαυς να τα μαζέψει και να γυρίσει πίσω, ενώ την επομένη το Πεντάγωνο έστειλε και τρίτο αεροπλανοφόρο στα νερά της Μέσης Ανατολής, επαναφέροντας την απειλή των κεραιών επιχειρήσεων. Το ερώτημα που έμεινε αναπάντητο ήταν: με ποιον τελικό στόχο; Τη μεγιστοποίηση της πίεσης για την εξασφάλιση της καλύτερης δυνατής συμφωνίας ή την κλιμάκωση του πολέμου;

Εάν, για την οικονομία της συζήτησης, δεχθούμε ότι ο Τραμπ δεν έχει χάσει τελειώς τα λογικά του, θα είναι δύσκολο να δεχθούμε τη δεύτερη εκδοχή. Λογικά, ο Αμερικανός πρόεδρος, παρ' όλες τις κομπορημοσύνες του, πρέπει να τρέμει στην ιδέα ότι θα χρειαστεί να επιστρέψει στον πόλεμο, καθώς οι επιπτώσεις για την παγκόσμια οικονομία θα είναι εφιαλτικές, όπως προειδοποιεί και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την περασμένη Τρίτη.

Επιπλέον, μια κλιμάκωση των επιχειρήσεων θα συνοδευόταν από σημαντική αύξηση των απο-

λιών για τον αμερικανικό στρατό και θα οδηγούσε τις ΗΠΑ σε ακόμη περισσότερο καταθλιπτική διεθνή απομόνωση. Ήδη η μέχρι πρότινος απολύτως πιστή Ιαπωνία βρίσκεται στα κάγκελα, πράγμα όχι περιέργο, αφού η χώρα εισάγει το 95% των πετρελαίων της από τον Κόλπο, ενώ οι Ευρωπαίοι – με τη συμμετοχή και της Γερμανίας αυτή τη φορά – συζητούν σοβαρά τη δημιουργία ενός «Ευρωπαϊκού ΝΑΤΟ», θεωρώντας ότι το διαζύγιο με τις ΗΠΑ είναι αναπότρεπτο, όπως μας πληροφορήσε η Wall Street Journal.

Οι μετέπειτα εξελίξεις έδειξαν ότι ο Τραμπ ήταν όντως αποφασισμένος να τερματίσει τον πόλεμο και απλώς έπαιζε τα τελευταία του χαρτιά επιδιώκοντας μια συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα έστω και οριακά «καλύτερη» για την Αμερική από την αντίστοιχη που έλεγαν ότι οι δύο πλευρές κλίμακα περιουσιακά στοιχεία αξίας 20 δισ. δολαρίων, με αντάλλαγμα να παραδώσει το Ιράν στις ΗΠΑ ή σε τρίτη χώρα τα 440 κιλά ισχυρά εμπλουτισμένου ουρανίου που διαθέτει.

Ο αστάθμητος παράγοντας

Απομένει βέβαια ο αστάθμητος παράγοντας Ισραήλ. Ο Νετανιάχου εκτέθηκε ανεπανόρθωτα, καθώς ο Τραμπ του επέβαλε για τρίτη φορά, ύστερα από τα προηγούμενα της Γάζας και του Ιράν, μια κατάπαυση του πυρός, αυτή τη

φορά στον Λίβανο, με την οποία ήταν κατηγορηματικά αντίθετο το Ισραήλ, καθώς δεν είχε πετύχει κανέναν από τους στόχους του. Ο αφοπλισμός της Χεζμπολάχ παραμένει πέρα από τη γραμμή του ορίζοντα και η ισραηλινή κοινή γνώμη αναρωτιέται γιατί έπρεπε να καθούν 13 Ισραηλινοί στρατιώτες και δύο άμαχοι χωρίς να εξασφαλιστεί μια μόνιμη λύση στα βόρεια σύνορα.

Ασφαλώς ο Νετανιάχου θα αμυνθεί απέναντι στα δηλητηριώδη βέλη της αντιπολίτευσης επικαλούμενος τη μικρή «ζώνη ασφαλείας» που δημιούργησε σε βάθος τριών έως πέντε χιλιομέτρων από τα σύνορα. Τις τελευταίες ώρες πριν από την εκκευρία προσπάθησε λυσσαλέα να περιλάβει σε αυτή τη ζώνη την Μπιντ Τζιμπέλ, μια μικρή πόλη μεγάλης συμβολικής σημασίας, καθώς ο ισραηλινός στρατός είχε αποτύχει να την αποσπάσει από τη Χεζμπολάχ στους πολέμους του 2006 και του 2024.

Σε κάθε περίπτωση, όμως, η πολιτική θέση του Νετανιάχου είναι πλέον άκρως επισφαλής, αλλά τα περιθώριά του να ανατινάξει τις εύθραυστες εκκευρίες εμφανίζονται περιορισμένα. Την Παρασκευή ο Τραμπ προειδοποίησε με ανάρτησή του ότι η Αμερική «ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΙ» (με κεφαλαία) στο Ισραήλ να βομβαρδίσει ξανά τον Λίβανο, προσθέτοντας: «Ως εδώ!» Θα μπορούσε να εικάσει κανείς ότι ο Αμερικανός πρόεδρος αισθάνεται εξοργισμένος με τον Νετανιάχου και τον διευθυντή της Μοσάντ, Νταβίντ Μπαρνέα, που τον έσυραν σε έναν ατυχή πόλεμο, υποσχόμενοι γρήγορη κατάρρευση του ιρανικού καθεστώτος, αν και δεν θα έπρεπε να μέμφεται παρά τον εαυτό του και την ευποστία του. Σε κάθε περίπτωση, οι σχέσεις της Αμερικής με το Ισραήλ είναι πολύ πιθανό να επανακαθοριστούν μετά τη λήξη αυτού του πολέμου, με τρόπο που δεν θα αρέσει καθόλου στον Νετανιάχου.

Η πίεση τώρα στο Ισραήλ

Η καίριανση του πυρός στον Λίβανο, η οποία του επιβλήθηκε από τον Τραμπ, καθιστά επισφαλώς την πολιτική θέση του Νετανιάχου, αλλά τα περιθώρια αντίδρασης του φαίνονται περιορισμένα.

Ο στόχος του Τραμπ

Πλέον ο Τραμπ επιδιώκει μια συμφωνία για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα έστω οριακά «καλύτερη» για τις ΗΠΑ από την αντίστοιχη του Ομπάμα το 2015, την οποία ακύρωσε ο νυν πρόεδρος το 2018.

Ο Πέτερ Μάγιαρ πανηγυρίζει με την ουγγρική σημαία μόλις «κλείδωσε» η εκλογική νίκη του επί του Βίκτορ Ορμπαν. Ο νέος πρωθυπουργός της Ουγγαρίας προέρχεται από τις τάξεις του Fidesz, του κόμματος που κυβέρνησε τη χώρα από το 2010, ένας insider με ρητορικό ταλέντο, ο οποίος ήξερε τα πολλά τρωτά σημεία του συστήματος που είχε οικοδομήσει ο αντίπαλός του.

Δειλή επι-στροφή στην Ε.Ε.

Συντηρητικός, ταλαντούχος, ολίγον ευρωπαϊστής: πώς περιγράφουν Ούγγροι αναλυτές τον νέο πρωθυπουργό τους. Τι πρέπει να περιμένουν οι Βρυξέλλες

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Όταν άρχισαν να βγαίνουν τα πρώτα αποτελέσματα στις ουγγρικές εκλογές της περασμένης Κυριακής, ο Ζόλταν Μικλόσι δεν μπορούσε να πιστέψει το εύρος της νίκης του επικεφαλής της αντιπολίτευσης Πέτερ Μάγιαρ. Στο πίσω μέρος του μυαλού του υπήρχε το τραύμα της προηγούμενης αναμέτρησης, όταν όλοι ήλπιζαν ότι η αντιπολίτευση θα κατακτήσει ένα οριακό προβάδισμα έναντι του τώως πρωθυπουργού Βίκτορ Ορμπαν, ο οποίος κυβερνούσε με καθεστωτική αντίληψη τη χώρα από το 2010, μετατρέποντάς τη σε μια «ανελεύθερη δημοκρατία». «Τι θα γινόταν αν και αυτή τη φορά χανόταν αυτό το προβάδισμα; Παρόλο που υπήρχαν πάρα πολλά σημάδια ότι η εκστρατεία του Ορμπαν δεν λειτουργεί, ότι τα πλήθη στις συγκεντρώσεις του Μάγιαρ είναι πολύ μεγαλύτερα και πολύ πιο ενθουσιώδη, άνθρωποι σαν εμένα δεν μπορούσαν να επιτρέψουν στον εαυτό τους να ελπίζει». Ο Ούγγρος πολιτικός επιστήμονας είναι καθηγητής στο CEU, το Πανεπιστήμιο της Κεντρικής Ευρώπης που στοχοποιήθηκε από το καθεστώς Ορμπαν και υποχρεώθηκε να μετακομίσει από τη Βουδαπέστη στη Βιέννη εξαιτίας της χρηματοδότησής του από τον ουγγρικό καταγωγής Αμερικανό επιχειρηματία Τζορτζ Σόρος.

μένα στα μάτια των ψηφοφόρων εξαιτίας της ανικανότητάς τους να προκαλέσουν οποιαδήποτε σημαντική ζημιά στον Ορμπαν».

Ο Μάγιαρ είναι «κεντροδεξιός, μετριοπαθής συντηρητικός με κάποια φιλελεύθερα ένστικτα. Ιδεολογικά ήταν σε πολύ καλή θέση να επικρατήσει του Ορμπαν επειδή μπόρεσε να απευθυνθεί σε συντηρητικούς ψηφοφόρους αλλά και σε ψηφοφόρους της αντιπολίτευσης που απογοητεύτηκαν με τα προηγούμενα κόμματά τους. Οι περισσότεροι αριστεροί ή φιλελεύθεροι ψηφοφόροι, παρόλο που μπορεί να μην τους αρέσει και τόσο πολύ η πολιτική του, εκτιμούν ότι είναι ικανός να αντιμετωπίσει την κυριαρχία του Ορμπαν. Στις προτεραιότητες των περισσότερων εξ αυτών ήταν πρώτα να πττηθεί ο Ορμπαν» η ιδεολογία του Μάγιαρ εκρόταν σε δεύτερη μοίρα», λέει ο Μικλόσι στην «Κ» ερμηνεύοντας την εξαυλώ-

ση της ουγγρικής Αριστεράς. Τι μπορεί κανείς να περιμένει μετά τη σαρωτική νίκη του Μάγιαρ, το κόμμα του οποίου, το Tisza, ελέγχει πλέον τα δύο τρίτα της Βουλής; Πλήρη συνεργασία με την Ε.Ε., μεταρρυθμιστικό πυρετό, άνοιξη των ΜΜΕ, επιστροφή του CEU στη Βουδαπέστη; Ή θα αποδειχθούν φρούδες οι ελπίδες των ψηφοφόρων και των Βρυξέλλων με δεδομένο ότι ο Μάγιαρ ήταν μέχρι πρότινος ομοϊδεάτης του Ορμπαν;

Οικονομική εξάρτηση

Η Σουζάνα Βεγκ του German Marshall Fund είναι εξαιρετικά επιφυλακτική: «Ο Μάγιαρ θεωρεί την Ε.Ε. μια χρήσιμη πλατφόρμα για την Ουγγαρία. Δεν είναι όμως φεντεραλιστής. Είναι υπέρμαχος μιας Ευρώπης ισχυρών κρατών-μελών, που σημαίνει ότι θα δώσει έμφαση στην εκπροσώπηση

των ουγγρικών συμφερόντων αντί να αναζητάει διαρκώς ευρωπαϊκές λύσεις. Όλες οι πολιτικές του στην Ευρώπη θα απορρέουν από την εσωτερική του ατζέντα. Θα πρέπει πάντως να περιμένουμε μεταρρυθμίσεις στον τομέα της καταπολέμησης της διαφθοράς και του κράτους δικαίου».

«Δεν θα συμφωνεί πάντα με τις Βρυξέλλες, π.χ. θα εκφράσει τη διαφωνία του για τη μετανάστευση, τη Mercosur, ορισμένες πολιτικές για την Ουκρανία», σπεύδει να προειδοποιήσει ο Ζολτ Ενιέντι, καθηγητής Πολιτικών Επιστημών στο CEU.

«Η νέα κυβέρνηση έχει επείγουσα ανάγκη για τα «παγωμένα» κεφάλαια της Ε.Ε. Διαφορετικά, θα αντιμετωπίσει μια πολύ σοβαρή χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση. Ως συνέπεια της λανθασμένης οικονομικής πολιτικής του συστήματος Ορμπαν, της επιθετικής στάσης του απέναντι στην

Ουκρανία και του άγνωστου προς το παρόν κρατικού δανεισμού, τα κρατικά ταμεία αναμένεται να αδειάσουν μέχρι το τέλος της άνοιξης. Με άλλα λόγια, τα χρήματα της Ε.Ε. είναι απολύτως απαραίτητα. Η νέα κυβέρνηση σκοπεύει να ακολουθήσει μια φιλοευρωπαϊκή πολιτική. Δεν έχει άλλη επιλογή, διαφορετικά θα έρθει αντιμέτωπη με τις ίδιες τις μάζες που την υποστηρίζουν. Δεν είναι τυχαίο ότι οι τρεις πρώτες επισκέψεις του υποψήφιου πρωθυπουργού, στην Πολωνία, στην Αυστρία και στις Βρυξέλλες, συμβολίζουν ακριβώς αυτόν τον προσανατολισμό», τονίζει στην «Κ» ο Ακος Τοθ, αναπληρωτής διευθυντής της εφημερίδας Népszabadság, η οποία έκλεισε το 2016.

Ta media

Ο Ακος Τοθ έχει βιώσει τη χειραγώγηση των ΜΜΕ από πρώτο χέρι. Τον περασμένο μήνα κυκλοφόρησε το βιβλίο του «Μετά την κατάκτηση: Πώς οι αυταρχικοί ηγέτες ελέγχουν τα ΜΜΕ. Μια μαρτυρία για τον έλεγχο των ανεξάρτητων μέσων στην Ουγγαρία» (Wahrheitsperlen Verlag, 2026), στο οποίο εξηγεί πώς έλαβε χώρα ο έλεγχος των ΜΜΕ από τον Ορμπαν, πώς μια γενιά δημοσιογράφων ευθυγραμμίστηκε με το καθεστώς και δεικνύει τη συνέπεια σε όσους αντιστάθηκαν. «Ο, τι έχει απομείνει από τον ανεξάρτητο Τύπο -δεν έχουν επιβιώσει και πολλά ΜΜΕ μετά 16 χρόνια καταστολής- θα ενισχυθεί, καθώς οι συνθήκες διαφήμισης στην αγορά πιθανότατα θα αποκατασταθούν γρήγορα και μαζί τους θα επιστρέψουν τα έσοδα από διαφημίσεις που έχουν στερέψει. Παράλληλα, ο κυβερνητικός μηχανισμός προπαγάνδας, ο οποίος τροφοδοτούνταν αποκλειστικά από κρατικά κεφάλαια, θα καταρρεύσει».

Ο Ζολτ Ενιέντι είναι συνάδελφος του Μικλόσι στο CEU. Στην ερώτησή της «Κ» κατά πόσον υπό τη νέα κυβέρνηση το CEU θα μπορούσε να επιστρέψει πίσω στην Ουγγαρία, δεν το αποκλείει: «Θα μπορούσε, αλλά εκατοντάδες οικογένειες ξεκίνησαν μια νέα ζωή στην Αυστρία πριν από 6-7 χρόνια, κάτι που δεν μπορεί να αλλάξει εύκολα. Το CEU θα μπορούσε πάντως να μεταφέρει ορισμένες δραστηριότητές του στη Βουδαπέστη. Θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε τις εγκαταστάσεις μας εκεί όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά, αλλά η έδρα του πανεπιστημίου μάλλον θα παραμείνει στη Βιέννη».

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΟΡΜΠΑΝ

«Ενα μήνυμα προς τα ακροδεξιά κόμματα είναι πως δεν είναι καλή ιδέα να εναρμονίζονται τόσο με τον Τραμπ», επισημαίνει ο καθηγητής Πολιτικών Επιστημών στο CEU Ζόλταν Μικλόσι.

«Δεν θα συμφωνεί πάντα με τις Βρυξέλλες, π.χ. θα εκφράσει τη διαφωνία του για τη μετανάστευση, τη Mercosur κ.ά.», λέει για τον Μάγιαρ ο Ζολτ Ενιέντι, καθηγητής Πολιτικών Επιστημών στο CEU.

Πώς έκοψε τον λώρο

Ο Μικλόσι περιγράφει στην «Κ» τη διαδρομή του 45χρονου Μάγιαρ ως εξής: «Ξεπάρθηκε πολιτικά ως πρώην σύζυγος της πρώην υπουργού Δικαιοσύνης στην κυβέρνηση του Ορμπαν. Ένας insider δηλαδή, που αρχικά κατείχε απλώς μια τεχνοκρατική θέση: ήταν επικεφαλής του οργανισμού φοιτητικών δανείων. Τέτοιου είδους θέσεις δίνονταν σε ελίτ ή φίλους, κόλακες του Ορμπαν στο κόμμα του, το Fidesz. Χώρισε όταν η σύζυγός του αναγκάστηκε να παραιτηθεί λόγω της εμπλοκής της σε σκάνδαλο παιδοφιλίας. Εκείνη τη στιγμή βγήκε μπροστά αποκρύπτοντας όλες τις προηγούμενες θέσεις και τους δεσμούς του με το καθεστώς. Παράλληλα όμως μιλούσε ως άνθρωπος του συστήματος, που ήξερε αυτούς τους ανθρώπους, έτρωγε μεσημεριανό και βραδινό μαζί τους. Σε όλα αυτά προστέθηκε το πολιτικό και ρητορικό ταλέντο του. Μπόρεσε να αδράξει τη στιγμή. Ταυτόχρονα, τα υπάρχοντα κόμματα της αντιπολίτευσης ήταν τελείως απαξιω-

Θα είναι η ανατροπή μεταδοτική;

Ορισμένοι αναλυτές θεωρούν ότι η άνοιξη της Βουδαπέστης θα μπορούσε να συμπαρασύρει κι άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ενδεχομένως, δε, να αποτελέσει το εναρκτηρικό λάκτισμα για την οριστική ταφόπλακα των «ανελεύθερων δημοκρατιών» της Ευρώπης αλλά και του τραμπισμού. Η Βεγκ δεν θεωρεί ότι μπορούμε να μιλάμε για ένα προοδευτικό κύμα που ξεκίνησε από την Ουγγαρία και θα σαρώσει όλα τα ακροδεξιά κόμματα της Ευρώπης. «Το εκλογικό αποτέλεσμα στην Ουγγαρία θα ωθήσει, ωστόσο, άλλα ακροδεξιά κόμματα στην Ευρώπη να σκεφτούν ξανά τι είδους στρατηγική ακολουθούν και σε ποιους τομείς πρέπει να επικεντρώσουν την προσοχή τους. Επίσης, ίσως βοηθήσει συντηρητικά κόμματα να επανεξετάσουν πώς αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις από τα ακροδεξιά κόμματα. Το παράδειγμα του Tisza του Μάγιαρ αποδεικνύει ότι δεν χρειάζεται να πλειοδοτήσουν σε ακροδεξιά ρητορική για να κερδίσουν τους ψηφοφόρους, αλλά να απευθυνθούν στις βασικές ανησυχίες του πληθυσμού», επισημαίνει στην «Κ».

Ο Ακος Τοθ συμφωνεί: «Δεν είμαι αισιόδοξος ότι αυτό το παράδειγμα θα είναι μεταδο-

τικό. Οι Ούγγροι χρειάστηκαν 16 χρόνια για να φτάσουν σε αυτό το σημείο. Κι αν το σύστημα δεν βρισκόταν σε μια πολλαπλή κρίση (οικονομική, ηθική και διαφθοράς), θα μπορούσαν κάλλιστα να κρατήσουν ακόμη περισσότερο χρόνο. Στη Γαλλία και στη Γερμανία, οι άνθρωποι δεν έχουν βιώσει ακόμη αυτό που έχουμε βιώσει εμείς εδώ στην Ουγγαρία. Αν σκεφτούμε τις ενέργειες του Ντόναλντ Τραμπ ή της προηγούμενης ολλανδικής κυβέρνησης, φοβάμαι πως ανάλογα παραδείγματα λαϊκισμού δεν θα έχουν αποτρεπτική επίδραση στους Γερμανούς ή Γάλλους ψηφοφόρους».

«Αλλαγή στη Σερβία»

Στον αντίποδα, ο Μικλόσι θεωρεί ότι το εκλογικό αποτέλεσμα έχει βαρύνουσα σημασία, ακριβώς επειδή η Ουγγαρία έγινε «το παγκόσμιο πρότυπο του ακροδεξιού λαϊκισμού». Έτσι θεωρεί ότι η αλλαγή θα ξεκινήσει από τη Σερβία: «Είμαι μεγάλος θαυμαστής του σερβικού φοιτητικού κινήματος και νομίζω ότι αυτό που συνέβη στην Ουγγαρία θα επιβεβαιώσει περαιτέρω ότι οι Σέρβοι είναι δυνατόν να νικήσουν τον Βούτσιν στις επόμενες σερβικές εκλογές. Πιστεύω

επίσης ότι το παράδειγμα της Βουδαπέστης θα κάνει ορισμένα ακροδεξιά κόμματα στη Δυτική Ευρώπη πιο προσεκτικά όσον αφορά τη στενή σύνδεσή τους με τον Τραμπ, όπως η Εναλλακτική για τη Γερμανία (AfD). Ο Ορμπαν ήταν ο μοναδικός ανάμεσα στα ευρωπαϊκά ακροδεξιά κόμματα που ευθυγραμμίστηκε απόλυτα με τον Τραμπ. Υπάρχουν πολύ στενοί δεσμοί ανάμεσα στο Fidesz και στους ανθρώπους γύρω από τον Τραμπ και το MAGA. Πολλοί Αμερικανοί, ιδεολόγοι του κινήματος MAGA, πήραν θέσεις που συνδέονται με την κυβέρνηση στην Ουγγαρία και βρίσκονται σε διάφορα ιδρύματα στη Βουδαπέστη. Έτσι, ένα μήνυμα προς τα ακροδεξιά κόμματα είναι πως δεν είναι καλή ιδέα να εναρμονίζονται τόσο με τον Τραμπ. Παράλληλα, διαλύεται αυτή η αίσθηση ότι η άνοδος του ακροδεξιού λαϊκισμού είναι αναπόδραστη. Αποδεικνύεται ότι ο ακροδεξιός λαϊκισμός μπορεί να πττηθεί. Υπάρχουν άλλωστε κι άλλα παραδείγματα. Η Πολωνία πριν από τρία χρόνια, η Μολδαβία είναι άλλη μία χαρακτηριστική περίπτωση όπου, παρά την υποστήριξη που είχε η Ακροδεξιά από τον Πούτιν, κέρδισαν οι φιλοευρωπαίοι».

«Ο Μάγιαρ θεωρεί την Ε.Ε. μια χρήσιμη πλατφόρμα για την Ουγγαρία. Δεν είναι όμως φεντεραλιστής», σχολιάζει η Σουζάνα Βεγκ, ειδική αναλύτρια του German Marshall Fund.

«Τα χρήματα της Ε.Ε. είναι απαραίτητα. Η νέα κυβέρνηση θα ακολουθήσει φιλοευρωπαϊκή πολιτική», τονίζει ο Ακος Τοθ, αναπληρωτής διευθυντής της εφημερίδας Népszabadság.

Υποστηρικτές του Tisza πανηγυρίζουν τη νίκη του κόμματος στις βουλευτικές εκλογές της Κυριακής, στη Βουδαπέστη. «Ο Βόλντεμορτ έφυγε!» αναφώνησε η Τζούλια, μια νεαρή ερευνητριά που σούδουε τον Τίμοθι Γκάρτον Ας στην ουγγρική πρωτεύουσα, παραλληλίζοντας τον απερχόμενο πρωθυπουργό Βίκτορ Ορμπαν με τον «κακό» από τον φανταστικό κόσμο του Χάρι Πότερ.

Συννεφιασμένη άνοιξη

Ο αέρας στη Βουδαπέστη μυρίζει 1989. Η μετάβαση όμως δεν θα είναι ανέφελη

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΟΡΜΠΑΝ

Επιστροφή στην Ευρώπη

Με εντυπωσίασε ιδιαίτερα ο αριθμός των νέων Ούγγρων που φώναζαν αυθόρμητα συνθήματα υπέρ της Ευρώπης. Κατά μία έννοια αυτό μοιάζει σχεδόν με μια δεύτερη «επιστροφή στην Ευρώπη» για την Ουγγαρία (ένα από τα συνθήματα του 1989).

Του ΤΙΜΟΘΙ ΓΚΑΡΤΟΝ ΑΣ

Βρέθηκα στη Βουδαπέστη την Κυριακή. Ήταν σαν να βλέπω μπροστά μου την Ιστορία να ξαναγράφεται στον Δούναβη. Εκστασιασμένα πλήθη συγκεντρώθηκαν στην όχθη του ποταμού απέναντι από το φωταγωγημένο κτίριο του κοινοβουλίου, φωνάζοντας «Ρία-ρία Ουγγαρία!» και «Ουγγαρία - Ευρώπη!». Όλοι γνωρίζαμε ότι οι επιπτώσεις της δραματικής εκλογικής νίκης του κόμματος Tisza του Πέτερ Μάγιαρ ξεπερνούν κατά πολύ τη χώρα της κεντρικής Ευρώπης. Το αποτέλεσμα είναι καλό νέο για την Ουκρανία και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι επίσης κακό νέο για τον Ρώσο πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν και τον πρόεδρο των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ, τους δύο βασικούς υποστηρικτές του καθεστώτος Ορμπαν. Το κρίσιμο ερώτημα τώρα είναι αν η Ουγγαρία μπορεί να γίνει η πρώτη χώρα στον κόσμο που θα εξέλθει από τη βαθιά λαϊκιστική διάβρωση της δημοκρατίας – την «ορμπανοποίηση» που ο Τραμπ προσπαθεί να μιμηθεί στις ΗΠΑ – κι αν η Ευρώπη έχει την πολιτική βούληση και φαντασία να το καταστήσει εφικτό.

«Ρώσοι, φύγετε»

Ήδη από το βράδυ της Παρασκευής, ανάμεσα στο πλήθος νέων που παρακολούθησε τη συναυλία για τη «συστημική αλλαγή» στην Πλατεία Ηρώων, ένιωσα την ανάγκη για μια νέα σελίδα. Στην ίδια πλατεία είχα δει το 1989 έναν φλογερό νεαρό φοιτητή, ονόματι Βίκτορ Ορμπαν, να ζητάει το τέλος του κουρασμένου κομμουνιστικού καθεστώτος και να ζητάει την αποχώρηση των Ρώσων. Την περασμένη εβδομάδα έβλεπα μια νέα γενιά Ούγγρων να ζητάει το μήνυμα στη σελίδα του Μάγιαρ στο Facebook: ο Ορμπαν τον είχε μόλις καλέσει στο τηλέφωνο για να αναγνωρίσει την ήττα του. (Για να παραφράσουμε τον Σαίξπηρ: τίποτα δεν του άξιζε περισσότερο στην πολιτική του ζωή από τον τρόπο που την εγκατέλειψε.) Οι πανηγυρισμοί άρχισαν αμέσως. «Ο Βόλντεμορτ έφυγε!» αναφώνησε η Τζούλια, μια νεαρή ερευνητριά που με συνόδευε.

Αργότερα το ίδιο βράδυ, ο Μάγιαρ εκφώνησε την ομιλία απο-

το άγαλμα του Αγίου Στεφάνου, στην πλευρά της Βούδας, ένιωσα την κόπωση του καθεστώτος του. Παρά την επαγγελματική κινητοποίηση –ομοίομορφες σημαίες, μικρές ομάδες με μεγάφωνα να συντονίζουν τα συνθήματα, προβολείς που φωτίζαν τον νυχτερινό ουρανό στα πρότυπα του Αλμπερτ Σπέερ– αυτή η συγκέντρωση είχε την... ενέργεια μιας απογευματινής συνάντησης συνταξιούχων για τσάι. Ο ίδιος ο Ορμπαν ήταν βραχνός, επιθετικός κι ευέξαπτος. Εφτάσε στο σημείο μάλιστα να παραπονηθεί για τους νέους. Σκέφτηκα πως τώρα αυτός είναι ο παλιός κομμουνιστής. Στο λεωφορείο επιστρέφοντας από τη Βούδα, η φοιτήτρια που με βοήθησε στη διερμηνεία άκουσε μια γυναίκα πίσω μας να ρωτάει έναν σημαϊοφόρο του Fidesz: «Πόσες σας πλήρωσαν από τις 15 Μαρτίου;». «Θα σου πω αργότερα», απάντησε ο άλλος.

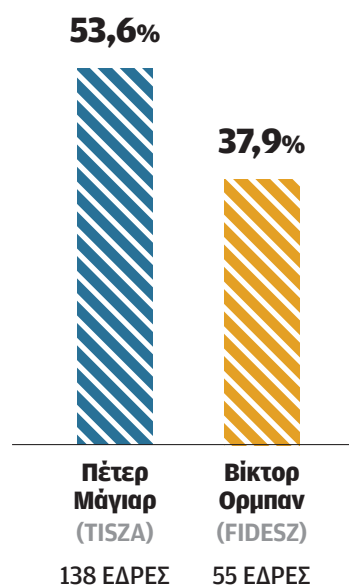
Παρά τις ενθαρρυντικές δημοσκοπήσεις, την ημέρα των εκλογών δεν ήμασταν καθόλου βέβαιοι για την έκβαση. Καθώς περνούσε η Κυριακή και βλέπαμε να σημειώνεται ρεκόρ συμμετοχής, η αισιοδοξία μεγάλωνε. Μετά το κλείσιμο της κάλπης στις 7 το απόγευμα, τα αποτελέσματα από τις περιφέρειες έδειξαν σύντομα μια σαρωτική νίκη.

Αποχαιρετισμός στον Βόλντεμορτ

Το σκίρτημα της λαϊκής βούλησης νίκησε την εκστρατεία εκλογικής χειραγώγησης, ελέγχου των μέσων ενημέρωσης και εξαγοράς ψήφων, που κατέστησαν τον προεκλογικό αγώνα κάθε άλλο παρά ισότιμο. Λίγο μετά τις 9 μ.μ. εμφανίστηκε ένα εξαιρετικά σύντομο μήνυμα στη σελίδα του Μάγιαρ στο Facebook: ο Ορμπαν τον είχε μόλις καλέσει στο τηλέφωνο για να αναγνωρίσει την ήττα του. (Για να παραφράσουμε τον Σαίξπηρ: τίποτα δεν του άξιζε περισσότερο στην πολιτική του ζωή από τον τρόπο που την εγκατέλειψε.) Οι πανηγυρισμοί άρχισαν αμέσως. «Ο Βόλντεμορτ έφυγε!» αναφώνησε η Τζούλια, μια νεαρή ερευνητριά που με συνόδευε.

Αργότερα το ίδιο βράδυ, ο Μά-

Τα αποτελέσματα των εκλογών στην Ουγγαρία

δοχής του στην όχθη του Δούναβη. Υποσχέθηκε να κάνει την Ουγγαρία μια χώρα όπου όλοι μπορούν να ζουν ελεύθερα, με βάση τις επιλογές τους. Δεσμεύτηκε ότι θα επαναφέρει τα θεσμικά αντίβαρα, θα αποκαταστήσει τις σχέσεις με τους γείτονες και θα αναδείξει την Ουγγαρία σε ισχυρό εταίρο στο ΝΑΤΟ και την Ε.Ε. «Ευρώπη! Ευρώπη! Ευρώπη!» φώναζε το πλήθος.

Το πρωί της Δευτέρας έφερε πιο νηφάλιες αναλύσεις. Μπορούν να τα καταφέρουν; Προφανώς όσα συνέβησαν το 1989 ήταν πολύ σοβαρότερα, αλλά όλοι χρησιμοποιούν την ίδια ουγγρική λέξη για την αλλαγή συστήματος που ακούγαμε τότε. (Το *rendszer* μπορεί να μεταφραστεί και ως αλλαγή καθεστώτος, αλλά για μένα έχει έντονα τη χροιά της εξωτερικής παρέμβασης.) Καθώς η σαρωτική νίκη έδωσε στο Tisza την κρίσιμη πλειοψηφία των δύο τρίτων στο κοινοβούλιο, είναι δυνατή η αλλαγή του συνταγματικού πλαισίου. Μπορούν έτσι να ξεπεραστούν πολλά από τα εμπόδια που δυσχεραίνουν μια μεταλαϊκιστική μετάβαση στην Πολωνία. Ο πρόεδρος και το συνταγματικό δικαστήριο μπορεί να αποτελέσουν πρόβλημα. Πολλά θα εξαρτηθούν από το πό-

σο ενωμένο θα παραμείνει το Fidesz και μέχρι πού είναι διατεθειμένος να φτάσει ο Ορμπαν, αντιστεκόμενος στην αλλαγή. Ωστόσο, υπάρχει σοβαρή πιθανότητα να μετασχηματιστεί το πολιτικό σύστημα.

Τα «παγωμένα» δισ.

Πιο δύσκολη είναι η οικονομία. Η ουγγρική οικονομία βρίσκεται σε κακή κατάσταση. Το Fidesz έχει ήδη ξοδέψει πάνω από τα τρία τέταρτα του φετινού προϋπολογισμού προσπαθώντας να προσελκύσει ψηφοφόρους. Κανείς δεν γνωρίζει τι περιλαμβάνουν οι συμφωνίες ενέργειας, επενδύσεων και δανεισμού με τη Ρωσία και την Κίνα. Ούτε οι γενναιοδωρές υποσχέσεις του Μάγιαρ να διατηρήσει τις κοινωνικές παροχές και τους ελέγχους τιμών βοηθούν ιδιαίτερα. Το Tisza στοχεύει να ανακτήσει μεγάλα ποσά που υπεξαιρέθηκαν από πρόσωπα που διατηρούν στενές σχέσεις με το καθεστώς Ορμπαν, αλλά αυτό δεν θα είναι εύκολο. Έτσι, η ταχεία –χωρίς γραφειοκρατικά προσκόμματα– πρόσβαση σε περίπου 17 δισ. ευρώ «παγωμένων» κονδυλίων της Ε.Ε., καθώς και σε νέους πόρους, θα είναι κρίσιμη.

Η Ε.Ε. και οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις πρέπει να κάνουν ό,τι μπορούν για να στηρίξουν αυτή την πρωτοφανή αλλαγή συστήματος. Οχι χωρίς όρους, φυσικά. Αλλά αντί για τους γραφειοκρατικούς όρους των Βρυξελλών, που το καθεστώς Ορμπαν εκμεταλλεύτηκε τόσο επιδέξια, θα πρέπει να είναι ουσιαστικοί πολιτικοί όροι, προσαρμοσμένοι στη μοναδική φύση και δυσκολία αυτής της μετάβασης. Εθνικοί ηγέτες, όπως ο Γερμανός καγκελάριος Φρίντριχ Μερτς και ο Πολωνός πρωθυπουργός Ντόναλντ Τουσκ, πρέπει να συμμετάσχουν μαζί με τους θεσμικούς ηγέτες της Ε.Ε. σε αυτή τη συζήτηση υψηλού επιπέδου με τη νέα ουγγρική ηγεσία. Ζητήματα όπως η ελευθερία των μέσων ενημέρωσης, η λογοδοσία και οι έλεγχοι στην υπερβολικά ισχυρή εκτελεστική εξουσία πρέπει να βρίσκονται ψηλά στην ατζέντα.

Με εντυπωσίασε ιδιαίτερα ο αριθμός των νέων Ούγγρων που φώναζαν αυθόρμητα συνθήματα

υπέρ της Ευρώπης στους δρόμους της Βουδαπέστης. Κατά μία έννοια, αυτό μοιάζει σχεδόν με μια δεύτερη «επιστροφή στην Ευρώπη» για την Ουγγαρία (ένα από τα συνθήματα του 1989).

Η Ε.Ε. οφείλει επίσης νηθικά στον ουγγρικό λαό, καθώς οι Βρυξέλλες υπήρξαν μεταξύ των βασικών παραγόντων που επέτρεψαν την κατεδάφιση της φιλελεύθερης δημοκρατίας από τον Ορμπαν. Επέτρεψαν δισεκατομμύρια ευρώ ευρωπαϊκών κονδυλίων να χρησιμοποιηθούν άμεσα για αυτόν τον σκοπό, ενισχύοντας τη διαφθορά. Ένας από τους πρώτους Ευρωπαίους πολιτικούς που συνεκάρησαν τον Μάγιαρ ήταν ο Μάνφρεντ Βέμπερ, ο οποίος για χρόνια υπήρξε βασικός προστάτης του Fidesz στο Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα. Ο «αγαπητός Βίκτορ» γινόταν για υπερβολικά μεγάλο διάστημα ανεκτός από την ομάδα των εθνικών ηγετών στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, συμπεριλαμβανομένων και της πρώην καγκελαρίου της Γερμανίας Ανγκελα Μέρκελ. (Ο πρώην πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Ζαν-Κλοντ Γιουνγκερ είχε υποδεχθεί κάποτε τον Ούγγρο πρωθυπουργό με τον αστεϊσμό «γεια σου, δικτάτορα!».)

Ένα υπόδειγμα

Πάνω απ' όλα, όμως, υπάρχει ένα ανεκτίμητο έπαθλο: να αποδειχθεί ότι υπάρχει διέξοδος από τον βαθύ λαϊκισμό. Η Ουγγαρία ήταν από τις πρώτες ευρωπαϊκές χώρες που απελευθερώθηκαν από τον κομμουνισμό το 1989. Ήταν εξάλλου η πρώτη που βυθίστηκε σε ένα λαϊκισμό που διαβρώνει τη δημοκρατία από το 2010. Αν τώρα καταφέρει να γίνει και η πρώτη που θα βγει επιτυχώς από αυτόν, θα αποτελέσει σημαντικό προηγούμενο. Ακόμη και οι Ηνωμένες Πολιτείες θα μπορούσαν τότε να αντλήσουν κάποια μαθήματα από την Ουγγαρία.

Ο κ. Τίμοθι Γκάρτον Ας είναι καθηγητής Ευρωπαϊκών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Το βιβλίο «The Magic Lantern» (Atlantic books, 2019) περιέχει τη μαρτυρία για την εμφάνιση του νεαρού τότε Ορμπαν στην Πλατεία Ηρώων το 1989.

Το ηθικό «κρέος»

Η Ε.Ε. οφείλει ηθικά στον ουγγρικό λαό, καθώς οι Βρυξέλλες επέτρεψαν την κατεδάφιση της φιλελεύθερης δημοκρατίας από τον Ορμπαν. Επέτρεψαν δισ. ευρώ ευρωπαϊκών κονδυλίων να χρησιμοποιηθούν άμεσα για αυτόν τον σκοπό.

ΝΕΟΚΛΗΣ ΑΒΔΑΛΑΣ

Στα 20 του χρόνια, πρόκειται για το πιο ελπιδοφόρο πρότζεκτ του ελληνικού μπάσκετ. Έχει βάλει στόχο να παίξει στο NBA και το φημισμένο κολέγιο Νορθ Καρολίνα, που ανέδειξε τον σπουδαιότερο όλων, Μάικλ Τζόρνταν, μπορεί να του προσφέρει αυτή τη δυνατότητα. Την πρώτη του σεζόν στο κολεγιακό πρωτάθλημα εντυπωσίασε με τη φανέλα του Βιρτζίνια Τεκ, μετρώντας κατά μέσον όρο 21,1 πόντους και 4,6 ασίστ. Υπό τις οδηγίες του πρώην τεχνικού των Ντένβερ Νάγκετς, Μάικ Μαλόουν ευελπιστεί πως θα βάλει υποψηφιότητα για μια θέση στα draft του NBA το 2027.

Μία «μικρή Ελλάδα» στο κολεγιακό πρωτάθλημα

Φώτης Κωνσταντινίδης, St John's | Βαγγέλης Ζούγρης, Louisville | Λευτέρης Μαντζούκας, Oklahoma State | Στράτος Παπασταύρου, Seattle | Τζον Χριστοφίλης, Seattle | Πάρης Παπαδάτος, Saint Francis | Απόστολος Ρούμολγου, Richmond Spiders | Ράιν Σούλης, Columbia Lions | Παναγιώτης Παγώνης, New Orleans | Στέφανος Σπάρταλης, Monmouth Hawks | Τάσος Ροζακάς, Mountaineers | Βενιαμίν Αμπόσι, San Francisco | Γιάννης Ξανθόπουλος, New Hampshire | Νίκος Χιτικούδης, Robert Morris Colonials | Στράτος Καλιοντζής, North Carolina | Δημήτρης Σκλαβενίτης, Seton Hill | Αντρέι Στογιάκοβιτς, Illinois Fighting.

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΛΙΟΤΟΠΟΥΛΟΣ

Πριν ακριβώς από ένα χρόνο ο «δάσκαλος» Ρικ Πίτιο είχε ενημερώσει μέσω social media τους Έλληνες φίλους του για την εξέλιξη του νεαρού Λευτέρη Λιοτόπουλου, που ακολουθούσε τις οδηγίες του στο Σεντ Τζονς. «Είναι από τους καλύτερους σουτέρ μας», είχε πει ο πρώην τεχνικός του Παναθηναϊκού και της Εθνικής. Ο διεθνής γκαρντ δυνάμωσε, έγινε περισσότερο ανθεκτικός στις επαφές του και πλέον ύστερα από δύο χρόνια παρουσίας του εκεί, αποφάσισε να αναζητήσει μια νέα ευκαιρία μέσω του transfer portal, βρίσκοντας κολέγιο που θα του δίνει περισσότερο χρόνο συμμετοχής.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Του ΑΚΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Έχουν περάσει ήδη 13 χρόνια από τότε που ο Γιάννης Αντετοκούνμπο κρατώντας την ελληνική σημαία πανηγύριζε για την επιλογή του στο νούμερο 15 του NBA Draft από τους Μπακς. Ο κύκλος του «Greek Freak» στο Μίλγουοκι μοιάζει να κλείνει μέρα με τη μέρα, ωστόσο η πόρτα που άνοιξε με τα κατορθώματά του για τη νέα γενιά των Ελλήνων καλαθοσφαιριστών φαντάζει ορθάνοικτη, αρκεί αυτοί να πιάσουν την ευκαιρία από τα μαλλιά.

Στα χνάρια του Γιάννη ονειρεύονται να βαδίσουν τα ταλέντα που εγκαταλείπουν το ελληνικό πρωτάθλημα και ζουν τα τελευταία χρόνια το «αμερικανικό όνειρο» μέσω του κολεγιακού πρωταθλήματος (NCAA): μιας λίγκας που πλέον συνδυάζει εκτός από την εξέλιξη και την προοπτική της μεταπήδησης στο NBA, και περισσότερα οικονομικά οφέλη από αυτά που θα είχε ένας ανερχόμενος καλαθοσφαιριστής στη μετεφηβεία, αν παρέμενε στα παρκέ της Ευρώπης.

Θα μπορέσει κάποιος εξ αυτών να καθιερωθεί, δίνοντας συνέχεια στην επιτυχία του Γιάννη; Ο πήχυσ είναι πολύ ψηλά, ωστόσο όποιος τα καταφέρει θα εξασφαλίσει μια καριέρα περισσότερο και από ονειρεμένη. Τελευταίο όνομα στα σενάρια μεταπήδησης Ελλήνων στο NCAA είναι αυτό του Αλέξανδρου Σαμοντούροβ του Παναθηναϊκού, που φέρεται να βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος αρκετών κολεγιών, με προτάσεις που ξεπερνούν τα 2 εκατ. δολάρια ετησίως.

Ο «Σπαρτιάτης»

Εδώ και λίγες εβδομάδες, ένα ελληνικό επίθετο ακουγόταν συχνά στις μεταδόσεις αγώνων του NBA, προκαλώντας αισθησιση και αφήνοντας υποσχέσεις για εξέλιση εντυπωσιακή συνέχεια.

Ο 23χρονος Τζον Πουλακίδας είναι ομογενής τρίτης γενιάς, που εκτός από την παθολογική αγάπη για την πορτοκαλιά μπάλα, θέλει να μαθαίνει διαρκώς πράγματα για τη χώρα των προγόνων του. Ο παππούς από την πλευρά του πατέρα του κατάγεται από τη Σπάρτη και η γιαγιά του από τη Χίο. Η οικογένεια της μητέρας του έλκει την καταγωγή της από τις Ρίζες Αρκαδίας. Γεννημένος στις 4 Απριλίου 2003 στο Νέιπερβιλ του Ιλινόις, ακριβώς ένα μήνα πριν γιορτάσει τα 23α γενέθλιά του, στις 4 Μαρτίου, έκανε την παρθενική εμφάνισή του στο NBA με τη φανέλα των Ντάλας Μάβερικς κόντρα στους Χόρνετς. Εκτοτε,

σε διάστημα 47 ημερών, κατέγραψε μια συνεχόμενη ανοδική πορεία μετρώντας 13 συμμετοχές και ποσοστά που βελτιώνονταν από παιχνίδι σε παιχνίδι. Οι επιδόσεις του δεν θυμίζουν παίκτη που κάνει τα πρώτα βήματά του στην κορυφαία λίγκα. Μάλιστα σαν να ήθελε να βάλει το... κερασάκι στην τούρτα, ολοκλήρωσε την κανονική περίοδο πραγματοποιώντας μια σπουδαία εμφάνιση στη νίκη (149-128) επί των Μπουλς, όντας ο κορυφαίος σκόρερ του αγώνα με 28 πόντους (8/16 τρίποντα, 1/2 δίποντα

και 2/3 βολές) στα 36 λεπτά που αγωνίστηκε.

Με ύψος 1,98 μ., είναι αριστερόχειρας και δεινός σουτέρ. Κάνει έξυπνες κινήσεις πάνω στο παρκέ, ξέρει να κινείται καλά χωρίς την μπάλα, παίρνοντας τα σκριν και δημιουργώντας χώρους τόσο για τον ίδιο ώστε να βρῖσκει το μακρινό σουτ, όσο και για τους συμπαίκτες του. Την τελευταία διετία σουτάρει με ποσοστό 40% στα τρίποντα. Φοίτησε στο Neuqua Valley High School και όταν ήρθε η στιγμή να επιλέξει κολέγιο, διάλεξε το διάσ-

μο για την ακαδημαϊκή του ποιότητα Yale.

«Δεν είναι απόφαση μόνο για τέσσερα χρόνια, αλλά για 40», είχε πει, θέλοντας να εξηγήσει πως το συγκεκριμένο πανεπιστήμιο μπορεί να του δώσει τα εχέγγυα για τη ζωή μετά το μπάσκετ ή για τη ζωή αν το μπάσκετ δεν γίνει η πρώτη ασχολία του. Σπούδασε Νομικά παίρνοντας εξαιρετικές βαθμολογίες.

Τη σεζόν 2022-23 ήρθε η αγωνιστική του εκτόξευση έχοντας κατά μέσον όρο 12,2 πόντους, 3,2 ριμπάουντ και 1,4 ασίστ σε

29 παιχνίδια ανά 29,7 λεπτά συμμετοχής. Παρόμοιοι ήταν και οι αριθμοί την επόμενη χρονιά (13,6 π., 2,4 ρ., 1,9 ασ.), όμως η καλύτερη σεζόν του ήταν η τελευταία του (2024-25) στο κολέγιο, «γράφοντας» 19,4 πόντους, 3,3 ριμπάουντ και 1,2 ασίστ κατά μέσον όρο σε 26 παιχνίδια ανά 35 λεπτά συμμετοχής.

Το καλοκαίρι του 2025 οι Κλίπερς του έδωσαν την ευκαιρία να αγωνιστεί στο Summer League του Λας Βέγκας. Δεν πείστηκαν από τα προσόντα του, σε αντίθεση με τους Μάβερικς, που στις αρχές του περασμένου Μαρτίου αποφάσισαν να τον κάνουν δικό τους προσφερόντάς του two-way συμβόλαιο (δηλαδή μπορεί να αγωνίζεται τόσο στην κύρια ομάδα, όσο και στη θυγατρική των Μάβερικς στην G League).

Σε συνέντευξή του στην ΕΡΤ το 2024, αγωνιζόμενος ακόμη στο NCAA, με τα λίγα ελληνικά που γνωρίζει εκδήλωσε την επιθυμία να αγωνιστεί σε μια εκ των δύο μεγάλων ελληνικών ομάδων, στον Παναθηναϊκό ή στον Ολυμπιακό, αλλά και να παίξει στην εθνική ομάδα. Ήταν η εποχή που μαζί με τους γονείς του αλλά και το πανεπιστήμιό του επισκέφθηκε την Αθήνα. Επάιξε μπάσκετ σε κλειστά και ανοικτά γηπεδάκια της πρωτεύουσας, είδε την Ακρόπολη, την Πλάκα, ταξίδεψε στη Θεσσαλονίκη, στα Μετέωρα, στις Θερμοπύλες και στην Αίγινα, και έφυγε εντυπωσιασμένος και «διψασμένος» για περισσότερη Ελλάδα.

Το «εμπόδιο»

Στην Ομοσπονδία εδώ και ένα χρόνο ασχολούνται εκτενώς με την περίπτωση του, ώστε να εκδοθεί ελληνικό διαβατήριο και να ενισχύσει την εθνική ομάδα, αλλά ακόμη κι αν αυτό συμβεί, ο ίδιος θα ανήκει στην κατηγορία των «νατουραλιζέ», όπως ο Ντόρσεϊ, οι αδελφοί Μήτρου-Λονγκ και ο Γουόκερ. Οι διαδικασίες «τρέχουν» και από την πλευρά του, όπως παραδέχθηκε πρόσφατα ο ίδιος, αποκαλύπτοντας πως μίλησε με τα αδέρφια Αντετοκούνμπο γι' αυτή την προοπτική. Φυσικά το γεγονός πως μόνο ένας νατουραλιζέ έχει δικαίωμα συμμετοχής προκαλεί δεύτερες σκέψεις στην Ομοσπονδία, αλλά παράλληλα και έναν «ευχάριστο πονοκέφαλο». Δεδομένο είναι πάντως ότι πρωτιότητας του όνειρο του παίκτη είναι να εδραιωθεί στο NBA. Το σίγουρο επίσης είναι πως ένα Ελληνόπουλο δείχνει ικανό να συνεχίσει την «ελληνική κληρονομιά» του Γιάννη Αντετοκούνμπο στο NBA. Και αυτό είναι σπουδαίο.

Το «φλερτ» με την Ελλάδα

Ηδη από το 2024, όταν αγωνιζόταν ακόμη στο NCAA, είχε εκδηλώσει την επιθυμία να αγωνιστεί στον Παναθηναϊκό ή στον Ολυμπιακό, αλλά και να φορέσει τη φανέλα με το εθνόσημο.

Το δώρο του NBA στο ελληνικό μπάσκετ

Μετά το επιτυχημένο ντεμπούτο του με τους Ντάλας Μάβερικς, ο ομογενής τρίτης γενιάς Τζον Πουλακίδας δρομολογεί τις διαδικασίες για την απόκτηση ιθαγένειας ώστε να ανοίξει την πόρτα της Εθνικής

Γεμάτος αυτοπεποίθηση, ο Τζον Πουλακίδας πανηγυρίζει έπειτα από εύστοχο τρίποντο κόντρα στους Φοίνιξ Σανς, στις αρχές Απριλίου. Ο ύψους 1,98 μ. γκαρντ είναι αριστερόχειρας και δεινός σουτέρ. Την τελευταία διετία σουτάρει με ποσοστό 40% στα τρίποντα.

ΑΠΟΨΗ

Μειώστε τις ομάδες

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Βοηθούν οι δημόσιες σχέσεις, ακόμη καλύτερα να κάνεις κατ'εργασία για να λαμβάνεις ανταλλάγματα προκειμένου να διατηρείς την ισχύ σου, μα άμα πραγματικά η ηγεσία της ΚΟΠ επιθυμεί να γυρίσει σε λήδα, αφήνοντας πίσω τις τακτικές που έβλαψαν το άθλημα, αλλά και την αξιοπιστία της, δεν έχει παρά να θέσει άμεσα στο τραπέζι την προοπτική μείωσης των ομάδων στην Α' Κατηγορία. Οι συνθήκες είναι τέτοιες, που η ΚΟΠ βρίσκεται προ μιας ιστορικής ευκαιρίας για να καταστήσει το εγχώριο πρωτάθλημα το πλέον ανταγωνιστικό

στην ιστορία, εξελισσοντας το προϊόν που διαθέτει.

Η μείωση των ομάδων σε 12, η συνύπαρξη ξένων και Κυπρίων διατητών, ο εκσυγχρονισμός των αθλητικών εγκαταστάσεων και η εμπλοκή των σωματείων στην προσπάθεια καταπολέμησης της γηπεδικής βίας, είναι οι πυλώνες πάνω στους οποίους θα πρέπει να στιστεί μια νέα προσπάθεια για τη συνολική μεταρρύθμιση του κυπριακού πρωταθλήματος. Αν ο' όλα τα πιο πάνω, προστεθεί κιόλας και ένα πλάνο που θα προνοεί τη σταδιακή εμπλοκή περισσό-

τερων Κύπριων παικτών, ούτως ώστε να ενισχυθεί η εθνική ομάδα, ο Χάρντς Λοϊζίδης θα μπορεί να υπερφανευτεί ότι είναι το πρόσωπο που συμβάλλει όσο κανείς στην αναγέννηση του κυπριακού ποδοσφαίρου.

Η όποια προσπάθεια εννοείται θα είναι μάταιη, εάν και εφόσον τα ίδια τα σωματεία δεν ελεήσουν να τη στήριξουν και ακολούθως να την επιβάλουν. Αναπόφευκτα, θα πρέπει να γνωρίζουν ότι η δική τους νοικοκυροσύνη περνάει μέσα από τον εκσυγχρονισμό της διοργάνωσης στην οποία

συμμετέχουν. Δεν νοείται εξέλιξη και βελτίωση, χωρίς την αναβάθμιση του πρωταθλήματος. Οι περισσότερες, πάντως, των ομάδων έχουν αποδείξει ότι εναρμονίζονται με τις σύγχρονες ανάγκες του αθλήματος, βάζοντας μια τάξη στα οικονομικά τους και εκσυγχρονίζοντας την τεχνολογία τους στο ποδοσφαιρικό κομμάτι.

Από την άλλη, δυστυχώς η Ομοσπονδία διαχρονικά απέδειξε ότι υιοθετεί ένα μοντέλο διαχείρισης ξεπερασμένο, προσπαθώντας να βολέψει τον κάθε ένα που συναλλάσσεται μαζί

της. Το υφιστάμενο εξυπηρετεί πρόσωπα και καταστάσεις, σε καμία όμως περίπτωση δεν βοηθά μακροπρόθεσμα το προϊόν και τον εκμυστηριολόγο του κώρου. Το κυπριακό ποδόσφαιρο και όσο το υπερτερούν, οφείλει να κάνει βήματα μπροστά, να αφήσει τις διαχρονικές παθήσεις του στο παρελθόν, μια εκ των οποίων είναι η καραγκιοζιλίκια που παρατηρούνται κάθε χρόνο στα ματς του Β' γκρουπ και να εισέλθει σε μια νέα εποχή. Επ' αυτού, πιθανή μείωση των ομάδων θα είναι καταλυτική για να παύσει να υφίσταται.

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
5,97%

Χ.Α.
3,75%

Dow Jones
3,25%

Nasdaq
6,81%

Nikkei
3,44%

Dax
1,46%

FTSE 100
-0,13%

Πετρέλαιο
-3,48%

€/€
0,51%

ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΞΑΓΟΡΕΣ

Τα megadeals και η νέα πραγματικότητα

Εντονη δυναμική στον τομέα των εξαγορών και συγχωνεύσεων καταγράφηκε το 2025, είτε με διεθνείς εταιρείες να επιδιώκουν τη δραστηριοποίησή τους στην Κύπρο μέσω υφιστάμενων επιχειρήσεων είτε με εγχώριες εταιρείες να προχωρούν σε απορροφήσεις άλλων επιχειρήσεων του κλάδου. Το έτος που διανύουμε αναμένεται να είναι στρατηγικής σημασίας όσον αφορά τα επιχειρηματικά deals, επιβεβαιώνοντας την τάση ότι η αγορά περνά σε φάση ωριμότητας. **Σελ. 4**

REAL ESTATE

Το 93% του μισθού στο ενοίκιο για ένα τριάρι

Η αναλογία ενοικίου προς μηνιαίο εισόδημα ανέρχεται στο 70,2% για ένα τυπικό δωάρι διαμέρισμα επιφάνειας έως 60 τ.μ. και στο 93,6% για ένα τριάρι διαμέρισμα έναντι 31%-34% και 46% αντίστοιχα, για τον μέσο όρο της Ε.Ε. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,46%	0,13%
Γερμανία	3,03%	0,09%
Γαλλία	3,57%	-0,06%
Ιταλία	3,80%	0,10%
Ισπανία	3,48%	0,10%
Ιρλανδία	3,17%	-0,04%
Ελλάδα	3,76%	0,09%
Ην. Βασίλειο	68%	0,01%

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A	Σταθερή
Fitch	A-	Θετική
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Θετική
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Εχουν «μαξιλάρι» οι ξενοδόχοι

Πτώση 30,7% τον Μάρτιο, αλλά πάνω από το όριο βιωσιμότητας η πληρότητα

Ο πόλεμος των ΗΠΑ και Ισραήλ στο Ιράν, αλλά ειδικά το drone που έπεσε στις Βρετανικές Βάσεις επηρέασαν αρνητικά την εικόνα της Κύπρου ως ασφαλούς προορισμού, οδηγώντας σε σημαντική πτώση αφίξεων

τον Μάρτιο του 2026. Συγκεκριμένα κατά 30,7%, πληγώνοντας έτσι τη συνολική επίδοση του τριμήνου, κατά 8,8%. Παρά την γκρίνια των ξενοδόχων, τα δεδομένα δείχνουν ότι η κατάσταση δεν συνιστά κα-

τάρρευση. Η πληρότητα των ξενοδοχείων παραμένει κατά πολύ πάνω από το όριο επικερδότητας, που είναι 35% για την Κύπρο, ενώ η κρατική στήριξη μέσω επιδότησης μισθών κατά 30% και ενίσχυσης των αερο-

πορικών συνδέσεων λειτουργεί άκρως υποστηρικτικά. Οι τράπεζες παρακολουθούν στενά τον κλάδο, χωρίς να διαπιστώνουν σοβαρούς κινδύνους, καθώς οι ξενοδόχοι διαθέτουν αποθέματα από προηγούμενα

έτη υψηλής κερδοφορίας. Παράλληλα, τα μη εξυπηρετούμενα δάνειά τους παραμένουν προς το παρόν σε πολύ χαμηλά επίπεδα, ενισχύοντας την εικόνα ανθεκτικότητας του τομέα. **Σελ. 3**

Ο πόλεμος πληγώνει και τα είδη πολυτελείας

Πτώση ρεκόρ σημείωσε η μετοχή της Hermès καθώς ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή έπληξε τις πωλήσεις της. Αλλωστε, παρόμοιες τάσεις εμφανίζουν και πολλοί από τους ανταγωνιστές της στον κλάδο των ειδών πολυτελείας. Η μετοχή της εταιρείας που κατασκευάζει τις τσάντες Birkin σημείωσε πτώση έως και 14%, τη μεγαλύτερη στην ιστορία της ενδοσυνεδριακά, διευρύνοντας τις απώλειές της από τις αρχές του έτους κοντά στο 30%. **Σελ. 11**

ΑΡΓΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

Παίζει στις καθυστερήσεις το νέο ΚΕΠ

Για το πρώτο εξάμηνο του 2027 μετατίθεται ο ορίζοντας ολοκλήρωσης του νέου ΚΕΠ στην πλατεία του Αμφιθεάτρου του παλιού ΓΣΠ. Το κέντρο, που ήταν προγραμματισμένο για να υποδεχθεί τους πολίτες περί τα τέλη του έτους, σκόλασε στη γραφειοκρατία. Εκκρεμεί η προκήρυξη διαγωνισμού για το κατασκευαστικό μέρος του έργου, η οποία υπολογίζεται τον Ιούνιο. **Σελ. 5**

ΕΚΠΟΙΗΣΕΙΣ

Κρισιμη εβδομάδα αποφάσεων

Καθοριστική εβδομάδα για τις εκπομπές, με τον πρόεδρο Χριστόδουλιδη να αποφασίζει για δέκα συν δύο νομοθετήματα. Αναμένονται υπογραφές αλλά και αναπομπές. Ενισχύεται ο ρόλος του χρηματοοικονομικού επιτρόπου, προσφέροντας νέα εργαλεία σε δανειολήπτες. **Σελ. 4**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΝΙΚΟΥ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗ

Εγκλωβισμένοι σε «zugzwang»

Η κρίση στα Στενά του Ορμούζ εισέρχεται σε νέα φάση, πιο επικίνδυνη, αλλά και πιο σύνθετη. Όλοι οι «παίκτες» δείχνουν να βρίσκονται εγκλωβισμένοι σε κάτι πολύ πιο ύπουλο από μια απλή πολεμική στρατηγική. Στο σκάκι η κατάσταση αποκαλείται zugzwang (τσουγκτσβάνγκ), ένας γερμανικός όρος που περιγράφει μια κατάσταση στην οποία κάθε διαθέσιμη κίνηση επιδεινώνει τη θέση του παίκτη. Σε αντίθεση με την κοινή λογική του σκακιού, όπου η σειρά να παίξεις είναι πλεονέκτημα, στο zugzwang η σειρά να παίξεις γίνεται μειονέκτημα.

Στην αρχή της πολεμικής αντιπαράθεσης κάθε κίνηση δημιουργούσε πλεονέκτημα,

είτε από την πλευρά των Αμερικανών είτε των Ιρανών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, οι αεροπορικοί βομβαρδισμοί των δυνάμεων των ΗΠΑ και αντίστοιχες οι απαντήσεις σε ενεργειακούς στόχους ή στις οικονομίες του Κόλπου από την πλευρά των Ιρανών. Πλέον και οι δύο πλευρές δείχνουν εγκλωβισμένες, χωρίς ορατή καθαρή νίκη σε οποιοδήποτε σενάριο.

Οι Ιρανοί με την απόφασή τους να αποσυρθούν από τις διαπραγματεύσεις οδήγησαν τον πρόεδρο Τραμπ να κλείσει τις διευθετήσεις από τα Στενά του Ορμούζ. Πριν από τις 27 Φεβρουαρίου, ημέρα έναρξης των επιχειρήσεων, εισέπρατταν περίπου 100 εκατ.

Στο σκάκι, το zugzwang περιγράφει μια κατάσταση στην οποία κάθε διαθέσιμη κίνηση επιδεινώνει τη θέση του παίκτη.

δολάρια την ημέρα από τις πωλήσεις πετρελαίου. Μετά τις 27 Φεβρουαρίου εισέπρατταν πάνω από 170 εκατ. δολάρια την ημέρα. Πλέον αυτό το χάνουν. Αντίστοιχως ο πρόεδρος Τραμπ, απαντώντας με το κλείσιμο στην αποχώρηση των Ιρανών από τις διαπραγματεύ-

σεις, στέρησε την παγκόσμια αγορά από μερικά εκατομμύρια βαρέλια που διέρχονταν από τα Στενά με προορισμό την Κίνα. Πλέον και η Κίνα θα πρέπει να αναζητήσει από αλλού ποσότητες, επιβαρύνοντας ακόμη περισσότερο την ήδη στενή από πλευράς ποσοτήτων διεθνή αγορά πετρελαίου. Το πρόβλημα δεν φαίνεται ακόμα στις διεθνείς τιμές, καθώς οι αγορές θεωρούν ότι θα τα βρουν μέσα στην επόμενη εβδομάδα. Αλλά αυτό πιστευαν και πριν από το Πάσχα και αποδείχθηκε ευσεβής πόθος.

Η επόμενη «καταναγκαστική κίνηση» αναλογεί στο Ιράν. Αν θα επιλέξει να τα βρει με τους Αμερικανούς με όσο πλεονέκτημα ακόμα διαθέτει ή θα

επιλέξει να χτυπήσει ενεργειακούς στόχους στη Σαουδική Αραβία προτιμώντας την κλιμάκωση. Το πρώτο θα του φέρει μια τιμητική ήττα. Από το δεύτερο απειλείται με αφανισμό.

Το πρόβλημα με τη δική τους σκακιστική παρτίδα είναι ότι με κάθε κίνηση τους αυξάνεται η ζημιά για όλους εμάς. Η ανάπτυξη επιβραδύνεται, ο πληθωρισμός ανεβάζει στροφές και η ζωή για μεγάλο μέρος των πολιτών σε όλο τον κόσμο δυσκολεύει κάθε μέρα και περισσότερο, από το αυξημένο ενεργειακό κόστος. Το μόνο θετικό είναι ότι συνήθως το zugzwang εμφανίζεται προς το τέλος του παιχνιδιού.

Cyprus Real Estate Market

Year in Review - 2025

Scan to download the publication

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Μικρό εργαστήριο
διαφθοράς

Μέχρι οι μεταγραφές των παιδιών στα σχολεία να καταστούν «τυπικές διαδικασίες», η κατάσταση θα συνεχίσει να αποτελεί ένα μικρό εργαστήριο καθημερινής διαφθοράς. Προεκλογικά, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης σήκωσε το γάντι προσπαθώντας να δώσει το στίγμα της πολιτικής του κατεύθυνσης. Αντί όμως να ανοίξει το σύστημα, άφησε περισσότερο χώρο για ρουσφέτι και παραθυράκια. Η πραγματικότητα σήμερα στα δημόσια σχολεία δείχνει πως η κατάσταση έχει ξεφύγει αφού βιώνουμε τη νομιμοποίηση όσων συνέβαιναν τα προηγούμενα χρόνια «από την πίσω πόρτα». Και φυσικά, κάθε περίπτωση διαφθοράς πάει πακέτο με κόστος, που σε αυτή την περίπτωση έχει να κάνει με την ανάγκη για νέες αίθουσες σε σχολεία που «φουσκώνουν» τεχνητά, ενώ τα διπλανά αφήνονται να αδειάζουν και να γκετοποιούνται.

Η μάχη που χάθηκε
στα καθημερινά

Είναι καλά να γνωρίζουμε ότι η έλλειψη διαφάνειας στις μεταγραφές μαθητών δεν είναι απλώς μια μικρή γραφειοκρατική παθογένεια, αλλά ο καθρέφτης του μοντέλου διακυβέρνησης αυτής της χώρας. Στον μικρόκοσμο της δημόσιας εκπαίδευσης η κυβερνητική πολιτική παράγει σχολεία δύο ταχυτήτων, γειτονιές δύο ταχυτήτων και εννοείται πολίτες δύο ταχυτήτων. Και βέβαια καταλήγουμε στο προφανές, ότι έχουμε ένα κράτος που ούτε τη στοιχειώδη διαφάνεια δεν μπορεί να εγγυηθεί, πόσο μάλλον να πείσει ότι θα την επιβάλει καθολικά. Με άλλα λόγια η μάχη κατά της διαφθοράς χάθηκε στα καθημερινά, παρόλο που αυτός ο Πρόεδρος προσπάθησε όπως και για τόσα άλλα ζητήματα να κτίσει μη ρεαλιστικές προσδοκίες.

Το ΔΝΤ ενόψει ενεργειακής κρίσης, δεν θα ήθελε να δει επανάληψη του σκηνικού της πανδημίας, όπου η Ε.Ε. ανέστειλε τους κανόνες του συμφώνου σταθερότητας και επέτρεψε τη δημοσιονομική χαλάρωση.

Τα βολικά συνθήματα

Στην Κύπρο ανακαλύψαμε ένα νέο προεκλογικό εργαλείο που ακούει στο όνομα «ακρίβεια». Τι συναντάς παντού: στις ομιλίες, στα πάνελ, στα σποτ, στα φυλλάδια. «Η ακρίβεια γονατίζει τα νοικοκυριά», «η κοινωνία δεν αντέχει άλλο», «πρέπει να στηρίξουμε τα ευάλωτα στρώματα», «ο κόσμος δεν βγάζει τον μήνα», «η μεσοτάξη εξαφανίζεται», «οι νέοι φεύγουν στο εξωτερικό». Και από την άλλη, οι υποψήφιοι βουλευτές σε πλήρη ομοφωνία να προτάσσουν: «Χρειάζονται γενναία μέτρα», «οφείλουμε να δώσουμε ανάσα», «να βάλουμε φρένο στην αισχροκέρδεια»,

«να σταθούμε δίπλα στον πολίτη». Και εκεί που λες όλα καλά, ξαφνικά αντιλαμβάνεσαι πως λείπει το «πώς». Λες και πέφτει γενική σιωπή όταν τους ζητάς να απαντήσουν «από πού θα κοπούν λεφτά» και «ποιος θα πληρώσει τον λογαριασμό». Και τότε χωρίς πολλά-πολλά γυρνάμε στα συνθήματα: «Στις 25 Μάη ψηφίζουμε ενάντια στην ακρίβεια». Για τις 26 του Μάη, βλέπουμε!

Απουσιάζει η εναλλακτική

Το 2025 υπήρξε αναμφίβολα μια κακή χρονιά για το αμερικανικό δολάριο. Συγκεκριμένα, κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους

κατέγραψε τη χειρότερη επίδοση των τελευταίων 50 χρόνων. Ατία η ανάκρουση πρύμνας εκ μέρους του προέδρου Τραμπ, που ακολούθησε τη λεγόμενη ημέρα της απελευθέρωσης κατά την οποία ήθελε να επιβάλει δασμούς σε όλο τον κόσμο. Η οπισθοχώρηση του δολαρίου στο σύνολο του έτους έναντι των βασικών νομισμάτων ήταν 10%. Όλα όμως άλλαξαν με την έναρξη του πολέμου στο Ιράν, αφού το αμερικανικό δολάριο μαζί με το πετρέλαιο εκτοξεύθηκαν. Τότε ήταν που όλοι κατάλαβαν πως καλές οι θεωρίες για απο-δολαριοποίηση της παγκόσμιας οικονομίας, όμως για να το πετύχεις χρειάζεται εναλλακτική που προς το παρόν απουσιάζει.

Η ΛΕΞΗ
ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Αποταμίευση

Αποταμίευση καλείται η διαδικασία συσσώρευσης/φύλαξης/αποθήκευσης/εξοικονόμησης ρευστού για μελλοντική χρήση, είτε για κατανάλωση (δαπάνη για απόκτηση και άμεση χρήση αγαθών και υπηρεσιών) είτε για επένδυση (δέσμευση/δαπάνη κεφαλαίου για μελλοντική μεγιστοποίησή του ή για δημιουργία νέων κεφαλαιουχικών αγαθών).

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

Το shrinkflation των
πασχαλινών αυγών

Τα τελευταία εξάμηνα οι πωλήσεις σοκολάτας παρουσιάζουν πτώση. Τα στοιχεία μαρτυρούν 6% υποχώρηση σε ετήσια βάση. Τα σοκολατένια αυγά, αν και βρίσκονται σε πρώτη ζήτηση τις μέρες του Πάσχα, οι πωλήσεις παρουσίασαν σημάδια κόπωσης λόγω της ακριβής τιμής σε σχέση με την ποσότητα, το φαινόμενο του shrinkflation. Στην Ευρώπη, οι αυξήσεις τιμών στα σοκολατένια προϊόντα φτάνουν μέχρι και το 30% αναλογικά χώρας και καναλιού διανομής. Με τον όρο shrinkflation εννοούμε τη μείωση του μεγέθους των πασχαλινών αυγών, προκαλώντας επιφυλάξεις και δυσπιστία στους καταναλωτές. Για αντιμετώπιση της κατάστασης οι ευρωπαϊκοί πολίτες είτε αγόρασαν λιγότερα αυγά, είτε στράφηκαν σε μικρότερα/φθηνότερα προϊόντα και εναλλακτικά γλυκά για περιορισμό του κόστους.

Ταγκό, χορός του πάθους και της θεραπείας

Της ΠΑΜ ΜΠΕΛΑΚ

Το ταγκό είναι ο εθνικός χορός της Αργεντινής, γνωστός για το πάθος, την ακρίβεια και την ψυχική του. Σε ένα νοσοκομείο στο Μπουένος Αϊρες αποκτά έναν άλλο σκοπό: χρησιμοποιείται ως θεραπεία για ασθενείς με νόσο Πάρκινσον. Μία φορά την εβδομάδα περίπου 12 ασθενείς πηγαίνουν στο νοσοκομείο «Ράμος Μεχία» προκειμένου να χορέψουν σε ένα μάθημα που αξιοποιεί τις κινήσεις του ταγκό για να βοηθήσει στην αντιμετώπιση προβλημάτων ισορροπίας, δυσκαμψίας και συντονισμού. Στόχος είναι να τους προσφέρει τρόπους κίνησης που μπορούν να εφαρμοστούν στην καθημερινή ζωή τους, καθώς και μια κοινωνική και συναισθηματική ώθηση μέσω της κίνησης με τη μουσική.

Το πρόγραμμα ξεκίνησε πριν από περίπου 15 χρόνια, εμπνευσμένο από μια ασθενή που χόρευε ταγκό από παιδί και διαπίστωσε ότι της προσέφερε εργαλεία που βελτίωσαν τα προβλήματα κινητικότητας και βάδισης τα οποία αντιμετώπιζε, λέει η δρ Νέλιδα Γκαρέτο, ψυχολόγος, που βοήθησε να ξεκινήσουν τα μαθήματα.

Η δρ Τομόκο Αρακάκι, ακόμη μία νευρολόγος που ηγείται του προγράμματος, σημειώνει ότι οι ασθενείς με Πάρκινσον μπορεί να δυσκολεύονται με το «σταμάτα - ξεκίνα» στο περπάτημα και ενδέχεται να ωφεληθούν από

την εξάσκηση στα αργά, μικρά βήματα και τις παύσεις του ταγκό. Η Γκαρέτο λέει ότι επειδή το ταγκό περιλαμβάνει πολυδιεργασία με κινητικά, οπτικά και ακουστικά ερεθίσματα, μπορεί να βοηθήσει τους ασθενείς να εκτελούν τη σειρά κινήσεων που απαιτούνται στις καθημερινές δραστηριότητες.

Οι συνεδρίες

Αρχικά γίνονται ασκήσεις προθέρμανσης, συνήθως σε κύκλο, για να συντονιστούν όλοι, να προετοιμαστεί το σώμα, να ζυγνήσει το σώμα, εξηγεί ο Μάνουελ Φιρμάνι, επαγγελματίας χορευτής ταγκό που ηγείται των μαθημάτων. Κάποιες γίνονται σε όρθια στάση, κάποιες σε καθιστή, ανάλογα με την κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι άνθρωποι τότε, λέει.

Επειτα από ασκήσεις που εστιάζουν στη στάση του σώματος, στην ισορροπία και σε άλλες δεξιότητες, ξεκινάει ο χορός. Κάθε ασθενής σχηματίζει ζευγάρι με έναν παρτενέρ που δεν έχει Πάρκινσον, συχνά κάποιον φίλο, συγγενή ή εθελοντή.

Η χοροθεραπεία χρησιμοποιείται και για άλλες παθήσεις, όπως η σκλήρυνση κατά πλάκας και η νόσος Άλτσχάιμερ. Η Δεβόρα Ραμπίνοβιτς, ψυχολόγος και ερευνητρια που συνέβαλε στη δημιουργία του προγράμματος της Αργεντινής, υπογραμμίζει ότι η έρευνά της έχει δείξει πως το ταγκό χρησιμοποιεί το ίδιο εί-

Ο Μάνουελ Φιρμάνι, επαγγελματίας χορευτής ταγκό, που ηγείται των μαθημάτων, και η Λιλιάνα Γκαράι σε μια βραδιά «μιλόνγκα».

δος κινήσεων που οι ασθενείς με Πάρκινσον τείνουν να χάνουν. Λέει ότι πολλά βήματα του ταγκό περιλαμβάνουν περπάτημα προς τα πίσω, κάτι που μπορεί να είναι δύσκολο για τους ασθενείς με Πάρκινσον, οι οποίοι συχνά πέφτουν προς τα πίσω όταν χάνουν την ισορροπία τους. Αυτό αναγκάζει τον εγκέφαλο να επικεντρωθεί εν μέρει σε αυτές τις κινήσεις προς τα πίσω, αλλά και γενικά σε κάθε είδους σύνθετη κίνηση, λέει.

Ορισμένα βήματα του ταγκό φαίνονται ιδιαίτερα χρήσιμα. Το «sanguchito» ή «σάντουιτς», μια κλασική κίνηση στην οποία το

πόδι του ενός χορευτή γλιστράει ανάμεσα στα πόδια του παρτενέρ και σταματάει, προσφέρει στους ασθενείς με Πάρκινσον σαφή σήματα που καθοδηγούν το σώμα τους, επισημαίνει η Ραμπίνοβιτς.

Ενα άλλο βασικό στοιχείο του ταγκό είναι η μετατόπιση του βάρους από το ένα πόδι στο άλλο, λέει ο Φιρμάνι, ο οποίος ενθαρρύνει τους ασθενείς να χρησιμοποιούν αυτή την κίνηση για δραστηριότητες όπως το να ανεβούν σε κρσάπεδα ή να περυνούν από πόρτες. Εξηγεί ότι το πλάγιο βήμα στο ταγκό μπορεί να βοηθήσει στο άνοιγμα του ψυγείου και ότι η στροφή του κορμού

μπορεί να εφαρμοστεί όταν στρίβει κανείς ενώ πλένει πιάτα. Το ταγκό τοποθετεί το σώμα σε μια συγκεκριμένη θέση και το κινεί σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις, λέει. Η νόσος Πάρκινσον μπορεί να διαταράξει τα ομαλά μοτίβα των καθημερινών κινήσεων. Το ταγκό αποκαθιστά την τάξη. Μερικές φορές, ασθενείς που έρχονται στο μάθημα με μπαστούνι αποκτούν τέτοια αυτοπεποίθηση που φεύγουν χωρίς αυτό.

Εξάσκηση στο σπίτι

Η 59χρονη Λιλιάνα Γκαράι διαγνώστηκε με Πάρκινσον πριν από δύο δεκαετίες και ξεκίνησε το πρόγραμμα το 2011, χωρίς καμία εμπειρία στο ταγκό. Λέει ότι τη βοήθησε με τη δυσκαμψία και με την αδυναμία που νιώθει όταν μειώνεται η επίδραση της φαρμακευτικής αγωγής. Στο σπίτι, όταν εμφανίζονται τα συμπτώματα εξασκεύεται σε μια κίνηση ταγκό οκτώ βημάτων, στρίβοντας τα πόδια της γύρω και προς τα πίσω, πλάγια και προς τα εμπρός, όπως κάνουν στο μάθημα ταγκό. Αυτό βοηθάει να περάσει η δυσκαμψία και έτσι «μπαρρά και πάλι να περπατήσω», λέει.

«Το μάθημα είναι ένα καταπληκτικό μέρος όπου δεν σε κά-

νουν να νιώθεις διαφορετικός. Περιμένουν από όλους μας τα ίδια πράγματα. Δεν λένε "αχ, έχεις Πάρκινσον, καμήνε"», συνεχίζει. Υπάρχουν και άλλα προγράμματα θεραπείας με ταγκό για ασθενείς με Πάρκινσον, και στις ΗΠΑ. Το πρόγραμμα του Μπουένος Αϊρες, το οποίο έχει εξυπηρετήσει περίπου 100 ασθενείς, αξιοποιεί την κοινωνική και πολιτισμική σημασία του ταγκό στην Αργεντινή, εστιάζοντας σε κλασικές κινήσεις και μουσική που αγγίζει τους ασθενείς, σχολιάζει η Ραμπίνοβιτς.

Αυτή η σύνδεση δίνει στους συμμετέχοντες μια συναισθηματική ώθηση. Για ανθρώπους που νιώθουν ότι το σώμα τους κατά κάποιον τρόπο τους προδίδει, σου δίνει τη δυνατότητα να νιώσεις το σώμα σου με έναν εντελώς διαφορετικό τρόπο, λέει. Μπορεί να κινείσαι ελάχιστα, αλλά νιώθεις ότι χόρεψες.

Για την Γκαράι, που διανύει μεγάλη απόσταση με τα μέσα μαζικής μεταφοράς για να φθάσει στο μάθημα, τα οφέλη είναι τόσο ισχυρά ώστε έχει αρχίσει να οργανώνει βραδιές ταγκό ή «μιλόνγκες» στην πόλη της, τη Θιουδαδέλα. Είναι μια μεταμορφωτική εμπειρία, διαπιστώνει. «Έρχονται στο νοσοκομείο άνθρωποι σε αμαξίδια ή με πατερίτσες και όλοι χορεύουμε και δημιουργείται μια καταπληκτική ατμόσφαιρα». Όταν τελειώνει το μάθημα, νιώθει διαφορετική. «Το ταγκό, για μένα, είναι υγεία», λέει.

Orthodoxou
Employment

Ideal staff from third countries for your needs!

+357 24 841 111

orthodoxouemployment.com

Στενή παρακολούθηση των ξενοδόχων

Η μείωση της τουριστικής κίνησης, εξαιτίας του πολέμου, τον Μάρτη κατά 30% έφερε τις τράπεζες σε εγρήγορση

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Ο πόλεμος έχει δημιουργήσει αλυσιδωτές οικονομικές επιπτώσεις σε όλα τα κράτη, με τη μεγαλύτερη επίπτωση να εστιάζει σε ενεργειακό σοκ και σε αυξήσεις στις τιμές των καυσίμων. Η Κύπρος ωστόσο ήταν και από τα κράτη που έπεσαν θύματα και λόγω των επιθέσεων, καθώς το συμβάν τη δεύτερη κιόλας ημέρα μετά την έναρξη της επίθεσης των ΗΠΑ και Ισραήλ στο Ιράν, το γνωστό με το drone στις Βρετανικές Βάσεις, έχει καταστήσει στο μυαλό των ταξιδιωτών την Κύπρο ως ανασφαλή προορισμό. Ο Μάρτης ενδεικτικός αυτού του γεγονότος, καθώς όπως παρουσιάζει η Στατιστική Υπηρεσία της Κύπρου, οι αφίξεις τουριστών τον Μάρτιο 2026 ανήλθαν σε 139.198 σε σύγκριση με 200.736 τον Μάρτιο 2025, σημειώνοντας μείωση πάνω από 30%, συγκεκριμένα στο 30,7%. Ο Μάρτης επηρέασε την επίδοση όλου του πρώτου τριμήνου του έτους, ενός τριμήνου που αν δεν είχε γίνει αυτό το ατυχές συμβάν για το οποίο η πολιτεία θα έπρεπε να είναι προετοιμασμένη (αυτό χρήζει διαφορετικού είδους ανάλυσης), πιθανώς να είχε καταγράψει και αύξηση σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2025. Για την περίοδο Ιανουαρίου - Μαρτίου 2026, οι αφίξεις τουριστών ανήλθαν σε 407.339 σε σύγκριση με 446.596 την αντίστοιχη περίοδο του 2025, σημειώνοντας μείωση 8,8%, άρα οι 2 πρώτοι μήνες του έτους που δεν είχε ξεσπάσει ο πόλεμος, είχαν καταγράψει εξαιρετική επίδοση.

Οι ξενοδόχοι έχουν εκφράσει ήδη τη δυσαρέσκειά τους για την όλη κατάσταση, παρόλο που η κυβέρνηση έχει αποφασίσει να τους στηρίξει. Συγκεκριμένα, για τον τουρισμό αποφάσισε να επιδοτήσει 30% των απολαβών ερ-

Παρασκηνικά οι τράπεζες έχουν τακτική επικοινωνία με τους ξενοδόχους, οι οποίοι επιβεβαιώνουν ότι παρά τις ακυρώσεις, προς το παρόν μπορούν να αντεπεξέλθουν στις δανειακές τους υποχρεώσεις.

Οι ξενοδόχοι έχουν εκφράσει ήδη τη δυσαρέσκειά τους για την όλη κατάσταση, παρόλο που η κυβέρνηση έχει αποφασίσει να τους στηρίξει.

γαζομένων στην ξενοδοχειακή βιομηχανία, για μονάδες και τουριστικά καταλύματα που θα είναι σε λειτουργία για όλη την περίοδο από την 1η Απριλίου μέχρι τις 30 Απριλίου 2026, μίνιμα που

επίσης αναμενόταν να επηρεαστεί αρνητικά. Πόσο είναι όμως το διεθνές στάνταρ για να είναι η ξενοδοχειακή βιομηχανία ενός κράτους βιώσιμη;

Διεθνές στάνταρ 33%

Σύμφωνα με ανάλυση που έχει στα χέρια του το υπουργείο Οικονομικών και γνωρίζει για την ύπαρξή της η «Κ», τα ξενοδοχεία είναι κερδοφόρα όταν η πληρότητά τους ξεπερνά το 33%, κάτι που είναι και το διεθνές στάνταρ. Στην Κύπρο αυτό το 33% ανεβαίνει στο 35% και σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας η τουριστική κίνηση έχει μειωθεί μόνο κατά 30% εάν

εστιάσουμε μόνο στον Μάρτη που είναι και ο πρώτος προβληματικός μήνας λόγω του πολέμου. Άρα υπάρχει ένα 70% ποσοστού τουριστικών αφίξεων, το οποίο λογικά σκεπτόμενοι δεν πρέπει να ανταποκρίνεται στην όλη «καταστροφολογία» που έχουν αφήσει να αιωρείται πώς βιώνουν οι ξενοδόχοι στην Κύπρο. Εάν συνυπολογίσουμε ότι μέσα στα μέτρα, ανακοινώθηκε και σχέδιο για περαιτέρω στήριξη αεροπορικών εταιρειών για διασφάλιση της απρόσκοπτης σύνδεσης της Κύπρου με σημαντικούς προορισμούς προσέλκυσης τουριστών, τότε η μείωση στις αφίξεις τουριστών για τον Απρίλη εκτιμά-

ται επίσης ότι δεν θα είναι τόσο δραματική όσο θεωρούν πως θα είναι οι ξενοδόχοι της Κύπρου.

Τα ραντάρ των τραπεζών είναι ενεργοποιημένα από τις πρώτες κιόλας ημέρες που ξεκίνησε ο πόλεμος, πόσο μάλλον της Κύπρου που ένα drone έφερε τα πάνω κάτω στην εμπιστοσύνη και πράγματι, όπως δείχνουν τα στοιχεία, είχε ως αποτέλεσμα τον Μάρτη να έρθουν λιγότεροι τουρίστες στο νησί.

Παρασκηνικά οι τράπεζες έχουν τακτική επικοινωνία με τους ξενοδόχους, επιβεβαιώνοντας τους πως να μην υπάρχουν ακυρώσεις και η επισκεψιμότητα είναι περιορισμένη σε σύγκρι-

ση με το πώς θα ήταν εάν δεν είχε συμβεί αυτό το ατυχές συμβάν, εντούτοις οι «δυνάμεις» που έχουν οι ξενοδόχοι δεν φθίνουν τόσο εύκολα. Τα προηγούμενα χρόνια με τις αφίξεις ρεκόρ και τα έσοδα ρεκόρ στον κατά κεφαλή επισκέπτη έχουν δημιουργήσει «αποθήκη εσόδων» (buffer αγγλιστί), όπου σε συνδυασμό με την κρατική στήριξη σε μισθούς εργαζομένων και με την επιδότηση στη διασφάλιση της αεροπορικής σύνδεσης θα περιορίσουν τις επιπτώσεις. Αξίζει να επαναληφθεί, διότι είναι στατιστικό που στρατηγικά μάλλον επιλέγεται να αποκρύπτεται. Βγάζουν κέρδος εάν έχουν πληρότητα άνω του 35%. Και τον Μάρτη είχαν.

Δάνεια 2,4 δισ.

Πόσα δάνεια, όμως, έχουν οι ξενοδόχοι στις τράπεζες και πόσα δεν εξυπηρετούνται; Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία που ανέτρεξε η «Κ» σε πίνακες της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου (ΚΤΚ), ο τομέας της στέγασης και της εστίασης (accommodation and food service activities) που αφορά τους ξενοδόχους, είναι στα 2,4 δισεκατομμύρια ευρώ. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια εξ αυτών φτάνουν μόλις τα 15,2 εκατομμύρια ευρώ, σύμφωνα με στοιχεία που αφορούν στο τέλος του 2025. Ένα τρίμηνο πριν, τον Σεπτέμβριο του 2025 τα δάνεια που είχαν οι ξενοδόχοι ήταν στα 2,33 δισεκατομμύρια ευρώ και τα μη εξυπηρετούμενα στα 24,6 εκατομμύρια ευρώ. Στις αρχές του καλοκαιριού και συγκεκριμένα τον Ιούνιο του 2025 τα δάνεια που είχαν, άγγιζαν τα 2,35 δισ. ευρώ και τα ΜΕΔ στα 28,6 εκατ. ευρώ, τον Μάρτη του 2025 είχαν 2,3 δισ. ευρώ δανεισμό και ΜΕΔ στα 29,1 εκατ. ευρώ, ενώ τη χρονιά του 2025 την άνοιξαν με δάνεια στα 2,25 δισ. ευρώ και ΜΕΔ στα 31,2 εκατ. ευρώ.

ΣΤΟ ΚΟΥΡΕΙΟΝ
Με τον Στέλιο Βιουρή

24NEWS

Τα megadeals που καθόρισαν την αγορά

Η τάση για το 2026 είναι η μετάβαση των εξαγορών στη φάση ωρίμανσης – Λιγότερες αλλά πιο στρατηγικές συμφωνίες

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Με φόρα μπήκε το 2026 σε ό,τι αφορά τις εξαγορές και συγχωνεύσεις στην Κύπρο καθώς έχουν ήδη πραγματοποιηθεί μεγάλα deals στον τραπεζικό τομέα, τον τομέα της υγείας αλλά και στον κλάδο των τροφίμων και ποτών. Σύμφωνα με τους ειδικούς, το έτος που διανύουμε θα είναι έντονο σε ό,τι αφορά τις εξαγορές και συγχωνεύσεις εταιρειών με λιγότερα αλλά συνάμα και πιο «στρατηγικά» deals, επιβεβαιώνοντας την τάση ότι η αγορά περνά από το boom εξαγορών σε μια φάση ωρίμανσης. Ειδικότερα, όπως τονίζουν οι ειδικοί, το 2026 αναμένονται λιγότερες συμφωνίες σε αριθμό αλλά μεγαλύτερες σε αξία. Μεγαλύτερες προσδοκίες και προοπτικές συγκεντρώνει ο τομέας της υγείας όπου έχει αναγνωριστεί από επίδοξους επενδυτές ως επένδυση υψηλής απόδοσης.

Την ίδια ώρα, το 2025 καταγράφηκε σημαντική δυναμική στον τομέα των εξαγορών και συγχωνεύσεων, με διεθνείς εταιρείες να επιδιώκουν τη δραστηριοποίησή τους στην Κύπρο μέσω υφιστάμενων επιχειρήσεων. Παράλληλα, εγχώριες εταιρείες προχώρησαν σε απορροφήσεις άλλων επιχειρήσεων του κλάδου, με στόχο τη δημιουργία πιο ισχυρών και ανθεκτικών εταιρικών σχημάτων, λιγότερο ευάλωτων στον ανταγωνισμό. Πιο συγκεκριμένα, ιδιαίτερα έντονη ήταν η δραστηριότητα στον τραπεζικό κλάδο, ενώ καθοριστικά deals πραγματοποιήθηκαν στους τομείς της υγείας, της τεχνολογίας, των ψηφιακών υπηρεσιών, της φιλοξενίας και του λιανεμπορίου.

Τα deals

Ξεκινώντας από το πιο πρόσφατο megadeal που σχετίζεται τόσο με την Κύπρο όσο και την Ελλάδα, αφορά τα δικαιώματα λειτουργίας των καταστημάτων Starbucks τα οποία πέρασαν από την οικογένεια Μαρινόπουλου στον όμιλο Alshaya με έδρα το Κουβέιτ. Η συναλλαγή αφορά το 100% της Μαρινόπουλος Εταιρεία Καφέ ΜΑΕ, η οποία δι-

Πόλος έλξης για εξαγορές και συγχωνεύσεις ο τομέας της υγείας, τόσο για εγχώριους όσο και για ξένους επενδυτές.

Επενδυτές από το Ισραήλ και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα στρέφουν το βλέμμα σε διάφορους τομείς – Έντονη δυναμική καταγράφεται από ελληνικές εταιρείες και ευρωπαϊκά επενδυτικά κεφάλαια για εξαγορές επιχειρήσεων στην Κύπρο.

αχειριζόταν το brand Starbucks στην Ελλάδα, ενώ περιλαμβάνει και τη δραστηριότητα στην Κύπρο, προσδίδοντας ιδιαίτερο βάρος στη συμφωνία για την τοπική αγορά. Ο νέος επενδυτής καταβάλλει 13,2 εκατ. ευρώ για την κυπριακή διάσταση της εξυγιάνσης, αποκτώντας πλήρη ιδιοκτησία. Η νέα λειτουργική οντότητα θα φέρει την επωνυμία «Alshaya Hellas SMSA»

στην Ελλάδα, ενώ στην Κύπρο θα λειτουργεί υπό την επωνυμία «Murgab Cyprus Ltd».

Στον τραπεζικό τομέα, τον Μάρτιο η Τράπεζα Κύπρου εξαγόρασε την Κυπριακή Τράπεζα Αναπτύξεως cdbBank. Η συμφωνία αφορά την απόκτηση χαρτοφυλακίου εξυπηρετούμενων δανείων και καταθέσεων και ορισμένων άλλων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της Τράπεζας Αναπτύξεως, σε τιμή κοντά στην ονομαστική αξία. Ειδικότερα, η περιμετρος της συναλλαγής περιλαμβάνει χαρτοφυλάκιο εξυπηρετούμενων δανείων ύψους περίπου €150 εκατ. και καταθέσεις ύψους περίπου €500 εκατ.

Σε ό,τι αφορά τον τομέα του τουρισμού, υπό νέο ιδιοκτησιακό καθεστώς πέρασε το ξενοδοχείο Droushia Heights στη Δρούσια της Πάφου. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», οι Κύπριοι μέτοχοι του ξενοδοχείου έδωσαν τα χέρια με εταιρεία ισραηλινών συμφερόντων ανοίγοντας μια νέα σελίδα για το ξενοδοχείο. Η συναλλαγή υλοποιήθηκε μέσω της εταιρείας Island Holdings

Limited, στην οποία υπάγεται το ξενοδοχείο Droushia Heights. Όπως πληροφορούμαστε, το deal «ψήνεται» από τις αρχές του έτους, καθώς οι Ισραηλινοί μέτοχοι της εταιρείας επέδειξαν σημαντικό ενδιαφέρον για το ξενοδοχείο αναζητώντας στην Κύπρο επενδυτικές ευκαιρίες.

Το 2025

Στον τραπεζικό κλάδο η συμφωνία που αφορούσε την ολοκλήρωση της απόκτησης του συνόλου των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της AstroBank, από την Alpha Bank, μέσω της θυγατρικής της Alpha Bank Cyprus Ltd πήρε σάρκα και οστά τον Οκτώβριο πέρσι. Είχε βεβαίως προηγηθεί η ενσωμάτωση της Ελληνικής Τράπεζας και της Eurobank Κύπρου, με τη μεταβίβαση του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της Eurobank Κύπρου στην Ελληνική Τράπεζα να πραγματοποιείται τον περασμένο Σεπτέμβριο.

Μένοντας στον τραπεζικό κλάδο, το 2025, οι Κύπριοι μέτοχοι της πλατφόρμας διαδι-

κτωακών συναλλαγών fintech «ΧΜ», που είναι ήδη μέτοχοι της Ancoxia Bank, κατέθεσαν φάκελο στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου για απόκτηση του πλειοψηφικού μεριδίου της Ancoxia Bank, συνοδευόμενο με νέο επιχειρηματικό πλάνο της τράπεζας. Ο λόγος για τους Κώστα Κλεάνθους και Χαράλαμπο Παναγιώτου, που από μέτοχοι κάτω του 9,9% της Ancoxia Bank, υπέβαλαν επισήμως αίτημα για απόκτηση σχεδόν του 80% της τράπεζας.

Καθοριστική συμφωνία εξαγοράς για τον ενεργειακό τομέα αποτελεί και αυτή του ομίλου Petrolina για εξαγορά του συνόλου (100%) του μετοχικού κεφαλαίου της ExxonMobil Cyprus Limited από την πλήρως θυγατρική της εταιρεία, Med Energywise Ltd. Το συνολικό αντάλλαγμα που καταβλήθηκε για την εξαγορά ανέρχεται σε €45,1 εκατομμύρια.

Στον τομέα του λιανεμπορίου, ελληνική σύμπραξη τριών πολυκαταστημάτων εξαγόρασε τα τέσσερα πολυκαταστήματα ERA από την Ermes Departments Stores Plc του ομίλου Σιακόλα (CTC Group). Πρόκειται συγκεκριμένα για την κοινοπραξία των ομίλων Πολιτικός, Φάις και Notos, οι οποίοι διατηρούν σημαντική παρουσία στον κλάδο του εμπόρου στην Ελλάδα. Ειδικότερα, τα πολυκαταστήματα ERA Mall of Cyprus Λευκωσία, ERA Apollon Λεμεσός, ERA Zenon Λάρνακα και ERA Κορίνος Πάφος πωλήθηκαν έναντι ενός ευρώ ανά μετοχή στην εταιρεία Genscom Ltd που ιδρύθηκε τον περασμένο Φεβρουάριο του 2025 και εγγράφηκε στην Κύπρο.

Επιπλέον, πέρσι, ολοκληρώθηκε η συμφωνία πώλησης της Superhome Center (DIY) Limited στην εταιρεία Vasilioti DIY Ltd και τον Ελληνοπόντιο Φιλάρετο Καλιτσίδη.

Το αντίτιμο της πώλησης του 100% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας Superhome προς την Vasilioti DIY Ltd, ανήλθε στο συνολικό ποσό των €94 εκατ. Η Ermes κατείχε το 51% του μετοχικού κεφαλαίου της Superhome Center (DIY) Limited, ενώ η ολλανδική εταιρεία Secora BV κα-

τείχε το υπόλοιπο 49% του εκδομένου μετοχικού κεφαλαίου της Superhome.

Κεφάλαιο υγείας

Τα τελευταία χρόνια κερδίζουν έδαφος σημαντικές επενδύσεις στον τομέα της υγείας, εδραιώνοντας την ιδιωτική υγεία ως στρατηγικό πυλώνα ανάπτυξης για την Κύπρο. Η CVC Capital Partners, ένας από τους κορυφαίους επενδυτικούς ομίλους παγκοσμίως, έχει πραγματοποιήσει δυναμική είσοδο στον τομέα της ιδιωτικής υγείας στην Κύπρο, αξιοποιώντας τις ευκαιρίες που δημιουργήσε η εφαρμογή του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓεΣΥ). Υπενθυμίζεται ότι η CVC πώλησε το 60% της εταιρείας που ήλεγχε όλες τις επενδύσεις που είχε κάνει στον τομέα της υγείας, δηλαδή της Hellenic Healthcare Group (HHG), στην PureHealth Holding PJSC του Άμπου Ντάμμι. Μέσα στις επενδύσεις που είχε προχωρήσει η CVC και πλέον ελέγχονται από το Ταμείο του Άμπου Ντάμμι ήταν το Απολλώνιο, το Αρεταίο, το American Medical Center και μία πρόσφατη αγορά τους, ο «Ευαγγελισμός» στην Πάφο. Από εκεί και πέρα υπάρχουν και άλλες επενδυτικές πρωτοβουλίες στον τομέα της υγείας, όπως για παράδειγμα το AHEPA University Hospital στην είσοδο της Λευκωσίας, το SwissMed Health στη Λεμεσό και το Orama Medical Center στην είσοδο της Λεμεσού.

Σημαντικές επενδύσεις στον τομέα της υγείας πραγματοποιήσε και η κυπριακή ECM Partners, η οποία εξαγόρασε το Οφθαλμολογικό Κέντρο Λεμεσού που ιδρύθηκε το 1994 από τον δρα Ηλία Ηλία και είναι κέντρο ημερήσιας νοσηλείας για οφθαλμολογικές επεμβάσεις και διαγνωστικές υπηρεσίες.

Τέλος, το νοσηλεύτήριο Υγεία, το μεγαλύτερο ιδιωτικό νοσηλεύτήριο της Κύπρου που έχει πλέον ενταχθεί στο ΓεΣΥ, ανακοίνωσε τον περασμένο Ιούλιο την ολοκλήρωση της εξαγοράς του Κέντρου Αποκατάστασης και Ανακουφιστικής φροντίδας Εδέμ (Eden Medical Center).

Αποφασίζει ο Πρόεδρος για εκποιήσεις

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Από το «φίλτρο» του Προέδρου της Δημοκρατίας, Νίκου Χριστοδουλίδη θα περάσουν τα δέκα συν δύο νομοσχέματα που αφορούν τις εκποιήσεις την εβδομάδα που μπαίνει. Έτσι, θα μπει μία τελεία στο ζήτημα των αλλαγών του Πλαίσιο, αφού μέχρι τις 21 Απριλίου θα αποφασίσει εάν θα υπογράψει τους δέκα συν δύο νόμους, ή θα τους αναπέμψει στη Βουλή. Θα πρέπει να θεωρείται σίγουρο πως, οι δύο νόμοι που έφτιαξε η κυβέρνηση θα περάσουν κανονικά από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, ενώ περίπου όπως «ακούγεται», πέντε στα δέκα νομοσχέματα ή θα επιστρέψουν στη Βουλή, ή θα κριθούν αντισυνταγματικά. Όπως και να έχει, μετά το πέρας της 23ης Απριλίου θα κριθεί ποια μορφή θα λάβει το πλαίσιο των εκποιήσεων, το οποίο όπως αποδείχθηκε, πέραν των όποιων νομοθετημάτων πέρασαν, υπήρχε «κώρος» για να βελτιωθεί.

Ο όγκος των εκποιήσεων που είχαν δρομολογηθεί για το επόμενο διάστημα ήταν μεγάλος, παρόλο που γενικότερα οι εκποιήσεις χρησιμοποιήθηκαν και ως προεκλογικό όπλο των κομμάτων. Θεωρείται πως οι προτάσεις των ΔΗΚΟ, ΔΗΠΑ, ΑΚΕΛ και ΔΗΣΥ θα υπογραφούν από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, ενώ ο ίδιος δήλωσε πως θα τοποθετηθεί στη βάση των δεδομένων που θα έχει ενώπιόν του.

Μεγαλύτερο πρόβλημα για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αντιμετωπίζουν πλέον οι εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων και όχι οι τράπεζες. Στις τράπεζες τα ΜΕΔ κυμαίνονταν στο 1,6% τον Ιανουάριο του 2026, και ο δείκτης κάλυψής τους με προβλέψεις αγγίζει το 62,2%.

Η διεύρυνση των δυνατοτήτων της χρηματοοικονομικού επιτρόπου φέρνει νέα δεδομένα στο Πλαίσιο, δίνοντας περισσότερες ευκαιρίες στους δανειολήπτες.

Μεγαλύτερο πρόβλημα για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αντιμετωπίζουν πλέον οι εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων και όχι οι τράπεζες.

Επίσης, το υπόλοιπο των δανείων που αναδιρθρώθηκαν άγγιξε τα 0,8 δισ. ευρώ, από τα οποία 0,3 δισ. εξακολουθούν να είναι ΜΕΔ. Όσον αφορά στις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων, στα 19,3 δισ. ευρώ ανέρχονταν τα συνολικά υπόλοιπα των συνολικών συμβάσεων δανείων στα τέλη του 2025. Το 94% είναι μη εξυπηρετούμενα, δηλαδή, 18,2 δισ.

ευρώ, ενώ τα 1,1 δισ. είναι εξυπηρετούμενα. Τα 9,9 δισ. ευρώ τα έχουν φυσικά πρόσωπα και τα 9,4 δισ. εταιρείες. Αναφορικά με το συνολικό απόθεμα ακινήτων, στα τέλη του 2025 είχαν 8.603 ακίνητα, συνολικής αξίας 952 εκατομμυρίων ευρώ.

Η διεύρυνση των δυνατοτήτων της χρηματοοικονομικού επιτρόπου φέρνει νέα δεδομένα στο Πλαίσιο, αφού με τα νομοσχέδια της κυβέρνησης προχωρά η αναβάθμιση του υφιστάμενου μηχανισμού επιβεβαίωσης χρέους του χρηματοοικονομικού επιτρόπου, με την προσθήκη δυνατότητας αναδιρθρώσεως του χρέους και η εισαγωγή δεσμευτικότητας στις αποφάσεις του μέχρι €20.000 επί παραπόνων εναντίον χρηματοοικονομικής επιχείρησης. Οι δανειολήπτες θα μπορούν να αποταθούν στον επιτρόπο για επιβεβαίωση του οφειλόμενου χρέους νωρίτερα, δηλαδή από τη λήψη της επιστολής Τύπου «I» αντί της επιστολής «Τύπου ΙΑ». Το νομοσχέδιο δίνει τη δυνατότητα, μετά από αίτημα του οφειλέτη, να σταματήσει προσωρινά η εκποίηση της κατοικίας του, αξίας έως €350.000. Για σκοπούς εξετασής/επιβεβαίωσης του οφειλόμενου ποσού από τον χρηματοοικονομικό επιτρόπο. Παράλληλα, γίνεται η δυνατότητα στον δανειολήπτη σε περίπτωση που προσφύγει στον χρηματοοικονομικό επιτρόπο για την επιβεβαίωση του οφειλόμενου χρέους, αλλά τα μέρη δεν καταλήξουν σε συμφωνία ως προς τον τρόπο αναδιρθρώσεως και/ή αποπληρωμής του χρέους, να αποταθεί σε σύμβουλο αφερεγγυότητας για εξεύρεση λύσης διευθέτησης των οφειλών του, περιλαμβανομένης της κατάρτισης προσωπικού σχεδίου αποπληρωμής.

Πλούσιες οι εργασιακές εξελίξεις του 2025

Το «βιογραφικό» των εργασιακών εξελίξεων στην Κύπρο το 2025 ήταν «πλούσιο», ενώ οι προκλήσεις και οι μεταρρυθμίσεις άλλαξαν εκ βάθρων το εργασιακό γίγνεσθαι και για τους εργαζόμενους και για τους εργοδότες. Έξι είναι οι πυλώνες των σημαντικότερων εργασιακών εξελίξεων του 2025 που «μάζεψε» η Ομοσπονδία Εργοδοτών και Βιομηχάνων (ΟΕΒ) έχοντας στη λίστα αλλαγές όπως το ποσοστό της ΑΤΑ, ο κατώτατος μισθός, αλλά και η εκκίνηση της συζήτησης για το συνταξιοδοτικό.

Τον Ιανουάριο του 2025, καταβλήθηκε μισθολογική αύξηση ύψους 1,25% επί των νέων βασικών μισθών λόγω της Αυτόματης Τιμηριθμικής Αναπροσαρμογής (ΑΤΑ), με βάση τη Μεταβατική Συμφωνία που συνομολογήθηκε μεταξύ των κοινωνικών εταίρων στις 28 Ιουλίου 2017 και την ανανέωση αυτής που υπογράφηκε στις 12 Μαΐου 2023 και που προέβλεπε την αναπροσαρμογή των μισθών στο 66,7% της ετήσιας αύξησης του Δείκτη Τιμών.

Συνάμα, επήλθε μόνιμη συμφωνία για την ΑΤΑ, η οποία υπογράφηκε στις 13 Νοεμβρίου 2025. Η νέα μόνιμη συμφωνία, προνοεί για τη σταδιακή αύξηση του ποσοστού καταβολής του Τιμηριθμικού Επιδόματος από το 66,7%, στο 100% της αύξησης του σχετικού δείκτη (80% κατά τον Ιανουάριο του 2026, 90% κατά τον Ιούλιο του 2026 και 100% από τον Ιούλιο του 2027 και εντεύθεν, κατά τον Ιούλιο εκάστου έτους).

Τον Φεβρουάριο του 2025 αναθεωρήθηκε η Στρατηγική για την Απασχό-

ληση Αλλοδαπού Εργατικού Δυναμικού του 2022, η οποία και μετονομάστηκε σε «Πλαίσιο Εργοδότησης Αλλοδαπών Εργαζομένων».

Κατά το 2025 ξεκίνησε η συζήτηση για τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, στη βάση των μελετών των εμπειρογνομών της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO) που διαθέτουν την απαραίτητη τεχνολογία σε θέματα συνταξιοδοτικών μεταρρυθμίσεων και κοινωνικής ασφάλισης.

Ορόσημο ο κατώτατος

Πριν την εκπονή του έτους, εκδόθηκε το περί Κατώτατου Ορίου Μισθών Διάταγμα, το οποίο προβλέπει ότι από 1/1/2026 ο μεικτός κατώτατος μισθός πρόσληψης αυξάνεται σε €979 (από €900 που ίσχυε) και μετά από 6 μήνες συνεχούς απασχόλησης στον ίδιο εργοδότη ο μεικτός κατώτατος μισθός αυξάνεται σε €1088 (από €1000 που ίσχυε).

Τέλος, όπως αναφέρει η σύνοψη της ΟΕΒ, με αφορμή τις απεργίες των εργαζομένων στα δημόσια νοσηλεύτρια, σχολεία μέσης εκπαίδευσης και μέσα μαζικής μεταφοράς, έθεσε η ΟΕΒ την πρότασή της για νομοθέτηση της Συμφωνίας για τη Διαδικασία Επίλυσης Εργατικών Διαφορών στις Ουσιαστικές Υπηρεσίες, που συνομολογήσαν το 1999 η ΟΕΒ με ΣΕΚ, ΠΕΟ & ΠΑΣΥΔΥ.

Σημειώνεται πως, η ετήσια γενική συνέλευση της Ομοσπονδίας Εργοδοτών & Βιομηχάνων (ΟΕΒ) θα πραγματοποιηθεί την Τρίτη 28 Απριλίου 2026.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

Σε τροχιά καθυστέρησης το ΚΕΠ στο παλιό ΓΣΠ

Εντός του Ιου εξαμήνου του 2027 ο νέος χρονικός ορίζοντας ολοκλήρωσής του – Προγραμματίζονταν να υποδεχθεί τους πολίτες φέτος

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Μπορεί το έργο της ανάπλασης του χώρου του παλιού ΓΣΠ να ολοκληρώθηκε αισίως τον Ιούνιο του 2025, ωστόσο οι Λευκωσιώτες ακόμα αναμένουν το Κέντρο Εξυπηρέτησης του Πολίτη (ΚΕΠ). Το ΚΕΠ, που αποτελεί ένα από τα βασικά έργα που συνδέονται με τη λειτουργική αξιοποίηση της περιοχής και υπολογιζόταν να ανοίξει τις πόρτες του για να υποδεχθεί τους πολίτες περί το τέλος του 2026, κόλλησε στη γραφειοκρατία. Όπως όλα δείχνουν, το δεύτερο ΚΕΠ της πρωτεύουσας που θα στεγαστεί στην πλατεία του Αμφιθεάτρου του παλιού ΓΣΠ μετά από το κλείσιμο του ΚΕΠ Λευκωσίας στη λεωφόρο Μακαρίου, θα αργήσει να λειτουργήσει.

Οι πολίτες, που ανέμεναν τη λειτουργία του νέου ΚΕΠ στο κέντρο της πόλης, βρίσκονται πλέον αντιμέτωποι με νέα καθυστέρηση, καθώς ο χρονικός ορίζοντας μετατίθεται για το πρώτο εξάμηνο του 2027. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», απομένει ακόμη σημαντική απόσταση μέχρι την ολοκλήρωση των διαδικασιών για τη λειτουργία του νέου ΚΕΠ, με αποτέλεσμα οι πολίτες να συνεχίσουν να εξυπηρετούνται από το ΚΕΠ της Έγκωμης. Σημειώνεται ότι το ΚΕΠ στο παλιό ΓΣΠ αποτελεί έργο με σημαντική αξία για τη Λευκωσία, καθώς αναμένεται να ενισχύσει την εξυπηρέτηση των πολιτών και να συμβάλει στην αποσυμφόρση υφιστάμενων υπηρεσιών.

Τα στάδια

Όπως πληροφορούμαστε, το έργο βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο στάδιο των ηλεκτρομηχανολογι-

Στις ηλεκτρομηχανολογικές μελέτες κόλλησαν οι διαδικασίες, τον Ιούνιο η προκήρυξη του διαγωνισμού για το κατασκευαστικό μέρος.

Ο προϋπολογισμός για το νέο ΚΕΠ κυμαίνεται στις 775 χιλιάδες ευρώ συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ.

κών μελετών, τις οποίες έχει αναλάβει ιδιωτική εταιρεία μετά από την προκήρυξη σχετικού διαγωνισμού. Η διαδικασία ωστόσο φαίνεται να εξελίχθηκε με πιο αργούς ρυθμούς από αυτούς που είχε αρχικά προβλεφθεί. Οι μελέτες αυτές αποτελούν προϋπόθεση για την προώθηση της κατασκευαστικής φάσης και αφορούν κρίσιμες παραμέτρους, όπως τα συστήματα ηλεκτροδότησης, κλιματισμού και γενικότερα τη λειτουργική υποδομή του κτιρίου.

Η εσωτερική διαμόρφωση του χώρου έχει ήδη λάβει την έγκριση του υπουργείου Οικονομικών, ωστόσο εκκρεμεί η ολοκλήρωση και έγκριση των ηλεκτρομηχανολογικών μελετών από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Όπως εκτιμάται, η διαδικασία αυτή αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός Μαΐου.

Μετά την ολοκλήρωση των μελετών, ο Δήμος Λευκωσίας αναμένεται να προκηρύξει νέο διαγωνισμό για το κατασκευαστικό μέρος του έργου. Ο διαγωνισμός αυτός θα καλύπτει τις ηλεκτρομηχανολογικές εργασίες, τις οικοδομικές παρεμβάσεις και τις διαρρυθμίσεις και διαμόρφωση των εσωτερικών χώρων.

Σύμφωνα με τον προγραμματισμό, η προκήρυξη του διαγωνισμού τοποθετείται χρονικά περί τα τέλη Ιουνίου, εφόσον ολοκληρωθούν εγκαίρως οι απαραίτητες εγκρίσεις.

Αρχές Μαΐου κλείνει ο διαγωνισμός για την εμπορική αξιοποίηση των πέντε χώρων, προβλέπεται η ανάθεση της διαχείρισής τους σε έναν ενιαίο διαχειριστή.

Με βάση το επικαιροποιημένο χρονοδιάγραμμα που είχε διαμορφωθεί στις αρχές Μαρτίου, η ολοκλήρωση των μελετών και η προκήρυξη του διαγωνισμού οδηγούν σε έναρξη και εκτέλεση των εργασιών εντός του πρώτου εξαμήνου του 2027. Η εξέλιξη αυτή σηματοδοτεί σημαντική απόκλιση από τον αρχικό σχεδιασμό, καθώς στόχος ήταν η ολοκλήρωση του έργου μέχρι το

τέλος του 2026. Ωστόσο, όπως προκύπτει, το χρονοδιάγραμμα αυτό θεωρείται πλέον ιδιαίτερα αισιόδοξο με βάση τα σημερινά δεδομένα.

Ο προϋπολογισμός

Ο προϋπολογισμός για τη δημιουργία του ΚΕΠ εκτιμάται στις €650 χιλιάδες + ΦΠΑ (περίπου στις €775 χιλιάδες συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ), ποσό που καλύπτει τόσο τις τεχνικές παρεμβάσεις όσο και τον εξοπλισμό που απαιτείται για τη λειτουργία του κέντρου. Το ποσό αυτό αποτελεί μέρος του συνολικού προϋπολογισμού του έργου της ανάπλασης του χώρου του παλιού ΓΣΠ, ο οποίος ανέρχεται περίπου στα €30 εκατομμύρια και είναι συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Προγράμματος Πολιτικής Συνοχής «ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027».

Αν και δεν πρόκειται για έργο μεγάλης κλίμακας από οικονομικής άποψης, η σημασία του για την καθημερινότητα των πολιτών θεωρείται ιδιαίτερα υψηλή.

Το ΚΕΠ αναμένεται να συγκεντρώσει σε έναν χώρο σειρά διοικητικών υπηρεσιών, διευκολύνοντας την εξυπηρέτηση των πολιτών και μειώνοντας τη γραφειοκρατία.

Η εμπορική αξιοποίηση

Την ίδια ώρα, προχωρούν παράλληλα και άλλες διαδικασίες που αφορούν τη συνολική αξιοποίηση του χώρου του παλιού ΓΣΠ. Συγκεκριμένα, στις αρχές Μαΐου αναμένεται να ολοκληρωθεί ο ανοικτός διαγωνισμός για την εμπορική αξιοποίηση πέντε επιμέρους χώρων. Ειδικότερα, ο διαγωνισμός που τρέχει με αναθέ-

τουςα Αρχή τον Δήμο Λευκωσίας αφορά την παραχώρηση άδειας χρήσης πέντε υποστατικών στο έργο του παλιού ΓΣΠ σε έναν ενιαίο φορέα/πάροχο για τη λειτουργία και διαχείρισή τους. Σύμφωνα με τα έγγραφα του διαγωνισμού, οι χρήσεις των χώρων περιλαμβάνουν υπηρεσίες ξενοδοχείων, εστιατορίων και λιανικού εμπορίου, υπηρεσίες καφετέριας, υπηρεσίες λιανικού εμπορίου, υπηρεσίες καντίνας και τροφοδοσίας με έτοιμα φαγητά και υπηρεσίες που αφορούν τα ακίνητα. Η διάρκεια της σύμβασης τίθεται στα 10 χρόνια σύμφωνα με τον διαγωνισμό, ενώ το μοντέλο που προωθείται προβλέπει την ανάθεση της διαχείρισης όλων των χώρων σε έναν ενιαίο διαχειριστή, με στόχο τη δημιουργία μιας συνεκτικής εμπορικής και λειτουργικής ταυτότητας για την περιοχή. Το έργο θα παραδοθεί ως cold shell-κέλυφος, στον Δήμο Λευκωσίας ώστε ο μελλοντικός διαχειριστής των καταστημάτων, των εστιατορίων και των καφετεριών να διαμορφώσει εσωτερικά τους χώρους όπως επιθυμεί. Το γεγονός αυτό προκρίνει τη δημιουργία μιας ενιαίας ανάπτυξης με κοινή αισθητική και συντονισμένη λειτουργία. Στόχος του Δήμου Λευκωσίας είναι να προσελκύσει τη συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων και διαφορετικών ομίλων στον διαγωνισμό για την εμπορική αξιοποίηση του χώρου του παλιού ΓΣΠ, ώστε να διασφαλιστεί ο ενδεδειγμένος ανταγωνισμός και να επιτευχθεί η υλοποίηση ποιοτικών και αξιόπιστων επενδύσεων. Η λειτουργία των εμπορικών καταστημάτων εντός του χώρου του παλιού ΓΣΠ τοποθετείται χρονικά προς τα τέλη του 2026.

The

INSIDER

Το εβδομαδιαίο podcast ανάλυσης της επικαιρότητας

με τον Ανδρέα Χατζηκυριάκο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Επιλέγουν Ελλάδα για διακοπές οι Τούρκοι

Ιστορικό υψηλό με 2,2 εκατ. αφίξεις σημειώθηκε το 2025 – Ποιες περιοχές προτιμούν και ο ρόλος της express visa

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Αποτελεί κοινό μυστικό τα τελευταία λίγα χρόνια για όσους ταξιδεύουν στο Ανατολικό Αιγαίο, ότι η τουρκική γλώσσα ακούγεται συχνά ακόμη και στις πιο απομακρυσμένες ταβέρνες ή στους πιο απόμακρους κόλπους των νησιών. Αυτή η αίσθηση, που για χρόνια αποτελούσε άτυπη διαπίστωση των κατοίκων και των επισκεπτών της περιοχής, μετατρέπεται πλέον σε μια αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα, η οποία αποτυπώνεται με ακρίβεια στα επίσημα στατιστικά δεδομένα των τουρκικών κρατικών φορέων. Παράλληλα επιβεβαιώνεται και ο αστικός μύθος, που ήθελε τους Τούρκους ταξιδιώτες να αποτελούν βασική πηγή τουριστικού εισοδήματος για τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Επιπλέον, η δημοφιλία της Ελλάδας στους Τούρκους ταξιδιώτες επεκτείνεται σταδιακά και σε άλλους μεγάλους προορισμούς της ηπειρωτικής χώρας, όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη. Οι επίσημες εκτιμήσεις μιλούν για ταξιδιωτικές εισπράξεις από την Τουρκία που ξεπέρασαν πέρυσι μακράν το μισό δισ. ευρώ.

Σύμφωνα με τα οριστικά στοιχεία που δημοσιοποίησε το υπουργείο Μεταφορών και Υποδομών της Τουρκίας για το έτος 2025, οι μετακινήσεις Τούρκων πολιτών προς την Ελλάδα κατέγραψαν ιστορικό υψηλό. Συγκεκριμένα, 2.253.513 Τούρκοι ταξιδιώτες επισκέφθηκαν την Ελλάδα

κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους. Το μέγεθος αυτό υποδηλώνει υπερδιπλασιασμό των αφίξεων σε σύγκριση με το 2024, όταν ο αριθμός των επισκεπτών κυμαινόταν μεταξύ 1,15 και 1,5 εκατ.

Η Στατιστική Υπηρεσία της Τουρκίας (TÜİK) επιβεβαιώνει τη δυναμική αυτή, σημειώνοντας ότι η Ελλάδα κατέλαβε μία από τις πρώτες θέσεις στις προτιμήσεις των 11,9 εκατ. Τούρκων που ταξίδεψαν συνολικά στο εξωτερικό το

Οι Τούρκοι επισκέπτες δεν περιορίζονται στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, αλλά πλέον επιλέγουν την Αθήνα και ηπειρωτικούς προορισμούς στην Ελλάδα.

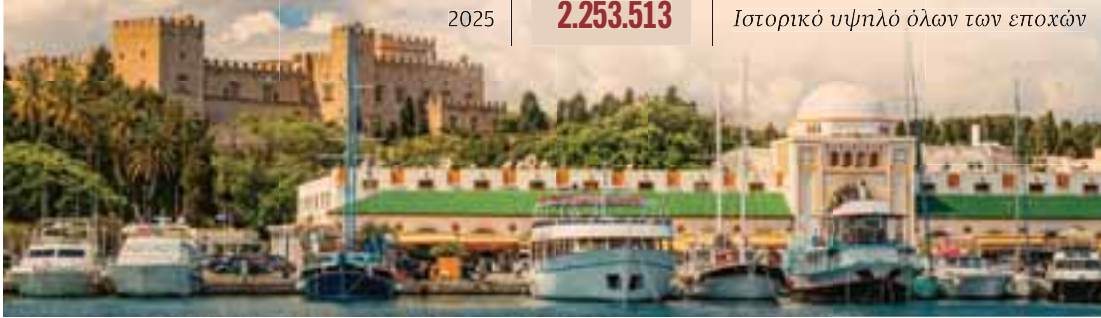
2025, αποτελώντας έναν από τους κυρίαρχους προορισμούς για τον εξερχόμενο τουρισμό της χώρας.

Βίζα στην πύλη

Η αύξηση αυτή τροφοδοτήθηκε σε μεγάλο βαθμό από το πρόγραμμα της βίζας στην πύλη (express visa), το οποίο ίσχυσε καθ' όλη τη διάρκεια του 2025 για δέκα νησιά του Αιγαίου. Περίπου 1,1 εκατ. πολίτες χρησιμοποίησαν αυτή τη μέθοδο ή τις ήδη υπάρχουσες άδειες εισόδου

Διαχρονική εξέλιξη του εισερχόμενου από την Τουρκία τουρισμού

	ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΟΥΡΚΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΤΩΝ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
2019	1.091.000	Προ-πανδημικό ρεκόρ
2020-2021	< 200.000	Περιορισμοί λόγω COVID-19
2022	478.000	Πρώτη χρονιά ανάκαμψης
2023	877.000	Προσέγγιση των επιπέδων του 2019
2024	1.150.000	Νέο ρεκόρ (έναρξη express visa)
2025	2.253.513	Ιστορικό υψηλό όλων των εποχών

PHFEEZ: Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, TÜİK

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

για να επισκεφθούν προορισμούς όπως η Ρόδος, η Κως και η Χίος, οι οποίοι αναδείχθηκαν κορυφαίες επιλογές. Οι συνδέσεις μεταξύ Τσεσμέ - Χίου και Μπόντρουμ - Κω παρουσίασαν τη μεγαλύτερη πυκνότητα δρομολογίων και επιβατικής κίνησης. Παράλληλα, η Λέσβος και η Σάμος είδαν τους αριθμούς τους να ενισχύονται σημαντικά λόγω της εγγύτητας με το Αϊβαλί και το Κουσάντασι, ενώ μικρότερα νησιά όπως η Λήμνος, η Κάλυμνος, η Λέρος,

η Σύμη και το Καστελλόριζο κατέγραψαν αυξήσεις στις αφίξεις που ξεπέρασαν το 40% σε ετήσια βάση. Τα στοιχεία αυτά ενδέχεται να είναι υποεκτιμημένα, καθώς δεν συμπεριλαμβάνουν τους Τούρκους που ναυλώνουν σκάφη αναψυχής για να επισκεφθούν ελληνικά νησιά, χωρίς να περνούν από τη διαδικασία εισόδου στην Ελλάδα.

Πέρα από τη νησιωτική χώρα, η τουρκική αγορά παρουσίασε διείσδυση και στα μεγάλα αστικά

κέντρα. Στον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών, η Τουρκία εισήλθε για πρώτη φορά στην πρώτη δεκάδα των διεθνών αγορών, με το μερίδιο των Τούρκων ταξιδιωτών στις αεροπορικές αφίξεις να φτάνει στο 2,5%. Η Θεσσαλονίκη διατήρησε την παραδοσιακή της έλξη λόγω των ιστορικών και πολιτισμικών δεσμών, ενώ η ενίσχυση των αεροπορικών συνδέσεων διευκόλυνε τη ροή επισκεπτών από την Κωνσταντινούπολη και την Αγκυρα. Τα ποιοτικά στοιχεία των

δαπανών, όπως αυτά προκύπτουν από αναλύσεις τραπεζικών συναλλαγών των μεγάλων πολυεθνικών εκδοσών πιστωτικών καρτών, αλλά και εκθέσεις της Ενωσης Ξενοδόχων Τουρκίας (TÜROB), δείχνουν ότι ο Τούρκος επισκέπτης διαθέτει αξιοσημείωτη αγοραστική δύναμη. Σε προορισμούς όπως η Σαντορίνη και τα Χανιά, η μέση δαπάνη ανά κάρτα ήταν ιδιαίτερα υψηλή, γεγονός που αποδίδεται και στην οικονομική συγκυρία εντός της Τουρκίας.

Η στρωφή αυτή προς την ελληνική αγορά εξηγείται από συγκεκριμένους λόγους. Όπως υποστηρίζουν Έλληνες επιχειρηματίες του τουρισμού, ο υψηλός πληθωρισμός στην Τουρκία κατέστησε τα εγχώρια τουριστικά θέρετρα λιγότερο ανταγωνιστικά σε επίπεδο τιμών, ωθώντας ένα σημαντικό τμήμα της μεσοίας και ανώτερης τάξης της γειτονικής χώρας να επιλέξει την Ελλάδα για τις διακοπές του. Επιπλέον, το ενδιαφέρον για επενδύσεις σε ακίνητα παρέμεινε ενεργό, με την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη να αποτελούν πόλους έλξης για τους Τούρκους επενδυτές, τουλάχιστον μέχρι την αλλαγή των ορίων για τη χορήγηση της Golden Visa. Συνολικά, τα στοιχεία του 2025 αναδεικνύουν την Τουρκία σε μία από τις πλέον σταθερές και αναπτυσσόμενες αγορές του ελληνικού τουρισμού, αλλάζοντας τη σύνθεση των εθνικοτήτων που στηρίζουν την τοπική οικονομία, ειδικά στις περιοχές του Ανατολικού Αιγαίου.

Αύξηση κερδοφορίας το 2025 για την Εθνική Ασφαλιστική

Ισχυρή αύξηση της κερδοφορίας της, με τα κέρδη μετά από φόρους να διαμορφώνονται στα 47,5 εκατ. έναντι 10,9 εκατ. το 2024 (48 εκατ. έναντι 14,8 εκατ. το 2024 τα κέρδη προ φόρων με βάση IFRS), κατέγραψε η Εθνική Ασφαλιστική το 2025, επιβεβαιώνοντας, σύμφωνα με ανακοίνωση της εταιρείας, «την ανθεκτικότητα του επιχειρηματικού της μοντέλου». Ορόσημο, όπως σημειώνει, αποτέλεσε η ολοκλήρωση της εξαγοράς της από την Τράπεζα Πειραιώς, εξέλιξη που σηματοδοτεί την είσοδο της Εθνικής Ασφαλιστικής σε μια νέα εποχή, καθώς δημιουργεί νέες προοπτικές ανάπτυξης και ενισχύει περαιτέρω τη θέση της στην ελληνική ασφαλιστική αγορά. Με τη στήριξη ενός κορυφαίου χρηματοοικονομικού οργανισμού, η εταιρεία αποκτά πρόσβαση σε νέα εργαλεία και τεχνολογία, που δημιουργούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη των εργασιών της και τον σχεδιασμό καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών.

Η αύξηση της κερδοφορίας το 2025 αποδίδεται, μεταξύ άλλων, στην πρόοδο των δράσεων μετασχηματισμού, στη βελτίωση της λειτουργικής επίδοσης, στις ισχυρές αποδόσεις σε όλους τους βασικούς κλάδους και στην πειθαρχημένη πολιτική ανάλυσης κινδύνων. Το προσαρμοσμένο λειτουργικό κέρδος διαμορφώθηκε σε 44,5 εκατ., αυξημένο κατά σχεδόν 70% σε σχέση με το 2024, ενώ ο προσαρμοσμένος δείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων (Adjusted ROE) ανήλθε σε 8,4% έναντι 3,5% το 2024, ενισχυμένος κατά 4,9 ποσοστιαίες μονάδες.

Σε επίπεδο παραγωγής, τα ακαθάριστα εγγεγραμμένα ασφαλιστήρια ανήλθαν σε 834,6 εκατ., έναντι 850,3 εκατ. το 2024 και η οριακή υποχώρηση της συνολικής παραγωγής σε σχέση με το 2024 αποδίδεται στη μεταβατική περίοδο του τραπεζοασφαλιστικού δικτύου (bancassurance) λόγω της αλλαγής ιδιοκτησιακού καθεστώτος, ενώ όλα τα υπόλοιπα κανάλια διανομής κατέγρα-

Η αύξηση της κερδοφορίας το 2025 αποδίδεται, μεταξύ άλλων, στην πρόοδο των δράσεων μετασχηματισμού και στη βελτίωση της λειτουργικής επίδοσης.

Το προσαρμοσμένο λειτουργικό κέρδος διαμορφώθηκε στα 44,5 εκατ., αυξημένο κατά σχεδόν 70% σε σχέση με το 2024.

ψαν σημαντική παραγωγικότητα. Η δυναμική αυτή αναμένεται να βελτιωθεί σημαντικά την επόμενη πενταετία, με πολλαπλά και σημαντικά οφέλη προς όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η επενδυτική δραστηριότητα διατηρήθηκε σε υψηλά επίπεδα, με τα συνολικά επενδυτικά έσοδα να διαμορφώνονται σε 100,5 εκατ., ενώ η απόδοση του επενδυτικού χαρτοφυλακίου ενισχύθηκε περαιτέρω, παρά το απαιτητικό οικονομικό περιβάλλον, φτάνοντας το 3%, έναντι 2,9% το 2024. Η ισχυρή αυτή επίδοση επιτεύχθηκε, ενώ η εταιρεία διατήρησε ισορροπημένο και συντηρητικό επενδυτικό προφίλ.

Η κεφαλαιακή θέση της Εθνικής Ασφαλιστικής παρέμεινε

ισχυρή, με τον δείκτη φερεγγυότητας να διαμορφώνεται στο 177% στο τέλος του 2025, υπερκαλύπτοντας τις εποπτικές απαιτήσεις. Τα επιλέξιμα ίδια κεφάλαια ανήλθαν σε 521 εκατ., διασφαλίζοντας την ικανότητά της να ανταποκρίνεται με επιτυχία σε ενδεχόμενες προκλήσεις και επιβεβαιώνοντας την ισχυρή δομή και την ανθεκτικότητα του ισολογισμού της. Παράλληλα με τη χρηματοοικονομική της θωράκιση, η εταιρεία ενίσχυσε το αποτύπωμα της στην αγορά, διευρύνοντας την πελατειακή της βάση σε 1,9 εκατ. ασφαλισμένους (αύξηση κατά 100.000 σε σχέση με το 2024).

Με αφορμή τις ισχυρές επιδόσεις και τη σταθερή πορεία ανάπτυξης της εταιρείας το 2025, ο διευθύνων σύμβουλος της Δημήτρης Μαζαράκης χαρακτήρισε το 2025 έτος - ορόσημο για την Εθνική Ασφαλιστική, καθώς, όπως σημείωσε, «ολοκληρώσαμε με επιτυχία τον πρώτο κύκλο του στρατηγικού μας μετασχηματισμού και εισερχόμαστε στην επόμενη φάση με ένα πιο σύγχρονο, αποδοτικό και ανθεκτικό λειτουργικό μοντέλο».

Μείωση αεροπορικών κρατήσεων από Ευρώπη και ΗΠΑ ενόψει καλοκαιριού

Της **ΜΑΤΙΝΑΣ ΧΑΡΚΟΦΤΑΚΗ**

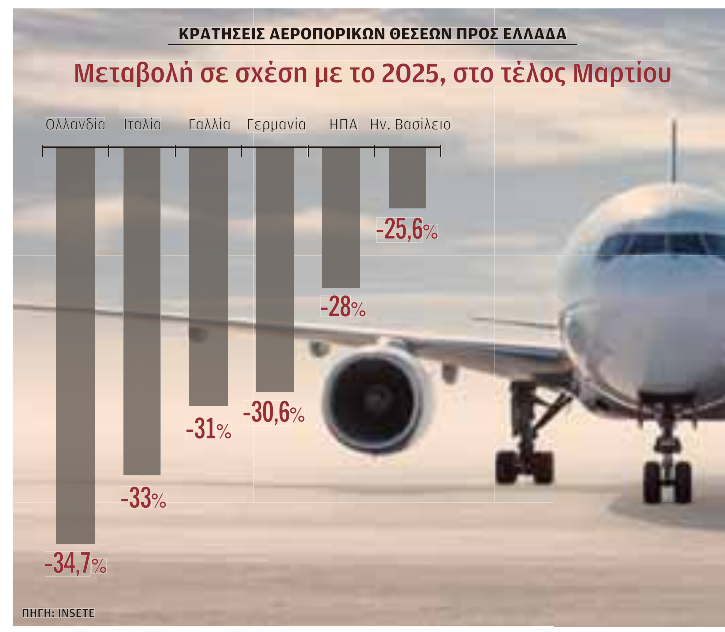
Σημεία συγκράτησης και αυξημένων επιφυλάξεων καταγράφονται σε Ευρωπαίους και Αμερικανούς ταξιδιώτες, οι οποίοι τηρούν στάση αναμονής απέναντι στις εξελίξεις στο μέτωπο του πολέμου στη Μέση Ανατολή, επαναξιολογώντας τα σχέδιά τους ενόψει της θερινής σεζόν.

Το αυξημένο κόστος στα αεροπορικά εισιτήρια και το κλίμα αβεβαιότητας που επικρατεί έχουν αρχίσει να ρίχνουν τη σκιά τους στις προοπτικές της φετινής καλοκαιρινής περιόδου, χωρίς ωστόσο να μπορούν ακόμη να εξαχθούν ξεκάθαρα συμπεράσματα ή ασφαλείς προβλέψεις, καθώς η κατάσταση παραμένει ρευστή.

Ενώ κατά τους δύο πρώτους μήνες του έτους τα στοιχεία προμήνυαν μια ιδιαίτερα θετική δυναμική για το εγχώριο τουριστικό προϊόν, η εικόνα άρχισε σταδιακά να διαφοροποιείται, καθώς η συνεχιζόμενη κρίση επηρεάζει πλέον το κλίμα και τις προσδοκίες. Ετσι, οι κρατήσεις αεροπορικών θέσεων για πτήσεις προς την Ελλάδα για τη φετινή τουριστική περίοδο κατέγραψαν σημαντική πτώση έως το τέλος Μαρτίου από τις βασικές αγορές, οι οποίες παραδοσιακά και σταθερά τροφοδοτούν τη χώρα μας με μεγάλο αριθμό επισκεπτών.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΙΝΣΕΤΕ, καταγράφεται σημαντική επιβράδυνση στις κρατήσεις θέσεων σε εισερχόμενες πτήσεις προς την Ελλάδα από βασικές ευρωπαϊκές αγορές στα τέλη Μαρτίου, σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Ειδικότερα, από τη Γερμανία σημειώθηκε πτώση 30,6%, ενώ σε αρνητική τροχιά κινήθηκε και το Ηνωμένο Βασίλειο, με τις κρατήσεις να μειώνονται κατά 25,6%. Από τη Γαλλία η υποχώρηση διατηρήθηκε στο 31%, ενώ ακόμη εντονότερη ήταν η κάμψη από την Ιταλία, φτάνοντας το 33%.

Τη μεγαλύτερη μείωση μεταξύ των βασικών αγορών εισερχόμενου τουρισμού για τη χώρα κατέγραψε η Ολλανδία, με πτώση 34,7%. Η εικόνα από την αμερι-

PHFEEZ: INSETE

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Στάση αναμονής τηρούν οι ταξιδιώτες μετά τις αυξήσεις στις τιμές των εισιτηρίων και την αβεβαιότητα που προκαλεί ο πόλεμος στη Μ. Ανατολή.

κανική αγορά παραπέμπε επίσης σε στάση αναμονής, με τη δυναμική να εμφανίζεται αισθητά εξασθενημένη. Ειδικότερα, οι κρατήσεις από τις ΗΠΑ καταγράφουν μείωση της τάξης του 28% στα τέλη Μαρτίου σε σύγκριση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο. Ωστόσο, σημειώνεται ότι οι αεροπορικές εταιρείες United, American, Delta και Norse έχουν ήδη από τον Μάρτιο επαναφέρει το θερινό τους πρόγραμμα, επαυξανόμενες τις απευθείας πτήσεις που συνδέουν την Αθήνα με μεγάλους προορισμούς των ΗΠΑ, όπως η Νέα Υόρκη, η Ουάσινγκτον, η Φιλαδέλφεια και η Βοστώνη.

Ερωτηματικό παραμένει πάντως εάν η Norse θα προχωρήσει

εκ νέου στην επανεναέρωση της γραμμής Αθήνα - Λος Άντζελες, η οποία πέρυσι λειτουργούσε για πρώτη φορά στην ιστορία του «Ελ. Βενιζέλος» με απευθείας σύνδεση.

Σε αυτό το σκηνικό, θετική παράμετρο αποτελεί ότι οι αεροπορικές εταιρείες δεν έχουν προχωρήσει σε μείωση της χωρητικότητας των θέσεων προς την Ελλάδα, όπως αυτές είχαν προγραμματιστεί εδώ και μήνες. Συνολικά, προβλέπονται περίπου 30,7 εκατ. αεροπορικές θέσεις, αριθμός αυξημένος κατά 8% σε σχέση με το 2025. Το γεγονός ότι, προς το παρόν, οι εταιρείες δεν έχουν αναθεωρήσει προς τα κάτω τον αρχικό τους σχεδιασμό και διατηρούν τη διαθέσιμη δυναμικότητα, εκλαμβάνεται ως ένδειξη προσδοκίας για κάλυψη της ζήτησης σε μεταγενέστερο στάδιο ή για ενίσχυση των κρατήσεων της τελευταίας στιγμής.

Παράλληλα, εκτιμήσεις της αγοράς αναφέρουν ότι μέρος της ζήτησης που παραδοσιακά κατευθυνόταν προς τη Μέση Ανατολή και την Ασία ενδέχεται να στραφεί σε πιο κοντινούς ευρωπαϊκούς προορισμούς, με ένα τμήμα αυτής της ροής να αναδρομολογείται προς την Ελλάδα.

Υψηλά μερίσματα και μπόνους από τις τράπεζες

Πώς ανταμείβουν μετόχους, στελέχη και προσωπικό μετά τη μεγάλη αύξηση κερδών που σημείωσαν το 2025

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Η υψηλή κερδοφορία των τραπεζών για το 2025 και οι φιλόδοξοι στόχοι που έχουν θέσει για το 2026 δεν οδηγούν μόνο σε αυξημένα μερίσματα για τους μετόχους αλλά και σε υψηλές αποδοχές για τις διοικήσεις των ελληνικών τραπεζών, που ανταμείβονται με bonus για την επίτευξη των στόχων. Μέρος της υψηλής κερδοφορίας αποδίδεται και στους εργαζομένους και στα μεσαία στελέχη των τραπεζών, που ανταμείβονται είτε με τη μορφή μετρητών είτε με μορφή μετοχών.

Αυτό προκύπτει από την πολιτική αποδοχών που προτείνεται προς έγκριση στις γενικές συνελεύσεις των τριών από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες, δηλαδή της Τράπεζας Πειραιώς, που ανοίγει την αυλαία των Γ.Σ. στις 21 Απριλίου. Ακολουθεί στις 28 Απριλίου η Γ.Σ. της Eurobank και στις 30 Απριλίου η Εθνική, ενώ η Alpha Bank δεν έχει δημοσιεύσει ακόμη την ατζέντα της Γ.Σ. που θα πραγματοποιηθεί στις 26 Ιουνίου.

Την ένταξη των στελεχών των ελληνικών τραπεζών στο κλαμπ των υψηλά αμειβόμενων επιβεβαιώνουν και τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών, βάσει των οποίων το 2024, 25 συνολικά στελέχη τραπεζών λαμβάνουν αμοιβές άνω του 1 εκατ. ευρώ. Ο αριθμός αυτός είναι οριακά αυξημένος σε σχέση με το 2023, όταν ο αντίστοιχος αριθμός ήταν 23. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της ΕΒΑ, την τελευταία διετία με την ένταξη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος σε κανονικότητα, που σηματοδότησε και την κατάργηση των περιορισμών στις αμοιβές των διοικήσεων, τα τραπεζικά στελέχη στη χώρα μας εντάσσονται σταδιακά στην ελίτ

Μέρος της υψηλής κερδοφορίας αποδίδεται και στους εργαζομένους και στα μεσαία στελέχη των τραπεζών, που ανταμείβονται είτε με bonus είτε με μετοχές.

των 2.266 ευρωπαϊκών στελεχών με συνολικές αποδοχές άνω του 1 εκατ. ευρώ.

Τράπεζα Πειραιώς

Συγκεκριμένα, η Γ.Σ. των μετόχων της Τράπεζας Πειραιώς καλείται να εγκρίνει αμοιβές ύψους 2,8 εκατ. ευρώ (καθαρό 1,6 εκατ. περίπου) προς όλα τα μέλη του Δ.Σ. της τράπεζας για το 2025 ως μέρος των ετήσιων απολαβών. Επιπλέον, καλείται να εγκρίνει τη διανομή 22,5

Σύμφωνα με την ΕΒΑ, το 2024, συνολικά 25 στελέχη τραπεζών έλαβαν αμοιβές άνω του 1 εκατ. ευρώ.

εκατ. στο προσωπικό της τράπεζας (συμπεριλαμβανομένων των μελών του Δ.Σ.).

Σημαντικό μέρος των αποδοχών που έχουν τα στελέχη της διοίκησης αποτελούν οι μεταβλητές αποδοχές, δηλαδή το bonus, που συνιστούν αμοιβή βάσει απόδοσης. Στη βάση αυτή προτείνεται η έγκριση υψηλότερης μέγιστης αναλογίας μεταξύ των μεταβλητών και σταθερών συνιστωσών των συνολικών αποδοχών για περί-

που 26 στελέχη της ανώτατης διοικητικής ομάδας της τράπεζας και επιλεγμένων θυγατρικών του ομίλου, τα οποία αντιπροσωπεύουν περίπου το 0,3% του συνολικού προσωπικού. Η αύξηση της αναλογίας ορίζεται έως 180% για τον διευθύνοντα σύμβουλο του ομίλου, έως 150% για τους ανώτερους γενικούς διευθυντές (10 άτομα σήμερα), και έως 120% για ορισμένους γενικούς διευθυντές βασικών επιχειρηματικών μονάδων. Το συνολικό bonus για τον διευθύνοντα σύμβουλο του ομίλου προσδιορίζεται στο 1,8 εκατ. εκ των οποίων 900.000 από το ετήσιο σχήμα μεταβλητών αποδοχών και 925.000 στην επόμενη πενταετία, από το 2027 έως το 2031. Μέρος του bonus θα είναι σε μετρητά και μέρος σε μετοχές. Αντίστοιχα, στον επικεφαλής λιανικής τραπεζικής θα αποδοθεί συνολικό bonus ύψους 810.000, κατά παρόμοιο τρόπο.

Eurobank

Η γενική συνέλευση της Eurobank καλείται να εγκρίνει αποδοχές ύψους 1,5 εκατ. για τη χρήση του 2025 στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου καθώς και τη διανομή συνολικού ποσού περίπου 35,3 εκατ. (11% αύξηση σε σχέση με πέρυσι) σε στελέχη και εργαζομένους της Eurobank. Όπως σημειώνεται κατά την προηγούμενη χρήση, τόσο ο διευθύνων σύμβουλος όσο και οι αναπληρωτές διευθύνοντες σύμβουλοι δεν έλαβαν καμία αύξηση στις μεταβλητές αποδοχές τους, επιτρέποντας έτσι τη διάθεση περισσότερων πόρων προς τους εργαζομένους.

Ως προς τα μεταβλητά στοιχεία των αποδοχών το Δ.Σ. εισηγείται τη θέσπιση πενταετούς

προγράμματος δωρεάν διάθεσης έως 36.400.000 μετοχών με έναρξη το 2026 σε στελέχη της διοίκησης και το προσωπικό της τράπεζας και των συνδεδεμένων με αυτήν εταιρειών. Στο πλαίσιο, επίσης, της καθιέρωσης bonus απόδοσης ορίζεται ότι 19 ανώτερα στελέχη θα λάβουν μεταβλητές αποδοχές από 120% έως 200% των σταθερών απολαβών. Να σημειωθεί ότι ο διευθύνων σύμβουλος της τράπεζας έλαβε σταθερές απολαβές 601.000 ευρώ το 2025 και bonus 1,2 εκατ. ευρώ, ενώ αντίστοιχα οι αναπληρωτές διευθύνοντες σύμβουλοι έλαβαν 495.000 και bonus 1,6 εκατ.

Εθνική Τράπεζα

Η Γ.Σ. της Εθνικής Τράπεζας καλείται να εγκρίνει την καταβολή με τη μορφή σταθερών αμοιβών για το 2025 1,8 εκατ. ευρώ στα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ., ενώ σε ό,τι αφορά τα εκτελεστικά μέλη, η ετήσια σταθερή αμοιβή του διευθύνοντος συμβούλου είναι 720.000 ευρώ (402.800 καθαρά) και 470.000 (256.900 καθαρά) για τη γενική διευθύντρια λιανικής τραπεζικής. Επίσης, καλείται να εγκρίνει την καταβολή μεταβλητών αποδοχών προς 3.750 εργαζομένους της τράπεζας 36,5 εκατ. ευρώ. Σε ό,τι αφορά τις μεταβλητές αποδοχές του διευθύνοντος συμβούλου για το 2025, όπως αναφέρεται στη σχετική έκθεση αντιστοιχούν σε συνολική εύλογη αξία 1 εκατ. ευρώ και θα καταβληθεί εξ ολοκλήρου σε μετοχές (stock awards).

Στο πλαίσιο του προγράμματος αγοράς ιδίων μετοχών, η διοίκηση προτείνει επίσης τη διάθεση ποσού μέχρι 20 εκατ. για δωρεάν διάθεση μετοχών σε ανώτατα στελέχη και το προσωπικό της τράπεζας.

Έχω ψήφο. Έχω φωνή.

-συμμετέχω!

ΕΚΛΟΓΕΣ!

elections.gov.cy

ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΜΕ ΑΠΟΨΗ

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Υποβάθμιση των εκτιμήσεων για την ανάπτυξη λόγω πολέμου

Αλλάζει ο προϋπολογισμός με την αύξηση του ΑΕΠ στο 1,9% από 2,4%

της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Η κατάσταση στη Μέση Ανατολή αλλάζει τον προϋπολογισμό, καθώς οδηγεί «αναγκαστικά» σε αναθεώρηση των προβλέψεων για την οικονομία. Το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών επεξεργάζεται, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», δύο σενάρια σχετικά με τις επιπτώσεις που έχει η σύγκρουση στη Μέση Ανατολή –η οποία μετράει ήδη ενάμιση μήνα–, σύμφωνα με τα οποία η ανάπτυξη θα διαμορφωθεί φέτος στο 1,5%-1,9%.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα έως τώρα δεδομένα που έχουν προκύψει από τον πόλεμο, το ακραίο σενάριο του προϋπολογισμού γίνεται πλέον το νέο βασικό σενάριο του οικονομικού επιτελείου. Ετσι, ο ρυθμός ανάπτυξης της Ελλάδας το 2026 αναμένεται να διαμορφωθεί στο 1,9%, έναντι πρόβλεψης για ανάπτυξη 2,4% που είχε τεθεί στον προϋπολογισμό και έπειτα από ανάπτυξη 2,2% το 2025. Η αναθεώρηση των προβλέψεων για τον πληθωρισμό τον τοποθετούν γύρω στο 3,5% φέτος, έναντι υποχώρησης στο 2,2% που είχε προβλεφθεί (και από 2,6% το 2025).

Στον προϋπολογισμό τον περασμένο Οκτώβριο είχε εξεταστεί ένα ακραίο σενάριο (με βάση το Oxford Economic Model) που προέβλεπε πτώση ανάπτυξης κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες, αν οι τιμές πετρελαίου παρέμεναν στα 100 δολάρια ολόκληρο το 2026.

Οι νέες μακροοικονομικές προβλέψεις του ΥΠΕΘΟ θα ανακοινωθούν στα τέλη Απριλίου και στο πλαίσιο κατάθεσης της ετήσιας έκθεσης προόδου για τους στόχους του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού - Διαρθρωτικού Σχεδίου 2026-2029 στην Κομισιόν. Στην έκθεση, εκτός από τις νέες προβλέψεις, θα ενσωματώνονται και οι επιδράσεις του πακέτου των έκτακτων μέτρων στήριξης που ανακοίνωσε η κυβέρνηση. Μια εβδομάδα νωρίτερα η Eurostat αναμένεται να ανακοινώσει και τα οριστικά δημοσιονομικά στοιχεία για το 2025.

Η Ελλάδα ακολουθεί έτσι πληθώρα άλλων χωρών που αναγκάζονται να αναθεωρήσουν τις οικονομικές τους προβλέψεις λόγω της κρίσης στη Μέση Ανατολή, τη στιγμή που και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προχώρησε χθες και αυτό σε υποβάθμιση

Σε περίπτωση παρατεταμένης σύγκρουσης, ο ρυθμός ανάπτυξης μειώνεται στο 1,5% και ο πληθωρισμός υπερβαίνει το 4%.

των εκτιμήσεών του για την ανάπτυξη διεθνώς και σε αναβάθμιση αυτών για τον πληθωρισμό, με την Κομισιόν να αναμένεται να προχωρήσει σε ανάλογες κινήσεις τον άλλο μήνα στο πλαίσιο των εαρινών της προβλέψεων για την Ευρώπη.

Το ΔΝΤ τοποθετεί πλέον στο 1,8% την ανάπτυξη της Ελλάδας (από 2% τον Οκτώβριο 2025), ενώ η Τράπεζα της Ελλάδος έχει αναθεωρήσει ήδη από τον Μάρτιο πτωτικά την ανάπτυξη φέτος,

στο 1,9% από 2,1% πριν (χωρίς ωστόσο να λαμβάνει υπόψη πρόσθετα μέτρα δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής λόγω του πολέμου) και τον πληθωρισμό στο 3,1% από 2,1% που ήταν η προηγουμένη πρόβλεψη. Το Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής προβλέπει ανάπτυξη 2% φέτος από 2,1% πριν, ενώ εκπόνησε δυσμενές σενάριο με άνοδο του πληθωρισμού στο 4% φέτος και πτώση της ανάπτυξης στο 1,7% εξαιτίας του πολέμου στη Μέση Ανατολή.

Διεθνείς οίκοι έχουν επίσης προχωρήσει σε υποβάθμιση των εκτιμήσεών τους για την ανάπτυξη της Ελλάδας, με την HSBC χθες να την τοποθετεί στο 1,8% το 2026 από 2,1% πριν και στο 1,8% επίσης το 2027, από 2% πριν, ενώ προβλέπει εκτόξευση του πληθωρισμού φέτος στο 2,8% (από 2,2% πριν). Όπως προειδο-

ποιεί, πάντως, σε περίπτωση που η σύγκρουση είναι παρατεταμένη, οι συνεχείς ενεργειακές πιέσεις θα μπορούσαν να θέσουν σημαντικούς κινδύνους για την ανάπτυξη, ενώ θα προστεθούν πιέσεις και στο εξωτερικό έλλειμμα, το οποίο ήταν ήδη αυξημένο πέρυσι (5,7% του ΑΕΠ) και θα μπορούσε να αυξηθεί ξανά όπως το 2022 (10,8%).

Το οικονομικό επιτελείο έχει πραγματοποιήσει πολλές συσκέψεις σχετικά με τις επιπτώσεις του πολέμου στην οικονομία, ενώ στο «τραπέζι», σύμφωνα με πληροφορίες, έχει τεθεί και ένα πιο δυσμενές σενάριο, με βάση το οποίο η ανάπτυξη το 2026 αναμένεται να διαμορφωθεί στο 1,5% και ο πληθωρισμός πάνω από το 4%, σε περίπτωση που ο πόλεμος είναι πιο παρατεταμένος. Σημειώνεται ότι για κάθε 1% αύξηση του πληθωρισμού, το πραγματικό

ΑΕΠ μειώνεται κατά 0,5%.

Πάντως, η αναθεώρηση των μακροοικονομικών προβλέψεων –ακόμη και η υλοποίηση του δυσμενούς σεναρίου– δεν επηρεάζει τα δημοσιονομικά, με τον στόχο για το πρωτογενές πλεόνασμα (και) φέτος να αναμένεται να ξεπεραστεί. Όπως διαμνύουν αρμόδιες πηγές στην «Κ», υπάρχει «μαξιλάρι» 2,5-3 δις ευρώ, το οποίο και να χρησιμοποιηθεί δεν απειλεί τον στόχο για το πλεόνασμα. Σύμφωνα με πληροφορίες, το πρωτογενές πλεόνασμα θα «κλείσει» φέτος στο 3,5% του ΑΕΠ, από 2,8% που είχε τεθεί στόχος, ενώ το 2025 κινήθηκε στο 4,8%-4,9%, έναντι πρόβλεψης για πλεόνασμα 3,7%, με την υπέρβαση να οφείλεται στα αυξημένα φορολογικά έσοδα και τη γενικότερα καλύτερη του αναμενομένου φορολογική συμμόρφωση.

Χαμηλότερη ανάπτυξη, υψηλότερο πληθωρισμό «βλέπει» για φέτος το ΔΝΤ

της ΘΕΛΜΑΣ ΧΑΤΖΗΘΑΝΑΣΙΟΥ

Ασθενέστερες προοπτικές για την ελληνική οικονομία το 2026 καταγράφει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, καθώς αναθεωρεί ελαφρώς προς τα κάτω την ανάπτυξη και αισθητά προς τα πάνω τον πληθωρισμό, υπό το βάρος του νέου γεωπολιτικού σοκ στη Μέση Ανατολή. Σε ένα περιβάλλον αυξημένων διεθνούς αβεβαιότητας, η κλιμάκωση των ενεργειακών κινδύνων και οι πιέσεις στην προμήθεια υδρογονανθράκων επιβαρύνουν παγκοσμίως το οικονομικό σκηνικό και τις προοπτικές για τον πληθωρισμό.

Στο πλαίσιο της εαρινής έκθεσης World Economic Outlook του Ταμείου που δημοσιεύθηκε χθες, ο πίκυς της ανάπτυξης για το 2026 τοποθετείται στο 1,8% έναντι 2% στην πρόβλεψη του Οκτωβρίου. Η εκτίμηση του ΔΝΤ διαμορφώνεται χαμηλότερα από τις αναθεωρημένες προβλέψεις της Τράπεζας της Ελλάδος για 1,9%, οι οποίες ενσωματώνουν τις πιο πρόσφατες παραδοχές για το δημοσιονομικό περιβάλλον.

Οι εκτιμήσεις της Αθήνας

Την ίδια ώρα, όπως μετέδωσε χθες το Reuters, η Αθήνα εξετάζει υποβάθμιση της πρόβλεψης για την ανάπτυξη του 2026 από 2,4% γύρω στο 2%, με την αναθεώρηση να αναμένεται να ενσωματωθεί στο μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό σχέδιο που θα κατατεθεί στην Κομισιόν έως το τέλος του μήνα.

Παρά την επιδείνωση των συνθηκών και την επιβάρυνση από τον πόλεμο στη Μέση Ανατολή, το Ταμείο εκτιμά ότι η ελληνική οικονομία θα συνεχίσει να υπεραποδίδει έναντι της Ευρωζώνης, η οποία προβλέπεται να αναπτυχθεί με ρυθμό 1,1% φέτος και 1% το 2027. «Ο πόλεμος διέκοψε μια πορεία

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο εκτιμά ότι η ελληνική οικονομία θα συνεχίσει να υπεραποδίδει έναντι της Ευρωζώνης, η οποία προβλέπεται να αναπτυχθεί με ρυθμό 1,1% φέτος και 1% το 2027.

Υποβαθμίζει την αύξηση του ΑΕΠ σε 1,8% από 2%, ενώ αναμένει αύξηση του πληθωρισμού στο 3,5% από 2,5%.

σταθερής ανάπτυξης», αναφέρεται χαρακτηριστικά στην έκθεση σε ό,τι αφορά τη διεθνή οικονομία.

Στο πεδίο του πληθωρισμού στην Ελλάδα, το ΔΝΤ προβλέπει έντονη άνοδο στο 3,5% έναντι της προηγούμενης πρόβλεψης για 2,5%.

Το Ταμείο παραμένει πιο απαισιόδοξο από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία αναμένει πληθωρισμό 3,1% φέτος. Για το 2027, εκτιμά ότι θα επιβραδυνθεί εκ νέου στο 2,7%, διατηρώντας όμως απόσταση από τον δείκτη τιμών κατανα-

λωτή στην Ευρωζώνη, ο οποίος προβλέπεται να διαμορφωθεί στο 2,2%, πιο κοντά στον στόχο της ΕΚΤ. Σημειώνεται ότι και το 2025 ο ελληνικός πληθωρισμός διαμορφώθηκε επίσης υψηλότερα από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, στο 2,9%.

Το εμπορικό ισοζύγιο

Με φόντο τις ακριβότερες ενεργειακές εισαγωγές και την προβλεπόμενη επιβάρυνση στον τουρισμό, το πρόβλημα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών φαίνεται να οξύνεται φέτος. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Ταμείου, το έλλειμμα αναμένεται να διευρυνθεί στο 6,4% του ΑΕΠ το 2026, προτού υποχωρήσει στο 5,7% το 2027.

Σμειώνεται πως ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Κυριάκος Πιερρακάκης βρίσκεται στην Ουάσινγκτον για να συμμετάσχει στις εργασίες του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Η ενεργειακή κρίση θα έχει διάρκεια και ένταση, τονίζει ο Κυρ. Πιερρακάκης

της αντιστοίχιάς μας στην ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ
ΛΕΝΑΣ ΑΡΓΥΡΗ

Ηκπρή προειδοποίηση για την έκταση και τη διάρκεια της ενεργειακής κρίσης που προκαλεί ο πόλεμος στο Ιράν απηύθυνε ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Κυριάκος Πιερρακάκης, από το βήμα του συνεδρίου Semafor World Economy, στο περιθώριο της εαρινής συνόδου του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας στην Ουάσινγκτον.

Όπως εξήγησε ο κ. Πιερρακάκης, η διεθνής οικονομία ενδέχεται να βρίσκεται αντιμέτωπη με μία από τις σοβαρότερες ενεργειακές κρίσεις της σύγχρονης ιστορίας, με χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να υπερβούν τόσο τις πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του 1970 όσο και τις επιπτώσεις της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία το 2022. Η ιδιαιτερότητα της τρέχουσας συγκυρίας, όπως υπογράμμισε, έγκειται στο εύρος και στην πολυπλοκότητα των αναταράξεων, οι οποίες δεν περιορίζονται μόνο στην ενέργεια, αλλά επεκτείνονται και σε κρίσιμες αλυσίδες εφοδιασμού. Επικαλούμενος στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας, είπε ότι οι απώλειες στην προσφορά πετρελαίου και φυσικού αερίου είναι ήδη ιδιαίτερα εκτεταμένες, ενώ προειδοποίησε ότι σε περίπτωση παρατεταμένου κλεισίματος των Στενών του Ορμούζ οι συνέπειες θα είναι «βαθιές και πολυεπίπεδες», επηρεάζοντας όχι μόνο την ενεργειακή επάρκεια, αλλά και βασικούς τομείς της παγκόσμιας παραγωγής.

«Δεν πρόκειται μόνο για την ενέργεια», ανέφερε χαρακτηριστικά, επισμαίνοντας ότι επηρεάζονται κρίσιμες πρώτες ύλες, όπως τα λιπάσματα, με άμεσες επιπτώσεις στη γεωργική παραγωγή και στη βιομηχανία. Αν και η Ασία δέχεται το μεγαλύτερο άμεσο πλήγμα λόγω της εξάρτησής της από τις ροές μέσω των

Η διεθνής οικονομία ενδέχεται να βρίσκεται αντιμέτωπη με μία από τις σοβαρότερες ενεργειακές κρίσεις της σύγχρονης ιστορίας, τόνισε ο Κυριάκος Πιερρακάκης από την Ουάσινγκτον.

Οι τρέχουσες αναταράξεις δεν περιορίζονται μόνο στην ενέργεια, αλλά επεκτείνονται και σε κρίσιμες αλυσίδες εφοδιασμού, τόνισε.

Στενών, όπως είπε, οι επιπτώσεις διαχέονται διεθνώς μέσω των τιμών, εντεινόντας τις πιέσεις σε όλες τις οικονομίες.

Ο υπουργός υπογράμμισε ότι οι ευρωπαϊκές οικονομίες έχουν ήδη αρχίσει να αναθεωρούν προς τα κάτω τις προβλέψεις ανάπτυξης, ενώ ταυτόχρονα ενισχύονται οι πληθωριστικές πιέσεις, μια εξέλιξη που, όπως σημείωσε, είναι σύμφυτη με ενεργειακά σοκ τέτοιου μεγέθους. Αν και το ενδεχόμενο στασιμότητας δεν αποτελεί ακόμη το βασικό σενάριο, παραμένει υπαρκτός κίνδυνος, ιδίως εάν

η κρίση αποκτήσει μεγαλύτερη διάρκεια.

«Το κρίσιμο ερώτημα είναι ο χρόνος και το βάθος της κρίσης», ανέφερε, αφήνοντας ανοικτό το ενδεχόμενο περαιτέρω επιδείνωσης των μακροοικονομικών συνθηκών. Ακόμη και στο ευνοϊκότερο σενάριο, πρόσθεσε, οι ζημιές που έχουν ήδη καταγραφεί σε ενεργειακές υποδομές θα καθυστερήσουν την αποκατάσταση της προσφοράς, διατηρώντας αυξημένα τα ασφάλιστρα κινδύνου στις αγορές και κατ'επέκταση τις τιμές σε υψηλά επίπεδα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Υπό την ιδιότητα του ως προέδρου του Eurogroup, ο κ. Πιερρακάκης έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη συντονισμού των ευρωπαϊκών πολιτικών, υπογραμμίζοντας ότι η εμπειρία της ενεργειακής κρίσης του 2022 παρέχει πολύτιμα διδάγματα για τη διαχείριση της τρέχουσας συγκυρίας.

Πρόταση για mega deal στις αερομεταφορές

Σχέδια συγχώνευσης United με American Airlines – Η συνένωση θα δημιουργούσε έναν κολοσσό με έσοδα άνω των 100 δις. δολ.

Μια **τολμηρή** πρόταση που αναμένεται να δεχθεί έντονη κριτική ακόμη και υπό τη φιλική προς τις επιχειρήσεις κυβέρνηση Τραμπ έκανε ο διευθύνων σύμβουλος της United Airlines Holdings, Σκοτ Κίρμπι, αναφερόμενος –σύμφωνα με πηγές του Bloomberg– στο ενδεχόμενο συγχώνευσης με την American Airlines Group. Όπως μεταδίδει το πρακτορείο, ο Κίρμπι έχει παρουσιάσει την ιδέα σε ανώτερους κυβερνητικούς αξιωματούχους, αν και δεν είναι σαφές εάν έχουν γίνει κάποιες προτάσεις από τότε ή εάν βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία για τη διερεύνηση μιας συμφωνίας. Η United και η American συγκαταλέγονται στις τέσσερις κορυφαίες αεροπορικές εταιρείες των ΗΠΑ, ενώ ελέγχουν από κοινού τουλάχιστον το ένα τρίτο της αγοράς. Μια συγχώνευση θα δημιουργούσε τη μεγαλύτερη αεροπορική εταιρεία στον πλανήτη. Ως εκ τούτου, οποιαδήποτε συμφωνία μεταξύ των δύο γιγάντων της αεροπορίας θα δημιουργούσε σοβαρές ανησυχίες σχετικά με τον ανταγωνισμό και πιθανότατα θα αντιμετώπιζόταν με έντονη δυσπιστία από τους καταναλωτές, τους πολιτικούς και τις ανταγωνιστικές αεροπορικές εταιρείες των ΗΠΑ.

Η συζήτηση αποδεικνύει ότι οι πρόσφατες αναταράξεις στην αγορά έφεραν στο προσκήνιο την πιθανότητα συγχωνεύσεων. Ο Κίρμπι ανέφερε σε ένα ενημερωτικό σημείωμα προς τους υπαλλήλους του τον περασμένο μήνα ότι η αεροπορική εταιρεία θα επωφεληθεί από οποιαδήποτε αναδιάρθρωση θα μπορούσε να προκαλέσει στον κλάδο η αυ-

ξηση των τιμών του πετρελαίου και των καυσίμων, δημιουργώντας ενδεχομένως ευκαιρίες εξαγοράς.

«Θα είμαστε εκεί για να αποκτήσουμε μερικά από αυτά τα περιοριστικά στοιχεία, κάτι που μπορεί να είναι επωφελές και για τις δύο πλευρές», δήλωσε ο Κίρμπι σε συνέντευξη που παραχώρησε στο Bloomberg στις 24 Μαρτίου. Όταν ρωτήθηκε αν αυτό θα σήμαινε την εξαγορά ολόκληρων εταιρειών, απάντησε: «Θα δούμε, υπάρχουν πολλές φήμες σχετικά με αυτό».

Για τον Κίρμπι, μια συμφωνία που θα αφορούσε την American Airlines ενέχει και προσωπικό ενδιαφέρον, καθώς στο παρελθόν υπήρξε πρόεδρος της American,

Η συζήτηση γίνεται σε μια περίοδο που οι αεροπορικές εταιρείες είναι αντιμέτωπες με υψηλότερες τιμές καυσίμων λόγω του πολέμου.

αλλά αποκώρησε όταν κατέστη σαφές ότι δεν είχε προοπτικές να γίνει διευθύνων σύμβουλος της αεροπορικής εταιρείας. Ο Κίρμπι εντάχθηκε στην United ως πρόεδρος το 2016 πριν αναλάβει τη θέση του διευθύνοντος συμβούλου.

Οι δύο εταιρείες έχουν έντονο ανταγωνισμό, ιδιαίτερα στο διεθνές αεροδρόμιο O'Hare

Ο διευθύνων σύμβουλος της United Airlines Holdings, Σκοτ Κίρμπι, έχει παρουσιάσει την ιδέα περί συγχώνευσης με την American σε ανώτερους Αμερικανούς κυβερνητικούς αξιωματούχους.

του Σικάγου, όπου έχουν διαμάχη για την πρόσβαση στις πύλες και στα μερίδια αγοράς. Ο Κίρμπι έχει επίσης επικρίνει την American Airlines για την αργοπορία της στην προσθήκη περισσότερων προϊόντων premium, τα οποία έχουν αποδειχθεί δημοφιλή και κερδοφόρα στην United και στην Delta Air Lines. Η συνένωση των δυ-

νάμεων των δύο εταιρειών θα γίγαντα με έσοδα άνω των 100 δις. δολαρίων και στόλο τουλάχιστον 2.800 αεροσκαφών. Ωστόσο θα υπήρχε, επίσης, σημαντική αλληλεπικάλυψη στους κόμβους παντού στις ΗΠΑ, κάτι που πιθανότατα θα προκαλούσε σφοδρή αντίδραση από μικρότερους ανταγωνιστές, οι οποί-

οι θα ένιωθαν ότι εκδιώκονται από την αγορά. Οι σκέψεις του διευθύνοντος συμβούλου της United έρχονται σε μια περίοδο που οι αεροπορικές εταιρείες είναι αντιμέτωπες με υψηλότερες τιμές καυσίμων λόγω του πολέμου μεταξύ ΗΠΑ και Ιράν και του ουσιαστικού κλεισίματος των Στενών του Ορμούζ. Ο Κίρμπι έχει ήδη απαντήσει

αποσύροντας μέρος της κεραικότητας από την αγορά, καθώς δηλώνει ότι θέλει να είναι προετοιμασμένος για πιθανές αυξήσεις κόστους.

Οι συγχωνεύσεις αεροπορικών εταιρειών στις ΗΠΑ πρέπει να εξεταστούν και να εγκριθούν από το υπουργείο Μεταφορών, καθώς και από το υπουργείο Δικαιοσύνης. Ο υπουργός Μεταφορών Σον Ντάφι τόνισε ότι η κυβέρνηση θα εξετάσει μια σειρά παραγόντων κατά την αξιολόγηση πιθανών συγχωνεύσεων, συμπεριλαμβανομένου του αντίκτυπου στον ανταγωνισμό –τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο– και στις τιμές των εισιτηρίων.

«Ο πρόεδρος Τραμπ λατρεύει να πραγματοποιούνται μεγάλες συμφωνίες», είπε στο CNBC στις 7 Απριλίου. «Υπάρχει περιθώριο για κάποιες συγχωνεύσεις στον κλάδο των αερομεταφορών; Ναι, νομίζω ότι υπάρχει», υπογράμμισε. Ωστόσο, ο ίδιος πρόσθεσε ότι δεν θα «δεσμευόταν εκ των προτέρων για τίποτα». Ανέφερε επίσης ότι, σε περίπτωση συγχώνευσης δύο μεγάλων αεροπορικών εταιρειών, θα πρέπει να μεταβιβάσουν μέρος των περιουσιακών τους στοιχείων, καθώς οι ΗΠΑ δεν επιθυμούν να υπάρχουν ένας αερομεταφορέας με υπερβολικά μεγάλο μερίδιο αγοράς, κάτι που θα μπορούσε να οδηγήσει σε αύξηση των τιμών για τους καταναλωτές. Η United έχει κεφαλαιοποίηση περίπου 31 δις. δολαρίων έναντι μόλις 7,4 δις. για την American. Η μετοχή της United έχει χάσει 15% της αξίας της φέτος, αν και η American τα πήγε χειρότερα, χάνοντας 27% από τις αρχές του 2026.

UNCUT

Το εβδομαδιαίο podcast συνεντεύξεων

με την Ελισάβετ Γεωργίου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μειώσεις φόρων στα καύσιμα αποφασίζουν κυβερνήσεις

Εκκλήσεις από ΔΝΤ, ΕΚΤ και Κομισιόν για δημοσιονομική σύνεση

Η Γερμανία μείωσε τους φόρους στα καύσιμα για δύο μήνες, σε ένα μέτρο που κοστίζει 1,9 δισ. δολάρια. Ο Καναδάς ανακοίνωσε ένα σχέδιο μείωσης των φόρων στη βενζίνη, το ντιζέλ και τα αεροπορικά καύσιμα έως τις αρχές Σεπτεμβρίου, που θα κοστίσει 1,7 δισ. δολάρια. Δεκάδες χώρες αναγκάστηκαν, μετά το ξέσπασμα του πολέμου στη Μέση Ανατολή, να μειώσουν τους φόρους, να επιδοτήσουν το ενεργειακό κόστος και να μοιράσουν επιδόματα στα νοικοκυριά. Τώρα, καθώς ο κίνδυνος μιας παρατεταμένης ενεργειακής κρίσης αυξάνεται, ακόμα και εάν ο πόλεμος τερματιστεί, αξιωματούχοι ηχούν προειδοποιητικά καμπανάκια για τα δημόσια χρέη και καλούν τις κυβερνήσεις να δείξουν αυτοσυγκράτηση στα μέτρα στήριξης.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αναγνώρισε ότι η αβεβαιότητα που δημιουργεί ο πόλεμος θα πιέσει τις κυβερνήσεις να αυξήσουν τα μέτρα στήριξης των νοικοκυριών, αλλά προειδοποίησε ότι τα δημόσια οικονομικά είναι ήδη επιβαρυνμένα σε πολλές χώρες, με αποτέλεσμα κάποιες να αντιμετωπίζουν μη βιώσιμα επίπεδα χρέους.

«Η αντίδραση της δημοσιονομικής πολιτικής πρέπει να είναι προσεκτική. Να δίνει στήριξη όπου χρειάζεται, χωρίς να στρώχνει τα δημόσια οικονομικά πιο

κοντά στο χείλος του γκρεμού», ανέφερε το ΔΝΤ.

Όπως προειδοποιούν οι New York Times, το άμεσο οικονομικό κόστος του πολέμου θα μπορούσε να διογκωθεί σε μια μεγαλύτερη δημοσιονομική κρίση, εάν οι κυβερνήσεις αυξήσουν τον δανεισμό τους για να χρηματοδοτή-

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προειδοποίησε ότι τα δημόσια οικονομικά είναι ήδη επιβαρυνμένα σε πολλές χώρες, με αποτέλεσμα κάποιες να αντιμετωπίζουν μη βιώσιμα επίπεδα χρέους.

σουν εκτεταμένα προγράμματα στήριξης. Και αυτό γιατί, ακόμη και όταν η κυκλοφορία μέσω των Στενών του Ορμούζ αποκατασταθεί, οι συνέπειες στις αλυσίδες εφοδιασμού ενέργειας, λιπασμάτων και άλλων εμπορευμάτων θα μπορούσαν να επιμεινούν για μήνες ή ακόμη και για χρόνια. Αυτό σημαίνει ότι τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις θα αντιμετωπίσουν μια συνεχιζόμενη αύξηση του πληθωρισμού και επιβράδυν-

ση της οικονομικής ανάπτυξης, με αποτέλεσμα οι εκκλήσεις για περισσότερα μέτρα στήριξης να αυξηθούν. Μόνο αυτόν τον μήνα, η Ιταλία παρέτεινε τη μείωση του φόρου καυσίμων κατά ένα μήνα, έως τις αρχές Μαΐου, με κόστος περίπου 590 εκατ. δολαρίων. Στην Αυστραλία, οι μειώσεις στον φόρο καυσίμων επεκτάθηκαν, σε ένα μέτρο ύψους περίπου 285 εκατ. δολαρίων. Στην Ελλάδα, η κυβέρνηση ενεργοποίησε το fuel pass και άλλα μέτρα στήριξης για επιχειρήσεις.

Η κατάσταση όμως επιδεινώνεται, ειδικά στην Ασία, η οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές ενέργειας από τη Μέση Ανατολή.

Την Τετάρτη, η Ιαπωνία ανακοίνωσε ότι θα δημιουργήσει ένα χρηματοοικονομικό πλαίσιο για την παροχή στήριξης ύψους 10 δισ. δολαρίων σε χώρες της ΝΑ Ασίας, ώστε να μπορέσουν να αγοράσουν πετρέλαιο και άλλα εμπορεύματα.

Η Γερμανία μείωσε τους φόρους στα καύσιμα για δύο μήνες, ο Καναδάς ανακοίνωσε ένα σχέδιο μείωσης των φόρων στη βενζίνη, το ντιζέλ και τα αεροπορικά καύσιμα έως τις αρχές Σεπτεμβρίου, ενώ αυτόν τον μήνα η Ιταλία παρέτεινε τη μείωση του φόρου καυσίμων κατά ένα μήνα, έως τις αρχές Μαΐου.

Οι υπουργοί Οικονομικών από σχεδόν δώδεκα χώρες, όπως η Βρετανία, η Αυστραλία και η Ιαπωνία, δήλωσαν την Τετάρτη ότι έχουν δεσμευτεί να διαχειριστούν την οικονομική αντίδραση στην κρίση με δημοσιονομικά υπεύθυνα τρόπο και να λάβουν μέτρα που είναι στοχευμένα στη στήριξη των πιο εύάλωτων.

«Ακόμα και με μια διατηρητική επίλυση της σύγκρουσης, οι επιπτώσεις στην ανάπτυξη, στον πληθωρισμό και στις αγορές θα συνεχιστούν», έγραψε η ομάδα. «Δεσμευόμαστε να διαχειριστούμε την οικονομική αντίδραση και την ανάκαμψη από αυτή την κρίση με συντονισμένο και υπεύθυνο τρόπο».

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας αλλά και του ενεργειακού σοκ του 2022, μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, οι κυβερνήσεις ξόδεψαν μεγάλα ποσά και συχνά αδιακρίτως για να στηρίξουν τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Τώρα, τα περιθώρια κινήσεων είναι πιο περιορισμένα. Το

παγκόσμιο δημόσιο χρέος ανέρχεται στο 94% του ΑΕΠ και αναμένεται να φτάσει το 100% έως το 2029, σύμφωνα με το ΔΝΤ. «Η παγκόσμια ανάπτυξη ήταν ισχυρή το 2025, ωστόσο δεν υπήρξε ουσιαστική πρόοδος στην εξυγίανση των κρατικών προϋπολογισμών», σημείωσε το Ταμείο. «Σε πολλές χώρες, τα ελλείμματα παρέμειναν υψηλά, το χρέος συνέχισε να ενισχύεται και το κόστος των τόκων αυξήθηκε ραγδαία».

Αλλωστε, σε πολλές χώρες, οι πιέσεις στους κρατικούς προϋπολογισμούς είναι διαρθρωτικές. Στην Ευρώπη, οι χώρες αυξάνουν τις δαπάνες τους για την άμυνα, ενώ παράλληλα αντιμετωπίζουν το κόστος της γήρανσης του πληθυσμού και της ενεργειακής μετάβασης.

Ταυτόχρονα, οι κίνδυνοι για τις οικονομίες αυξάνονται, καθώς καθιερωμένες εμπορικές συμμοχίες διασπώνται και η τεχνητή νομισματική απειλή να φέρει απόρβλεπτες ανατροπές.

Οι εκκλήσεις του ΔΝΤ για δη-

μοσιονομική σύνεση έρχονται να προστεθούν στις παρόμοιες παροτρύνσεις από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Κομισιόν. Την Τρίτη, η πρόεδρος της ΕΚΤ, Κριστίν Λαγκάρντ, τόνισε ότι οι κυβερνήσεις θα πρέπει να λάβουν μόνο προσωρινά και στοχευμένα μέτρα στήριξης, ενώ η Κομισιόν προσπαθεί να συντονίσει την αντίδραση της Ε.Ε., ώστε τα μέτρα να έχουν σαφείς ημερομηνίες λήξης.

Για χώρες με ήδη επιβαρυνμένα δημόσια οικονομικά, η κρίσιμη πρόκληση είναι πώς να χρηματοδοτήσουν αυτά τα έκτακτα μέτρα στήριξης χωρίς να αυξήσουν τον δανεισμό τους.

Ο πόλεμος ήδη αυξάνει τις πληρωμές τόκων, καθώς οι αποδόσεις των ομολόγων ενισχύονται, αφού οι αγορές περιμένουν αυξήσεις επιτοκίων από τις κεντρικές τράπεζες, ως απάντηση στον υψηλότερο πληθωρισμό. Η Βρετανία πούλησε 10ετή ομόλογα την Τρίτη με απόδοση 4,92%, την υψηλότερη από το 2008.

Το ΔΝΤ προειδοποίησε ότι οι χώρες που αντιμετωπίζουν μη βιώσιμα επίπεδα χρέους θα αντιμετωπίζουν αυξανόμενα κινδύνους για κρίση χρέους. Η Ευρώπη αντιμετωπίζει επίσης αυξανόμενα κινδύνους για κρίση χρέους, καθώς οι αποδόσεις των ομολόγων ενισχύονται, αφού οι αγορές περιμένουν αυξήσεις επιτοκίων από τις κεντρικές τράπεζες, ως απάντηση στον υψηλότερο πληθωρισμό. Η Βρετανία πούλησε 10ετή ομόλογα την Τρίτη με απόδοση 4,92%, την υψηλότερη από το 2008.

Αποθέματα κηροζίνης αεροσκαφών για έξι εβδομάδες διαθέτει η Ευρώπη

Μόλις για έξι εβδομάδες επαρκούν τα αποθέματα της Ευρώπης σε καύσιμα για αεροσκάφη, καθώς ο πόλεμος των ΗΠΑ και του Ισραήλ κατά του Ιράν έχει αποκόψει την παγκόσμια αγορά από τα πετρέλαια της Μέσης Ανατολής. Ενδέχεται μάλιστα να αρχίσουν σύντομα ακυρώσεις πτήσεων εάν συνεχιστεί ο πόλεμος και εξακολουθήσουν να παρεμποδίζονται οι προμήθειες. Στην ανησυχητική αυτή προειδοποίηση προέβη ο Φατίχ Μπιρόλ, επικεφαλής του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (IEA), στο πλαίσιο συνέντευξης του στο Associated Press και παράλληλα έκανε λόγο για τη μεγαλύτερη ενεργειακή κρίση που έχουμε αντιμετωπίσει ποτέ. Αιτία, όπως τόνισε, είναι η διακοπή στην παροχή πετρελαίου, φυσικού αερίου και άλλων κρίσιμων προμηθειών μέσω των Στενών του Ορμούζ. Ο κ. Μπιρόλ προέβλεψε μάλιστα πως ο αποκλεισμός των Στενών του Ορμούζ θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία και υπογράμμισε ότι «όσο περισσότερο

Σύντομα θα δούμε ακυρώσεις πτήσεων λόγω έλλειψης καυσίμων, λέει ο Φατίχ Μπιρόλ, επικεφαλής του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας.

διαρκέσει ο αποκλεισμός, τόσο πιο αρνητικές θα είναι οι συνέπειες για την ανάπτυξη και τον πληθωρισμό διεθνώς».

Οι επιπτώσεις, πρόσθεσε, θα μεταφραστούν σε «υψηλότερες τιμές καυσίμων, υψηλότερες τιμές φυσικού αερίου και αυξημένο κόστος ηλεκτρικής ενέργειας», με ορισμένες περιοχές του κόσμου να πλήττονται περισσότερο από άλλες. «Στην πρώτη γραμμή βρίσκονται οι ασιατικές χώρες» που εξαρτώνται ενεργειακά από τη Μέση Ανατολή, σημείωσε και κατονόμασε ιδιαίτερα την Ιαπωνία, τη Νότια Κορέα,

Για τη μεγαλύτερη ενεργειακή κρίση που έχουμε αντιμετωπίσει ποτέ έκανε λόγο ο Φατίχ Μπιρόλ. Αιτία, τόνισε, είναι η διακοπή στην παροχή πετρελαίου, φυσικού αερίου μέσω των Στενών του Ορμούζ.

την Ινδία, την Κίνα, το Πακιστάν και το Μπανγκλαντές. «Στη συνέχεια, οι επιπτώσεις θα επεκταθούν στην Ευρώπη και την αμερικανική ήπειρο», πρόσθεσε και προειδοποίησε πως αν δεν ανοίξει το στρατηγικής σημασίας θαλάσσιο πέρασμα των Στενών του

Ορμούζ «σύντομα θα δούμε στις ειδήσεις ότι ορισμένες πτήσεις από πόλη σε πόλη ενδέχεται να ακυρωθούν λόγω έλλειψης καυσίμων αεροσκαφών».

Παράλληλα με τις δηλώσεις Μπιρόλ, καταγράφονται και οι πρώτες αντιδράσεις από μεγάλες

αεροπορικές εταιρείες με περικοπές πτήσεων και αναπροσαρμογές δρομολογίων. Στο πλαίσιο αυτό, η KLM ανακοίνωσε ότι θα «κόψει» περίπου 160 πτήσεις τον επόμενο μήνα στην Ευρώπη, ενώ η Lufthansa προχωράει σε περικοπές χωρητικότητας, απόσυρση αεροσκαφών μικρών και μεσαίων αποστάσεων και αναδιάρθρωση του στόλου της, καθώς και στην κατάργηση επιμέρους υπηρεσιών, όπως της περιφερειακής θυγατρικής CityLine.

Στη μνημιαία έκθεσή της η IEA, που συμβουλεύει 32 χώρες-μέλη της για την προσφορά ενέργειας και την ασφάλεια της προσφοράς ενέργειας, υπογράμμισε πως οι εξαγωγές υδρογονανθράκων από τις χώρες του Κόλπου αποτελούν τη μεγαλύτερη πηγή καυσίμων για αεροσκάφη σε όλη την παγκόσμια αγορά. Ακόμη και τα διυλιστήρια άλλων χωρών που εξαγωγή πετρέλαιο, όπως της Κορέας, της Ινδίας και της Κίνας, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές αργού της Μέσης Ανατολής. Παράλληλα, η IEA τό-

νισε ότι στο παρελθόν η Ευρώπη εξαρτάτο από τη Μέση Ανατολή για περίπου το 75% των εισαγωγών της σε καύσιμα αεροσκαφών. Η συγχροία έχει εξωθήσει τις ευρωπαϊκές χώρες να αναζητούν εναλλακτικούς προμηθευτές από διάφορες περιοχές του πλανήτη και σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς έχουν στραφεί σε μεγάλο βαθμό στις ΗΠΑ και στη Νιγηρία. Όπως προειδοποίησε όμως η IEA, ακόμη κι αν όλες οι εξαγωγές αυτών των εναλλακτικών προμηθευτών καταλήξουν στην Ευρώπη και πάλι δεν θα αναπληρώσουν παρά μόνον λίγο περισσότερο από το ήμισυ των προμηθειών που έχουν αποκλειστεί λόγω του πολέμου. Επιπλέον, προειδοποιεί ότι ακόμη κι αν η Γηραιά Ηπειρος κατορθώσει να αναπληρώσει τα τρία τέταρτα των προμηθειών που έχουν αποκλειστεί, και πάλι θα προκύψουν τα ίδια προβλήματα με έλλειψης καυσίμων για αεροσκάφη, ακυρώσεις πτήσεων και μείωση της ζήτησης. Απλώς το πρόβλημα θα αναβληθεί μέχρι τον Αύγουστο.

Ο ΠΕΡΙ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ (ΔΙΑΚΑΤΟΧΗ, ΕΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΗ) ΝΟΜΟΣ (ΚΕΦ. 224), ΟΠΩΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Ειδοποίηση σύμφωνα με το άρθρο 70(α)

Επειδή με Διάταγμα που Δημοσιεύτηκε στο Πρώτο Μέρος, του Τρίτου Παραρτήματος της Επίσημης Εφημερίδας της Δημοκρατίας με αρ.6009 με την ΚΑΠ 149/20.03.2026, το Υπουργικό Συμβούλιο διέταξε τη διενέργεια Γενικής Εκτίμησης της ακίνητης ιδιοκτησίας που βρίσκεται εντός ολόκληρου του ελεγχόμενου από την Κυπριακή Δημοκρατία τμήματος της, όπως καθορίστηκε στο Διάταγμα που εκδόθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 69(1) του πιο πάνω Νόμου:

2. Γι' αυτό, ενασκώντας τις εξουσίες που μου παρέχονται με το άρθρο 70(α) του περί Ακίνητης Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου, ενώ ο Διευθυντής του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, με την παρούσα ειδοποίηση, πληροφορώ το κοινό ότι η Γενική Εκτίμηση σε τιμές 01.01.2026 στην περιοχή που αναφέρεται πιο πάνω, θα αρχίσει την ημερομηνία της δημοσίευσης της ειδοποίησης αυτής στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας και καλώ όλους τους ιδιοκτήτες ακίνητης ιδιοκτησίας που βρίσκεται στην πιο πάνω περιοχή:

(α) να εφοδιάσουν τον εκτιμητή με τέτοιες πληροφορίες, προφορικές ή γραπτές, που σχετίζονται με την υπό εκτίμηση ακίνητη ιδιοκτησία τις οποίες ο εκτιμητής δυνατόν να απαιτήσει.

(β) να παρουσιάσουν στον εκτιμητή για εξέταση οποιοδήποτε έγγραφο που βρίσκεται στην κατοχή τους, ή κάτω από τον έλεγχο τους και σχετίζεται με την υπό εκτίμηση ακίνητη ιδιοκτησία, το οποίο ο εκτιμητής δυνατόν να απαιτήσει.

Νεοκλής Νεοκλέους
Διευθυντής Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΛΕΜΕΣΟΥ - ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Την Τετάρτη 29 Απριλίου 2026, 9.30πμ, θα διεξαχθεί Δημόσιος Πλειστηριασμός στην Αστυνομική Διεύθυνση Λεμεσού.

Θα περιλαμβάνει 101 αντικείμενα όπως αυτοκίνητα, μοτοσυκλέτες, ρολόγια, χρυσαφικά, ποδήλατα, ηλεκτρικά ακούτερ και διάφορα άλλα.

Οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές μπορούν να επιθεωρήσουν τα αντικείμενα τη Δευτέρα 27/4/26 και Τρίτη 28/4/26 μεταξύ 8:00πμ-1:00πμ καθώς και το πρωί του Πλειστηριασμού μεταξύ 8-9.30πμ.

Για περισσότερες πληροφορίες και Κατάλογο Πλειστηριασμού επικοινωνήστε με τον Διομορπτή στα πιο κάτω τηλέφωνα:

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΛΤΔ
Διομ. 2, Τ. Παπαδόπουλου 6,
2373 Άγιος Δομέτιος, Λευκωσία
ΤΗΛ.: 22778751, 99639733

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ ΤΕΧΝΙΚΟΙ - ΣΥΝΑΡΜΟΛΟΓΗΤΕΣ ΕΠΙΠΛΩΝ

Η εταιρία μας C.C Turnkey Solutions με ηγετική παρουσία στον χώρο της εμπορίας και εγκατάστασης επίπλων αναζητά έμπειρο και ικανό συναρμολογητή-τεχνικό για την ενίσχυση της ομάδας μας.

Ο υποψήφιος θα ασχολείται με την τοποθέτηση επίπλων σε διάφορα έργα.

Αποστολή βιογραφικών
vacancies@easytech.com.cy

Η κρίση στη Μ. Ανατολή πλήττει τους οίκους ειδών πολυτελείας

Πτώση-ρεκόρ για τη μετοχή της Hermès, μείωση πωλήσεων για LVMH και Kering

Η μετοχή της Hermès βρέθηκε την Τετάρτη να σημειώνει πτώση-ρεκόρ, καθώς ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή έπληξε τις πωλήσεις της. Αλλωστε, παρόμοιες τάσεις εμφανίζουν και πολλοί από τους ανταγωνιστές της στον κλάδο των ειδών πολυτελείας.

Οι πωλήσεις της εταιρείας που κατασκευάζει τις τσάντες Birkin αυξήθηκαν κατά 5,6% σε σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες το πρώτο τρίμηνο, όπως ανακοίνωσε η Hermès, έναντι της αύξησης 7,44% που περιμέναν οι αναλυτές.

Η εταιρεία «εξέκρινε» τη χρονιά σχετικά αδύναμα, σε σχέση με τις ήδη κάπως αναθεωρημένες προσδοκίες», έγραψαν αναλυτές της UBS.

Η μετοχή της Hermès σημείωσε πτώση έως και 14%, τη μεγαλύτερη στην ιστορία της ενδοσυνεδριακά, διευρύνοντας τις απώλειές της από τις αρχές του έτους κοντά στο 30%.

Το τμήμα της εταιρείας που περιλαμβάνει την περιοχή της Μέσης Ανατολής εμφάνισε πτώση πωλήσεων κατά 5,9% κατά τη διάρκεια της περιόδου, ενώ τα έσοδα στη Γαλλία μειώθηκαν

κατά 2,8%, καθώς επηρεάστηκαν αρνητικά από τη μείωση των τουριστικών δαπανών. Ο οικονομικός διευθυντής Ερίκ ντι Αλγκουέ ανέφερε ότι τα καταστήματα της Hermès στη Γαλλία, στην Ελβετία και στο Ηνωμένο Βασίλειο δέχτηκαν λιγότερους πελάτες από τη Μέση Ανατολή. Η Ιταλία, η οποία επίσης επηρεάστηκε αρνητικά, αποδείχθηκε πιο ανθεκτική.

**Κοντά στο 30%
ανέρχονται οι
απώλειες από τις
αρχές του έτους για τη
μετοχή της εταιρείας
που κατασκευάζει
τις τσάντες Birkin.**

Ομοίως, η LVMH Moët Hennessy Louis Vuitton ανακοίνωσε αυτή την εβδομάδα ότι ο πόλεμος έπληξε τις πωλήσεις της. Τα έσοδα του βασικού τμήματος της LVMH, το οποίο περιλαμβάνει τις Louis Vuitton και Christian Dior Couture, θα ήταν

σταθερά αντί για αρνητικά εάν δεν υπήρχε ο πόλεμος, δήλωσε η οικονομική διευθύντρια της εταιρείας, Σεσίλ Καμπανίς. Η Kering επίσης ανακοίνωσε πωλήσεις χειρότερες από τις αναμενόμενες για τη μεγαλύτερη μάρκα της, την Gucci, αποδίδοντας εν μέρει την ευθύνη στον πόλεμο.

Μιλώντας σε δημοσιογράφους, ο Ερίκ ντι Αλγκουέ της Hermès δήλωσε ότι, αν και η επισκεψιμότητα στη Μέση Ανατολή παραμένει χαμηλή στην αρχή του τρέχοντος τριμήνου, οι πωλήσεις έχουν βελτιωθεί μετά την επαναλειτουργία των καταστημάτων. Η περιοχή αντιπροσωπεύει περίπου το 4% των πωλήσεων της Hermès.

Η περιοχή Ασίας - Ειρηνικού, εξαιρουμένης της Ιαπωνίας, ήταν μια άλλη περιοχή που δεν ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες, καθώς καταγράφηκε αύξηση των πωλήσεων κατά 2,2% σε σταθερές τιμές, αισθητά μικρότερη από την αύξηση του 5,84% που ανέμεναν οι αναλυτές.

Ο Ντι Αλγκουέ υπογράμμισε ότι, αν και η ευρύτερη αγορά της Κίνας συνέχισε να κινείται

Το τμήμα της Hermès που περιλαμβάνει την περιοχή της Μέσης Ανατολής εμφάνισε πτώση πωλήσεων κατά 5,9% στη διάρκεια του πρώτου τριμήνου, ενώ τα έσοδα στη Γαλλία μειώθηκαν κατά 2,8%, καθώς επηρεάστηκαν αρνητικά από τη μείωση των τουριστικών δαπανών.

ανοδικά εν μέσω ενός δύσκολου οικονομικού κλίματος, η αύξηση αυτή ήρθε έπειτα από ισχυρούς ρυθμούς ανάπτυξης επί σειράν ετών στην περιοχή, γεγονός που καθιστά τις συγκρίσεις λιγότερο ευνοϊκές. Η

κατάσταση στη Σιγκαπούρη και την Ταϊλάνδη ήταν πιο δύσκολη, λόγω των διαταραχών στις μετακινήσεις που έπληξαν τις χώρες που βασίζονται στον τουρισμό, πρόσθεσε, ενώ αντιθέτως η Κορέα και η Ινδία τα πώ-

γαν καλά. Η Hermès εγκαινίασε την περασμένη εβδομάδα το 25ο εργοστάσιό της για την κατασκευή δερματινών ειδών, σε μια ένδειξη ότι παραμένει πιστή στα επενδυτικά της σχέδια, παρά τη γεωπολιτική αναταραχή.

Οι πλούσιοι της Μέσης Ανατολής ψάχνουν σπίτια στην Ευρώπη

Επιδιώκουν να μετεγκατασταθούν στο εξωτερικό λόγω του πολέμου

Αυξημένο ενδιαφέρον από εύπορους κατοίκους της Μέσης Ανατολής, που αναζητούν είτε μια προσωρινή μίσθωση ή και μια πιο μόνιμη στέγη, καταγράφουν το τελευταίο διάστημα οι μεσίτες στο Λονδίνο, στο Μονακό, στην Ελβετία και στα πολυτελή θέρετρα της Ισπανίας. Πολυεκατομμυριούχοι traders, influencers αλλά και οικογένειες επιδιώκουν να μετεγκατασταθούν στο εξωτερικό είτε προσωρινά, μέχρι να τελειώσει ο πόλεμος, ή και σε μόνιμη βάση. Αλλά και οι επενδυτές που έριξαν χρήματα στις πιο δημοφιλείς αγορές ακινήτων του Περσικού Κόλπου, εξετάζουν τώρα τις επιλογές τους, καθώς ο πόλεμος διανύει τον δεύτερο μήνα του.

Εύποροι επαγγελματίες, οικογένειες και επενδυτές που τα προηγούμενα χρόνια επέλεξαν πόλεις της Μέσης Ανατολής όπως το Ντουμπάι και το Αμπου Ντάμπι, με δέλεαρ το ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς, την πλοφάνεια και την υπόσχεση ενός πολυτελούς lifestyle, αναγκάζονται τώρα να επανεξετάσουν τα δεδομένα, καθώς ο πόλεμος δημιουργεί ρωγμές στον εικόνα μιας ήρεμης όασης μέσα σε μια ασταθή περιοχή, που φρόντισαν να δημιουργήσουν οι προορισμοί αυτοί.

Όπως αποκάλυψε στο Bloomberg ο Γιαν Φλόριντ, μεσίτης της εταιρείας Rockwell Properties στη Γενεύη, αναζητά μια κατοικία αξίας 20 εκατ. φράγκων για έναν trader που θέλει να μετακομίσει στην Ελβετία από τη Μέση Ανατολή. Παράλληλα, ένας πωλητής ρολογιών πολυτελείας, με πελάτες από την περιοχή, τον προσκάλεσε σε μια εκδήλωση που διοργανώνει αυτή την εβδομάδα, καθώς πολλοί στον κύκλο των επαφών του ενδιαφέρονται να βρουν σπίτι στην Ελβετία.

Στην Costa del Sol της Ισπανίας, μια περιοχή γνωστή για τα πολυτελή θέρετρα και τις

Στην Costa del Sol της Ισπανίας, μια περιοχή γνωστή για τα πολυτελή θέρετρα και τις all-inclusive διακοπές, οι μεσίτες πολυτελών ακινήτων της Engel & Völkers λαμβάνουν 4-5 αιτήματα την ημέρα από πελάτες που ενδιαφέρονται τόσο για αγορές όσο και για μισθώσεις.

all-inclusive διακοπές, οι μεσίτες πολυτελών ακινήτων της Engel & Völkers λαμβάνουν 4-5 αιτήματα την ημέρα από πελάτες που ενδιαφέρονται τόσο για αγορές όσο και για μισθώσεις, ενώ από το ξέσπασμα του πολέμου, έχουν κλείσει αρκετές συμφωνίες στη Marbella.

«Έχουμε μια αρκετά μεγάλη κοινότητα κατοίκων της Μέσης Ανατολής και Σαουδαράβων που έρχονται εδώ κάθε καλοκαίρι εδώ και δεκαετίες», ανέφερε στο Bloomberg ο Οσκαρ Λιντάλ, του μεσιτικού γραφείου πολυτελών ακινήτων MPDunne. Οι αγοραστές νεόδμητων ακινήτων αναζητούν κατοικίες «σε στυλ resort» που μμπούνται τον

Αυξημένο ενδιαφέρον καταγράφεται το τελευταίο διάστημα από μεσίτες στο Λονδίνο, στο Μονακό, στην Ελβετία και στα πολυτελή θέρετρα της Ισπανίας.

τρόπο ζωής στις πρωτεύουσες της Μέσης Ανατολής, με ακίνητα που διαθέτουν θυρωρό, γυμναστήριο και εστιατόριο, εξηγεί.

Στο Λονδίνο, τα ενοίκια των πολυτελών ακινήτων αυξάνονται, καθώς η προσφορά περιορίζεται όσο η αβεβαιότητα στη Μέση Ανατολή επιμένει. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Knight Frank, το ενδιαφέρον για τα ακίνητα που μισθώνονται αντί τουλάχιστον 1.000 λιρών την εβδομάδα, είναι αυξημένο κατά 16,9% σε σχέση με πέρυσι.

«Έχουμε δει μεγάλη ροή αιτημάτων από τη Μέση Ανατολή από άτομα που αναζητούν βραχυπρόθεσμες μισθώσεις έξι ή και λιγότερων μηνών», δήλωσε στο Bloomberg ο Ντέιβιντ Μούμπι, της Knight Frank. «Τείνουν να είναι Βρετανοί, Ευρωπαίοι ή Βορειοαμερικανοί υπάκοοι με

οικογένειες, που έχουν μετακομίσει πρόσφατα στη Μέση Ανατολή, αλλά διαθέτουν ήδη δίκτυο στο Λονδίνο».

Κάποιοι ξένοι αγοραστές επένδυσαν σε αγορές ακινήτων σαν αυτή του Ντουμπάι, που γνώρισαν τεράστια άνοδο τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα να εξετάζουν τώρα τις επιλογές τους, καθώς η πορεία των τιμών –ειδικά στις λιγότερο γνωστές γειτονιές– θεωρείται πλέον αβέβαιη. Βέβαια, επιχειρηματικά κέντρα όπως αυτό του Ντουμπάι συνήθως ανακάμπτουν ύστερα από δύσκολες περιόδους, όπως η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση.

Γι' αυτό και οι περισσότεροι

κατοίκους της Μέσης Ανατολής που στρέφονται τώρα προς τα ακίνητα της Ευρώπης, εξετάζουν βραχυπρόθεσμες κινήσεις, έως ότου η κατάσταση σταθεροποιηθεί.

Ο βασικός λόγος για τον οποίο πολλοί δεν επιδιώκουν ακόμη μια μόνιμη μετακίνηση είναι γιατί η αλλαγή της φορολογικής τους έδρας απαιτεί χρόνο και οργάνωση, καθώς θα πρέπει να βρουν σχολεία για τα παιδιά τους και να συμμορφωθούν με τις γραφειοκρατικές απαιτήσεις, όπως για παράδειγμα να ανοίξουν τραπεζικούς λογαριασμούς.

Ενώψει του τέλους της σχολικής χρονιάς, ωστόσο, πολλοί πιέζονται να πάρουν πιο μόνιμες αποφάσεις.

Η Ρομπέρτα Τζεβίνι, σύμβουλος ακινήτων και μετεγκαταστάσεων κοντά στη Γενεύη, έχει πέντε πελάτες από τη Μέση Ανατολή που αναζητούν προσωρινή στέγη σε επιπλωμένες κατοικίες στην πόλη. Τα παιδιά τους είναι γραμμένα σε διεθνή σχολεία της Ελβετίας έως το καλοκαίρι και τότε θα χρειαστεί να επανεξετάσουν την κατάσταση.

Η Γενεύη και η Ζυρίχη αποτελούν εδώ και καιρό πόλο έλξης για τον πλούτο της Μέσης Ανατολής, καθώς επενδυτές από την περιοχή είχαν σχεδόν 580 δισ. δολάρια αποθηκευμένα στην Ελβετία στα τέλη του 2024.

Ένας υπάλληλος σε αμερικανική εταιρεία private equity στο Ντουμπάι ανέφερε στο Bloomberg ότι αρχικά πίστευαν πως οι εχθροπραξίες θα τελειώναν γρήγορα και έτσι επισκέφθηκαν συγγενείς και φίλους στην Ευρώπη. Όταν έγινε σαφές ότι ο πόλεμος θα διαρκούσε περισσότερο, μετακόμισαν προσωρινά στην Πορτογαλία. Πλέον, δηλώνει ότι για να επιστρέψουν στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα θα χρειαστούν αρκετές εβδομάδες ειρήνης, χωρίς άλλα χτυπήματα στο Ντουμπάι.

Το 93,6% του μισθού στο ενοίκιο για ένα τριάρι

Στα 1.400 ευρώ το μίσθωμα για κατοικία από 75 έως 95 τ.μ. στην Αττική το 2024

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Αποκαλυπτικά του βαθμού στον οποίο οι τιμές ενοικίασης κατοικιών, ειδικά στην Αττική, κινούνται πλέον σε επίπεδο μη βιώσιμο για το μέσο νοικοκυριό είναι τα συμπεράσματα σχετικής μελέτης του ΚΕΦΙΜ (Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών), που αναλύει τα στοιχεία της Eurostat για το 2024. Με βάση αυτά, στο λεκανοπέδιο η αναλογία ενοικίου προς μηνιαίο εισόδημα ανέρχεται στο 70,2% για ένα τυπικό δωάρι διαμέρισμα επιφάνειας έως 60 τ.μ. (σαλόνι, κουζίνα και ένα υπνοδωμάτιο) και στο 93,6% για ένα τριάρι διαμέρισμα (σαλόνι, κουζίνα και δύο υπνοδωμάτια), έναντι 31%-34% και 46% αντίστοιχα για τον μέσο όρο της Ε.Ε.

Με δεδομένο ότι για το 2024 ο μέσος μισθός πλήρους απασχόλησης (σε 12μηνη βάση) διαμορφωνόταν σε 1.500 ευρώ, απαιτείται πλέον σχεδόν το σύνολό του για την ενοίκιαση ενός τυπικού τριαρίου, δηλαδή ενός διαμερίσματος επιφάνειας 75-95 τ.μ., καθώς το κόστος ενοικίασης του διαμορφώθηκε σε 1.400 ευρώ στην Αττική. Με βάση τα στοιχεία της Eurostat, έναντι στοιχείο ποσό για ένα διαμέρισμα 50-60 τ.μ. διαμορφώνεται πλέον σε 1.050 ευρώ στην Αττική. Τα στοιχεία της Eurostat αφορούν σταθμισμένα στοιχεία, με βάση ένα μείγμα νέων και παλαιών κατοικιών, σε προσιτές και ακριβές περιοχές. Οι τιμές αυτές είναι συγκρίσιμες με τον μέσο όρο των πρωτευουσών της Ε.Ε. για δωάρι διαμέρισμα ενός υπνοδωματίου (1.120 ευρώ) και τριάρι δύο υπνοδωματίων (1.514 ευρώ), αναδεικνύοντας ότι η αγορά ενοικίου στην Αθήνα κινείται σε επίπεδα αντίστοιχα με την Ε.Ε.

Επομένως, η διαφορά που παρατηρείται σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη συμπίεση των

χαμηλών ελληνικών μισθών (μηνιαίος μισθός 1.500 ευρώ, έναντι 3.317 ευρώ για τον μέσο όρο της Ε.Ε.), με τιμές ενοικίου σε επίπεδο συγκρίσιμο με την υπόλοιπη Ευρώπη. Μάλιστα, η ανάλυση σε βάθος χρόνου δείχνει και την επιδείνωση της κατάστασης, καθώς ακόμη και το 2015, δηλαδή μεσοσύσης της οικονομικής κρίσης, η αναλογία ενοικίου προς εισόδημα για διαμέρισμα με ένα υπνοδωμάτιο στην Αθήνα ήταν 41,6% – μια αναλογία ήδη σχετικά υψηλή σε σύγκριση με την Ε.Ε. (23,7%). Ωστόσο, μετά την έντονη ανοδική πορεία των ενοικίων, η αναλογία αυτή εκτινάχθηκε στο 70,2% το 2024, απόρροια ακριβώς της δραματικής υποχώρησης των εισοδημάτων, που ακόμη δεν έχουν ανακάμψει όσο θα έπρεπε, συμπιέζοντας έτσι την αγοραστική δύναμη και τις οικονομικές «αντοχές» των νοικοκυριών.

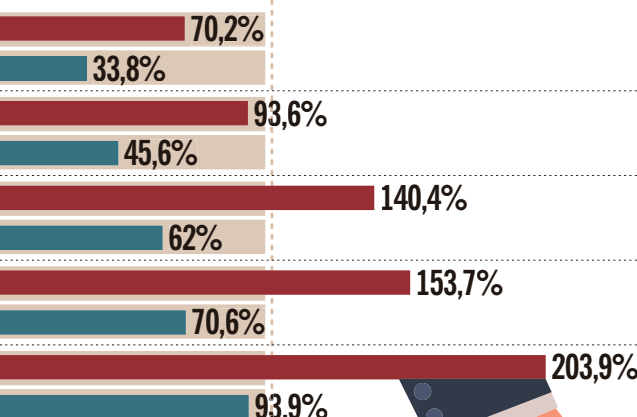
Εν τω μεταξύ, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, οι τιμές των ενοικίων δεν δείχνουν κανένα σημάδι επιβράδυνσης, καθώς η Ελλάδα κατέγραψε πέρυσι (2023) τη δεύτερη μεγαλύτερη αύξηση ενοικίων στην Ε.Ε. με 10,1%, πίσω μόνο από την Κροατία, όπου η αύξηση άγγιξε το 17,6%. Έτσι, το κόστος ενοικίασης ενός διαμερίσματος ενός υπνοδωματίου έχει πλέον αυξηθεί σε 1.150 ευρώ και δύο υπνοδωματίων σε 1.500 ευρώ. Ακολουθούν η Ουγγαρία (+9,8%), η Βουλγαρία (+9,6%) και η Ρουμανία (+8,2%).

Εξετάζοντας την πορεία των ενοικίων στην Ελλάδα, βέβαια, και σε σύγκριση με την υπόλοιπη Ε.Ε. τα προηγούμενα χρόνια, παρατηρούνται σημαντικές διαφορές. Συγκεκριμένα, ενώ από το 2000 έως το 2025 ο σχετικός δείκτης τιμών ενοικίων στην Ε.Ε. καταγράφει μια σωρευτική αύξηση κατά 56%, στην Ελλάδα η εικόνα είναι διαφορετική. Αρχικά,

Διαμέρισμα ενός υπνοδωματίου (50 τ.μ. - 60 τ.μ.)
Διαμέρισμα δύο υπνοδωματίων (75 τ.μ. - 95 τ.μ.)
Διαμέρισμα τριών υπνοδωματίων
Μεζονέτα/διπλοκατοικία
Αυτόνομη μονοκατοικία

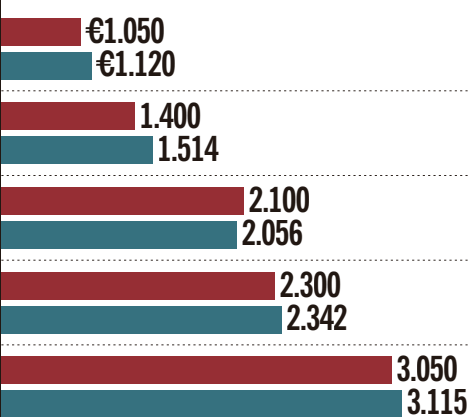
Αναλογία ενοικίου / μηνιαίου εισοδήματος...

■ ΑΘΗΝΑ ■ Μέσος όρος Ε.Ε.

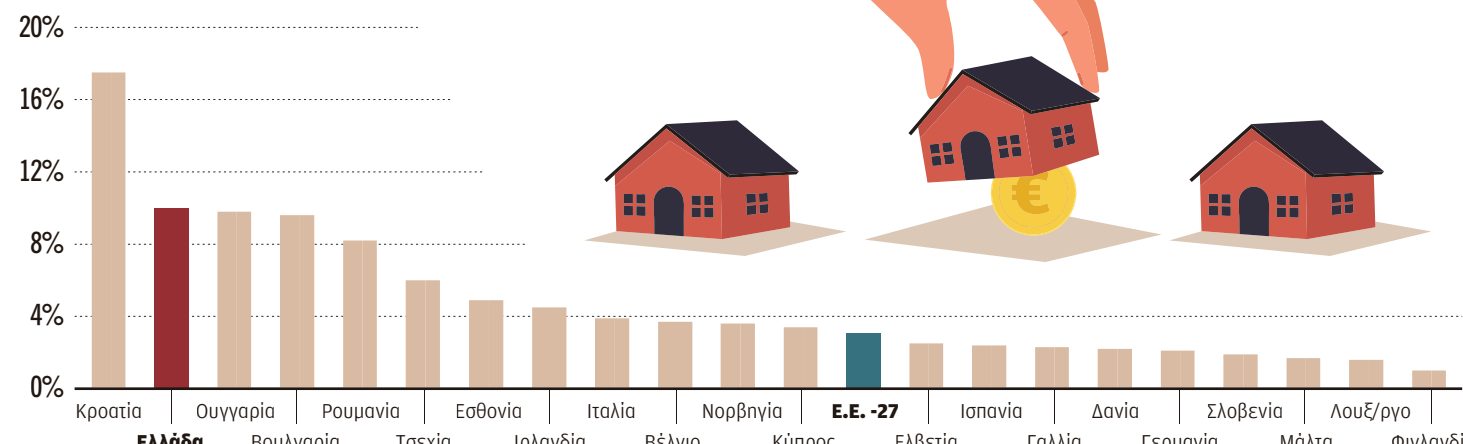

... και μέσο μηνιαίο ενοίκιο, 2024

■ ΑΘΗΝΑ ■ Μέσος όρος Ε.Ε.

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΝΟΙΚΙΩΝ, 2024-2025

ΠΗΓΕΣ: ΚΕΦΙΜ, Eurostat

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Τα ενοίκια που παραθέτει η Eurostat αφορούν σταθμισμένα στοιχεία, με βάση ένα μείγμα νέων και παλαιών κατοικιών, σε προσιτές και ακριβές περιοχές.

την περίοδο 2000-2011 οι τιμές των ενοικίων στην Ελλάδα αυξήθηκαν κατά 53%, σημειώνοντας ετήσιο ρυθμό αύξησης που κινείτο περίπου του 4%-5%, υπερβαίνοντας σταθερά τόσο τον πληθωρισμό όσο και τα ενοίκια στην υπόλοιπη Ε.Ε. Η δυναμική αυτή συνδέεται με τα χρόνια ευημερίας στη χώρα, πριν από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης. Ακολούθησε μια απότομη διόρθωση κατά 26% την περίοδο 2011-2018, απόρροια της δημοσιονομικής κρίσης, των μνημονίων, της συρρικνωσης των εισοδημάτων και της δραματι-

κής αύξησης της ανεργίας. Την περίοδο αυτή ο πληθωρισμός των ενοικίων ήταν αρνητικός από 2% έως 8% ετησίως, ενώ ο γενικός πληθωρισμός κυμαινόταν περίπου του 0%. Από το 2023 και μετά η τάση αντιστράφηκε εκ νέου και μάλιστα δραματικά, καθώς τα ενοίκια αυξάνονται πλέον με ρυθμό 5%-10% ετησίως, ενώ ο γενικός πληθωρισμός αποκλιμακώνεται στο 3%. «Η ψαλίδα αυτή, που το 2025 ξεπερνάει τις 7 ποσοστιαίες μονάδες, σηματοδοτεί πραγματική και ταχεία επιδείνωση της οικονομικής προσαρμοστικότητας της στέγης – ιδίως για χαμηλόμισθους εργαζομένους και νέα νοικοκυριά», επισημαίνει η μελέτη του ΚΕΦΙΜ.

Παρά την πρόσφατη αύξηση, όμως, τα ενοίκια σε πραγματικούς όρους παραμένουν χαμηλότερα κατά 8,7% σε σύγκριση με τα επίπεδα που βρίσκονταν πριν από την κρίση, ενώ αντίστοιχα τα ενοίκια στην Ε.Ε.-27 αυξάνονταν αδιαιρέτητα το ίδιο διάστημα. Η αντίφαση αυτή –δείκνυ-

χαμηλότερος από τα ιστορικά υψηλά, αλλά ταυτόχρονα βαρύνει για τα νοικοκυριά–εξηγείται από τη δραματική υποχώρηση των εισοδημάτων κατά την ίδια περίοδο. Ουσιαστικά, δηλαδή, αυτή η αύξηση των ενοικίων συμβαίνει σε ένα περιβάλλον όπου τα εισοδήματα δεν έχουν ανακάμψει αναλόγως, καθιστώντας τη στέγαση δυσανάλογα ακριβή σε σχέση με τη δεκαετία του 2000.

Ειδικά σε ό,τι αφορά την τελευταία 10ετία (2015-2025), η χώρα με τη μεγαλύτερη αύξηση των ενοικίων είναι η Ουγγαρία με 105%, ενώ έπονται η Λιθουανία με 83%, η Ιρλανδία και η Πολωνία. Αντιθέτως, η Ελλάδα καταγράφει αύξηση κατά 13% από το 2015, καθώς τα ενοίκια είχαν μειωθεί σημαντικά την περίοδο της κρίσης και μόλις πρόσφατα ξεπέρασαν το επίπεδο του 2015. Σύμφωνα με το ΚΕΦΙΜ, η υψηλή αύξηση των τελευταίων ετών στην Ελλάδα αποδίδεται σε συνδυασμό παραγόντων: στην αυξημένη ζήτηση λόγω τουρισμού και βρα-

χυρόνων μισθώσεων (Airbnb), στην περιορισμένη προσφορά νέων κατοικιών κατά την περίοδο της κρίσης, στην εισροή ξένων επενδύσεων στην αγορά ακινήτων κυρίως λόγω του προγράμματος «χρυσή βίζα», στην ύπαρξη μεγάλου αριθμού κλειστών διαμερισμάτων και στην ανάκαμψη της οικονομίας που αυξάνει τη ζήτηση.

Σε σχετική δήλωσή του ο πρόεδρος του ΚΕΦΙΜ Νίκος Ρώμπαπας επισημαίνει ότι «η στεγαστική κρίση αφορά πέρα από την αγορά ακινήτων, την καθημερινότητα, τις προοπτικές και την ποιότητα ζωής χιλιάδων νοικοκυριών. Η αντιμετώπιση της απαιτεί ένα συνδυασμό πολιτικών που πρώτα και κύρια θα ενισχύουν την προσφορά κατοικιών, θα αντιμετωπίζουν τις στρεβλώσεις της αγοράς και θα στηρίζουν αποτελεσματικά τα ευάλωτα νοικοκυριά χωρίς να πέφτουν στην παγίδα λαϊκιστικών και αποδεδειγμένα αναποτελεσματικών πολιτικών, όπως ο καθορισμός ανώτατων ενοικίων».

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Όταν μας βαρέθηκαν οι Άγιοι: Η τραγωδία των οικοδομών μας δεν είναι ατύχημα

Από το 2020 μέχρι σήμερα μέτρησα τουλάχιστον επτά άρθρα που με αναφορές είτε στην ανάγκη αύξησης των εξουσιών των διαχειριστικών επιτροπών σε κοινόχρηστες οικοδομές ή/και στην ανάγκη ουσιαστικής εφαρμογής του περιοδικού ελέγχου της στατικής επάρκειας οικοδομών. Αν ανατρέξω πιο πίσω χρονικά, το ζήτημα αυτό απασχόλησε αρθρογράφια μου πολυάριθμες άλλες φορές.

Μάλιστα, τον Σεπτέμβριο του 2023 ήμουν ιδιαίτερα θετικός στην κατάθεση νομοσχεδίων στη Βουλή όπου το θέμα φαινόταν ότι θα έμπαινε σε μια πορεία επίλυσης ή έστω βελτίωσης της μέχρι τώρα κατάστασης, η οποία συντηρεί για δεκαετίες το χάος, την αναρχία, την αμέλεια και την παραμέληση, σε αυτό που συλλογικά ονομάζουμε κοινόχρηστες οικοδομές και συγκροτήματα. Σε κάθε «ατύχημα» που σημειωνόταν με κατάρρευση μπαλκονιών, γεισωμάτων κ.λπ., βγαίναμε να πούμε το κλασικό, «...από θάυμα δεν θρηνήσαμε θύματα...» και

τονίζαμε την ανάγκη για αλλαγή του «πλαισίου», της «νομοθεσίας», των «εξουσιών», των «ελέγχων» κ.λπ.

Fast-forward, τον Απρίλιο του 2026 ακόμη κάνουμε μεταξυ μας πάσες τα νομοσχέδια, προσπαθούμε να αποφασίσουμε ποιους θα έχουν τα εργαλεία, ποιους θα έχουν την ευθύνη της εποπτείας, τον έλεγχο κ.λπ., με αποτέλεσμα να φθάνουμε στο αναπόφευκτο οδυνηρό γεγονός να μας βαρέθηκαν οι Άγιοι και να καταρρέει κτίριο μπροστά στα μάτια μας και να χάνουν τη ζωή τους δύο συνάνθρωποι μας στη Λεμεσό.

Είμαι απόλυτα υπέρ του εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας, της αυστηροποίησης του πλαισίου λειτουργίας και ελέγχου των οικοδομών – άλλωστε πάλεψα για αυτά. Όμως, θα πρέπει να τονίσω πως όλα αρχίζουν και τελειώνουν στους ιδιοκτήτες και κάπου ενδιάμεσα του κύκλου σαφέστατα υπάρχει και το κράτος. Και αναφέρομαι πιο συγκεκριμένα στην κουλτούρα που επικρατεί εκατέρωθεν.

Ας παραθέσουμε λίγα παραδείγματα αυτής της κουλτούρας: Εξέλιξη του ακινήτου: είσπραξη του μέγιστου δυνατού ενοικίου ή οικονομικού οφέλους, με την ελάχιστη δυνατή καταβολή εξόδου συντήρησης.

Ό,τι αφορά εκτός της περιμέτρου της εξωτερικής τοικοποιίας μου, δεν είναι δικό μου πρόβλημα και δεν με νοιάζει, εκτός φυσικά αν επηρεάζει τη δική μου μονάδα.

Αν η δική μου μονάδα δημιουργεί πρόβλημα σε γειτονική μονάδα, πρώτα θα προσπαθώ να ψέξω την κακή κατάσταση ή την ηλικία του κτιρίου (και άρα τα κοινόχρηστα), και μετά βλέπουμε.

Δεν καταβάλλω το τέλος κοινοχρήστων ή πληρώνω ετεροχρησιμμένα ή όσα θέλω επειδή (κατ'εμένα) κανένας δεν κάνει τίποτα ή... «τα τρώνε...».

Αν πουλήσω και κρωστό κοινοχρήστων δεν εννημερώνω κανένα. Ο νέος αγοραστής μετά δεν αναγνωρίζει κανένα χρέος δικό μου και το ποσό πάει στο

«χάσε-τεφτέρι».

Η συντήρηση είναι μη αποδοτικό έξοδο. Αυτή είναι ίσως η μεγαλύτερη βλακεία που επικρατεί. Ελάχιστοι θα δουν τη σωστή διάσταση της σωστής συντήρησης, ότι δηλαδή αυξάνει την αξία του ακινήτου τους.

Παράνομες επεμβάσεις και προσθήκες. Αμέτρητα τα παραδείγματα με μόνο κίνητρο το πώς η δική μου μονάδα (και τσέπη μου) να «ευημερεί» και δεν με ενδιαφέρει το σύνολο. Τι να πρωτοπώ; Για το κλειστό μπαλκονιών με τζαμαρίες για να λιζόζομαι καλύτερα ή «να μην παίρνει τους τόπους ο αέρας...» ή να μεγαλώσω το καθιστικό μου; Έτυχε να δω και επεμβάσεις σε αρμούς διαστολής με αυτές τις τζαμαρίες και να μην ιδρώνει το αφτί κανενός αν μετά δημιουργήθηκαν ρωγμές στους τοίχους. Ή μήπως να αναφερθώ στην εγκατάσταση ντεπόζιτων και πλιακών πλαισίων σε οροφές που ποτέ δεν σχεδιάστηκαν για να λαμβάνουν αυτά τα επιπλέον

φορτία; Ή πάλι να αναφερθώ σε κομπρεσέρ κλιματιστικών που κρέμονται όπου βολεύουν και τις απολήξεις νερού να οδηγούνται σε μπαλκόνια ή τοιχοποιίες άλλων μονάδων;

Επεμβάσεις σε σπυθαία μπαλκονιών. Ο κάθε ένας κάνει πραγματικά ό,τι του καπνίσει χωρίς μελέτη, χωρίς τη χρήση σωστών υλικών και χωρίς σωστή εφαρμογή. Η δε ομοιομορφία του συνόλου είναι ψιλά γράμματα.

Από πλευράς κρατικών αρχών επικρατεί η βασική κουλτούρα του «παίζω πελλόν, ώσπου να μεν μπορώ να παίζω πολλήν πελλόν, οπότεν θα κάνω το ελάχιστο για να είμαι καλυμμένος».

Αυτό συνήθως μεταφράζεται σε τοποθέτηση της πιο προχειρής περιφραξης σε εγκαταλειμμένο ετοιμόρροπο κτίριο όπου αν φυσήσει αέρας και πέσει η περίφραξη μπορεί να ριχτεί και το κτίριο. Άντε να δούμε και καμιά μισογερμένη/μισοσκουριασμένη επιγραφή που δηλώνει την επικινδυνότητα της

οικοδομής. Όπως μάθαμε τώρα, μπορεί να σταλεί και καμιά επιστολή σε ιδιοκτήτες για την επικινδυνότητα της οικοδομής τους, αλλά για το follow-up, ούτε λόγος να γίνεται...

Αυτή λοιπόν η κουλτούρα ή υποκουλτούρα καλύτερα, που χαρακτηρίζει όλους, θα πρέπει να τσακιστεί στη βάση της.

Δεν χρειαζόμαστε άλλη μια επιτροπή για να μελετήσει το πρόβλημα. Χρειαζόμαστε μια νομοθεσία που να καθιστά τη Διαχειριστική Επιτροπή τον μοναδικό και αδιαπραγμάτευτο νόμο μέσα στην οικοδομή, με εξουσίες που να παρακάμπτουν τον κάθε ιδιοκτήτη που «δεν τον νοιάζει». Και χρειαζόμαστε ένα κράτος που, αντί για επιστολές-διαπιστώσεις, θα σφραγίζει επικίνδυνες οικοδομές, αναγκάζοντας τους ιδιοκτήτες να αντιμετωπίσουν την πραγματικότητα πριν αυτή τους πλακώσει.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ανθρώπος ή μηχανή
τεχνητής νοημοσύνης
έγραψε αυτό το κείμενο;

Σελ. 11

ΑΠΑΝΕΜΙΑ

Η γενιά Ζ ανακαλύπτει
την μπουάτ
των παππούδων της

Σελ. 4

ΑΓΝΗ ΚΡΑΜΒΗ ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ

Η πορεία μιας
οικογένειας
ανά τους αιώνες

Σελ. 3

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΕΧΝΕΣ
& γράμματα

Κυριακή 19 Απριλίου 2026

Ιστορίες από την κρύπτη της λεωφόρου Βερνάντσκι

Ο Γιώργος Κωστάκης διέσωσε τα έργα
της Ρωσικής Πρωτοπορίας. Η κόρη του
αφηγείται πώς ο επίμονος συλλέκτης είχε
καταφέρει να μετατρέψει το διαμέρισμά του
σε κιβωτό τέχνης κάτω από τη «μύτη»
της Κα Γκε Μπε.

Σελ. 8-9

Μακέτα της Λιουμπόβ Πο-
πόβα για το δεύτερο τεύχος
του περιοδικού «Καλλιτέχνες
του Κινηματογράφου» (περ.
1922-1923). «Είναι η αγαπη-
μένη μου», λέει η Αλίκη Κω-
στάκη, κόρη του συλλέκτη.

ΜΟΝΙΣ - ΜΟΥΣΕΟ ΜΟΝΤΡΕΑΛ ΤΕΧΝΗΣ - ΣΥΛΛΗΨΙΣΤΑΚΗ

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

19.4 - 25.4.26

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

«Λίμνη Παραλιμνίου»

Ο Δήμος Παραλιμνίου - Δερύνειας σε συνεργασία με τον όμιλο φωτογραφίας «Paralimni Lake Photography», στο πλαίσιο του Β΄ Φεστιβάλ Παραδοσιακού Πολιτισμού «Φωνές τζιαι Θύμψες», διοργανώνουν την έκθεση φωτογραφίας με τίτλο «Λίμνη Παραλιμνίου». Η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή μέχρι και τις 22 Απριλίου. Αίθουσα Εκδηλώσεων Δημαρχείου Παραλιμνίου - Δερύνειας. **Δείτε το πλήρες πρόγραμμα του φεστιβάλ στην ιστοσελίδα του Δήμου Παραλιμνίου - Δερύνειας** pdm.org.cy. Είσοδος ελεύθερη.

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

Duo Noïma και Ράμι Σαριεντίν

Το ντουέτο φλάουτων «Duo Noïma» συνεργάζεται με τον Κύπριο πιανίστα Ράμι Σαριεντίν για ένα μουσικό ταξίδι γεμάτο ενέργεια. Η νέα αυτή σύμπραξη αντικατοπτρίζει μια γνήσια μουσική σύνδεση μεταξύ των τριών καλλιτεχνών, που ανυπομονούν να μοιραστούν με το κοινό. Αντλώντας έμπνευση από διάφορα μουσικά στυλ, από την κομψότητα του μπαρόκ έως τον παλμό της σύγχρονης μουσικής, το πρόγραμμά τους αναδεικνύει τη μοναδική αλληλεπίδραση μεταξύ δύο φλάουτων και πιάνου. Από την εκλεκτισμένη πολυφωνία του Georg Philipp Telemann έως την πλούσια σε ηχο-

χρώματα γαλλική παράδοση των Claude Debussy, Charles-Marie Widor και Georges Bizet, η καθαρότητα της γραμμής και η ιμπρεσιονιστική λυρικήτητα γοητεύουν. Η τζαζική λάμψη του Claude Bolling, η ρυθμική ενέργεια του Guillaume Connesson και το πάθος του τάνγκο του Astor Piazzolla ολοκληρώνουν αυτό το συναρπαστικό μουσικό ταξίδι. Συναυλίες Πάφος, Μαρτίδιο Δημοτικό Θέατρο, την Πέμπτη 23 Απριλίου και την Παρασκευή 24 Απριλίου στη Λευκωσία, Θέατρο Παλλάς, Πύλη Πάφου, ώρα έναρξης συναυλιών 8:00 μ.μ. **Πληροφορίες** τηλέφωνο 22463144, www.cyso.org.cy

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Κινηματογραφικές
Μέρες Κύπρος

Από τις 17 έως τις 25 Απριλίου, το Cyprus Film Days International Festival επιστρέφει για την 24η διοργάνωσή του, μετατρέποντας για ακόμη μια φορά τις αίθουσες του Θεάτρου Ριάτο στη Λεμεσό και του Κινηματογράφου Ζίνα στη Λευκωσία σε σημεία συνάντησης δημιουργών, ιστοριών και κινηματογραφικών εμπειριών από όλο τον κόσμο. Με σταθερό προσανατολισμό την ανάδειξη σύγχρονων κινηματογραφικών προτάσεων και τη δημιουργία ενός ζωντανού διαλόγου ανάμεσα στο κοινό και το διεθνές σινεμά, το φεστιβάλ παρουσιάζει και φέτος, ένα πολυσυλλεκτικό πρόγραμμα που συνδυάζει τολμηρές αφηγήσεις, προσωπικές ιστορίες και καλλιτεχνικές αναζητήσεις. Στην καρδιά του προγράμματος βρίσκεται το Διεθνές Διαγωνιστικό Τμήμα Glocal Images, μια ενότητα που αναδεικνύει δημιουργούς από διαφορετικές γεωγραφικές και πολιτισμικές πραγματικότητες, οι οποίοι προσεγγίζουν ζητήματα ταυτότητας, κοινωνικών μετασχηματισμών και ανθρώπινων σχέσεων μέσα από ιδιόπερες κινηματογραφικές γλώσσες. Οι ταινίες αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα του σύγχρονου ανεξάρτητου κινηματογράφου. Θέατρο Ριάτο, Λεμεσός - Κινηματογράφος Ζίνα, Λευκωσία. **Πληροφορίες** www.cypriusfilmfests.com και **Θέατρο Ριάτο**, τηλέφωνο 7777745.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Τα «φαντάσματα» της Αθήνας δεν είναι μεταφυσικά

«**Κάποια στιγμή** στη ζωή η ομορφιά του κόσμου αρκεί. Δεν χρειάζεται να τη φωτογραφίζεις, να τη ζωγραφίζεις, ούτε καν να τη θυμάσαι. Αρκεί». Το απόσπασμα της Τόνι Μόρισον, προμετωπίδα στην 27λεπτη ταινία του Τσάρλι Κάουφμαν «How to shoot a ghost» (του 2025), που έχει γυριστεί στην Αθήνα, λειτουργεί ανεξάρτητα από το περιεχόμενο του φιλμ. Δύο νέοι, που πέθαναν πρόσφατα, περιπλανιούνται στους δρόμους της πόλης και έρχονται αντιμέτωποι με τους απόηχους της ιστορίας. Οσο ζούσαν ήταν περιθωριοποιημένοι: εκείνος ένας λιβανέζος κουίρ μεταφραστής που ασχολείται με τον Θουκυδίδη· κι εκείνη μια φωτογράφος, με ιρλανδική καταγωγή κατά το ήμισυ, που προτιμά μια πολυλογία για τις αποτυπώσεις της. Καθώς τριγυρνούν μαζί στην πόλη, βρίσκουν παρηγοριά στη δύσκολη ομορφιά της ζωής, την οποία παρατηρούν και καταγράφουν μέσα από την ασφάλεια της «απουσίας». Ο θάνατος τους δίνει το προνόμιο της εκ των υστέρων συμπληρώσεως, κατανόησε και γνώσεως. Εκεί νόημα αυτή η κινηματογραφική «ανάσταση»; Τι είναι ένα φάντασμα μέσα σε μια πόλη σαν την Αθήνα; Είναι τα εγκαταλελειμμένα κτίρια που επιμένουν ανάμεσα σε ανακαινίσεις, τουριστικές επενδύσεις και αστόχαστες αλλαγές χρήσεως; Είναι οι ζωές που πέρασαν, οικογενειακές ιστορίες που κανείς δεν αφηγείται πια, μια λήθη χωρίς πρόσωπο; Ή μήπως είναι ο σύγχρονος κάτοικος, που διασχίζει γειτονιές γνώριμες και ξένες μαζί, σαν να ζει σε μια πόλη που αλλάζει γρηγορότερα απ' όσο προλαβαίνει να απορροφήσει;

Τα «φαντάσματα» της Αθήνας δεν είναι μεταφυσικά. Είναι κοινωνικά και ιστορικά. Είναι όσα επιστρέφουν χωρίς να έχουν λυθεί. Οι μνήμες της κρίσης για τις οποίες δεν έγινε ποτέ πραγματικός απολογισμός. Η στεγαστική πίεση που αλλάζει βίαια τη φυσιογνωμία των συνοικιών. Οι αόρατοι κάτοικοι που μετακινούνται αθόρυβα. Η κόπωση μιας πόλης που καλείται διαρκώς να ανανεωθεί χωρίς να επεξεργάζεται τις απώλειές της. «Στην πόλη ξεχύνονται φαντάσματα εκείνων που δεν δίνουν τόπο στην οργή», λέει ο αφηγητής στην ταινία.

Όταν ρωτήθηκε ο Αμερικανός διακεκριμένος σκηνοθέτης και συγγραφέας Τσάρλι Κάουφμαν γιατί επέλεξε την Αθήνα, εξήγησε: «Η Αθήνα είναι μια πόλη στην οποία τα οστά της Ιστορίας είναι διαρκώς εκτεθειμένα – είτε πρόκειται για τις ανοικτές πηγές από τη δικτατορία της δεκαετίας του 1970 είτε για τα μνημεία που στέκονταν όρθια όταν ο λοιμός εξολόθρευσε τόσους πολίτες πριν από 2.000 χρόνια. Είναι ο ιδανικός τόπος για να ξετυλίξει κανείς το κουβάρι του παρελθόντος και του παρόντος και να διερευνήσει πώς οι πολιτικές και οι επιθυμίες των νεκρών συνεχίζουν να ζουν μέσα μας». «Το χρώμα της αλήθειας αλλάζει όπως το χρώμα ενός φαντάσματος στο φως», στην ποιητική εκδοχή του σεναρίου. Το ενδιαφέρον σε μια ταινία όπως το «How to shoot a ghost» (που προβλήθηκε πέρυσι στο Φεστιβάλ Βενετίας και μπορεί να τη δει κανείς στο CinoBo) δεν είναι αν αποδίδει «σωστά» την Αθήνα, αλλά αν κατορθώνει να φωτίσει την αμφίθυμη ατμόσφαιρά της. Αν πάνει κάτι από την εσωτερική ταραχή της. Αν βλέπει πίσω από το τουριστικό κάδρο, πίσω από την «αύθηση των αφίξεων», πίσω από τη ρητορική περί ανθεκτικότητας και δημιουργικής ανανέωσης, πίσω από τη βολική ιδέα ότι κάθε μεταμόρφωση είναι και πρόοδος. Ενα φάντασμα δεν εξαφανίζεται επειδή αποφασίσαμε να μην το «κοιτάζουμε», να το αγνοούμε. Η κινηματογραφική κάμερα έχει τη δυνατότητα να αποτυπώσει μια φασματική αλήθεια. Να μας θυμίσει ότι οι πόλεις δεν είναι μόνο αυτό που δείχνουν. Είναι και αυτό που επιστρέφει, αθόρυβα, μέσα από ακατογράφητες διόδους· τα απομεινάρια των επιθυμιών και των σφαλμάτων του παρελθόντος.

ΕΚΘΕΣΗ

Between Imagination and Hope

Το Ινστιτούτο Γκαίτε διοργανώνει την τέταρτη έκδοση του KunstRaumGoethe με τίτλο «Between Imagination and Hope», σε επιμέλεια της δρος Katharina Koch με έργα των Μαριάνδρη και Nurtane Karagil από την Κύπρο, και της Sophie Utikal από τη Γερμανία. Μιλώντας από το δικό τους εμπειρικό υπόβαθρο, και οι τρεις προσεγγίζουν επίκαιρα ζητήματα του μέλλοντος της εποχής μας, τα οποία διατυπώνονται σε διακρατικό επίπεδο και εκδηλώνονται τοπικά. Σε υφιστάμενα και νέα σχέδια, έργα από ύφασμα και αντικείμενα, οι καλλιτέχνιδες Μαριάνδρη, Nurtane Karagil και

Sophie Utikal αναπτύσσουν, με τρόπο εν μέρει λεπτό και αισθησιακό, εν μέρει άμεσο ή ακόμη και χιουμοριστικό, προοπτικές που μιλούν για δικασμό, αποξένωση και ευαλωτότητα, αλλά και για φροντίδα, προσοχή και αλληλεγγύη. Στο πλαίσιο της έκθεσης υπάρχει παράλληλο πρόγραμμα εργαστηρίων, ξεναγήσεων και προβολών. **Ινστιτούτο** Γκαίτε Κύπρου, Μάρκου Δράκου 21, Λευκωσία. Ελεύθερη είσοδος. **Δηλώσεις συμμετοχής για το εργαστήριο και τις ξεναγήσεις στο kultur-nikosia@goethe.de**, περισσότερες πληροφορίες τηλέφωνο 22674606, www.goethe.de/kypros

ΚΕΡΑΜΙΚΗ

«Νοσταλγία – Nostalgia»

Η γκαλερί Αποκάλυψη παρουσιάζει τη νέα έκθεση κεραμικής της Celia Rotoulidis Macpherson. Η γλυπτική δουλειά της Celia είναι πολύ γνωστή και αναγνωρίσιμη λόγω της τεχνικής της με τις λουρίδες πηλού, τις χαραγμένες γραμμές και τις ανάγλυφες αποτυπώσεις που είναι αρχαία τεχνική και την συνδέει με την παλιά κεραμική της Κύπρου, ακόμα και με αυτή της εποχής του χαλκού. «Η Νοσταλγία» ως τίτλος της νέας μας έκθεσης, αναφέρεται στο ενδιαφέρον της καλλιτέχνιδας για την ιστορία και τους παραδοσιακούς πολιτισμούς και ακόμη αναφέρεται στην νοσταλγία των Κυπρίων για

το χαμένο παρελθόν και τα χαμένα τους σπίτια. Η Σίλια Ροτούδρη Μακφέρσον δημιουργεί μικρά και μεγάλα αγγεία με οδηγό και γνώμονα την αρχαία ελληνική και κυπριακή κεραμική. Εγκαίνια Τετάρτη, 22 Απριλίου. Διάρκεια έκθεσης έως 9 Μαΐου. Γκαλερί Αποκάλυψη, Χύτρων 30, Μέγαρο Τοφάρκο, Λευκωσία. **Πληροφορίες** τηλέφωνο 22300150, www.apocalypsegallery.com.cy

ΘΕΑΤΡΟ

«Boeing Boeing»

Η θρυλική κωμωδία της δεκαετίας του '60, «Boeing Boeing» του Μαρκ Καμολετί, γεμάτη ρυθμό, ανατροπές και ασταμάτητο γέλιο, επιστρέφει στη σκηνή με νέα ενέργεια και εκρηκτικές ερμηνείες. Το «Boeing Boeing», ένα από τα πιο επιτυχημένα θεατρικά έργα παγκοσμίως, προσγειώνεται στο κοινό με φρέσκια ματιά και αστείρευτο χιούμορ. Στο επίκεντρο βρίσκεται ο Μπερνάρντ, ένας ορκισμένος εργένης που έχει καταφέρει να διατηρεί ταυτόχρονα σχέση με τρεις αεροσυνοδούς από διαφορετικές αεροπορικές εταιρείες. Ο Ρομπέρτ, ένας παλιός του φίλος που καταφθάνει στο Παρίσι, και η οικιακή βοηθός του, Μπέρθα, μπλέκονται άθελά τους σε έναν κυκεώνα παρεξηγήσεων, προσπαθώντας

να σώσουν την κατάσταση κάνοντας τα πράγματα ακόμη πιο... εκρηκτικά! Παίζουν Δημήτρης Γιωρκάκης, Χαρίτινη Ηλιάδου, Ειρήνη Καραγιώργη, Ευαγγελία Νικολάου, Έλενα Ολυμπίου, Αντώνης Παρχαρίδης. Τακτικές παραστάσεις: κάθε Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο στις 8:30 μ.μ. και Κυριακή 7:00 μ.μ. **Εισιτήρια:** Ticketmaster.cy. **Πληροφορίες** τηλέφωνο 22348203.

ΣΧΟΛΙΟ | της ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΚΑΡΑΪΣΑΚΗ

Φράσσεται ο ωκεανός;

Είναι δύσκολο να ανασύρεις τα παιδιά από τα βάρη των αυτοαποτοπιμμένων κοινωνικών δικτύων όπου κολυμπούν χωρίς σωσίβιο, απολαμβάνοντας απαγορευμένους και μη καρπούς και καταναλώνοντας όγκους ακατάσχετης, ετερόκλητης, σαγηνευτικής και εθιστικής πληροφορίας. Ταυτόχρονα δημιουργοί περιεχομένου και ακόλουθοι, υπό την πίεση δημιουργίας γοητευτικού προφίλ και στρατιάς οπαδών, αποτελούν την «πρώτη ύλη» σε μια ελκτική μηχανή, σχεδιασμένη να μετατρέψει την πολύωρη συγκράτηση της ανθρώπινης προσοχής σε πλούτο.

Όλος ο αντίλογος σχετικά με την απαγόρευση της εισόδου παιδιών κάτω των 15 ετών στα δημοφιλέστερα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με το (ορθό) επιχειρημα όπι περιορίζει την ελεύθερη έκφραση, τη δυνατότητα επικοινωνίας, κοινωνικοποίησης, ανάπτυξης ψηφιακών δεξιοτήτων, πρόσβασης σε περιβάλλοντα που τα βοηθούν να διαχειριστούν προβλήματα ταυτότητας, έχει αποστειρωθεί από ό,τι οικοδομεί την τοξική αύρα των σόσιαλ. Από την οσμή της κυνικής εκμετάλλευσής της πιο ευαίσθητες χορδές της ανθρώπινης ψυχής, της ανάγκης για προσοχή, επιβεβαίωση, εκτόνωση, συντροφιά. Όλο το σύστημα έχει αναπτυχθεί και

λειτουργεί με βάση έναν απαραίτητο κύριο στόχο: την άντληση κέρδους διά της αλγοριθμικά εξασφαλισμένης συνεχούς σύνδεσης.

Και αυτή η περιπλοκή συνθήκη, η στρέβλωση των κοινωνικών δικτύων, του πιο επαναστατικού μέσου συγκρωτισμού και συνυπαρξης, δεν εμπλέκει μόνο τα παιδιά, αλλά όλους, με τη διαφορά πως εκείνα είναι εξόχως τρωτά, απάρσκευα, αγαλβάνιστα, εύκολα πόνια, ενθουσιώδεις πιστοί, πιθανοί πελάτες συναλλακτικών συστημάτων και εμπνευματοποιημένων τάσεων – οι προσωπικοί λογαριασμοί κατακλύζονται όχι μόνο από αναρτήσεις φίλων, ειδήσεις, βιντεάκια και ιστορίες AI, αλλά και διαφημίσεις, δελτία εγγραφής συνδρομητών, εμπορικά podcast, σελίδες eBay και Depop, πυραμίδες κρυπτονομισμάτων κ.ά.

Οι εταιρείες, που αναπτύσσουν όλο και πιο εθιστικές τεχνολογίες – όμως ασκούν έλεγχο περιεχομένου, με μικρή επιτυχία στην αποτροπή της διάδοσης παραπληροφόρησης και ρητορικής μίσους, και παρέχουν εργασία εποπτείας και καθοδήγησης στους γονείς –, αντιμετωπίζουν τους εφήβους ως μέρος της τεχνολογικά εξαρτώμενης ζωής μας, στην οποία τα παιδιά συμμετέχουν ενεργά διαμορφώνον-

τας όχι μόνο τη δική τους προσωπικότητα αλλά και το μέλλον όλων. Οι επιστήμονες έχουν άλλη άποψη. Το να περνάς δέκα ώρες την ημέρα με το πρόσωπο κωμένο σε μια οθόνη δεν είναι καλό για τον αναπτυσσόμενο εγκέφαλο, λένε. Οι πιο επιφυλακτικοί απέναντι στα κοινωνικά δίκτυα, που συνδέουν την κακή ψυχική υγεία των εφήβων με την ατέρμονη κυλίση, συστήνουν ανενδοίαστα: όχι κινητό πριν από το γυμνάσιο, όχι μέσα κοινωνικής δικτύωσης πριν από τα 16, όχι τηλεφωνα στο σχολείο, αλλά συναπαντήματα και παιχνίδια σε φυσικούς χώρους.

Τα σημερινά υπερ-συνδεδεμένα παιδιά, λένε, είναι λιγότερο ευτυχισμένα, περισσότερο απασθ, λιγότερο κινητικά, περισσότερο ανέτοιμα για την ενηλικίωση, εκτεθειμένα σε δηλητήρια του νου, με χαμηλή αυτοεκτίμηση, μη ρεαλιστική εικόνα για το σώμα τους, έλλειψη ύπνου, ορισμένα με διατροφικά προβλήματα, απόπειρες αυτοτραυματισμού, αυτοκτονικό ιδεασμό. Οι λιγότερο σκεπτικιστές προτείνουν: «Χρησιμοποιήστε το Διαδίκτυο και τα σόσιαλ με τους δικούς σας όρους. Κάντε το κινητό εργαλείο σας, μη γίνετε υποτακτικοί του». Εύκολο;

Στην Αυστραλία το 61% των εφήβων 12-15 ετών έχει βρει τρόπο να παρακά-

μπτει τη φραγή με παρακάραξη της ηλικίας, πλαστή ταυτότητα ή χρήση της κρυπτογραφημένης σύνδεσης VPN. Τα υπόλοιπα; Ίσως κάποια από αυτά να εξερευνούν σκοτεινές γωνιές του Διαδικτύου. Αδιέξοδο; Όχι. Είναι τα κοινωνικά δίκτυα επιβλαβή για τα παιδιά; Είναι. Πρέπει να ληφθούν μέτρα; Πρέπει. Χρειάζεται οι πλατφόρμες να επανασχεδιαστούν; Χρειάζεται. Όμως δεν αρκεί. Το ψηφιακό σύμπαν είναι ένας ωκεανός χωρίς φράχτες. Απολύτως αναγκαίο είναι τα παιδιά ολοκληρωτικά να γνωρίζουν τι εικονικούς τόπους πατούν, ψηφιακά να εκπαιδευθούν και συνεχώς να επανακατασκευάζονται.

Οι έφηβοι σήμερα μεγαλώνουν κυρίως μέσα στη σφαιρα του θυμικού και του μυαλού. Μέσα στη δίνη ενός κόσμου ραγδαία εξελισσόμενου, που έχει διαβεί το κατώφλι της ψηφιακής υπερ-νοσημοσύνης, της νέας «τηρηνικής δύναμης», η οποία λύνει και δένει τις εκφάνσεις της ζωής και ορίζει με υστερόβουλές και μη εντολές την αλήθεια και το ψέμα. Ενός κόσμου περίπλοκου, ρευστού, σε επιταχυνόμενη αστασία. Μόνο αν τον γνωρίζουν μπορούν να βαδίσουν με ασφάλεια εντός του. Αυτή η γνώση είναι η αληθινή «πυρηνική δύναμη» στα χέρια όλων.

Η πορεία μιας οικογένειας ανά τους αιώνες

«Θέλησα να δώσω στους αναγνώστες όχι απλώς ένα ευχάριστο ανάγνωσμα αλλά ένα ιστορικό μυθιστόρημα» λέει η Αγνή Κραμβή Ιακωβίδου

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Αγνή Κραμβή Ιακωβίδου γράφει το πρώτο της μυθιστόρημα «Πέντε Στιγμές σε μια Γραμμή» (εκδ. Ευγνώμων, σελ. 600), στο οποίο διηγείται την ιστορία μιας οικογένειας, σε πέντε ιστορίες σε πέντε διαφορετικές στιγμές στη γραμμή του χρόνου. Από τις αρχές του 13ου μέχρι τον 20ό αιώνα. Από την Κωνσταντινούπολη στην Κύπρο. Μιλώντας για το βιβλίο της η κα Κραμβή Ιακωβίδου λέει πως θέλησε να μεταφέρει ιστορίες που άκουγε μικρή από τον πατέρα της και την οικογένειά του, και πως προτίμησε να δώσει έμφαση στη γυναικεία οπτική γωνία στη διήγησή της, «πρωτίστως διότι ήταν για μένα πιο εύκολο να εκφράσω αυτή την πλευρά. Ήταν επίσης ιδιαίτερα σημαντικό να αναδείξω την άποψη της γυναίκας και τη θέση της στην οικογένεια, που παλαιότερα ήταν πολύ διαφορετική απ' ό,τι στη σημερινή, μοντέρνα, δυτική κοινωνία».

–«Πέντε Στιγμές σε μια Γραμμή», οι προφορικές μαρτυρίες πώς αποτυπώθηκαν σε λέξεις;

–Στο βιβλίο αυτό θέλησα να μεταφέρω ιστορίες που άκουγα μικρή από τον πατέρα μου και την οικογένειά του. Όσο ενδιαφέροντες και να ήταν όμως, για να αποτυπωθούν στον γραπτό λόγο έπρεπε να «ντυθούν» για να υφανθεί ο ιστός ενός μυθιστορήματος που θα είχε ενδιαφέρον. Αυτό συνεπάγεται να δημιουργηθεί και κατ' αρχάς η περιρρέουσα ατμόσφαιρα, το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο διαδραματίζονται οι ιστορίες. Έπρεπε να προστεθούν στοιχεία σχετικά με τον τρόπο ζωής, τα ήθη και τα έθιμα, ακόμη και τα ενδύματα που φοριόταν, τα φαγητά που έτρωγαν κ.λπ. Έκανα εκτενή έρευνα για να βρω και να διασταυρώσω όλες αυτές τις πληροφορίες, για να είναι η ιστορία όσο πιο ακριβής προς τα ιστορικά γεγονότα αλλά και ζωντανή. Από την άλλη, δεν ήταν δυνατόν να γνωρίζω επακριβώς τι έγινε. Οπότε κατά τη συγγραφή οι προφορικές μαρτυρίες, συμπληρώθηκαν με μυθοπλασία, για να δημιουργηθούν ολοκληρωμένες ιστορίες.

Πέραν όμως από τις γνώσεις και τη φαντασία που ήταν αναγκαίες στη διαδικασία αυτή, όπως γνωρίζει κάθε συγγραφέας, η αποτύπωση σκέψεων σε γραπτό λόγο, δεν είναι εύκολη υπόθεση. Συνεπάγεται για το «αυστηρή» χρήση της γλώσσας από τον προφορικό λόγο. Παρ' όλα αυτά, οι διάλογοι πρέπει να αντικατοπτρίζουν τον προφορικό λόγο, ιδιαίτερα μάλιστα αφού εκεί όπου

«Θέλησα να δώσω στους αναγνώστες όχι απλώς ένα ευχάριστο ανάγνωσμα αλλά ένα ιστορικό μυθιστόρημα με πολλές πραγματικές ιστορικές αναφορές».

άρμοζε, απέδωσα τους διαλόγους στην κυπριακή διάλεκτο. Άρα, η συγγραφή του βιβλίου αυτού χρειάστηκε έρευνα, μελέτη, βαθιά σκέψη και προπαντός αφιέρωση χρόνου.

–Ποια είναι η κοινή γραμμή, η κοινή συνισταμένη, αυτών των πέντε γυναικών στο βιβλίο σας;

–Το βιβλίο διηγείται την πορεία μιας οικογένειας ανά τους αιώνες. Αποτελείται από πέντε κεφάλαια που διαδραματίζονται σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους. Οι γυναίκες που πρωταγωνιστούν σε κάθε περίπτωση είναι σύζυγοι, μητέρες, κόρες της ίδιας οικογένειας, και αυτή είναι η κοινή συνισταμένη που τις ενώνει. Προτίμησα να δώσω έμφαση στη γυναικεία οπτική γωνία στη διήγησή μου, πρωτίστως διότι ήταν για μένα πιο εύκολο να εκφράσω αυτή την πλευρά. Ήταν επίσης ιδιαίτερα σημαντικό να αναδείξω

την άποψη της γυναίκας και τη θέση της στην οικογένεια, που παλαιότερα ήταν πολύ διαφορετική απ' ό,τι στη σημερινή, μοντέρνα, δυτική κοινωνία.

Φόρος τιμής στις γυναίκες

–Πώς εμπλέκεται η οικογενειακή σας ιστορία, αλλά και η ίδια η Λάπηθος στις ιστορίες του βιβλίου σας;

–Το βιβλίο βασικά πραγματεύεται την ιστορία της οικογένειάς μου. Στα πρώτα τρία κεφάλαια που διαδραματίζονται αιώνες πριν, έπρεπε να χρησιμοποιήσω ως επί το πλείστον μυθοπλασία για να μεταφέρω τις παραδόσεις της οικογένειας. Στα δύο τελευταία κεφάλαια όμως, που διαδραματίζονται στους προηγούμενους δύο αιώνες, διασώθηκαν οι πολλές προφορικές μαρτυρίες που μου παρέιχαν υλικό για τη διαμόρφωση μιας πιο λεπτομερούς αφήγησης. Το τελευ-

«Ο πυρήνας της κοινωνίας, η οικογένεια, στηρίζεται ανά τους αιώνες στις συζύγους, τις μητέρες, τις κόρες. Εν τέλει η απόδοση φόρου τιμής σ' αυτές μέσω της διήγησης για τη ζωή τους, ήταν φυσικό επακόλουθο» λέει η συγγραφέας του βιβλίου «Πέντε Στιγμές σε μια Γραμμή», Αγνή Κραμβή Ιακωβίδου.

ταίο κεφάλαιο αναφέρεται στη γαλιά μου από την πλευρά του πατέρα μου και διαδραματίζεται βασικά στη Λευκωσία. Όμως τρεις γενιές πίσω, μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα, η οικογένεια, από πολύ παλιά, κατοικούσε στη Λάπηθος στο αρχοντικό με τον θυρεό που περιγράφεται στο βιβλίο. Ξαν αποτέλεσα, μέρος της δεύτερης ιστορίας και εξ ολοκλήρου η τρίτη και τέταρτη ιστορία, διαδραματίζονται στο όμορφο και ιστορικό χωριό της Λαπθούς. Φρόντισα να δώσω περιγραφές, να αναφέρω τοπωνύμια, ιστορικά γεγονότα και πρόσωπα αλλά και ήθη και έθιμα που σχετίζονται με τη Λάπηθο.

–Οι γυναίκες του βιβλίου σας είναι ισχυρές προσωπικότητες και σημαντικά ιστορικά πρόσωπα, αλλά και απλές γυναίκες. Είναι φόρος τιμής σε αυτές;

–Αν και δεν ήταν ένας από

τους αρχικούς σκοπούς μου, γράφοντας για τη ζωή αυτών των γυναικών, αποδίδοντας τις σκέψεις και τα αισθήματά τους, τιμάται η γυναίκα και ιδιαίτερα ο ρόλος της στη στήριξη της οικογένειας. Ακόμη και όταν η θέση της ήταν να υπακούει και να υποτάσσεται στη μοίρα της, η ικανότητά της να αντεπεξέλθει, ιδιαίτερα σε δύσκολες καταστάσεις, ήταν πολύ σημαντική. Ο πυρήνας της κοινωνίας, η οικογένεια, στηρίζεται ανά τους αιώνες στις συζύγους, τις μητέρες, τις κόρες. Εν τέλει η απόδοση φόρου τιμής σ' αυτές μέσω της διήγησης για τη ζωή τους, ήταν φυσικό επακόλουθο.

–Δυσκολευτήκατε να συνδυάσετε την ιστορία με τις προφορικές παραδόσεις;

–Η αλήθεια είναι ότι δεν ήταν εύκολο εγχείρημα να συνδυάσω τις προφορικές παραδόσεις με την Ιστορία. Χρειάστηκε πολλή

προσπάθεια να απομονώσω ιστορικά γεγονότα που ταίριαζαν με τις προφορικές παραδόσεις, που τις έντυναν, τις ζωντάνευαν, τους έδιναν το ορθό υπόβαθρο. Η Ιστορία ήταν πάντοτε ένα θέμα που με ενδιέφερε και το μελετούσα. Γι' αυτό θέλησα να δώσω στους αναγνώστες όχι απλώς ένα ευχάριστο ανάγνωσμα αλλά ένα ιστορικό μυθιστόρημα με πολλές πραγματικές ιστορικές αναφορές. Το γεγονός ότι τα πέντε κεφάλαια του βιβλίου διαδραματίζονται σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους, σήμαινε ότι έπρεπε να γίνει ξεχωριστή έρευνα για το κάθε ένα, και γι' αυτό η συγγραφή του βιβλίου πήρε και αρκετό χρόνο.

–Τι σημαίνουν για εσάς οι λέξεις μνήμη και χρόνος;

–Ο χρόνος για μένα είναι η τέταρτη διάσταση, που ρέοντας μόνο μπροστά, σε μεγάλο βαθμό μας κυβερνά. Ο χρόνος είναι πολύτιμος και η ζωή μας είναι απλώς μια στιγμή στην ατελείωτη γραμμή του – αυτή η θεώρηση είναι που έδωσε και τον τίτλο του βιβλίου. Κάθε μια από τις πέντε ιστορίες αντιπροσωπεύει μια ζωή, μια στιγμή στη γραμμή του χρόνου. Οι μνήμες είναι αυτές που σε προσωπικό επίπεδο μας επιτρέπουν να πάμε πίσω νοητικά. Είναι αυτές που παρατείνουν τη διάρκεια των ευχάριστων γεγονότων, ενώ μας βοηθούν να μην επαναλαμβάνουμε λάθη. Με την ίδια έννοια οι συλλογικές μνήμες, η γνώση της Ιστορίας, είναι ένα πολυτιμότερο εργαλείο για να αποφυγούν τα ίδια λάθη οι επόμενες γενιές. Ένας από τους λόγους που θέλησα να γράψω αυτό το βιβλίο ήταν για να καταγράψω τις προφορικές μνήμες έτσι ώστε να είναι δυνατό να τις γνωρίσουν οι επόμενες γενιές.

–Εσείς τι αποκομίσατε από το ταξίδι αυτό;

–Η συγγραφή του βιβλίου αυτού ήταν ένα ιδιαίτερα ωραίο ταξίδι για μένα. Κατ' αρχάς μέσα από την έρευνα που έπρεπε να κάνω, διεύρυνα τις γνώσεις μου σε πολλούς τομείς – στην ιστορία, τα ήθη και έθιμα του λαού μας, ακόμη και στη γλώσσα. Η συνεχής επιμόρφωση είναι για μένα σημαντική. Νιώθω ότι η δημιουργία αυτού του βιβλίου ήταν ορθή αξιοποίηση του πολύτιμου χρόνου μου. Μου έδωσε μεγάλη ικανοποίηση και το πιο σημαντικό είχε και ένα απόλυτο αποτέλεσμα που μπόρεσα να μοιραστώ με το αναγνωστικό κοινό. Με έφερε κοντά σε ανθρώπους με ένα μοναδικό τρόπο. Πρέπει να πω ότι ήταν τόσο ευχάριστη εμπειρία που σκέφτομαι να την επαναλάβω.

ΑΠΟΨΗ

Τι αξίζει ακόμη να γραφτεί (και να εκδοθεί)

Του **ΚΩΣΤΑΣ Β. ΚΑΤΣΟΥΛΑΡΗΣ**

Ενα γενικό ερώτημα, που απηχεί την αγωνία πολλών: Υπάρχει άραγε τρόπος ο άνθρωπος του δημιουργικού γραπτού λόγου να «μην ωθεί» απέναντι στην επέλαση της τεχνικής νομιμοσύνης; Να μην επιπρεαστεί, να μην αλλοιωθεί η σχέση του με τον κόσμο της γραφής και της ανάγνωσης; Σε ατομικό επίπεδο, η απάντηση είναι θετική. Ναι, μπορεί κάποιος να συνεχίσει να γράφει σαν τίποτε να μην έχει αλλάξει – μπορεί μάλιστα να επιστρέψει στο μολύβι, αν το θέλει, ή στην πένα, αν του ταίριαζει, κάτι που πολλοί ισχυρίζονται πως θα έχει θετικές συνέπειες και στην ποιότητα του γραπτού.

Πολλοί φίλοι λογοτέχνες αναζητούν παρηγορία σε τέτοιες σκέψεις, και δεν τους αδικώ: Όταν όλα όσα πρέσβευες αρχίζουν να

καταρρέουν, όταν η πίστη σου στη μοναδικότητα της ανθρώπινης φωνής, είτε ταλέντο την ονομάσουμε, είτε εμπνευση, είτε χάρισμα, αμφισβητείται μέρα τη μέρα, ακόμη και η «μαγική σκέψη», η πίστη δηλαδή ότι οι λέξεις μέσα στο κεφάλι σου διαθέτουν τη δύναμη να ανασχέσουν μια δυσάρεστη πραγματικότητα, είναι θεμιτό καταφύγιο. Όχι όμως για πολύ, όχι για πολλούς. Ο κόσμος μας έχει ήδη αλλάξει κι αυτό που φαίνεται πως θα ζούμε, όλο και πιο τραυματικά οι περισσότεροι, είναι η σταδιακή επίγνωση του πόσο βαθιές και πόσο ριζικές είναι αυτές οι αλλαγές, καθώς οι παλιές βεβαιότητες θα σαρώνονται.

Είναι επίσης λάθος να εστιάζουμε την προσοχή μας, όπως το κάνουμε συχνά, στις δυνατότητες των Μεγάλων Γλωσσικών Μοντέλων, προτάσσοντας ως αντίβαρο

την καλή λογοτεχνία, τα υψηλά πρότυπα ή τους κλασικούς. Η συντριπτική πλειονότητα των βιβλίων μυθοπλασίας που τυπώνονται στις μέρες μας δεν είναι καν λογοτεχνικά έργα. Στην καλύτερη περίπτωση πρόκειται για συμβατικές δημιουργίες προς ικανοποίηση μετρημένων αναγνωστικών προσδοκιών: Να ξεχνιόμαστε (αισθηματικά), να νιώθουμε καλά με τον εαυτό μας (feelgood), να βυθιζόμαστε σε αφηγήσεις που μας είναι ήδη γνώριμες, αλλά τις αναζητάμε ξανά και ξανά σε νέα συσκευασία (τα περισσότερα αστυνομικά, θρίλερ και τρόμου που παράγονται σήμερα).

Ας το παραδεχτούμε: ο βαθμός ομοιομορφίας των βιβλίων που γράφονται και εκδίδονται με σκοπό να καταναλώνονται και στη συνέχεια να πετιούνται είναι ήδη πολύ μεγάλος. Κατά συνέπεια, η

παραγωγή αυτών των έργων, αργά ή γρήγορα, θα μολυνθεί από τη χρήση των κατάλληλων γλωσσικών μοντέλων, που έχουν ήδη αποδείξει πόσο ικανά είναι στη μίμηση προτύπων και στον εντοπισμό μοτίβων.

Διαθέτει ο εκδοτικός κόσμος τρόπο εντοπισμού της χρήσης Τ.Ν. σε ένα κείμενο; Οι ειδικοί λένε πως δεν υπάρχουν αποτελεσματικά εργαλεία. Θέλει πραγματικά ο εκδοτικός κόσμος να εντοπίζει τη χρήση Τ.Ν. στα βιβλία που επιλέγει να εκδώσει; Τίποτε δεν δείχνει σε αυτήν την κατεύθυνση. Η πρόσφατη υπόθεση με τον εκδοτικό οίκο Hachette που απέσυρε μυθιστόρημα γιατί, τάχα, αντιλήφθηκε ότι η συγγραφέας (Μία Μπάλαρντ) είχε χρησιμοποιήσει ευρέως Τ.Ν., δεν είναι πειστική. Στοιχεία που έγιναν γνωστά στην πορεία έδειξαν

ότι, εσωτερικά, ο εκδοτικός οίκος μάλλον γνώριζε περισσότερα. Το βιβλίο είχε ήδη μεγάλη δυναμική, υποσχόταν καλές πωλήσεις. Γιατί να τα σκαλίζει;

Συμπέρασμα: Η χρήση όλο και πιο σοφιστική μοντέλων αναμένεται να φέρει πλημμυρίδα νέων «έργων». Η συμμετοχή της «μπαρής» σε αυτά τα έργα είναι δύσκολο να υπολογιστεί με ακρίβεια ώστε να θέσουμε όρια στη χρήση της. Ο κατακλυσμός μιας ήδη κορεσμένης αγοράς με «φθηνά» βιβλία θα είναι η πρώτη επίπτωση. Καθώς η γραφή και η ανάγνωση θα οδηγούνται σε ένα καθοδικό σπράλ, με καταστροφικές συνέπειες στην ικανότητα των νεότερων γενεών να κατανοούν και να γράφουν σύνθετα κείμενα, οι αναγνώστες που θα είναι σε θέση να ξεχωρίσουν το μέτρο από το κακό, το καλό από

το μέτριο, και το εξαιρετικό από το καλό, θα σπανίζουν όλο και περισσότερο.

Σε αυτό το περιβάλλον, ο συγγραφέας που αναζητεί την πρωτοτυπία, τη θερμότητα ανθρώπινους φωνής, ίσως νιώσει αποξενωμένος, αν όχι ματαιωμένος. Για αυτό, αξίζει όλες οι δημιουργικές δυνάμεις, συγγραφείς και εκδότες, που διεκδικούν την ισορροπία ανάμεσα στην κοινωνία και την αγορά (κόντρα στην παντοδυναμία των τεχνολογικών κολλοσσών), να διαφυλάξουν τον δικό τους ζωτικό χώρο, να οργανώσουν μια ριζικά διαφορετική πρόταση. Το πως θα γίνει αυτό είναι το διακύβευμα των χρόνων που έρχονται.

Ο κ. Κώστας Β. Κατσούλαρης είναι συγγραφέας, πρόεδρος της Εταιρείας Συγγραφέων.

Ο νεαρός ερμηνευτής και συνθέτης Κωστής Παλαιογιάννης και η μπάντα του παρουσίασαν στην ιστορική μπουτά «Αпанεμιά» το νέο τους άλμπουμ «Λαίμαργος Απρίλης».

Το κύμα κρατάει 62 χρόνια

Δεν ξέρουν τι θα πει «μπουτά». Αλλά η γενιά Z ανηφορίζει στην «Αпанεμιά», στο πάλκο των παππούδων

της ΕΛΕΝΗΣ ΣΑΜΠΑΝΗ

Ενα από τα πρώτα ανοιξιάτικα απογεύματα Κυριακής στην Αθήνα, πριν από δύο εβδομάδες, ανηφορίσαμε τα σκαλάκια στα Αναψωτικά, προσπεράσαμε τα καφενεία και τις ταβέρνες που ήδη είχαν γεμίσει με τουρίστες και φτάσαμε στην κορυφή τους, στην οδό Θόλου. Εδώ και 62 χρόνια στέκει ακόμη σε αυτόν τον γραφικό δρόμο της Πλάκας η «Αпанεμιά», μία από τις ιστορικότερες μπουτά της πόλης και η μόνη που έχει απομείνει στην περιοχή.

Πίσω από την πόρτα ακούγονταν μελωδίες εκρηκτικές, που μπέρδευαν τζαζ με φανκ και έντεχνο, αλλά και κάτι τελείως progressive. Η μπάντα «Ηρθαν τα ήμερα», μια παρέα 25άρηδων από τη Θεσσαλονίκη, έκανε πρόβα τα τραγούδια του πρώτου της άλμπουμ «Λαίμαργος Απρίλης», σε μουσική του Κωστή Παλαιογιάννη. Στο ίδιο ακριβώς πάλκο, την επόμενη μέρα, θα εμφανιζόταν ο γνωστός τραγουδοποιός Κώστας Χατζής, ο οποίος τραγουδά εκεί κάθε Δευτέρα.

«Το όραμά μου ήταν να παντρευτεί η παλιά γενιά με τη νέα. Να συναντηθεί το παλιό "Νέο Κύμα" με το σημερινό. Έτσι φτάσαμε μέσα στα χρόνια να έχουμε σε μια εβδομάδα τον Ευδάκη, τον Κωνσταντίνο Βήτα, τον Λεωνίδα Μπαλάφα, τον Μπάμπη Στόκα κ.ά.», μας λέει ο συγγραφέας και στιχουργός Πάνος Δημητρόπουλος, ιδιοκτήτης της «Αпанεμιάς» εδώ και 16 χρόνια.

Τον συναντήσαμε λίγο πριν ανοίξουν οι πόρτες για το καθημερινό λάιβ, στο υπόγειο της μπουτά, ένα χώρο που μοιάζει με μικρό σαλόνι περασμένων εποχών, με σκάκι σε ένα τραπέζι και με την κάβα να βρίσκεται στον ίδιο χώρο. Εκεί, κάτω από τον ζεστό κίτρινο φωτισμό και τις φωτογραφίες του Καβάφη και άλλων ποιητών, οι μουσικοί κάνουν πρόβες, λένε αστεία και προετοιμάζονται πριν εμφανιστούν στο κοινό.

Φυτώριο καλλιτεχνών

«Ο χώρος αυτός δεν έπαψε ποτέ να λειτουργεί σαν φυτώριο ανερχόμενων καλλιτεχνών», σχολιάζει ο κ. Δημητρόπουλος, «παρόλο που έχει φιλοξενήσει μεγάλα ονόματα, η πόρτα του παραμένει πάντα ανοιχτή στους νέους που ταιριάζουν στο ύψος τους και έχουν κάτι καινούργιο να μας προτείνουν και να μας διδάξουν. Στόχος είναι να έρχονται εδώ καλλιτέχνες κάθε ηλικίας, όχι μόνο οι ήδη γνωστοί – κάτι που συνάδει και με το ετερόκλητο ηλικιακό κοινό μας». Είναι από τα μέρη

όπου δεν σου κάνει εντύπωση το να βλέπεις από ηλικιωμένους μέχρι και πολύ νεαρά άτομα να μοιράζονται την ίδια μουσική, την ίδια ατμόσφαιρα και συχνά το ίδιο τραπέζι. «Σημαντικό ρόλο σε αυτό είναι ότι πολλά παιδιά έχουν μάθει την μπουτά από τους γονείς τους ή τους παππούδες τους. Έχουν κοινά ακούσματα μαζί τους και τους αρέσει το έντεχνο τραγούδι. Έχει τύχει παππούς να έρθει με τη 17χρονη εγγονή του και να ακούσουν μαζί μουσική», εξηγεί ο κ. Δημητρόπουλος.

Στη διάδοση της φήμης της «Αпанεμιάς» στη Γενιά Z έχουν συμβάλει σημαντικά και τα σόσιαλ μίντια. «Βίντεο από αυτόν τον χώρο μας έχουν γίνει πολλές φορές βιράλ, και έτσι έχουμε ορατότητα και στους νεότερους. Η ατμόσφαιρα είναι τόσο ιδιαίτερη, που πάντα κάποιος θα θελήσει να αποτυπώσει μια στιγμή. Αλλάστε, το λέμε συχνά τον τελευταίο καιρό, ότι οι νέοι αναζητούν τέτοια μέρη, αυθεντικά», αναφέρει ο ιδιοκτήτης.

«Επιλέξαμε να παρουσιάσουμε εδώ την πρώτη μας δουλειά, γιατί για εμάς είναι ένας χώρος ιστορικός, αλλά και γνωστός σε άτομα της ηλικίας μας που αγαπούν τη μουσική. Σημαντικό είναι, επίσης, ότι οι άνθρωποι που θα συναντήσεις είναι υποψιασμένοι, έρχονται για να ακούσουν και όχι απλώς για να πουν», μας λέει ο Κωστής Παλαιογιάννης, λίγο πριν πάρει θέση πίσω από το μικρόφωνο. «Εδώ δεν συμβαίνει αυτό που επικρατεί στα περιβάλλοντα μαγαζιά με λάιβ μουσική, δηλαδή το να μιλάνε όλοι και η μουσική να είναι στο περιθώριο».

Το ρολόι δείχνει εννιά και τέταρτο και οι περισσότεροι που έχουν ήδη φτάσει, παρατηρούν ότι βάζουν τα κινητά τους στο αθόρυβο. Φίλοι της μπάντας κάνουν πρώτα μια στάση στο υπόγειο για να πουν καλή επιτυχία και ανεβαίνουν πάλι πάνω, ενώ στον χώρο επικρατεί μια σχεδόν τελετουργική αναμονή, με παρέες που δεν γνωρίζονται μεταξύ τους να μοιράζονται το ίδιο τραπέζι.

«Εδώ δεν υπάρχουν αποστάσεις. Ο ένας είναι δίπλα στον άλλο. Αυτό είναι η μπουτά», μας λέει

«Το όραμά μου ήταν να παντρευτεί η παλιά γενιά με τη νέα. Έτσι φτάσαμε μέσα στα χρόνια να έχουμε σε μια εβδομάδα τον Ευδάκη, τον Κωνσταντίνο Βήτα, τον Λεωνίδα Μπαλάφα, τον Μπάμπη Στόκα κ.ά.», μας λέει ο συγγραφέας και στιχουργός Πάνος Δημητρόπουλος, ιδιοκτήτης της «Αпанεμιάς» εδώ και 16 χρόνια.

ο ιδιοκτήτης για τον χώρο δίπλα στη σκηνή, που χωράει μόλις 70-80 άτομα. «Ο χώρος, όπως επιβάλλει και η κατηγορία του είδους του, είναι μικρός και διατηρεί μια αίσθηση παλιάς εποχής. Το σίγουρο είναι ότι αν κάποιος θέλει να έρθει για να καθίσει άνετα, με τον τρόπο που έχει συνηθίσει ίσως σε μεγάλες πίστες, εδώ δεν υπάρχει τέτοια περίπτωση». Τα τραπέζια, τα σκαμπό, η απόσταση από τη σκηνή, όλα είναι στριμωχτά. Εμείς αναγκάζομαστε να παραμείνουμε σχεδόν δίπλα από τους μουσικούς, μαζί με δεκάδες άτομα που τους περικυκλώνουν αριστερά και δεξιά. «Αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της ιστορίας των μπουτά: όταν οι άνθρωποι ακουμπάνε ο ένας τον άλλο, οι πολλοί γίνονται ένα. Και όταν συμβαίνει αυτό, δημιουργείται μια μαγική ατμόσφαιρα που δεν περιγράφεται αν δεν την έχεις νιώσει», σχολιάζει ο κ. Δημητρόπουλος.

Η ιστορία

Οι μπουτά είναι γαλλικό φαινόμενο της αριστερής όχθης του Σηκουάνα και σε αυτές συχνάζαν οι πιο εναλλακτικοί και προοδευτικοί του Παρισιού. Ήταν μικρά μαγαζιά, τα οποία ονομάστηκαν boîtes – «μικρό κουτί» – και φιλοξενούσαν καλλιτέχνες με ένα πιάνο ή μια κιθάρα, που τραγουδούσαν χωρίς μικρόφωνα σε ένα απόλυτα λιτό περιβάλλον. Το μοντέλο αυτό, σύμφωνα με τον κ. Δημητρόπουλο, έφτασε στην Αθήνα χάρη στον Γιάννη Σπανό τη δεκαετία του '60.

Η «Αпанεμιά» πρωτοάνοιξε από την τραγουδοποιό Μαίρη Δαλάκου και τον ποιητή Σπύρο Καμπάνη, με το όνομά της να προέρχεται από ομώνυμο ποίημα του τελευταίου. «Διευρύνθηκε μόνο σαν ένα καλλιτεχνικό σημείο συνάντησης στην αρχή. Σέρβιραν βερμούτ και καφέ, ενώ σπουδαιότεροι άνθρωποι, όχι μόνο ερμηνευτές αλλά και ποιητές όπως ο Νίκος Καββαδίας, ήταν συχνόι θαμώνες. Όλοι μαζί συζητούσαν για τον στίχο, τον λόγο και τη μουσική».

Από αυτό το μικροσκοπικό μαγαζί στην Πλάκα πέρασαν όλες οι γενιές μεγάλων μουσικών:

ο Μάρκος Βαμβακάρης, ο Μίκης Θεοδωράκης, ο Διονύσης Σαββόπουλος και φυσικά ο Γιάννης Σπανός, που μάλιστα εμφανιζόταν τακτικά εκεί τα τελευταία χρόνια της ζωής του. Οι τοίχοι είναι γεμάτοι φωτογραφίες τους, μαρτυρώντας μια ιστορία 62 χρόνων που δεν έχει «παγώσει» συνεχίζει να γράφεται και να προσθέτει νέους ανθρώπους.

«Ένα σκηνικό που δεν θα ξεχάσω είναι όταν σε μια βραδιά του Γιάννη Σπανού, ανέβηκε στη σκηνή ο Λεωνίδα Μπαλάφα με μια κιθάρα, είπε ένα τραγούδι και ο Μάνος Ελευθερίου χτυπούσε παλαμάκια, με το κοινό να συμμετέχει», μας αφηγείται ο κ. Δημητρόπουλος. «Εδώ μπορεί να καθίσεις τυχαία δίπλα σε κάποιον καλλιτέχνη ο οποίος γεμίζει στάδια στις συναυλίες του, να τραγουδήσεις μαζί του και να μιλήσετε σαν αυτό να συνέβαινε κάθε μέρα».

Ελληνική ταυτότητα

Παρότι βρίσκεται σε μια από τις πιο τουριστικές περιοχές της Αθήνας, η «Αпанεμιά» δεν είναι από τα μέρη που θα βρει κανείς τυχαία σε έναν οδηγό πόλης. Οι λίγοι τουρίστες που τελικά την επιλέγουν, ανακαλύπτουν, όπως αναφέρει ο ιδιοκτήτης της, ένα χώρο που δεν μοιάζει με τίποτα από όσα έχουν δει στην πρωτεύουσα. «Παλιά δεχόμασταν γράμματα από όλο τον κόσμο, με τουρίστες που μας είχαν επισκεφθεί να μας ευχαριστούν για τη βραδιά που πέρασαν. Τώρα έρχονται μηνύματα στα social, γεμάτα ευγνωμοσύνη που μας βρήκαν στις διακοπές τους», σημειώνει.

Παρά την προσέλευση του κόσμου –δεκάδες από τους οποίους, όπως παρατηρήσαμε, κάθονταν απ' έξω μόνο και μόνο για να ακούσουν τη μουσική– ο ίδιος δεν σκέφτηκε ποτέ να αλλάξει την ταυτότητα της μπουτά, επεκτείνοντας τη σάλα ή προσθέτοντας άλλα είδη μουσικής στο πρόγραμμα. «Δεν μπορείς να αλλάξεις με το έτσι θέλω έναν τέτοιο χώρο. Θυμάμαι στη Νέα Ορλεάνη, στο στέκι που ξεκίνησε η τζαζ, δεν είχε ούτε καρέκλες. Ο κόσμος έμπαινε, καθόταν στο πάτωμα, άκουγε μισή ώρα και έφευγε. Αυτό προσπάθησα να διατηρήσω κι εδώ, τις δεκαετίες που αποτυπώνονται σε αυτούς τους τοίχους».

Στόχος του παραμένει, επίσης, η προστασία της ελληνικής μουσικής ταυτότητας της μπουτά. «Σέβομαι την ξένη μουσική. Εδώ παίζονται και κάποια ξένα κομμάτια, αλλά σαφώς δεν κάνουμε αμιγώς αγγλόφωνες ή τζαζ βραδιές. Ο πυρήνας είναι πάντα το ελληνικό τραγούδι».

Τα «μικρά κουτιά»

Οι μπουτά ήταν μικρά μαγαζιά, τα οποία ονομάστηκαν boîtes – «μικρό κουτί» – και φιλοξενούσαν καλλιτέχνες με ένα πιάνο ή μια κιθάρα, που τραγουδούσαν χωρίς μικρόφωνα σε ένα απόλυτα λιτό περιβάλλον.

Η ιστορική μπουτά «Αпанεμιά», που βρίσκεται στην οδό Θόλου 4 στην Πλάκα, ιδρύθηκε το 1964 και λειτουργεί αδιάλειπτα μέχρι και σήμερα.

Παρέα με τα εγγόνια

«Πολλά παιδιά έχουν μάθει την μπουτά από τους γονείς τους ή τους παππούδες τους. Έχει τύχει παππούς να έρθει με τη 17χρονη εγγονή του», αναφέρει ο Πάνος Δημητρόπουλος, ιδιοκτήτης της «Αпанεμιάς».

NIKOS KOKKALIS

Νατάσα Μπράουν, συγγραφέας

Διαβάσαμε 128 μυθιστορήματα σε επτά μήνες

Η πρόεδρος της επιτροπής του Διεθνούς Μπούκερ εξηγεί την περιπέτεια της επιλογής για ένα από τα πιο σημαντικά βραβεία λογοτεχνίας παγκοσμίως

Συνέντευξη στον ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

Στο πρώτο μυθιστόρημα της Νατάσα Μπράουν, «Συνάντησα» (μτφρ.: Β. Τσίρμπας, εκδ. Gutenberg, 2023), μια φιλόδοξη Βρετανίδα αφρικανικής καταγωγής, παραμονές ενός δείπνου που παραθέτει η οικογένεια του (λευκού) συντρόφου της, λαμβάνει μια ιατρική διάγνωση που της ανατρέπει τη ζωή. Η συγγραφέας Μπερναντίν Εβαρίστο έκανε λόγο για «εντυπωσιακό ντεμπούτο» και το βιβλίο έλαβε σημαντικές διακρίσεις.

Στο δεύτερο μυθιστόρημά της («Universalities», εκδ. Faber, 2025) έχουμε ένα παράνομο πάρτι καταμεσής της πανδημίας οργανωμένο από ομάδα αναρχικών και μία δολοφονική απόπειρα που ερευνά μια δημοσιογράφος. Το βιβλίο έφτασε στη βραχεία λίστα του βραβείου Μπούκερ.

Η γεννημένη το 1990 Μπράουν είναι μία από τις δυναμικές φωνές της σύγχρονης αγγλικής λογοτεχνίας και από τον Φεβρουάριο πρόεδρος της επιτροπής του Διεθνούς Μπούκερ. Στις 23 Απριλίου θα βρεθεί στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης, στο πλαίσιο των εκδηλώσεων «Συγγραφείς του

κόσμου ταξιδεύουν στο Μέγαρο».

Εμείς τη συναντήσαμε διαδικτυακά – αν και η τεχνολογία μάς πρόδωσε, οπότε καταφύγαμε στο παλιό καλό μέσο του τηλεφώνου. Ξεκινώ την κουβέντα μας από την ιδιότητά της ως προέδρου ενός θεσμού με τεράστια διεθνή απήχηση και με βραβευμένους συγγραφείς που αργότερα τιμήθηκαν με το Νομπέλ Λογοτεχνίας: Ολγκα Τοκάρτσουκ, Χαν Γκανγκ, Λάσλο Κρασναχορκάι κ.ά.

«Η επιτροπή διάβασε 128 μυθιστορήματα μέσα σε επτά μήνες», λέει γελώντας – αλλά και πολύ σοβαρά. «Αυτό σημαίνει ότι εγκατέλειψα προσωρινά το γράψιμο. Είχα βυθιστεί σε αυτά τα βιβλία, μέσα σε αυτούς τους κόσμους. Μεταπήδα από ήπειρο σε ήπειρο, σε διαφορετικούς αιώνες, διαφορετικά στυλ και είδη. Είναι πολύ συναρπαστικό όλο αυτό. Είναι και ένα προνόμιο να περνάς τόσο χρόνο διαβάζοντας ό,τι καλύτερο έχει βγάλει η λογοτεχνία. Η αλήθεια είναι ότι έπαθα την πλάκα μου (I was just blown away) από το εύρος και την ποικιλία των βιβλίων που καταφέραμε να διαβάσουμε. Επειδή αναφέρατε όλα αυτά τα μεγάλα ονόματα, ναι, το αίσθημα

ευθύνης είναι μεγάλο. Αυτή ήταν η τρίτη μου φορά ως μέλος σε κριτική επιτροπή λογοτεχνικών βραβείων. Κάθε φορά είναι τεράστια ευθύνη διότι κρίνεις ένα βιβλίο και μαζί με αυτό κρίνεις πολλά χρόνια από τη ζωή ενός συγγραφέα, ενός μεταφραστή, του εκδότη επίσης. Ως επιτροπή κάναμε τρεις επιλέγον συσκέψεις πέρα από τις προκαθορισμένες, επειδή οι συζητήσεις για όλα αυτά τα βιβλία τραβούσαν σε μακρός. Είμαστε υπόλογοι ως κριτική επιτροπή και στους αναγνώστες, διότι όταν ένα βιβλίο επιλέγεται για τις λίστες του Διεθνούς Μπούκερ ανοίγεται πλέον σε πολύ περισσότερο κόσμο. Πρέπει αυτό που τους προτείνεις όταν το διαβάσουν να καταλάβουν γιατί επιλέχθηκε».

Ποιος κρίνει;

Ωραία όλα αυτά, αλλά είναι οι συγγραφείς οι ιδανικοί κριτές; Την ακούω να γέλαει. «Ξέρετε κάτι; Εξω περάσει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής μου ως αναγνώστριά, όχι ως συγγραφέας. Πράγματι, ένας συγγραφέας δεν διαβάζει τα βιβλία των άλλων όπως ένας απλός αναγνώστης. Αλλά είναι επίσης αλήθεια ότι ήταν πολύ ωραίο που όλη αυ-

Η Νατάσα Μπράουν χαρακτηρίζει τεράστια την ευθύνη της συμμετοχής στην επιτροπή ενός βραβείου όπως το Μπούκερ. «Κρίνεις ένα βιβλίο και μαζί με αυτό κρίνεις πολλά χρόνια από τη ζωή ενός συγγραφέα, ενός μεταφραστή, του εκδότη επίσης», εξηγεί.

τή η διαδικασία με γύρισε πίσω στον ρόλο του αναγνώστη. Ακόμα, συνειδητοποίησα ότι το γράψιμο μου είχε στερήσει την ηδονή της ανάγνωσης και τώρα, χάρη στην εμπειρία αυτή, τη βρήκα ξανά. Έχει πλάκα να γράφεις, αλλά είναι ωραίο κάθε τόσο απλώς να διαβάζεις».

Ως μυθιστοριογράφος η Μπράουν έχει ως σταθερό σημείο αναφοράς την Τζέιν Οστίν, μαζί με την Αγκαθα Κρίστι και τον Χανίφ Κιουρέσι, διότι «αποτυπώνουν τις μεταβολές στη βρετανική κοινωνία και τις κοινωνικές τάξεις της. Με συναρπάζουν οι τρόποι με τους οποίους έχει αλλάξει η οικονομία στο Ηνωμένο Βασίλειο (σ.σ. η ίδια έχει εργαστεί στον χρηματοπιστωτικό κόσμο του Λονδίνου), ειδικά στη σκιά της παγκοσμιοποίησης και των αλμάτων της τεχνολογίας. Έχουν δημιουργηθεί νέες θέσεις εργασίας, έρευνας και σπουδών. Νομίζω ότι στα δικά μου βιβλία οι χαρακτήρες κινούνται σε αυτούς

τους τομείς και προσπαθώ να δείξω πώς αυτό επιδρά στην καθημερινότητά τους. Νομίζω επίσης ότι κάτι ανάλογο συνέβαινε και στα μυθιστορήματα της Τζέιν Οστίν. Τα περισσότερα αγγλικά μυθιστορήματα σήμερα είναι επηρεασμένα από το βικτωριανό κοινωνικό μυθιστόρημα».

Την Μπράουν απασχολεί και το στοιχείο της μη μυθοπλασίας, μελετώντας τον Τομ Γουλφ και τη νέα δημοσιογραφία των σίξτις. «Ακούγεται παλιό, αλλά όλη η σύγχρονη δημοσιογραφία αντλεί από εκείνη τη δεξαμενή. Με συναρπάζει και αυτό που η Τζάνετ Μάλκολμ αποκαλεί “δημοσιογραφική ματιά”: πώς εμπιστευόμαστε τον πρωτοπρόσωπο αφηγητή χωρίς να τον αμφισβητούμε. Το ίδιο όμως παθαίνουμε και με τον πρωτοπρόσωπο αφηγητή στο μυθιστόρημα. Χρησιμοποιώντας τον κι εγώ, ήθελα να θέσω το ζήτημα της κριτικής ανάγνωσης».

Καζίνο με κείμενα

Ρωτώ την Μπράουν αν σε αυτή την έλλειψη έχει παίξει ρόλο η κυριαρχία των σόσιαλ μίντια. «Είναι συναρπαστικό αυτό που συμβαίνει. Οι ειδησεογραφικοί οργανισμοί στις μέρες μας προσλαμβάνουν επιστήμονες οι οποίοι χρησιμοποιούν τα ίδια μαθηματικά με τα καζίνο ώστε να κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον του κόσμου: θέλω κι άλλο άρθρο, κι άλλο. Οι εφημερίδες αναζητούν πλέον περιεχόμενο ανάλογο με αυτό στο Netflix ή στα σόσιαλ μίντια. Αν δεν είναι, δηλαδή, κάτι διασκεδαστικό, αδιαφορούμε. Υπό αυτή την έννοια, ιδίως τα σόσιαλ μίντια έχουν κλέψει κάτι από το μυθιστόρημα, όμως πάω κάθε τόσο σε εκδηλώσεις σε σχολεία ή σε αναγνώσεις όπου έρχονται νέοι άνθρωποι επειδή έμαθαν για το βιβλίο στα σόσιαλ μίντια. Τα βιβλία βρίσκουν τη θέση τους, αναπροσαρμόζονται και προχωρούν».

TERROIR WITHIN THE WALLS
 HOSTED & ORGANISED BY
 B I G A WINECORE
Andamoma OF CYPRUS WINE & GASTRONOMY
25 & 26 APRIL
 HOSTED & ORGANISED BY
 ANDAMOMA WINE CORE B I G A
 MEDIA SPONSORS
 wizguide LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

30.04.2026
 Πέμπτη *Thursday*
 Θέατρο Ριάλτο
Rialto Theatre
20:30 (80')
 Μουσική Music

Chunky Funky & Soulful Groove Collective
 Morfitis GEM Music Productions & Θέατρο Ριάλτο
 Εισιτήρια Tickets

 rialto.com.cy 7777745

ΔΕΛΤΙΟ Α-ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

«Ενοικιάζεται»

Τα βλέπουμε παντού στην ελληνική επαρχία. Συνήθως στην είσοδο χωριών ή και οικισμών. Πιο σπάνια μέσα στο φυσικό τοπίο. Παλιά συνεργεία, μηχανουργεία, αποθήκες ή παλιά τυροκομεία, όπως αυτό της φωτογραφίας στα Άνω Πορόια Σερρών. Είναι κτίσματα κλειστά και για χρόνια εγκαταλελειμμένα. Μονίμως σε μια κατάσταση «Ενοικιάζεται». Δεν έχουν καμία αρχιτεκτονική αξία ούτε αποτελούν κομμάτι κάποιας παράδοσης. Δεν υπάρχει άραγε ένας τρόπος ή κάποιο πρόγραμμα για την αξιοποίηση ή την κατεδάφισή τους; Ως τότε θα είναι εκεί;

Σ. Ι.

Δύσκολα τα πράγματα

Η εστίαση περνάει δύσκολα, μαθαίνουμε. Και το νέο πληθωριστικό κύμα θα κάνει τα πράγματα ακόμη πιο ζοφερά. Σε τέτοιες εποχές είναι γνωστό ότι το μάρκετινγκ καλείται να βγάλει τα κάστανα από τη φωτιά. Σε αυτό το πλαίσιο μπορούμε να «καταλάβουμε» την ιδιαζόντως «εμπνευσμένη» επωνυμία νέου μεζεδοπωλείου στην οδό Ολύμπου στη Θεσσαλονίκη. «Της μνάσ σου» διαβάζει ο ανυποψίαστος περιπατητής και αμέσως μετά ακολουθεί ο διαφωτιστικός υπότιτλος: «Όπως μόνο εκείνη ξέρει». Αν κάπως ξαφνιαστήκατε, μην ανησυχείτε. Ρίξτε το φταίξιμο στον πόλεμο στο Ιράν.

Δ. Ρ.

Δράμα με χιούμορ

Η νέα ταινία του Κρίστοφερ Μπρόγκλι «The Drama» με τη Ζεντάνια και τον Ρόμπερτ Πάτινσον ξεχωρίζει σε μια εποχή όπου έχουμε κουραστεί από δραματικά με απαστημένους συζύγους και προβλέψιμες ίντριγκες. Τι κάνει άραγε όταν, λίγες ημέρες πριν από τον γάμο, μαθαίνεις ότι το άτομο που ετοιμάζεσαι να παντρευτείς είχε σχεδιάσει στα 15 του μια μαζική επίθεση στο σχολείο; Η ταινία αγγίζει το θέμα των ενόπλων επιθέσεων στις ΗΠΑ με χιούμορ που δεν ακυρώνει το βάρος της ιστορίας, ενώ οι κοφτές, ρυθμικές εναλλαγές πλάνων δημιουργούν μια ένταση, η οποία χτίζεται αθόρυβα και σε παρασύρει ολοένα πιο βαθιά στην ψυχολογία των ηρώων.

Ε. Σ.

Βραβείο κακού γούστου

Τα πλαστικά - μεταλλικά στεφάνια από φύλλα ελιάς και δάφνης, που μπλέκουν οι τουρίστες στα μαλλιά τους καθώς περιδραμβιούνται τα σοκάκια της Αθήνας, κερδίζουν άξια το παράσημο κακού τουριστικού γούστου - αν υπάρχει καλό, εδώ που τα λέμε. Στο Παρίσι φορούν μπερέ, στο Μεξικό σμπρέρο και στη Χαβάη πολύχρωμα λουλουδάτα κολιέ. Σεβρίρεται ως αναμνηστικό μια fast food αίσθηση σύνδεσης του τουρίστα με τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό, η οποία καταλήγει άλλοτε σε κάδους σκουπιδιών και άλλοτε μέσα σε ντουλάπια που γεμίζουν σκόνη. Σίγουρα οι τουρίστες μας κερδίζουν το μπρούτζινο βραβείο της καρικατούρας από τη βιομηχανία του σουβενίρ.

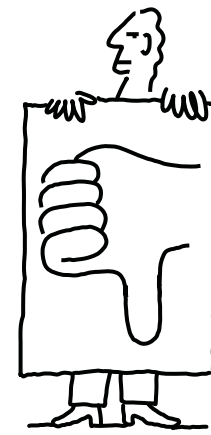
Κ. Μ.

Κάτι τρέχει με την Pixar

Μία παράδοση που κρατάω από παιδί είναι η θέαση των ταινιών της Pixar σε κινηματογραφική αίθουσα. Ετσι, βλέποντας τον «Κόσμο των ζώων» ανάμεσα σε τόσα πιτσιρίκια, δεν μπορώ να πω ότι δεν γέλασα με τα ευτράπελα των χαριτωμένων πλασμάτων που μιλούν όπως οι άνθρωποι, ούτε ότι δεν με άγγιξε το περιβαλλοντικό μήνυμα της ταινίας. Ωστόσο, αυτή η αλληλουχία των κωμικών (κυρίως) γεγονότων που ξεχειλώνει την πλοκή με έκανε να αισθανθώ πως η ταινία έχανε το μπρίο της, όπως ακριβώς συνέβη με το «Elemental» ή το «Elio». Κάτι τρέχει με τις ταινίες της Pixar, αλλά κυρίως με τη δημιουργικότητά τους, η οποία κάποτε εντυπωσίαζε.

Π. ΤΣ.

Πάθη Κυρίου και ανθρώπων

Αναζητούσαμε έναν αυθεντικό, βουκολικό Επιτάφιο μακριά από τις αναμικτές, αθηναϊκές εκδοχές του με τα σκωμμένα κινητά και τις (συντάχονται) ψιθυριστές συνεννοήσεις για το «μετά». Και ο δρόμος μάς έβγαλε στις εξοχές του Σουνίου και της Λαυρεωτικής. Και δεν το μετανιώσαμε καθόλου. Αλλά η επιστροφή μάς επιφύλαξε μια έκπληξη - τις ονομάσαμε έτσι. Στην κωμόπολη της Αναβύσσου η περιφορά βρισκόταν ακόμη σε εξέλιξη. Γρήγορα καταλάβαμε «γιατί»: σε διάφορα «στρατηγικά» σημεία της διαδρομής είχαν στηθεί εξέδρες, όπου σεβαστός αριθμός θεατών παρακολουθούσε «ζωντανές» αναπαραστάσεις του Θείου Δράματος. Εδώ ο Γολγοθάς, εδώ η Σταύρωση, εδώ η Αποκαθήλωση. Τους βιβλικούς πρωταγωνιστές του απρόσμενου αυτού tableau vivant «υποδύονταν» γενναίοι άνδρες και γυναίκες της περιοχής, οι οποίοι έπρεπε να υπομείνουν θερμokraσίες κοντά στους 10 βαθμούς ενδεχόμενοι με τα απολύτως απαραίτητα. Βουκολικό Επιτάφιο δεν θέλαμε;

Δ. Ρ.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Και το ποτήριόν σου μεθύσκον με ωσει κράτιστον

Δύο συνθέτες, ένα μουσικό όργανο. Ο Μίτσισλάβ Ουάινμπεργκ (1919-1996) και ο Ερίκ Βόλφγκανγκ Κόρνγκολντ (1897-1957). Όσο για το όργανο, αυτό είναι το βιολοντσέλο. Η τσελίστα Κριστίνα Ρεϊκό Κούπερ ερμηνεύει δύο κοντσέρτα τους για τσέλο συν μία φαντασία για τσέλο και ορχήστρα του Ουάινμπεργκ σε μια πρόσφατη κυκλοφορία της δισκογραφικής Outhere. Τη συνοδεύουν η Συμφωνική Ορχήστρα του Κάουνας και στο πόντιομ ο Κωνσταντίν Ορμπελιάν. Το άλμπουμ τιτλοφορείται «Hidden Legacies», δηλαδή κρυμμένες κληρονομίες ή κρυμμένες παρακαταθήκες.

Γιατί κρυμμένες όμως; Μα ποιος ξέρει τον Ουάινμπεργκ ή τον Κόρνγκολντ έξω από έναν κλειστό κύκλο φιλόμουσων; Ίσως κάποιοι να έχουν ακούσει τον Κόρνγκολντ ως

συνθέτη κινηματογραφικής μουσικής: έγραψε μουσική για τουλάχιστον 16 χολιγουντιανές ταινίες, μεταξύ αυτών για τον θρυλικό «Ρομπέν των δασών» του 1938, με τον Ερολ Φλιν (κερδίζοντας και το ένα από τα δύο Όσκαρ της καριέρας του). Τι κοινό υπάρχει ανάμεσα στους δύο μουσουργούς; Ο Κόρνγκολντ ήταν Αυστριακός, ο Ουάινμπεργκ Πολωνός. Ο Κόρνγκολντ πολιτογραφήθηκε Αμερικανός, ο Ουάινμπεργκ Σοβιετικός. Οπότε; Λοιπόν, ήταν και οι δύο Εβραίοι της κεντρικής Ευρώπης που κατάφεραν να επιζήσουν της ναζιστικής λαιλαπας.

Η σολίστ τού ανά χειρας άλμπουμ Κριστίνα Ρεϊκό Κούπερ το λέει καθαρά στο βιβλιαράκι που συνοδεύει την ηχογράφηση: τα έργα και των δύο συνθετών βρίσκονται στη σκιά της Ιστορίας και

Η τσελίστα Κριστίνα Ρεϊκό Κούπερ ερμηνεύει με δεξιοτεχνία κοντσέρτα των Ουάινμπεργκ και Κόρνγκολντ.

αποτελούν εκ βαθέων διαθέκες για την ανοχή του ανθρώπινου πνεύματος.

«Οι μουσικές τους είναι πλούσιες σε συναίσθημα και περιπλοκότητα, και λειτουργούν όχι μόνο σαν αντανάκλασεις των προσωπικών τους δοκιμασιών αλλά και σαν μια παρακαταθήκη που αντέχει στον χρόνο, μια κληρονομιά ελπίδας και μορφοφίας εν μέσω της απελπισίας. Το δισκογραφικό αυτό πρότζεκτ στοχεύει στο να ρίξει φως στα εκπληκτικά έργα τους για βιολοντσέλο και ορχήστρα, συνθέσεις που απηχούν το παρελθόν τους, ενώ την ίδια στιγμή αντανάκλουν πάνω στις δικές μας ζωές σήμερα». Ο Ουάινμπεργκ, με θυμίζει η εξαιρετική σολίστ, έχασε όλη του την οικογένεια στο Ολοκαύτωμα, ενώ εκδιώχθηκε από το σταλινικό καθεστώς ακριβώς

επειδή ήταν Εβραίος (ο αντισημιτισμός στη Σοβιετική Ένωση αμέσως μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο χτύπησε κόκκινο) και αν δεν ήταν ο μεγάλος Σοστακόβιτς, ο οποίος εκτιμούσε τη μουσική του, ίσως να είχε καταλήξει και ο Ουάινμπεργκ σε ένα λάκκο με μια σφαίρα σφηνωμένη στον αυχένα. Ο Κόρνγκολντ δεν έφτασε τόσο κοντά στον θάνατο, αλλά έχασε και αυτός τον κόσμο μέσα στον οποίο μεγάλωσε. Και για τους δύο συνθέτες, η αποκοπή από τη μητέρα-πατρίδα ήταν βίαιη και οριστική. Υπό αυτή την έννοια, τα δύο αυτά κοντσέρτα είναι δύο ξεχωριστοί ύμνοι στις χαμένες παιδικές ηλικίες.

Με μεγάλη δεξιοτεχνία η Κούπερ με τη Συμφωνική του Κάουνας, υπό την ηγεσία του Ορμπελιάν, μέσα από τα δύο κοντσέρτα,

ανασυστήνει κόσμους αφανισμένων για πάντα, τη μνήμη τους αλλά και την προοπτική προς ένα μέλλον δημιουργικό, δεμένο άρρηκτα με τη ζωή και τους χυμούς της.

Ο κύριος Γκρι θέλει να αποδώσει ειδική μνεία και στην ερμηνεία της Φαντασίας του Ουάινμπεργκ: μια προσωπική μουσική εξομολόγηση που μοιάζει με ελεγεία και προσευχή: «Και το ποτήριόν σου μεθύσκον με ωσει κράτιστον», λέει ο ΚΒ Ψαλμός του Δαβίδ.

Weinberg & Korngold Hidden Legacies Kristina Reiko Cooper Constantine Orbelian Kaunas City Symphony Orchestra Outhere

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΑΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Μόνοι στο Βερολίνο

ΜΑΡΙΝΑ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΙΔΟΥ
«ΡΕΠΕΡΑΖ»
εκδ. Πατάκη, 2025
σελ. 176

Εξι πρόσωπα που ζουν στο Βερολίνο παλεύουν να τα βγάλουν πέρα με εσωτερικούς και εξωτερικούς φραγμούς. Είναι νέοι, εργάζονται περιστασιακά, ερωτεύονται και χωρίζουν, μένουν άστεγοι και παίρνουν τους δρόμους, έχουν καλλιτεχνικές τάσεις, μια ιδέα από πολιτική και όλοι τους θεωρούν το παρελθόν το μεγαλύτερο κακό. Οι ιστορίες τους εκτυλίσσονται το 2015, όταν στην Ελλάδα βρισκόμασταν υπό την επίρεια του δημοψηφίσματος. Η Δήμητρα και η Αλκιστη, οι δύο Ελληνίδες της παρέας, δεν σκέφτονται παρά σπانيώς την πατρίδα τους, απορροφημένες καθώς είναι από τη βερολινέζικη ανθρωπογεωγραφία. Νιώθουν ουρανοκατέβατες στην πόλη, σαν να ξεγλίστρησαν ξαφνικά και ανέκκλητα από κάθε οικεία πραγματικότητα.

Η Δήμητρα αισθάνεται παγιδευμένη «στην ψευδαίσθηση του μηδενός». «Το πρόβλημα με το μηδέν είναι ότι τα πράγματα αργούν συνήθως να πάρουν ένα νέο σχήμα». Είχε την αίσθηση πως ο τεράστιος όγκος του Βερολίνου τη συρρίκωνε και την εκτόπιζε, σπρώχνοντάς την «πιο μακριά από το μακριά όπου βρισκόμουν ήδη». Η Λανίκα έκανε ατέρμονες μοναχικές βόλτες στο κέντρο της πόλης και όταν πια ξάπλωνε στο κρεβάτι της ατένιζε μες στο σκοτάδι τα φώτα της Δαμασκού. Από τη Δαμασκό είναι και ο Αντίλ. Εκείνος ξαγρυπνούσε με εφιάλτες, μέχρι που η Λανίκα του έδωσε ένα υπνωτικό με την ονομασία «Αστροναύτης». Στα διαστρικά νεφελώματα της αϋπνίας τον κύκλωναν υπερκόσμιες συμφορές. Η ιστορία του είναι μια συναρμογή απόκοσμων οραμάτων.

Υπάρχει και ο Καρλ, που δεν ξεπέρασε ποτέ τα χρόνια της ζωής του στην Ανατολική Γερμανία ούτε το τραύμα της επανένωσης. Μετά ένα διάστημα ανεστειότητας, άρχισε να δου-

λεύει ως αφισοκολλητής. Τα βράδια περιδιάβαινε την ατελείωτη πόλη, φροντίζοντας οι δυστυχίες της νύχτας να περνούν ξυστά από δίπλα του, να τον αφήνουν ανέγγιχτο. Ματαιώως. Διότι «όλα βρίσκουν έναν τρόπο να σε αγγίξουν τελικά, κι αν νόμιζες εσύ ότι τους ξεφυγες, καλό κορόιδο, αυτά σε πετυχαίνουν πιο βαθιά κι ύστερα κυκλοφορούν μες στο σώμα σου ανενόχλητα κι άντε εσύ μετά να τα κοντρολάρεις». Ο Πάουλ, από την άλλη, ο κουλτουριάρης της παρέας, φιλοδοξούσε να κάνει ένα ντοκιμαντέρ για την Ανατολική Γερμανία, ενσωματώνοντας σε αυτό εμπειρίες από ανθρώπους του Νότου της Ευρώπης, που λόγω της οικονομικής κρίσης αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν.

Η Μαρίνα Αγαθαγγελίδου

Η Μαρίνα Αγαθαγγελίδου στην πρώτη της συγγραφική εμφάνιση κλέβει τις εντυπώσεις. Η γραφή της διαθέτει μέτρο και υποκριτική δεινότητα, ενώ οι χαρακτήρες της εμφανίζονται σχεδόν ένσαρκοι.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Ποίηση που κερνάει εκπλήξεις

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΑΡΑΦΥΛΛΗΣ
«ΑΓΙΑ ΚΥΡΙΑΚΗ»
εκδ. Αντίποδες, 2025
σελ. 24

Μια βραχονοσίδα, η Αγία Κυριακή κοντά στην Κάλυμνο, δίνει, εικάζουμε, τον τίτλο στη λιλιπούτεια συλλογή –αριθμεί μόλις δεκατρία ολιγόστιχα, κατά βάση, ποιήματα– του γεννημένου το 2002 Μανόλη Καραφύλλη που, σύμφωνα με το εσώφυλλο του βιβλίου, «αναθράφηκε στην Κάλυμνο». Έτσι, μετά τον γεννημένο το 1998 στην Κάρπαθο Αγγελο Μπέρτο, που συζητήσαμε από τη στήλη αυτή την πρώτη συλλογή του, τα «Καρπάθια», είχαμε μέσα στο 2025 δεύτερο πρωτοεμφανιζόμενο, νεότερο ακόμα, ποιητή από τα Δωδεκάνησα, που και αυτός ξαφνιάζει ευχάριστα. Όπως στον Μπέρτο, έτσι και στον Καραφύλλη, ο τόπος, το νησί, οι άνθρωποι του, το τοπίο, εγγράφονται δυναμικά μέσα στους στίχους. Όμως αυτό δεν συμβαίνει κοινοτοπα, περιγραφικά. Δεν μπαίνει ο νεαρός ποιητής σε πειρασμούς καλογολικής δεξιολογίας. Γνωρίζει ότι η ποίηση είναι, σε μεγάλο βαθμό, ιδιοσυγκρασία, μοιρασμένη με ακρίβεια, αφαιρεση και ρυθμό. Η πιεστικότητα του είναι λιτή και σίγουρη, εντυπωσιακά για την ηλικία του. Δεν φοβάται το χιούμορ, δεν αποφεύγει την παιγνιώδη διάθεση, δεν διστάζει να συνθέσει ποιήματα που μοιάζουν παραδοσιακά στιχά-

κια για να παίξουν τα παιδιά (πόσο μας λείπουν σήμερα τα στιχάκια αυτά από το μέγαλωμα των παιδιών μας!).

As πάρουμε παράδειγμα τον Μηνά, από το ομότιτλο ποίημα: «Στον βυθό της Μεσογείου/ βασιλεύει ένα χταπόδι/ Με τον θρόνο του φτιαγμένο/ από κελύφη καβουριών//Και περνάει ένας δύτες//-απ' την Κάλυμνο ο αλήτης-/ Ψαροντουφεκάς μεγάλος// που δηλώνει Χταποδάς». Επειτα από λίγη περιπέτεια, ο Μηνάς θα χτυπήσει, εντέλει, το πολυπόθητο χταπόδι. Όμως, στο δεύτερο μέρος, «Βγήκαν τα χταπόδια στη στεριά/ Κι έφαγαν τ' αμπέλι του Μηνά». Η ιστορία τελειώνει με αλλόκοτο τρόπο: «Κι ο Μηνάς νομίζει τα 'κλεψα εγώ!/ Μα πώς του ήρθε αυτό; Αφού του είπα:» Υπάρχει ομοιοκαταληξία, αλλά όχι αυστηρή.

«Ελαστικά» συνέτα

Άλλοι επιχειρείται, με τρόπο ελαστικό, η μορφή του συνέτου: αλλού, το ποίημα οργανώνεται σε τριστίχα, αλλού πάλι είναι ελεύθερος ο στίχος και αλλού ελάχιστος, απκλώντας το πνεύμα του χαικού. Κάθε τόσο, ο Καραφύλλης μοιάζει να μας θυμίζει ότι, εκτός από το νόημα και τις εικόνες, η ποίηση είναι –και πολύ σωστά– μια δουλειά

στην πρώτη της συγγραφική εμφάνιση κλέβει οπωσδήποτε τις εντυπώσεις. Η γραφή της διαθέτει μέτρο και υποκριτική δεινότητα, οι χαρακτήρες της εμφανίζονται σχεδόν ένσαρκοι, οι σκέψεις τους μεταωρίζονται μεταξύ ιδιωτικού και συλλογικού, οι ιστορίες τους διασταυρώνονται χωρίς υπερβολικά τεχνικό τρόπο, τα δράματά τους δεν ξεφεύγουν ποτέ από το πλαίσιο μιας ψυχικής περιπέτειας. Εν ολίγοις, ως συγγραφέας η Αγαθαγγελίδου εμφανίζεται μετρημένη, όχι όμως άτολμη. Είναι άλλωστε φανερό πως την διακατέχει το άγχος του πρωτοεμφανιζόμενου, που θέλει να πει πολλά με πρωτότυπο τρόπο.

Για παράδειγμα, η Αλκιστη δεν χρειάζονταν να μιλάει σε δεύτερο ενικό πρόσωπο, το πιο παρακινδυνευμένο αφηγηματικό,

σαν να παπαγαλίζει στον εαυτό της όσα της είχαν συμβεί. Ούτε επίσης χρειαζόταν να ερωτευθεί τη Δήμητρα, για να μπει στο βιβλίο και λίγο από queer. Στο δεύτερο πρόσωπο του ενικού μιλάει και η Λανίκα, απευθυνόμενη στον πατέρα της στη Δαμασκό, στέλνοντάς του νοερά επιστολές. «Τα γράμματα που σου έγραφα τόσους μήνες, με τις λέξεις που σφυροκοπούσαν το μυαλό μου, ξαπλωμένη στο κρεβάτι μου, διέσχισαν όλο αυτό το σκοτάδι που μας τυλίγει για να έρθουν να σε βρουν, αλλά στο τέλος του σκοταδιού δεν βρήκαν κανέναν και γύρισαν πίσω. Τώρα στέλνω γράμματα στον εαυτό μου». Όταν οι συγγραφείς γράφουν για μετανάστες από τη Συρία, δύσκολα κρατούν στεγνό το βλέμμα τους.

Κάποια στιγμή η Αλκιστη συναντά σε μια καφετέρια μια συντροφιά νέων που συσκέπτονταν θορυβωδώς, προσπαθώντας να προσδώσουν πολιτική χροιά σε ένα επικείμενο πάρτι. Δικαίως η Αλκιστη δυσφορεί με την απολιτική νεολαία, διότι η Αγαθαγγελίδου έχει εμπιστίσει την ίδια και τους άλλους πέντε με βαθύτερη πολιτική συνείδηση. Όσο και αν τους ζορίζουν τα καθημερινά και τετριμμένα, στις συζητήσεις τους ακούς για πράκτορες της Στάζι, για το Μπατακλάν, τον ISIS, τη Χεζμπολάχ και φυσικά για τον εμφύλιο στη Συρία. Σε έναν βαθμό, οι αναφορές αυτές βαθιναίνουν την προοπτική της αφήγησης, αλλά ενίοτε εισέρχονται κάπως εκβιαστικά.

Αναμφίβολα, ένα πρωτόλειο δεν γίνεται να είναι τέλειο. Ωστόσο, ως πρωταρχικό λογοτεχνικό τεκμήριο, στο μέτρο που πράγματι έχει λογοτεχνική ποιότητα, εμπεριέχει την ιδιοσυγκρασία του δυνάμει συγγραφέα. Με το καθ' όλα αξιόλογο και ιδιαίτερα προσεγμένο βιβλίο της η Αγαθαγγελίδου δείχνει πως μπορεί να αξιώσει ένα ενδιαφέρον συγγραφικό μέλλον.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Επιμέλεια:

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

ΑΝΔΡΕΑΝΗ ΗΛΙΟΦΩΤΟΥ
«Οδοιπóρος στον κόσμο της ιδέας. Φιλοσοφικά Μελετήματα Λογοτεχνικά Μελετήματα»

εκδ. διόραμα, Λευκωσία 2025, σελ. 294

Η Ανδρεανή Ηλιοφώτου, συγγραφέας και εκπαιδευτικός, στον τόμο «Οδοιπóρος στον κόσμο της ιδέας. Φιλοσοφικά Μελετήματα - Λογοτεχνικά Μελετήματα» καταθέτει 16 φιλοσοφικά μελετήματα και 18 λογοτεχνικά μελετήματα, εργασίες της που παρουσίασε από το βήμα της Φιλοσοφικής Εταιρείας Κύπρου, και όχι μόνο, όπως αναφέρει η ίδια στον πρόλογο της φροντισμένης έκδοσης. Το βιβλίο χωρίζεται σε δύο μέρη, στο πρώτο δημοσιεύονται οι φιλοσοφικές εργασίες της, οι οποίες περιλαμβάνουν δοκίμια, μέσω των οποίων η συγγραφέας επιχειρεί να κατανοήσει τις αξίες και τα ιδεώδη της ανθρωπότητας, όπως τα διαπραγματεύτηκαν «πνευματικές κορυφές», στις οποίες η ίδια βρήκε καταφύγιο (Ορφείας, Πυθαγόρας, Ηράκλειτος, Πλάτωνας, Πατέρες της Εκκλησίας, Πλωτίνος, αναγεννησιακού καλλιτέχνης κ.ά.).

Στο δεύτερο μέρος δημοσιεύονται οι λογοτεχνικές μελέτες της, καταφεύγοντας «στη θαυμάσια της Λογοτεχνίας». Στις εργασίες αυτές η Ηλιοφώτου ασχολείται με λογοτεχνικά κείμενα και εργασίες Κύπριων δημιουργών, αλλά και με Κύπριους με σημαντική πνευματική παραγωγή, όπως ο Νέστωρ Χρυσάνθος. Παρουσιάζονται λογοτεχνικές κριτικές βιβλίων της Αθηνάς Τεμβρίου, Βέρας Κορφιώτη, Μαρίας Μιχαηλίδου, Καίτης Χρίστη, Νίτσας Χριστοδούλου, Αλεξάνδρας Γαλανού κ.ά.

Η Ανδριανή Ηλιοφώτου έχει επιδώσει τα πνευματικά της διαπιστευτήρια. Έχει ασχοληθεί με το διήγημα, την ποίηση, τη θεατρική και τη δοκιμαστική γραφή, καθώς και με τη φιλοσοφία και ο τόμος «Οδοιπóρος στον κόσμο της ιδέας. Φιλοσοφικά Μελετήματα - Λογοτεχνικά Μελετήματα», με τις 34 εργασίες της μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας τροχιοδεικτικός οδηγός για την πνευματική της κατεύθυνση, που με συνέπεια ακολουθεί εδώ και δεκαετίες.

MOMUS - ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΟΝΤΕΡΝΑΣ ΤΕΧΝΗΣ - ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΩΣΤΑΚΗ

MOMUS - ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΟΝΤΕΡΝΑΣ ΤΕΧΝΗΣ - ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΩΣΤΑΚΗ

MOMUS - ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΟΝΤΕΡΝΑΣ ΤΕΧΝΗΣ - ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΩΣΤΑΚΗ

MOMUS - ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΟΝΤΕΡΝΑΣ ΤΕΧΝΗΣ - ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΩΣΤΑΚΗ

1. «Πύργος εργατών και βιολί σε κίτρινο φόντο» του Σολομών Νικρίτιν. Από τη σειρά «Μνημείο» (1930, λάδι και γραφίτης σε χαρτί επενδυμένο από χαρτί, 25,6 x 17,5 εκ.). 2. «Μουσικοζωγραφική κατασκευή» του Μιχαήλ Ματιούσιν (1918, λάδι σε χαρτόνι, 51 x 63 εκ.). 3. «Κόκκινη φιγούρα» του Σολομών Νικρίτιν (1927, γκουάς σε χαρτί, 44,9 x 31,5 εκ.). 4. «Μελέτη για πορτρέτο» (εμπρόσθια όψη) της Λιουμπόβ Ποπόβα (1915, λάδι σε χαρτόνι, 59,5 x 41,6 εκ.). 5. Σχέδιο του Βασίλη Καντίνσκι σε φλιτζάνι και πιατάκι του καφέ (Κρατικό Εργαστάσιο Πορσελάνης του Πέτρογκραντ, 1923).

5

Ο Σλήμαν της Ρωσικής Πρωτοπορίας

Η κόρη του Γιώργου Κωστάκη, Αλίκη, αφηγείται πώς ο πατέρας της κατάφερε να διασώσει μια ολόκληρη εποχή της τέχνης, κάποιες φορές υπό το βλέμμα της Κα Γκε Μπε

της ΓΙΩΤΑΣ ΜΥΡΤΕΙΩΤΗ

Μόσχα, 1974. Στο διαμέρισμα 58 του 15ου ορόφου ενός ουρανοξύστη στη Λεωφόρο Βερνάντσκι η οικογένεια του Γιώργου Κωστάκη ετοιμάζεται να υποδεχθεί τον γερουσιαστή Τεντ Κένεντι και την κόρη του Τζον Φ. Κένεντι, Καρολίν. «Εκτός από την καλύτερη βότκα είχαμε προμηθευτεί διάφορα ποτά, ακόμη και ούισκι. “Τι θα πείτε;” ρώτησαμε τον υψηλό προσκεκλημένο. “Μια Cuba libre”, αποκρίθηκε ο Κένεντι. “Cuba libre;” αναρρωτήθηκα εμείς. Είναι δυνατόν ένας Αμερικανός να θέλει μια “ελεύθερη Κούβα”;». Σαν ανέκδοτο περιγράφει στην «Κ» τη στιχομυθία του Κένεντι με την οικογένειά της η Αλίκη Κωστάκη, δεύτερη από τα τέσσερα παιδιά του Έλληνα συλλέκτη Γιώργου Κωστάκη, που ήταν παρούσα σε εκείνη την επίσκεψη. Τελικά ο γερουσιαστής προτίμησε τη βότκα εκείνο το βράδυ. «Στοιχηματιζοντας μάλιστα μαζί μου αν πιναί με παγάκια ή σκέτη».

Η φήμη για το σπίτι-μουσείο του Κωστάκη με εκατοντάδες έργα κρεμασμένα από το δάπεδο έως το ταβάνι είχε ήδη εξαπλωθεί εκτός συνόρων της Σοβιετικής Ενωσης και ο Γιώργος Κωστάκης απολάμβανε να ξεναγεί τους πολυάριθμους επισκέπτες του και να μοιράζεται μαζί τους τις γνώσεις που είχε αποκτήσει για την πρωτοποριακή τέχνη – άγνωστη τότε ακόμη και στους ιστορικούς της τέχνης. «Μία από τις πρώτες αναμνήσεις μου συνδέεται με την επίσκεψη του Γκωρ Στραβίνσκι, το 1962», αναφέρει η Αλίκη Κωστάκη. Ο σπουδαίος Ρώσος συνθέτης ήταν ο πρώτος που άφησε τις εντυπώσεις του στο βιβλίο επισκεπτικών, επιλέγοντας να εκφράσει τον θαυμασμό του όχι με λέξεις, αλλά με μια σειρά από μουσικές νότες. «Και ποιος άλλος να πρωτοθυμηθώ; Μικελάντζελο Αντονιόνι, Αντρέι Βάιντα, Αλμπερτ Σκίρα, Ντέιβιντ Ροκφέλερ, Μαρκ Σαγκάλ, Ανρί-Καρτιέ

Μπρεσόν, Σβιατοσλάβ Ρίχτερ, που ήταν φίλος του πατέρα μου» πιο εύκολο είναι να ονομάσω όσους δεν είχαν επισκεφθεί το σπίτι μας παρά να απαριθμήσω όσους διάσημους επισκέπτες υποδεχθήκαμε, προέδρους κρατών, πολιτικούς, επιχειρηματίες, καλλιτέχνες».

Συναντήσαμε την Αλίκη Κωστάκη στη Μονή Λαζαριστών στη Θεσσαλονίκη, σε ένα χώρο που έχει σχεδιαστεί για να μοιάζει με ένα δωμάτιο του σπιτιού τους στη Μόσχα, στο ισόγειο του MOMus - Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης, λίγο πριν εγκαινιαστεί η επετειακή έκθεση «Ο κόσμος της Πρωτοπορίας» στην Εθνική Πινακοθήκη με περίπου 300 έργα της συλλογής. Εκεί παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στο ελληνικό κοινό η συλλογή του πατέρα της πριν από 30 χρόνια. Ζητήσαμε από την κ. Κωστάκη να ανακαλέσει στη μνήμη της τα παιδικά και νεανικά χρόνια της, τα βιώματά της πλάι στον πατέρα της, τον «τρελό Έλληνα» όπως τον αποκαλούσαν τότε όσοι Μοσχοβίτες δεν κατανοούσαν το πάθος του να στοιβάξει στο σπίτι του έργα μιας ξεχασμένης τέχνης, πεταμένους σε αποθήκες και πατάρια.

«Συχνά παρομοιάζω τον Κωστάκη με τον Ερρίκο Σλήμαν», λέει. «Όπως ο Σλήμαν ανέσυρε τους θησαυρούς της Τροίας, έτσι και ο Κωστάκης έφερε στο φως τα κρυμμένα διαμάντια της Πρωτοπορίας. Η αφοσίωσή του σε αυτό το γένημα διήρκεσε αρκετές δεκαετίες. Αναζητούσε έργα τέχνης παντού, έφθανε στην πηγή από στόμα σε στόμα με επιφυλάξεις, πολλές φορές υπό το βλέμμα των υπηρεσιών ασφαλείας. Γιατί ως μιν ξεχνάμε ότι ο Κωστάκης στη σταλινική Ρωσία ήταν ξένος. Πολλοί διστάζαν να έρθουν σε επαφή μαζί του καθώς οι καλλιτέχνες των έργων αυτών ήταν κυνηγημένοι και η τέχνη τους απαγορευμένη».

Γεννημένη το 1939, η Αλίκη Κωστάκη ήταν ακόμη παιδί όταν το 1947 ο πατέρας της, υπάλληλος τότε της πρεσβείας του Καναδά,

ALEXANDRE ABRHAMIE

Η Αλίκη Κωστάκη θυμάται ότι το πάθος του πατέρα της για την τέχνη και ειδικά για τη Ρωσική Πρωτοπορία είχε μετατρέψει το σπίτι τους σε μουσείο και υπενθυμίζει ότι «ο Κωστάκης στη σταλινική Ρωσία ήταν ξένος. Πολλοί διστάζαν να έρθουν σε επαφή μαζί του καθώς οι καλλιτέχνες των έργων αυτών ήταν κυνηγημένοι και η τέχνη τους απαγορευμένη».

έστρεψε το συλλεκτικό ενδιαφέρον του στην τέχνη πρωτοπόρων δημιουργών των δεκαετιών του 1910 και του 1920. Βίωσε όλη τη μυθιστορηματική διαδρομή της συλλογής και στην πραγματικότητα μεγάλωσε μαζί της, μοιράστηκε την αγωνία του για την τύχη των έργων στη Μόσχα και στην Ελλάδα διαχειρίστηκε την πολύχρωμη κληρονομιά που άφησε μετά τον θάνατό του, το 1990, τη νομική διαδικασία της αγοράς της από τον ελληνικό Δημόσιο, τη μεταφορά και την εγκατάσταση της συλλογής στη Θεσσαλονίκη (1998).

Από μικρή θυμάται την επίπονη προσπάθεια του πατέρα της να συγκεντρώνει με προσωπικές θυσίες «έργα που είχαν περιπέ-

σει στην αφάνεια και στην περιφρόνηση», λέει. Παρά τις δυσκολίες, τα ατελείωτα κυνικά και σαρκαστικά σχόλια από φίλους και γνωστούς –«η οικογένεια δεν θα έχει καν χρήματα να τον θάψει», έλεγαν διάφοροι–, εκείνος παρέμεινε ακλόνητος στην αποστολή του, παθιασμένος με την τέχνη. «Ο πατέρας μου δεν ήταν μόνο ένας ιδιοφυής συλλέκτης, αλλά ιστορικός οδύτης. Εκτός από τα ζωγραφικά έργα, τα αρχαία που δίδωσσε είναι πολυτίμητος θησαυρός. Το ένστικτό του πήγαζε από κάτι πολύ βαθύτερο: την έμφυτη αίσθηση για την ομορφιά. Αυτή τον καθοδηγούσε. Πίστευε ότι η τέχνη αυτή έπρεπε να σωθεί. Γιατί η αξία της Πρωτοπορίας, έλεγε, δεν αφορούσε

μόνο τη Ρωσία, αλλά όλο τον κόσμο. Γι' αυτό το σπίτι μας ήταν πάντα ανοικτό σε όποιον έδειχνε έστω και ένα αμυδρό ενδιαφέρον γι' αυτή τη μορφή της τέχνης».

Το «λιώσιμο των πάγων»

Όταν πέθανε ο Στάλιν (1953), το κοινωνικοπολιτικό τοπίο της χώρας άρχισε να αλλάζει έως τα μέσα της δεκαετίας του 1960. «Η περίοδος αυτή, γνωστή στη Ρωσία ως “λιώσιμο των πάγων”, σηματοδότησε από την αποσταλινοποίηση, την απελευθέρωση των πολιτικών κρατουμένων, την υποχώρηση της λογοκρισίας. Η πρωτοποριακή τέχνη δεν παρουσιαζόταν ακόμη επίσημα σε εκθέσεις, αλλά τα έργα της δεν απαγορεύονταν πλέον κατηγορηματικά», εξηγεί.

Μέσα σε αυτό το κλίμα της συκρατημένης αισιοδοξίας, πριν το ενδιαφέρον για τη Ρωσική Πρωτοπορία άρχισε να δυναμώνει στη Δύση, ο Γιώργος Κωστάκης ήθελε να μοιραστεί το πάθος του με το κοινό. Κι αν η φιλόδοξη ιδέα του για τη δημιουργία ενός μουσείου είχε γίνει δεκτή στη Σοβιετική Ένωση, η συλλογή δεν θα είχε φθάσει στην Ελλάδα. «Ο πατέρας μου πρότεινε στην τότε υπουργό Πολιτισμού Γιεκατερίνα Φούρτσεβα να δωρίσει τη συλλογή στον δήμο Μόσχας, με σκοπό την ίδρυση ενός Μουσείου Πρωτοπορίας. Όμως, το σχέδιο αυτό δεν υλοποιήθηκε ποτέ, ίσως επειδή ήταν ακόμη νωρίς για μια τόσο τολμηρή πρωτοβουλία. Προς μεγάλη μου λύπη, κανένα τέτοιο μουσείο δεν υπάρχει στη Μόσχα ακόμη και σήμερα».

Αποφάσισε έτσι να μετατρέψει το σπίτι του σε μουσείο. «Η επιθυμία του αυτή έγινε πραγματικότητα το 1969 σε ένα νέο διαμέρισμα με μεγάλους, λευκούς τοίχους, άφθονο φυσικό φως και λιγοστά έπιπλα που αναδείκνυαν τη συλλογή. Εκεί ο πατέρας μου μπόρεσε επιτέλους να μοιραστεί το πάθος του με τον κόσμο. Απολάμβανε να αφηγείται ιστορίες για

τους καλλιτέχνες, να μιλάει για τα καλλιτεχνικά κινήματα που “σκότωσε” ο σταλινισμός».

Οι επισκέπτες, Δυτικοί και Ρώσοι, άρχισαν να πληθαίνουν. Μαζί και οι πιέσεις των καθεστωτικών. «Καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του Γιώργου Κωστάκη ένιωθα πάντα ένα βαθύ αίσθημα ευθύνης όχι μόνο για το μέλλον της συλλογής αλλά και για τη ζωή μας. Στις αρχές του 1970 έκλεισαν έργα από το σπίτι μας, ακολούθησε η πυρπόληση της ντάτοσα μας στην Μπιάκοβκα, όπου κάνκαν πίνακες. Εκείνη την περίοδο οι απειλές είχαν πυκνώσει, ο κίνδυνος να απελαθθεί ήταν μπροστά μας. Ημασταν υπό διαρκή παρακολούθηση. Η κόρη μου δεν πήγαινε σχολείο για λόγους ασφαλείας κι εμείς ταξιδεύαμε πάντα χωριστά ώστε αν συμβεί στιδύποτε στον έναν, να μείνει κάποιος στην οικογένεια. Εγώ πήρα τότε την απόφαση, πίεσα τον πατέρα μου να βρούμε μια λύση για τη συλλογή και να φύγουμε από τη χώρα. Έτσι προτείναμε τη διαίρεση της συλλογής αφήνοντας ένα μέρος της στην Πινακοθήκη Τρετιακόφ». Στη Μόσχα άφησε τελικά 834 έργα και πήρε άδεια εξαγωγής για 1.300 έργα, καθώς και για το πλούσιο αρχείο τους.

Για το διαχωρισμό των έργων που έγινε το 1977, διευκρινίζει η Αλίκη Κωστάκη, «δεν αισθάνθηκε ποτέ πένες για τα έργα που έπρεπε να αφήσει στη Ρωσία, καθώς οι ειδικοί της Τρετιακόφ δεν ήταν εμπειρογνώμονες στην πρωτοποριακή τέχνη. Ο ίδιος επέλεξε σκόπιμα να παραμείνουν στον τόπο τους μερικά από τα πιο σημαντικά αριστουργήματα, όπως η “Κόκκινη πλατεία” του Καντίνσκι, το “Πορτρέτο του Ματιούσιν” του Μαλέβιτς, “Οι κρίνοι της κοιλάδας” του Σαγκάλ, η “Εξέγερση” του Κλιμέντ Ρέντκο, για το οποίο όπως έλεγε “αν τον κρεμάσεις στον τοίχο και σταθείς δύο μέτρα μακριά, αρχίζει να αισθάνεται μια λάβρα”. Ήταν κρεμασμένος στο δωμάτιο της κόρης μου, Κατερίνας. Ο πίνακας

αυτός κουβαλάει όλη την ιστορία της Ρωσικής Επανάστασης. Όταν έφυγε αυτό το έργο από το σπίτι, ο πατέρας μου έκλαιγε». Πολλά ήταν αγαπημένα του και από τα έργα που κράτησε, όπως θυμάται η κ. Κωστάκη. «Το "Κόκκινο φως" του Ιβάν Κλιούν, το "Μαύρο ορθογώνιο" του Μαλέβιτς. "Τα αγαπώ όλα σαν παιδιά μου", έλεγε, "αλλά αν με ρωπήσετε ποια είναι η αγαπημένη μου καλλιτέχνης θα σας έλεγα η Λιουμπού Ποπόβα».

Από τα γκουλάγκ στο σήμερα

Η Ρώμη ήταν ο πρώτος σταθμός όπου εγκαταστάθηκαν το 1977. Από εκεί ξεκίνησε η εκθεσιακή διαδρομή της συλλογής στην Ευρώπη και στην Αμερική, εκεί άρχισε και ο ίδιος να ζωγραφίζει. «Ένα από τα έργα του απεικονίζει το στρατόπεδο γκουλάγκ στην Κότλας. Είχε πάει, μια τολμηρή απόφαση, για να στηρίξει τον μικρότερο αδελφό του Δημήτρη, που είχε άδικα κατηγορηθεί ως Έλληνας πολίτης για κατασκοπεία». Ριζωσαν τελικά στην Αθήνα που τους προσέφερε και συνεχίζει να τους προσφέρει «μια αίσθηση ασφάλειας και σιγουριάς, κάτι που πιθανότατα θα ήταν δύσκολο να παραδεχθούμε για τη Ρωσία σήμερα. Η Ρωσία είναι ο γενέθλιος τόπος, η πατρίδα μου, αλλά θλίβομαι βαθιά για όσα εκτυλίσσονται εκεί σήμερα. Νιώθω ότι η χώρα επέστρεψε πάλι στη σταλινική εποχή. Από εκεί δεν μου λείπει πραγματικά τίποτα – σίγουρα όχι η Μόσχα. Η πόλη έχει αλλάξει δραματικά τις τελευταίες δεκαετίες. Για μένα μοιάζει πλέον με ένα υπερτημημένο, φανταχτερό σκηνικό, φτιαγμένο αποκλειστικά για τουρίστες». Ο Κωστάκης έφυγε από τη ζωή το 1990 με το παράπονο πως το έργο της ζωής του δεν παρουσιάστηκε ποτέ στην πατρίδα του. Πέντε χρόνια αργότερα, το 1995, πραγματοποιήθηκε η πρώτη παρουσίαση της συλλογής στην Εθνική Πινακοθήκη. «Η έκθεση υλοποιεί ένα όνειρο ετών», είχε τονίσει τότε η Αλίκη Κωστάκη. Η

φιλόδοξη ιδέα ενός μουσείου που να στεγάζει το σύνολο της συλλογής έγινε τελικά πραγματικότητα στη Θεσσαλονίκη. Με απόφαση του τότε υπουργού Πολιτισμού Ευάγγελου Βενιζέλου η συλλογή αγοράστηκε έναντι 14,2 δισ. δραχμών (περίπου 40 εκατ. ευρώ) με δάνειο από την Εθνική Τράπεζα, που εξοφλήθηκε το 2010. Η οικονομική αξία της σήμερα είναι δεκαπλάσια.

Το πολύτιμο φορτίο έφθασε στη Θεσσαλονίκη τη νύχτα της 5ης Οκτωβρίου 1998 και η αγορά ολοκληρώθηκε το 2000. Η άφιξη και η μόνιμη εγκατάσταση της συλλογής στο νεοϊδρυθέν Κρατικό Μουσείο Σύγχρονου Τέχνης (νυν MOMus - Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης) ήταν κινηματογραφικές. Περιπολικά είχαν περικυκλώσει τη Μονή Λαζαριστών όταν έφθασε το φορτηγό με τον καλλιτεχνικό θησαυρό πακεταρισμένο σε 72 μεγάλα κιβώτια και μπαούλα. Παρούσα σε εκείνη την επιχείρηση ήταν και η κόρη του συλλέκτη. Παρούσα από μακριά και διακριτικά παραμένει έως σήμερα.

«Θα ήταν ευτυχισμένοι»

«Όλα αυτά τα χρόνια στο MOMus - Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης η αφοσιωμένη ομάδα του, ιδιαίτερα η διευθύντρια του Μαρία Τσαντσάνογλου, έχει επιτελέσει σπουδαία δουλειά στη διαχείριση των έργων και του αρχείου. Συνεχίζει την κληρονομιά του πατέρα μου προωθώντας την τέχνη της Πρωτοπορίας παγκοσμίως, μια αποστολή που ξεκίνησε ο Κωστάκης στη Μόσχα το 1960-1970. Η μετεγκατάστασή της στο Φιξ, σε ένα ιδανικό μουσειακό περιβάλλον, θα ολοκληρώσει το όνειρο του Κωστάκη. Στο Γκούγκενχάιμ ο πατέρας μου έλεγε: Αν προσκαλούσαμε τους καλλιτέχνες της Πρωτοπορίας, θα ήταν η πιο ευτυχισμένη μέρα της ζωής τους. Το ίδιο θα έλεγα κι εγώ. Αν έβλεπε ότι η συλλογή του φροντίζεται με τόση αγάπη και αφοσίωση, θα επέστρεφε στον ουρανό πιο ευτυχής!».

“
Μία από τις πρώτες αναμνήσεις μου συνδέεται με την επίσκεψη του Ιγκορ Στραβίνσκι, το 1962. Και ποιους άλλους να πρωτοθυμηθώ; Μικελάντζελο Αντιονόνι, Αντρέι Βάνια, Αλμπερτ Σκίρα, Ντέιβιντ Ροκφέλερ, Μαρκ Σαγκάλ, Ανρί-Καρτιέ Μπρεσόν, Σβιατοσλάβ Ρίχτερ.

“
Το ένστικτο του πιάγαζε από κάτι πολύ βαθύτερο: την έμφυτη αίσθηση για την ομορφιά. Αυτή τον καθοδηγούσε. Πίστευε ότι η τέχνη αυτή έπρεπε να σωθεί. Γιατί η αξία της Πρωτοπορίας, έλεγε, δεν αφορούσε μόνο τη Ρωσία, αλλά όλο τον κόσμο.

“
«Ο κόσμος της Πρωτοπορίας. Πόλη, φύση, σύμπα, άνθρωπος»
– Έργα από τη Συλλογή Κωστάκη του MOMus, Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου. Διάρκεια έκθεσης, έως τις 27 Σεπτεμβρίου 2026.

MOMUS - ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΟΝΤΕΡΝΑΣ ΤΕΧΝΗΣ - ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΩΣΤΑΚΗ

MOMUS - ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΟΝΤΕΡΝΑΣ ΤΕΧΝΗΣ - ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΩΣΤΑΚΗ

MOMUS - ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΟΝΤΕΡΝΑΣ ΤΕΧΝΗΣ - ΑΡΧΕΙΟ ΚΩΣΤΑΚΗ

MOMUS - ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΟΝΤΕΡΝΑΣ ΤΕΧΝΗΣ - ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΩΣΤΑΚΗ

6. «Κλόουν - Πιερότος» του Αλεξάντρ Ρότσενκο (1919, μελάνι, μολύβι, βερνίκι και γκούακ σε χαρτί, 53,2 x 37,1 εκ.). 7. Ο Γιώργος Κωστάκης (αριστερά) με τον Εντουαρντ Κένεντι στο διαμέρισμα-μουσείο του συλλέκτη, στη Μόσχα, 1974. 8. Μακέτα για το εξώφυλλο του περιοδικού «Καλλιτέχνες του Κινηματογράφου», Αρ. 2 (περ. 1922-1923) της Λιουμπού Ποπόβα (μελάνι, γκούακ και κολάζ από χαρτί σε χαρτί, 23,4 x 15,8 εκ.). 9. «Δέντρο» του Βλαντιμίρ Τάτλιν (1940, λάδι σε χαρτόνι, 35,2 x 49,8 εκ.).

ΣΟΦΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
10:00 - 13:00

LOVE
100.7 FM
98.1 & 105.7

ΠΡΩΙΜΙΟΥ

ΚΥΡΙΑΚΗ 19 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 21:00

SOVEREIGN
ΘΡΙΛΕΡ

Ένας πατέρας και ο γιος του, αντι-κυβερνητικοί εξτρεμιστές, βρίσκονται σε αντιπαράθεση με έναν αξιωματικό της αστυνομίας, γεγονός που πυροδοτεί ένα ανελέητο ανθρωποκυνηγό.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet cytavision

MOVIES HD

MESIMVRIA

Θέση: 101

Θέση: 49

www.mesimvria.com

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Μονωδοί, σολίστες μουσικοί, ορχήστρα και χορωδία συνεργάστηκαν υποδειγματικά υπό τη μουσική διεύθυνση του Τζον Ελιοτ Γκάρντινερ.

Υποδειγματικός Μπαχ από τον Γκάρντινερ

Στις μέρες μας, λίγοι αρχιμουσικοί είναι τόσο εξοικειωμένοι με το δημιουργικό έργο του Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ όσο ο σερ Τζον Ελιοτ Γκάρντινερ. Ο 82χρονος Βρετανός, ο οποίος επί δεκαετίες έχει καταπιαστεί με τη μουσική του κάντορα του Αγίου Θωμά, βρέθηκε και πάλι στην Αθήνα, αυτή τη φορά στο πλαίσιο του «Φεστιβάλ της άνοιξης» του Μεγάρου Μουσικής. Στις 3 Απριλίου στην αίθουσα «Χρῆστος Δ. Λαμπράκης» παρουσίασε ένα πρόγραμμα που περιελάμβανε δύο καντάτες και το Πασχαλινό Ορατόριο. Ο Γκάρντινερ διηύθυνε τη Χορωδία και την Ορχήστρα που ίδρυσε ο ίδιος τον Αύγουστο του 2024 και φέρει το όνομα «Constellation» - «Αστερισμός».

Τα Χριστούγεννα του 1999 στη Βαϊμάρη, διευθύνοντας τη Χορωδία Μοντεβέρνι και τους Αγγλους Σολίστ Μπαρόκ, ο Βρετανός αρχιμουσικός ξεκίνησε σε Ευρώπη και Αμερική μια «Προσκυνηματική περιοδεία» παρουσιάζοντας και ηχογραφώντας

Ο Βρετανός αρχιμουσικός ανέδειξε τόσο την εξωστρεφή λάμψη όσο και την εσωτερικότητα της μουσικής του Μπαχ.

όλες τις καντάτες του Μπαχ. Η μεγάλη εξοικειωσή του με τα έργα και την ερμηνευτική πρακτική της μουσικής του Γερμανού συνθέτη ήταν εμφανής και στην αθηνναϊκή συναυλία του, που ήταν ο πρώτος σταθμός μιας ολιγοήμερης ευρωπαϊκής περιοδείας.

Στο πρώτο μέρος της βραδιάς ακούστηκαν οι καντάτες «Γελά ο ουρανός! Αγαλλιάζει η γη» με αριθμό καταλόγου Μπαχ 31 και «Μείνε μαζί μας, γιατί θα βραδιάσει» με αριθμό 6, αντίστοιχα, ενώ μετά το διάλειμμα ακολούθησε το Πασχαλινό Ορατόριο. Στην αρχή της πρώτης καντάτας ο τόνος υπήρξε εντυπωσιακά θριαμβικός. Βοήθησε, φυσικά, ο λαμπερός ήχος που παρήγαγαν τα όργανα εποχής της ορχήστρας και πιο συγκεκριμένα οι τρεις ιστορικές τρομπέτες που χρησιμοποίησε ο Γκάρντινερ. Ωστόσο, αποφασιστική υπήρξε κυρίως η υποδειγματική μουσική διεύθυνση, ζωηρή, αλλά όχι επιδεικτικά γρήγορη. Η μουσική παλλόταν και ο ακροατής είχε τον χρόνο να απολαύσει κάθε της παράγραφο. Κέρδιζε σε

λάμψη και ορμή όχι επειδή όλα παιζόνταν υπερβολικά γρήγορα και δυνατά, όπως γίνεται συχνά, αλλά χάρη στην πλαστικότητα με την οποία διαμόρφωσε ο Γκάρντινερ τις φράσεις, καθώς και τη δυναμική.

Ακολούθησε η χορωδία, που υπήρξε εξίσου υποδειγματική. Οι μονάχα επειδή ο ήχος της ήταν άριστα συντονισμένος και ελεγχόμενος ως προς τη δυναμική, αλλά επειδή, επιπλέον, η άρθρωση των τραγουδιών ήταν θαυμαστή, με αποτέλεσμα οι ξεχωριστές συλλαβές και συνολικά οι λέξεις να συμπεριφέρονταν τον ήχο και να δίνουν πλαστικότητα στη μουσική. Μαγικά πράγματα, που σπάνια έχει κανείς την ευκαιρία να ακούσει «ζωντανά».

Σπάνια λιτότητα

Στο ίδιο επίπεδο υπήρξαν οι τέσσερις μονωδοί, η υψίφωνος Χίλαρι Κρόνιν με εξαιρετικά εστιασμένη ισχυρή λυρική φωνή, η μεσόφωνος Ελίβε Βέλε που τραγούδησε εκφραστικά, ο τενόρος Τζόνθαν Χάνλι με φωνή γλυκιά και τραγουδι ιδιαίτερα καλλιεργημένο, όπως επίσης ο βαθύφωνος Τζακ Κάμφορντ, χωρίς πρόβλημα στις απαιτούμενες χαμηλές νότες. Στον αντίποδα των λαμπερών χορωδιακών, οι άριες που προβλέπει ο Μπαχ για τη φωνή τους σε καθένα από τα τρία έργα, ξεχωρίζουν για τη χαμηλόφωνη εσωστρεφή διάθεση και τη λιτότητα της γραφής. Συμπεπώς, η επιτυχία της συναισθηματικής απόδοσης της μουσικής εναπόκειται πρωτίστως στις ικανότητες του εκάστοτε τραγουδιστή, όπως και στη συνεργασία του με κάποιο ξεχωριστό σολιστικό όργανο, όπου το προβλέπει ο συνθέτης.

Ως προς το δεύτερο σκέλος, καθοριστική υπήρξε η παρουσία του Μίχαελ Νίζεμαν, μουσικού ο οποίος με ιδιαίτερα ποιητικό τρόπο έπαιξε όμποε, «κυνηγετικό» όμποε («da caccia») και όμποε «της αγάπης» («d' amore»), συνοδεύοντας αρχικά την Κρόνιν, στη συνέχεια τη Βέλε, τόσο στη δεύτερη καντάτα όσο και στο Ορατόριο. Εξίσου μαγική υπήρξε η Ρέιτσελ Μπέκετ, που έπαιξε φλάουτο σε έναν εκτενή διάλογο με την Κρόνιν στο Πασχαλινό Ορατόριο και στη συνέχεια, στο ίδιο έργο, έπαιξε φλογέρα μαζί με τον συνάδελφό της Ντέιβιντ Ουέστκομπ, συνοδεύοντας τον Χάνλι στη δική του άρια. Η βραδιά ολοκληρώθηκε εορταστικά, με τη λαμπερή απόδοση του τελικού χορωδιακού του Πασχαλινού Ορατορίου.

«ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΣΤΕΦΑΝΙ»

του Κώστα Ταχτσή
Διασκευή: Στρατής Πασχάλης
Σκηνοθεσία: Στάθης Λιβαθινός
Δραματουργική επεξεργασία: Στάθης Λιβαθινός με τη συμβολή των ηθοποιών της παράστασης

Παίζουν: Βασίλης Ανδρέου, Αντώνης Γιαννάκος, Γιώργος Δάμπασης, Βασίλης Ζαφειρόπουλος, Νίκος Καρδώνης, Στάθης Κόικας, Ανδρέας Λαμπρόπουλος, Πάρης Λεόντιος, Άννα Μάγκου, Λίλλυ Μελεμέ, Πολυξένη Παπακωνσταντίνου, Ερατώ Πίσση, Μαρία Σαββίδου, Βιργινία Ταμπαρούλου, Άρης Τρουπάκης. Ο κύκλος των παραστάσεων ολοκληρώθηκε στις 5 Απριλίου

Η Μαρία Σαββίδου (στο κέντρο) με γαλανόλευκο φόρεμα υποδύεται την Εκάβη, προσωποποίηση της νεοελληνικής ψυχής και κατ' επέκταση της Ελλάδας, στην παράσταση «Το τρίτο στεφάνι», που σκηνοθέτησε ο Στάθης Λιβαθινός.

Στον πάγκο του οστεοπαθητικού, χωρίς μεγάλα κρακ

Η γκρίνια ξεκινάει επειδή η διασκευή για τη σκηνή περιορίζεται σε σχηματική απόδοση του Μάριου – του αδελφού της Νίνας, η οποία επειδή στεφανώνεται τρεις φορές προκύπτει ο περιφημος τίτλος «Το τρίτο στεφάνι». Ο Μάριος ήταν χαρακτήρας «ίνδαλμα» για τον συγγραφέα Κώστα Ταχτσή. Επειδή το όνομα του είχε εντυπωθεί όταν βρισκόταν στο εύπλαστο κατώφλι της εφηβείας, ως το πλέον ταιριαστό για αρσενικό αντικείμενο του πόθου. Καθότι, Μάριο έλεγαν έναν νεαρό –γνωστό της οικογενείας του– για τον οποίο σφάχτηκαν δυο άντρες στην Ομόνοια. Ο Ταχτσής, λοιπόν, «έντυσε» με το «υπερσεξουαλικό» για εκείνον όνομα τον αδελφό της Νίνας και σε συνέντευξή του έχει περιγράψει το πραγματικό πρόσωπο από το οποίο τον εμπνεύστηκε, ως «τρικέφαλο τέρας», καθότι κομμουνιστής, ομοφυλόφιλος και ναρκομανής. Οπότε, με τόση λιβιδινική αξία να περιβάλλει το «τριλαμπές» αυτό τερατώδες πρόσωπο, είναι εύλογο να περιμένει κάποιος εκτενέστερη ανάδειξή του στη σκηνή.

Η γιαγιά του Ταχτσή

Βέβαια, ο συμβολισμός της ονοματοδοσίας του Μάριου παραείναι κρυπτογραφημένος. Ενώ αυτό δεν ισχύει για την τρομερή και αξιαγάπητη Εκάβη Λόγγου (τον κεντρικό χαρακτήρα, βασισμένο στη γιαγιά του Ταχτσή), η οποία έζησε τη ζωή της σαν τη μυθολογική Εκάβη – τη βασίλισσα της Τροίας, που θρήνησε τη μοίρα των παιδιών της.

Αλλά τι νόημα έχει η γκρίνια για ένα έργο του Στρατή Πασχάλη, που είναι ο πρωτοσπαθάρης του ευγενούς σώματος των διασκευαστών μυθιστορημάτων μας σε θεατρικά έργα;

Ειδικά όταν η εν λόγω διασκευή είναι τόσο συνεκτική και στοχοπροσηλωμένη.

Καθότι, πράγματι, χάρη στη συνοχή και στην εστίασή της, ο θεατής ένιωθε την παράσταση σαν μακράς διάρκειας συνεδρίαση οστεοπαθητικού, ο οποίος σε χαλαρώνει προοδευτικά, με επιμέρους «προθερμαντικές» πιέσεις, για να καταλήξει όμως να ριζεί αιφνιδιαστικά όλο το βάρος του επάνω σου, προκειμένου να προκαλέσει, ως κορυφή τους, το διαβόλο τρομοκρατικό «κρακ» ανακούφισης της σπονδυλικής σου στήλης.

Κατάφερε, όμως, να προκαλέσει την τελική ανακούφιση η Εκάβη της παράστασης, επειδή, όρθια πάνω σε τραπέζι και με μέ-

τωπο προς την πλατεία, ωρούταν ότι δεν υπάρχει Θεός;

Μήπως αυτή η κωδικοποίηση ενός προτάγματος κοινωνικο-πολιτικής τάξεως ήταν πιο διδακτική απ' όσο θα την προτιμούσε το κοινό;

Ή μήπως η κραυγή εκείνη ήταν τόσο σπαρακτική και θυμωμένη για το αν ήταν πιθανότητα να παράγει και κάποια αιχμή εκείθεν του σπαραγμού;

Όμως, τι σημασία έχει ο τόπος ταραγμός για το αν ήταν κορύφωση η κορύφωση της παράστασης, όταν ο κόσμος αποχωρεί με κατακοκκινισμένες τις παλάμες του από τη δύναμη του χειροκροτήματός του;

Ανακεφαλαιώνοντας, οι παραπάνω ορμητικές διερωτήσεις –που είναι κάμποσες– θέτουν σε περιδίπωση, στο μυαλό, αρκετές μη ικανοποιητικές απαντήσεις τους. Κι ίσως είναι καλύτερα να κλείσει το ζήτημα με το απλό ποιητικό dictum του Κώστα Ταχτσή: «Μια μάλα υπήρξε η ζωή μου / κλώτσο' από δω / κλώτσο' από κει / Γκολ!

Τι σημασία έχει ο ταραγμός για το αν ήταν κορύφωση η κορύφωση της παράστασης, όταν ο κόσμος αποχωρεί με κατακοκκινισμένες παλάμες από τη δύναμη του χειροκροτήματός του;

Γκολ!! / Το χάσαμε το παιχνίδι».

Βέβαια, η διασκευή περιέχει και μια παράξενη όσο κι εντυπωσιακή έκπληξη: την παρουσία ενός «κομπέρ», α λα καμπαρέ, ενώ η παράσταση δεν έχει δομή επιθεώρησης. Κι αυτός βγαίνει κάθε τόσο να πει τραγούδια που ηχοούνται σαν μικρά σχόλια επί των όσων προηγήθηκαν και έπονται. Ο «κομπέρ» –που τον ερμηνεύει άψογα ο Νίκος Καρδώνης– θα ήταν, ασ πούμε, το πνεύμα του Ταχτσή, στον οποίο άρεσε να τραγουδάει από παιδί. Αν ευσταθεί η εικασία, τότε ο «κομπέρ» θα λειτουργούσε ως μονοπρόσωπος χορός αρχαϊκής τραγωδίας, κάπως συγκαταβατικός απέναντι στα τραγικά συμβάντα που κλονίζουν την Εκάβη. Και η συγκατάβαση ίσως δικαιολογείται από το ότι εκείνη ήταν πάντα διχασμένη μέσα της από τα όσα της τύχαιναν, με αποτέλεσμα να μην τους αντιτάσσει διεξοδικά. Επιπλέον, εξαιτίας του εσωτερικού διχασμού της, δεν παρυστακόταν στο δικαίο. Προτιμού-

σε να χαρίζεται ή να τιμωρεί – και μάλλον υπερβολικά. Σίγουρα, έτσι πληγωνόταν. Αλλά και απολάμβανε μια όχι πλήρως ασυνειδητή άσκηση εξουσίας στους άλλους – μια υπόγεια μπτριαρχία, που προτιμούσε το έλεος σκέτο, αντί του ελέους εγγεγραμμένου στο δικαίο. Γιατί έτσι η ίδια αναγνώριζε ότι κατείχε αυτήν την εξουσία.

Ως προς αυτό, η Εκάβη είναι προσωποποίηση της νεοελληνικής ψυχής. Κατ' επέκταση και της Ελλάδας.

Και γι' αυτό το «Τρίτο στεφάνι» απέκτησε, στη Μεταπολίτευση, πολιτικές και κοινωνικές συμπαράλληλές.

Ο Ταχτσής είχε πει ωστόσο ότι η πρόθεσή του όταν το έγραφε ήταν «να ξαναζωντανέψει μια εποχή». Στην πορεία, η «χαμηλή σκοπιά», από την οποία εθεωρείτο ότι είχε γραφτεί το κείμενο, ξεκαθάρθηκε, επειδή διαβαζόταν από «αναλυτική σκοπιά» που αναζητούσε την αναγωγή του σε συγκριτική αλληγορία της Ιστορίας της σύγχρονης Ελλάδας.

Από αυτήν την άποψη, είναι αξιοθαύμαστη η ιδέα του «κομπέρ», επειδή με την απλότητα της φόρμας των τραγουδιών κάνει πιο ανάγλυφη την εποχή και τη «χαμηλή σκοπιά» της για τη ζωή, αλλά και καθοδηγεί στην καίρια αλληγορία.

Οι ερμηνείες

Η παράσταση προσφέρει καλές και καθарες ερμηνείες, όλες τους υψηλού επιπέδου.

Ο Βασίλης Ανδρέου, διατηρώντας το σωστό μέτρο, μεταμόρφωσε τον επίπεδο ρόλο του Αντώνη (το δεύτερο στεφάνι της Νίνας) σε κάτι το σύνθετο, σφαιρικό και απροσδόκητα εντυπωσιακό.

Αναλόγως, ο Άρης Τρουπάκης, ως σύζυγος της Εκάβης, πρόσθεσε βάθος σε ένα χαρακτήρα που ανταπατάται, παραδομένος στην εθνοφοροσύνη του και εξαπατά σαδιστικά τη συμβία του. Η Λίλλυ Μελεμέ, ως θεούσα Ερασμία, γίνεται απίστευτα ακριβής και κερδίζει το κοινό, κρατώντας άψογα τον σωστό τόνο, σε έναν ρόλο που κάθε του λέξη είναι γλιστερή τσουλιθρα προς την καρικατούρα. Η Ερατώ Πίσση, ως Πολυξένη, εκπλήσσει με τις μεταπτώσεις της από την υποταγή στη βούληση της μητέρας της Εκάβης στην υψηλή ηγεργεία της χειραφεσίας.

Η Μαρία Σαββίδου, ως Εκάβη, κρατάει με άνεση δυνάμει τον τεράστιο αυτόν ρόλο και στις στιγμές όπου εκφράζει αγαθσύνη γίνεται πιο εντυπωσιακή κι αξιαγάπητη, απ' ό,τι σ' εκείνες όπου αφήνεται στο δράμα της.

Χειρόγραφο ή μηχανόγραφο;

Κάποια βιβλία «μυρίζουν» ήδη τεχνητή νοημοσύνη. Πώς προστατεύονται οι Έλληνες εκδότες;

Αδύνατη η ανίχνευση

Δεν υπάρχει κάποιο σύστημα που να μπορεί να ανιχνεύσει με 100% βεβαιότητα εάν κάποιο κείμενο έχει παραχθεί ή έχει μορφοποιηθεί με τη βοήθεια κάποιου εργαλείου.

Κωνσταντίνος Παπαδόπουλος
Εκδότης

Χρήσιμο εργαλείο

Όταν τη χρησιμοποιείς ως αυτό που είναι και όχι ως μηχανή παραγωγής κειμένων, τότε μπορεί να είναι χρήσιμο εργαλείο. Με τον κίνδυνο, φυσικά, να πάρεις τους μετρητοίς κάτι.

Κώστας Σπαθαράκης
Εκδότης

Του ΘΟΔΩΡΗ ΛΕΝΝΑ

Βιβλίο τρόμου, σε πρώτη φάση προϊόν αυτοέκδοσης από φιλόδοξη νεαρή συγγραφέα, κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνωστικού κοινού μέχρι να πέσει στα χέρια πιο έμπειρων βιβλιοφάγων. «Θα έλεγα πως το “Shy Girl” της Μία Μπάλαρντ είναι γραμμένο από τεχνητή νοημοσύνη», έγραψε ένας από αυτούς στο Διαδίκτυο. Σύντομα, σε ένα thread στην πλατφόρμα Reddit δεκάδες χρήστες θα αποδομούσαν το έργο σε ένα ιδιότυπο ψηφιακό cancel, με συνέπεια ο δημοφιλής εκδοτικός οίκος Hachette να αποσύρει την κυκλοφορία του πριν από μερικές ημέρες.

Με την τεχνητή νοημοσύνη (T.N.) να εισβάλλει σε κάθε πτυχή του δημόσιου βίου, το «Shy Girl» δεν προκαλεί έκπληξη. Ανακινεί, όμως, μια συζήτηση που γίνεται εδώ και καιρό στους κόλπους εκδοτών και συγγραφέων. Τον περασμένο μήνα, η Εταιρεία Συγγραφέων του Ηνωμένου Βασιλείου (SoA) παρουσίασε έμβλημα-σφραγίδα το οποίο λειτουργεί ως εγγύηση ότι το βιβλίο έχει γραφτεί από άνθρωπο. Ανάλογες πρωτοβουλίες έχουν καταγραφεί παγκοσμίως. Το ζήτημα, άλλωστε, δεν αφορά μόνο την τέχνη του γραπτού λόγου, αλλά και την ανάγκη διαφύλαξης της πνευματικής ιδιοκτησίας από τεχνολογικούς κολοσσούς, των οποίων τα μοντέλα «εκμεταλλεύονται» ανθρώπινα έργα για εμπλουτισμό τους.

Η «Κ» αποπειράθηκε να χαρτογραφήσει τα δεδομένα στον ελληνικό εκδοτικό μικρόκοσμο. Τι μέτρα προστασίας λαμβάνουν οι Έλληνες εκδότες; Υπάρχουν μέσα ελέγχου ενός ύποπτου χειρογράφου; Σε ποια είδη εντοπίζονται σημάδια ότι η «μηχανή» έχει εμπλακεί στη συγγραφική διαδικασία; Και το μεγάλο

ΕΙΚΟΝΑ ΠΑΡΗΣ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΟΓΡΩΣ

ερώτημα: Είναι, τελικά, η T.N. ένας «μπαμπούλας» για τη λογοτεχνία;

Πρώτα κρούσματα

Κοινή συνισταμένη και των τεσσάρων Ελλήνων εκδοτών με τους οποίους μιλήσαμε είναι η βεβαιότητα ότι η T.N. αποτελεί μεγάλη

πρόκληση για τον χώρο του βιβλίου. Ήδη, εξάλλου, έχουν έρθει αντιμέτωποι με ορισμένα «κρούσματα» σε χειρόγραφα που έχουν φθάσει στα χέρια τους. Η Έλενα Πατάκη, υπεύθυνη του τομέα παιδικής λογοτεχνίας των εκδόσεων Πατάκη, φέρνει ως παράδειγμα περίπτω-

ση βιβλίου που παρουσιάστηκε ως έργο μαθητών, αλλά είχε εμφανή σημάδια «συνεργασίας» με κάποιο μοντέλο T.N. Ο Κωνσταντίνος Παπαδόπουλος, εκδότης της Διόπτρας, θυμάται μια περίπτωση συγγραφέα που ενημέρωσε εξαρχής τον εκδοτικό οίκο ότι το έργο του είχε γραφτεί με τη συνδρομή T.N. «Από κοινού αποφασίσαμε να μην προχωρήσουμε στην έκδοση, κρίνοντας ότι κάτι τέτοιο θα μπορούσε να λειτουργήσει εις βάρος του ίδιου», μας λέει. Ο Νίκος Αργύρης (εκδόσεις Ικαρος) και ο Κώστας Σπαθαράκης (εκδόσεις Αντίποδες) έχουν οσμιστεί πιθανή εμπλοκή της T.N. κυρίως στον τομέα της μετάφρασης. Τα σημάδια, κατά τον κ. Σπαθαράκη, είναι ορισμένες «περίεργες» διατυπώσεις και κάποιοι αγγλισμοί στο μεταφρασμένο κείμενο.

Ρωτάμε τον ίδιο εάν πιστεύει ότι στην ελληνική αγορά κυκλοφορούν ήδη βιβλία με έντονο το στίγμα της τεχνητής νοημοσύνης. «Μιλώντας για ορισμένα βιβλία αυτοβοήθειας –ιδίως όταν βλέπεις κάποια πολυσέλιδα “τέρατα”– είναι πιθανόν να έχουν γραφτεί με τέτοια υποβοήθηση. Αν σκεφτούμε, όμως, μερικά από αυτά τα κείμενα και χωρίς την T.N., πιθανόν τα ίδια πράγματα θα περιελάμβαναν. Δεν υπάρχει, δηλαδή, μετατόπιση περιεχομένου», σημειώνει. Η Έλενα Πατάκη εκτιμά πως στην ελληνική αγορά υπάρχουν βιβλία στα οποία οι δημιουργοί έχουν «παίξει» με εργαλεία της T.N., είτε στη μετάφραση είτε συμβουλευτικά στη δομή ή σε διαφημιστικές καμπάνιες, ενώ ο κ. Αργύρης θεωρεί ότι ειδικά σε περιπτώσεις αυτοέκδοσης ή κυκλοφορίας ολόκληρων σειρών βιβλίων απευθείας σε διαδικτυακές πλατφόρμες, η τεχνητή νοημοσύνη είναι παρούσα ως βοήθημα ή και ως δημιουργός.

Μέτρα προστασίας

Ακόμη και στην εγχώρια εκδοτική πραγματικότητα –με τους αντικειμενικούς περιορισμούς της– τα σημάδια είναι αισθητά. Υπάρχουν ωστόσο μέτρα προστασίας; «Τα εργαλεία που μπορεί να βγάλουν ένα συμπέρασμα για το εάν ένα κείμενο είναι προϊόν τεχνητής νοημοσύνης εξελίσσονται συνέχεια», παρατηρεί η κ. Πατάκη. Οπως επισημαίνει όμως ο κ. Παπαδόπουλος, «δεν υπάρχει πραγματικά κάποιο σύστημα που να μπορεί να ανιχνεύσει με 100% βεβαιότητα εάν κάποιο κείμενο έχει παραχθεί ή έχει μορφοποιηθεί με τη βοήθεια κάποιου εργαλείου, όπως το ChatGPT». Πάντως η κ. Πατάκη σημειώνει ότι στα συμβόλαια ο εκδοτικός οίκος έχει όρους κατά τους οποίους δεν επιτρέπονται η μετάφραση και η εικονογράφηση να είναι προϊόντα παραγωγής από την T.N. Ο Νίκος Αργύρης θέτει στον διάλογο ακόμη μια παράμετρο. «Προσπαθούμε να προστατεύσουμε και τους δημιουργούς μας από το να βρεθούν τα έργα τους σε εργαλεία T.N. Στα συμβόλαιά μας υπάρχει ρήτρα ότι τα βιβλία μας δεν χρησιμοποιούνται για την εκπαίδευση εργαλείων T.N.», εξηγεί.

Ο κ. Σπαθαράκης δεν συμμερίζεται συνολικά την «τρομοκρατία γύρω από την T.N.», όπως τονίζει. Σε μια μεταφραστική διαδικασία, υπογραμμίζει, η T.N. σου δίνει τη δυνατότητα να ορίσεις μερικές πηγές και να ζητήσεις να δώσει το λάμμα που αναζητείς. «Όταν τη χρησιμοποιείς ως αυτό που είναι και όχι ως μηχανή παραγωγής κειμένων, τότε μπορεί να είναι χρήσιμο εργαλείο. Με τον κίνδυνο, φυσικά, να πάρεις τους μετρητοίς κάτι. Όταν δηλαδή δεν είσαι σε θέση να ελέγξεις τις πηγές, δεν είναι ασφαλής η χρήση της», διευκρινίζει.

Η ALPHA BANK ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

**SOLD OUT
ΜΕΣΑ ΣΕ 24 ΩΡΕΣ**

**ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΜΕΣΟΥ:**
24 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 21.00
25 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 18.00 & 21.00
26 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 18.00 & 21.00

**ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ:**
28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 21.00
29 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 18.00 & 21.00
30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 18.00 & 21.00
1^Η ΜΑΙΟΥ 18.00 & 21.00

Η Φάλαινα

SAMUEL D. HUNTER

ΠΥΓΜΑΛΙΩΝ ΔΑΔΑΚΑΡΙΔΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΕΣΑΡΙΤΗ, ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΤΑΡΜΑΣ
ΤΖΩΡΤΖΙΝΑ ΠΑΛΑΙΟΘΟΔΩΡΟΥ, ΕΙΡΗΝΗ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ ΠΥΓΜΑΛΙΩΝ ΔΑΔΑΚΑΡΙΔΗΣ

ΜΕΓΑΛΟΙ
ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΧΟΡΗΓΟΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ:

ΕΠΙΣΗΜΟΣ
ΧΟΡΗΓΟΣ
ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ:

ΧΟΡΗΓΟΙ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

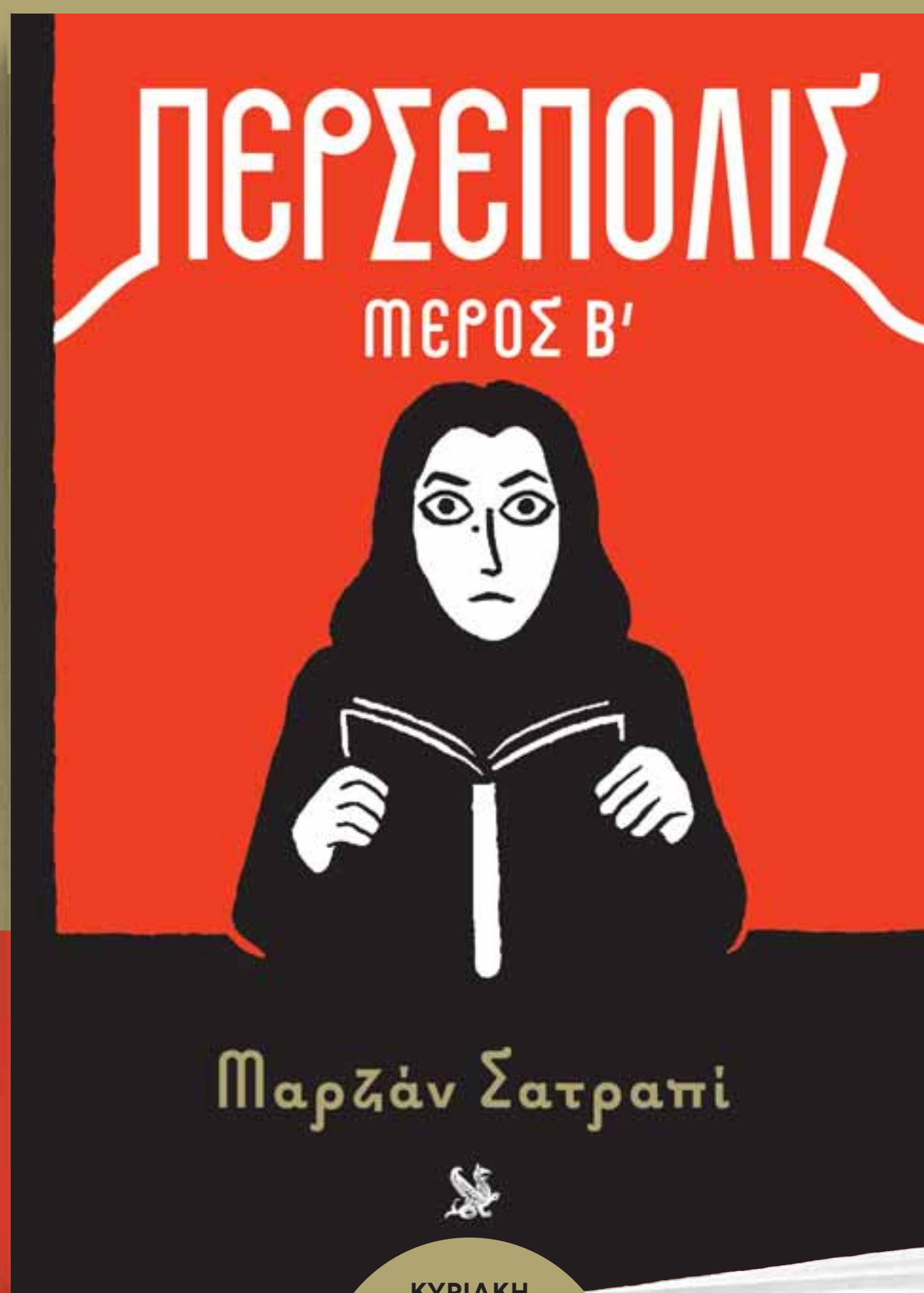

Την επόμενη Κυριακή με την *Καθημερινή*

ΠΕΡΣΕΠΟΛΙΣ

ΜΕΡΟΣ Β'

Το πολυβραβευμένο
γκράφικ νόβελ
της Μαρζάν Σατραπί
που συγκίνησε
τον κόσμο

ΚΥΡΙΑΚΗ
26/4
Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ
ΤΟΜΟΣ

 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ
Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

Η συγκλονιστική ιστορία ενηλικίωσης ενός κοριτσιού
στο Ιράν της Ισλαμικής Επανάστασης